



ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
Τμήμα Παρακολούθησης Τομέα Τροφίμων

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ

Ετήσια Έκθεση 2011



Φωτεινή Θωμαΐδου
Παρασκευή Βλάχου

Φεβρουάριος 2012

Copyright © 2012 Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

ISBN 978-960-7536-51-8

Απαγορεύεται η με οιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση οποιουδήποτε μέρους της μελέτης, χωρίς την άδεια του εκδότη.

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ)

Τσάμη Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα

Τηλ.: (210 9211200-10), Fax: (210 9228130 & 210 9233977)

E-mail: iobe@iobe.gr - URL: <http://www.iobe.gr>

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

| | |
|---|------------|
| ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ | 3 |
| ΠΡΟΛΟΓΟΣ | 5 |
| ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ | 7 |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 . Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ-ΠΟΤΩΝ | 17 |
| 1.1 ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ - ΠΟΤΩΝ ΣΤΗΝ Ε.Ε. -27 | 17 |
| 1.2 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΛΑΔΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ..... | 27 |
| 1.3 ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΒΑΣΙΚΩΝ ΥΠΟΚΛΑΔΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ – ΠΟΤΩΝ | 29 |
| 1.4 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΣΕ ΤΡΟΦΙΜΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑ | 33 |
| 1.5 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ ΣΕ ΤΡΟΦΙΜΑ - ΠΟΤΑ | 40 |
| 1.6 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΤΙΣ ΤΙΜΕΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ ΣΕ ΕΕ-27 | 43 |
| 1.7 ΣΥΝΟΨΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΩΝ..... | 46 |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 . Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ-ΠΟΤΩΝ | 48 |
| 2.1 ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΛΑΔΟΥ ΤΡΟΦΙΜΩΝ - ΠΟΤΩΝ | 48 |
| 2.2 ΕΞΕΛΙΞΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΕ ΤΡΟΦΙΜΑ - ΠΟΤΑ..... | 55 |
| 2.3 ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΙΣ ΤΙΜΕΣ ΣΕ ΤΡΟΦΙΜΑ - ΠΟΤΑ | 59 |
| 2.4 ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΚΛΑΔΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ - ΠΟΤΩΝ | 68 |
| 2.5 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ – ΠΟΤΩΝ | 70 |
| 2.6 ΈΡΕΥΝΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ-ΠΟΤΩΝ | 76 |
| 2.7 ΣΥΝΟΨΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΩΝ..... | 80 |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 . ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ - ΠΟΤΩΝ | 84 |
| 3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ | 84 |
| 3.2 ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ | 86 |
| 3.3 ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΝΑ ΤΑΞΗ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ | 91 |
| 3.4 ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΝΑ ΥΠΟΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ | 99 |
| 3.5 ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΙΣΗΓΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ ΣΤΟ ΧΑΑ ΤΟ 2011 | 116 |
| 3.6 ΣΥΝΟΨΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΩΝ..... | 117 |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 . ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ – ΠΟΤΩΝ | 118 |
| 4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ | 118 |
| 4.2 ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΙΔΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ | 119 |
| 4.3 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ | 121 |
| 4.4 ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ | 123 |
| 4.5 ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ | 125 |
| 4.6 ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟ 2011..... | 128 |
| 4.7 ΣΥΝΟΨΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΩΝ..... | 130 |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 . ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ-ΠΟΤΩΝ | 132 |
| 5.1 ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΤΙΜΕΣ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ | 132 |
| 5.2 ΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ ΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ | 135 |
| 5.3 ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΗΣ ΑΛΥΣΙΔΑΣ ΑΞΙΑΣ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ | 139 |
| 5.4 ΟΙ ΕΓΧΩΡΙΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ | 142 |
| 5.5 ΣΥΝΟΨΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΩΝ..... | 147 |
| ΠΗΓΕΣ | 148 |

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα έκθεση εντάσσεται στο πλαίσιο των ετήσιων περιοδικών εκθέσεων που εκπονεί το Τμήμα Παρακολούθησης Τομέα Τροφίμων του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ). Η έκθεση αυτή είναι η όγδοη η οποία εκδίδεται σε συνεργασία με το Σύνδεσμο Ελληνικών Βιομηχανιών Τροφίμων (ΣΕΒΤ) και συνεισφέρει στη συστηματική παρακολούθηση της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, η οποία αποτελεί ίσως το βασικότερο πυλώνα της ελληνικής μεταποίησης, σε όρους απασχόλησης και προστιθέμενης αξίας.

Στην έκθεση παρουσιάζονται τα διαρθρωτικά μεγέθη, οι εξελίξεις και οι προοπτικές της ευρωπαϊκής, αλλά κυρίως της ελληνικής βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών, τόσο στο σύνολό της, όσο και στους επιμέρους υποκλάδους της. Η δομή της έκθεσης είναι η ακόλουθη:

Στο **πρώτο κεφάλαιο** περιγράφεται η διάρθρωση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών και παρουσιάζονται συνοπτικά οι εξελίξεις των τελευταίων ετών, όχι μόνο στο σύνολο του κλάδου, αλλά και σε επιμέρους υποκλάδους και σε σύγκριση με τις επιδόσεις του συνόλου της μη χρηματοπιστωτικής οικονομίας.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο** παρουσιάζονται η διάρθρωση της ελληνικής βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών, η εξέλιξη των τιμών και της παραγωγής, στο σύνολο της βιομηχανίας και τους επιμέρους υποκλάδους. Επιπλέον, παρατίθενται οι πρόδρομοι δείκτες οικονομικής συγκυρίας του κλάδου για το 2011 συνολικά με τις πιο πρόσφατες εξελίξεις, αλλά και τα αποτελέσματα από τις δύο έρευνες επενδύσεων για τον κλάδο το 2011.

Το **τρίτο κεφάλαιο** αναφέρεται στη χρηματοοικονομική ανάλυση του κλάδου και των υποκλάδων, με βάση τους δημοσιευμένους ισολογισμούς όλων των επιχειρήσεων Α.Ε. και Ε.Π.Ε. την περίοδο 2008-2011. Η ανάλυση καλύπτει απογραφικά την περίοδο 2008-2010, ενώ παρουσιάζονται ορισμένες τάσεις για το 2011 (Ιανουάριο – Σεπτέμβριο), βάσει της χρηματοοικονομικής εικόνας των εισηγμένων επιχειρήσεων του κλάδου στο ΧΑΑ.

Στο **τέταρτο κεφάλαιο** αναλύονται οι κυριότερες τάσεις που επικρατούν στο εξωτερικό εμπόριο των ειδών τροφίμων και ποτών, τόσο συνολικά, όσο και ανά κατηγορία προϊόντος και παρουσιάζονται οι πιο πρόσφατες εμπορικές ροές του κλάδου, ανά χώρα προέλευσης των εισαγωγών και προορισμού των εξαγωγών.

Τέλος, στο **πέμπτο κεφάλαιο** καταγράφονται οι διεθνείς και εγχώριες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών, αλλά και οι βασικές τάσεις που διαμορφώνονται σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο. Βασικές θεματικές ενότητες της παρούσας έκθεσης αποτελούν η διεθνής ανοδική τάση στο κόστος και τις τιμές των πρώτων υλών, οι εγχώριες δυσκολίες, τα προβλήματα, αλλά και οι κύριες αναπτυξιακές δυνατότητες και προοπτικές με τις οποίες έρχεται αντιμέτωπη η βιομηχανία τροφίμων και ποτών και συνολικά η αλυσίδα αξίας του χώρου των τροφίμων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η Ευρωπαϊκή Βιομηχανία Τροφίμων – Ποτών

➤ ***Η βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών ηγετικός κλάδος της ευρωπαϊκής μεταποίησης***

Η βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών παραμένει ένας από τους μεγαλύτερους μεταποιητικούς κλάδους στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε όρους κύκλου εργασιών, προστιθέμενης αξίας, αριθμού επιχειρήσεων και απασχόλησης, σε σχέση με τους υπόλοιπους μεγάλους κλάδους της ευρωπαϊκής οικονομίας, όπως η Αυτοκινητοβιομηχανία, η βιομηχανία Χημικών, η βιομηχανία Μηχανημάτων και Εξοπλισμού και τα Μεταλλικά προϊόντα. Σε όρους πωλήσεων και απασχόλησης της βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών ανά επίπεδο χωρών, η σχετική κατάταξη διαφοροποιείται οριακά σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Συγκεκριμένα, η Γερμανία διατηρεί την πρωτιά, ενώ ακολουθούν η Γαλλία, η Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ισπανία, χώρες οι οποίες καλύπτουν συνολικά το 65-70% του κύκλου εργασιών των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα τελευταία έτη.

➤ ***Η οικονομική κρίση επηρέασε σε μικρότερο βαθμό τη Βιομηχανία Τροφίμων σε σχέση με το σύνολο της Μεταποίησης***

Οι ετήσιες μεταβολές βασικών μεγεθών δραστηριότητας στα Τρόφιμα είναι στο σύνολό τους λιγότερο έντονες από τις αντίστοιχες του συνόλου της Μεταποίησης. Ο κλάδος της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών πραγματοποίησε συνολικές πωλήσεις ύψους 929 δις. ευρώ το 2009, μειωμένες κατά 6,7% στα Τρόφιμα και 4,7% στα Ποτά σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών παραμένει ο μεγαλύτερος εργοδότης του μεταποιητικού τομέα, αφού απασχολεί περίπου πέντε εκατ. εργαζόμενους, το 16,2% δηλαδή του συνόλου των εργαζομένων στην ευρωπαϊκή βιομηχανία. Το ποσοστό των εργαζομένων στα Τρόφιμα έχει αυξηθεί κατά 8,4% το 2009, παρά τη μείωση στο σύνολο της ευρωπαϊκής μεταποίησης το ίδιο έτος κατά 4,6%. Οι επιχειρήσεις στα Τρόφιμα και Ποτά φθάνουν το 2009 συνολικά τις 274 χιλ. πανευρωπαϊκά. Τέλος, η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία στη μεταποίηση τροφίμων το 2009 φθάνει τα 158 δισεκ. ευρώ, έχοντας υποχωρήσει κατά 2,1% σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο, όταν η αντίστοιχη μείωση στο σύνολο της Μεταποίησης είναι πολύ μεγαλύτερη (-16,4%).

➤ ***Ο υποκλάδος με το μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων, εργαζομένων και προστιθέμενης αξίας είναι η Αρτοποιία και τα αλευρώδη προϊόντα***

Σε επίπεδο υποκλάδων Τροφίμων στην Ε.Ε.-27, ο κλάδος με το μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων, εργαζομένων και προστιθέμενης αξίας είναι η Αρτοποιία και τα αλευρώδη

προϊόντα. Ο κλάδος απασχολεί πάνω από 1,4 εκατ. εργαζομένους, δηλ. το 32% του συνόλου των τροφίμων, σε σχεδόν 146 χιλ. επιχειρήσεις, ήτοι το 58% του συνόλου των επιχειρήσεων. Τα Προϊόντα κρέατος και τα Άλλα είδη διατροφής συνιστούν τους δύο αμέσως μεγαλύτερους υποκλάδους των τροφίμων σε όρους βασικών διαρθρωτικών μεγεθών. Συνολικά, οι τρεις μεγαλύτεροι υποκλάδοι της βιομηχανίας αντιπροσωπεύουν το 68% του συνόλου των απασχολουμένων, το 82% του συνόλου των επιχειρήσεων, το 56% του συνολικού κύκλου εργασιών του κλάδου και το 66% της προστιθέμενης αξίας. Ακολουθούν τα Γαλακτοκομικά προϊόντα, τα οποία παρουσιάζουν εξίσου υψηλό κύκλο εργασιών, συνιστώντας το 15% του συνόλου

➤ ***Σημαντική άνοδος του εμπορικού ισοζυγίου στα Τρόφιμα και Ποτά το 2010***

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι καθαρός εξαγωγέας Τροφίμων και Ποτών, με θετικό εμπορικό ισοζύγιο το οποίο αυξήθηκε σημαντικά, κατά 7 δισ. ευρώ το 2010 σε σχέση με το 2009, με το εμπορικό πλεόνασμα να φθάνει τα 10 δισ. ευρώ. Η εξέλιξη των σχετικών μεγεθών του εμπορίου μετά τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση του 2009 ήταν ιδιαίτερα θετική για τον κλάδο, με αποτέλεσμα το 2010 το ευρωπαϊκό εμπορικό ισοζύγιο των Τροφίμων και Ποτών να ανέλθει στην υψηλότερη επίδοση της τελευταίας δεκαετίας. Το εμπορικό πλεόνασμα Τροφίμων και Ποτών στην Ε.Ε.-27 είχε ανακόψει άλλωστε ήδη από το 2009 την πτωτική του πορεία μετά το 2006. Σε όρους αξίας εξαγωγικών προϊόντων του κλάδου για το 2010, τα Ποτά καλύπτουν το μεγαλύτερο μερίδιο των συνολικών εξαγωγών της Ε.Ε.-27 προς τις άλλες χώρες, σε ποσοστό που φθάνει το 28%, ενώ καταγράφουν σημαντική άνοδο της τάξης του 20,7% στις εξαγωγές τους.

➤ ***Το 2011, οι μεταβολές στις τιμές των τροφίμων διατηρήθηκαν σε υψηλά επίπεδα***

Από τις αρχές του 2009 και μετά, οι τιμές των τροφίμων άρχισαν να υποχωρούν σημαντικά, μετά την έντονη άνοδο του 2008 και με ρυθμό υψηλότερο του αντίστοιχου της μείωσης στο σύνολο των τιμών καταναλωτή. Αλλά και στις αρχές του 2010, ο ρυθμός ανόδου των τιμών των τροφίμων και μη αλκοολούχων ποτών ήταν σημαντικά χαμηλότερος του αντίστοιχου του γενικού επιπέδου τιμών, σημειώνοντας ακόμη και πτώση έως και τα μέσα του 2010. Το 2011, οι μεταβολές και στις τιμές παραγωγών τροφίμων διατηρήθηκαν σε υψηλά επίπεδα σε σχέση με τις τιμές τους στην αντίστοιχη περίοδο το 2010, με τις πληθωριστικές πιέσεις να συνεχίζονται μέχρι τα τέλη του 2011. Εν γένει, οι αυξήσεις στις τιμές των παραγωγών τροφίμων κυμάνθηκαν σε πολύ υψηλά επίπεδα το 2011, από 6,1-8,6%, υψηλότερα από τις τιμές καταναλωτών τροφίμων και μη αλκοολούχων ποτών.

➤ ***Η βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση υστερεί σταθερά σε δαπάνες για Έρευνα & Ανάπτυξη (R&D) σε σχέση με άλλες βιομηχανίες***

Η βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να αποτελεί έναν από τους βασικότερους πυλώνες της ευρωπαϊκής μεταποίησης, όμως υστερεί σταθερά σε δαπάνες για Έρευνα & Ανάπτυξη (R&D) σε σχέση με άλλες βιομηχανίες, παρόλο που στη σχετική κατάταξη κατά το 2010 ανήλθε σε υψηλότερη θέση σε σχέση με προηγούμενα έτη. Συγκεκριμένα, το 2010 ο κλάδος κατατάσσεται στην 11η θέση στην κατάταξη των ευρωπαϊκών κλάδων *με βάση τον ετήσιο ρυθμό μεγέθυνσης* των επενδυτικών τους δαπανών σε Έρευνα & Ανάπτυξη και στην 15^η θέση *με βάση τις δαπάνες*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η εγχώρια Βιομηχανία Τροφίμων – Ποτών

➤ ***Η βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών από τους πιο δυναμικούς κλάδους της ελληνικής μεταποίησης, ακόμη και κατά την περίοδο της οικονομικής ύφεσης***

Η ελληνική βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών αποτελεί σταθερά ένα από τα σημαντικότερα τμήματα του δευτερογενούς τομέα της ελληνικής οικονομίας και έναν από τους κυριότερους κινητήριους μοχλούς της ελληνικής μεταποίησης. Ο κλάδος των τροφίμων και ποτών είναι ένας κλάδος δυναμικός, ανταγωνιστικός και εξωστρεφής, με έντονη επενδυτική και εμπορική δραστηριότητα στην Ελλάδα, τα Βαλκάνια και σε όλη την Ευρώπη, ενώ τα περιθώρια ανάπτυξής του είναι ακόμη μεγαλύτερα και μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην τόνωση της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας στη δύσκολη αυτή περίοδο την οποία διανύει. Το 2009, όταν και ξεκίνησε η υφεσιακή πορεία της εγχώριας οικονομίας, ο κλάδος δέχθηκε ισχυρό πλήγμα σε όρους απασχόλησης, προστιθέμενης αξίας, πωλήσεων, ακαθάριστης αξίας παραγωγής και επενδύσεων, καταγράφοντας σημαντική πτώση στα μεγέθη αυτά. Ωστόσο, η πτώση αυτή, εκπορεύεται όχι τόσο από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις (άνω των 10 ατόμων), αλλά κυρίως από τις μικρότερες επιχειρήσεις (κάτω των 10 ατόμων), οι οποίες άλλωστε αποτελούν και τη συντριπτική πλειονότητα τόσο στον κλάδο των τροφίμων (95%), όσο και στον κλάδο των ποτών (90%).

➤ ***Η «Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων», η «Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων» και τα «Ποτά» από τους σημαντικότερους υποκλάδους του τομέα***

Η «Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων» κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό του αριθμού των επιχειρήσεων στο σύνολο Τροφίμων και Ποτών (60%) στο σύνολο των επιχειρήσεων και στις επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων (33,5%). Στις επιχειρήσεις κάτω των 10 ατόμων, ο συγκεκριμένος υποκλάδος καταλαμβάνει πάνω από το 50% του συνόλου σε

σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους σε όλα τα βασικά διαρθρωτικά μεγέθη. Σε όρους κύκλου εργασιών, η «Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων» και τα «Ποτά» αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μερίδιο των Τροφίμων και Ποτών, το οποίο αντιστοιχεί σχεδόν στο 40% του συνόλου. Στις επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων, οι δύο αυτοί υποκλάδοι καταλαμβάνουν τα μεγαλύτερα μερίδια σε όρους πωλήσεων, τα οποία φθάνουν αμφότερα το 1/5 του συνόλου.

➤ ***Επιβράδυνση της βιομηχανικής παραγωγής στα τρόφιμα το 2011, χαμηλότερη όμως σε σύγκριση με το σύνολο της μεταποίησης,***

Συνολικά το 2011, η βιομηχανική παραγωγή στην πλειονότητα των κλάδων της οικονομίας, μειώνεται, ως αποτέλεσμα της υφεσιακής πορείας της οικονομίας και της απουσίας επενδύσεων. Στον κλάδο των Τροφίμων, η βιομηχανική παραγωγή το 2011 σε σχέση με το προηγούμενο έτος μειώνεται κατά 2,4%, ηπιότερα ωστόσο έναντι της αντίστοιχης ετήσιας μείωσης το 2010 σε σχέση με το 2009 (-4,1%). Κατά το 2011, η συρρίκνωση του συνόλου της βιομηχανικής παραγωγής είναι σχεδόν τριπλάσια από εκείνη των τροφίμων (-8,6%). Η απόκλιση αυτή εκφράζει τις σχετικά μικρότερες απώλειες των τροφίμων λόγω της οικονομικής ύφεσης σε σχέση με άλλους βιομηχανικούς κλάδους, τόσο κατά την πρώτη περίοδο της κρίσης το 2009, όσο και κατά την συνακόλουθη ύφεση το 2010 και το 2011. Από την άλλη πλευρά, στον κλάδο των Ποτών, η εξέλιξη της βιομηχανικής παραγωγής είναι δυσμενέστερη τόσο το 2009, όσο και το 2010 και 2011 σε σύγκριση με τα Τρόφιμα.

➤ ***Πληθωριστικές πιέσεις στις τιμές των τροφίμων, μικρότερες όμως σε σχέση με άλλα βασικά είδη***

Συνολικά, η συγκριτική εξέλιξη του Δείκτη Τιμών Παραγωγού στη Μεταποίηση και στους κλάδους Τροφίμων και Ποτών από τις αρχές του 2006 φανερώνει ότι οι διακυμάνσεις των σχετικών δεικτών στη Βιομηχανία Τροφίμων και στα Ποτά ήταν ηπιότερες σε σχέση με το σύνολο της μεταποίησης. Οι τιμές των τροφίμων και των ποτών αυξάνονται ηπιότερα όμως το 2011 σε σχέση με το σύνολο της μεταποίησης. Τα είδη άλλωστε που αυξάνουν το συνολικό δείκτη τιμών στη μεταποίηση το 2011 είναι κατά κύριο λόγο τα Ενεργειακά αγαθά και τα Ενεργειακά Αγαθά χωρίς ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό αέριο και διανομή νερού. Επιπλέον, ο Δείκτης τιμών καταναλωτή διατροφής και μη αλκοολούχων ποτών ακολουθεί το Γενικό δείκτη τιμών καταναλωτή, με πληθωρισμό που διαμορφώνεται στο 3,3% κατά μέσο όρο, σε ελαφρώς χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με τη μεταβολή στο Δείκτη τιμών καταναλωτή διατροφής και μη αλκοολούχων ποτών (3%). Ο υποκλάδος «Παραγωγής προϊόντων αλευρόμυλων, παραγωγή αμύλων και προϊόντων αμύλου» και η «Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών» παρουσιάζουν τις εντονότερες πληθωριστικές τάσεις, οι οποίες εκπορεύονται και από τις διεθνείς ανατιμήσεις και τις έντονες κερδοσκοπικές επιθέσεις στη συγκεκριμένη αγορά

- ***Βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στον κλάδο το 2011 σε σχέση με το 2010, οι πρώτες προβλέψεις για το 2012 είναι όμως εξασθενημένες***

Στη Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών, οι επιχειρηματικές προσδοκίες το 2011 κινήθηκαν ανώτερα του 2010 κατά μέσο όρο, όμως στις πιο πρόσφατες προβλέψεις των επιχειρήσεων του κλάδου για το πρώτο τρίμηνο του 2012, από τα τελευταία στοιχεία των Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας του IOBE προκύπτει ότι το επιχειρηματικό κλίμα στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών είναι πτωτικό και δεν αποκλίνει σημαντικά από αυτό του συνόλου της εγχώριας βιομηχανίας. Επιπλέον, από τα αποτελέσματα της τελευταίας έρευνας επενδύσεων προκύπτει ότι πρώτα η προσδοκώμενη ζήτηση και μετά οι τεχνολογικές εξελίξεις, τα κίνητρα για επενδύσεις και τα κέρδη των επιχειρήσεων αποτελούν τους κύριους παράγοντες το 2012 που επηρεάζουν θετικά τις επενδυτικές αποφάσεις των επιχειρήσεων, ενώ τη μεγαλύτερη αρνητική επιρροή, η οποία εντείνεται κάθε έτος, ασκεί η οικονομική πολιτική στο σύνολό της

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Χρηματοοικονομική ανάλυση εγχώριας Βιομηχανίας Τροφίμων – Ποτών

- ***Ζημιογόνο το 2010 για τις επιχειρήσεις της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών***

Η υψηλή αύξηση των καθαρών ζημιών σε συνδυασμό με τη σημαντική υποχώρηση των καθαρών κερδών οδήγησαν σε αρνητικά συνολικά καθαρά αποτελέσματα τις επιχειρήσεις του τομέα το 2010. Τα μικτά κέρδη μπορεί να υποχώρησαν αλλά παρόλα αυτά παρέμειναν θετικά. Το γεγονός ότι από μικτά κέρδη, ο κλάδος καταλήγει σε καθαρές ζημιές υποδηλώνει ότι τα έξοδα που αντιμετώπιζαν οι επιχειρήσεις το 2010 ήταν τόσο υψηλά, που κατέστησαν τη βιομηχανία τροφίμων και ποτών ζημιογόνα. Το υψηλό μικτό περιθώριο κέρδους αν συνδυαστεί με το αρνητικό καθαρό περιθώριο κέρδους, υποδηλώνουν δυσανάλογη άνοδο των εξόδων σε σχέση με τις πωλήσεις που πραγματοποιεί ο κλάδος. Οι επιχειρήσεις της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών περιόρισαν την πιστοληπτική τους επέκταση, καθώς τόσο οι βραχυχρόνιες όσο και οι μακροχρόνιες υποχρεώσεις μειώθηκαν το 2010, εξέλιξη που βελτίωσε το δείκτη δανειακής επιβάρυνσης. Ο κλάδος εξακολουθεί να στηρίζεται περισσότερο στα ξένα κεφάλαια από ότι στα ίδια για τη χρηματοδότηση των περιουσιακών του στοιχείων. Από την άλλη πλευρά, ο περιορισμός των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων βελτίωσε και τη γενική ρευστότητα των επιχειρήσεων του κλάδου, η οποία κυμαίνεται σε ικανοποιητικό επίπεδο.

- ***Σε όλους σχεδόν τους υποκλάδους η κερδοφορία συμπιέστηκε το 2010, με εξαίρεση την παραγωγή ελαίων και λίπων. Η ποτοποιία και η αλευροποιία σημείωσαν τα υψηλότερα καθαρά περιθώρια κέρδους.***

Η επίτευξη υψηλών πωλήσεων δε συνεπάγεται απαραίτητα και υψηλή κερδοφορία. Η παραγωγή άλλων ειδών διατροφής και η παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων ενώ το 2010

παρουσίαζαν τις υψηλότερες πωλήσεις, το καθαρό περιθώριο κέρδους τους εμφάνιζε τις χειρότερες επιδόσεις ανάμεσα στους υποκλάδους της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών. Από την άλλη πλευρά, η *ποτοποιία* βρισκόμενη τρίτη σε σειρά κατάταξης με βάση τον κύκλο εργασιών το 2010, εμφάνιζε το υψηλότερο περιθώριο κέρδους. Γενικώς, με εξαίρεση την *παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών* όπου αμβλύθηκαν λίγο οι αρνητικές επιδόσεις και την *παραγωγή φυτικών και ζωικών λιπών* όπου σημειώθηκε οριακή βελτίωση, σε όλους τους υπόλοιπους υποκλάδους το καθαρό περιθώριο κέρδους επιδεινώθηκε το 2010. Βελτιωμένη ήταν το 2010 η ρευστότητα της *παραγωγής κρέατος*, σημειώθηκε ωστόσο επιδείνωση της δανειακής επιβάρυνσης. Η αύξηση των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων επιβάρυνε περισσότερο τη στήριξη της *παραγωγής παρασκευασμένων ψαριών* στο δανεισμό, μειώνοντας συγχρόνως και τη ρευστότητα του υποκλάδου. Η *παραγωγή παρασκευασμένων ψαριών* εμφάνισε το 2010 την τρίτη χειρότερη επίδοση του καθαρού περιθωρίου κέρδους ανάμεσα στους υποκλάδους της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών.

➤ ***Άμβλυση ως ένα βαθμό των αρνητικών χρηματοοικονομικών επιδόσεων για τη χρήση του 2011 κατά τις εισηγμένες στο ΧΑΑ.***

Αντιστροφή της αρνητικής πορείας των καθαρών αποτελεσμάτων, με τις εισηγμένες επιχειρήσεις του κλάδου να καταγράφουν το 2011 καθαρά κέρδη €6,7 δισ. από ζημιές ύψους €2,1 δισ. που εμφάνιζαν το προηγούμενο έτος, όπως προκύπτει από τη σύγκριση του χρονικού διαστήματος Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2011 με το αντίστοιχο του 2010. Συγχρόνως, οριακά θετικά κινήθηκαν και οι πωλήσεις, με αποτέλεσμα η αποδοτικότητα των εισηγμένων επιχειρήσεων να βελτιωθεί, αν και το μικτό περιθώριο κέρδους σημείωσε υποχώρηση, το οποίο ωστόσο εξακολουθεί να διατηρείται σε υψηλό επίπεδο. Η άμβλυση ως ένα βαθμό των αρνητικών χρηματοοικονομικών επιδόσεων θα μπορούσε να αποδοθεί ενδεχομένως στον εξορθολογισμό της επιχειρηματικής συμπεριφοράς των εισηγμένων επιχειρήσεων μέσα στο ευρύτερο δυσμενές μακροοικονομικό περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιούνται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Εξωτερικό Εμπόριο της Βιομηχανίας Τροφίμων – Ποτών

➤ ***Η συμμετοχή της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών στο συνολικό εξωτερικό εμπόριο είναι σημαντική, με το εμπορικό έλλειμμα να συγκρατείται τη διετία 2009-2010***

Παρά το εμπορικό έλλειμμα που σημειώνει ο κλάδος, η εικόνα του εξωτερικού εμπορίου είναι καλύτερη από ότι συνολικά η χώρα, αναδεικνύοντας τη κρισιμότητα της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών στη διαμόρφωση της ανταγωνιστικής θέσης της ελληνικής οικονομίας στις διεθνείς αγορές. Το εμπορικό έλλειμμα των τροφίμων και ποτών συγκρατήθηκε και το 2010, ακολουθώντας την τάση που παρατηρήθηκε και για το σύνολο του εξωτερικού

εμπορίου της χώρας. Η συρρίκνωση του εμπορικού ελλείμματος το 2010 οφείλεται στην άνοδο των εξαγωγών, ενδεχομένως ως αποτέλεσμα της ενίσχυσης της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων προκειμένου να παραμείνουν βιώσιμες, καθώς η εγχώρια ζήτηση έχει ατονήσει εξαιτίας της μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος, με συνακόλουθη μείωση των εισαγωγών των τροφίμων και ποτών. Η συμμετοχή των ειδών τροφίμων και ποτών στην εξαγωγική δραστηριότητα της χώρας παρέμεινε το 2010 σε σχετικά σταθερό επίπεδο σε σχέση με το προηγούμενο έτος, αγγίζοντας το 14,1%, ενώ η συμμετοχή των εισαγωγών των ειδών διατροφής και ποτών στο σύνολο των εγχώριων εισαγωγών συνέχισε να κινείται ανοδικά από το 2008 και ύστερα, με το μερίδιο να διαμορφωθεί σε 9,5% το 2010.

➤ ***Οι μόνες κατηγορίες προϊόντων που εμφάνισαν εμπορικά πλεονάσματα το 2010 είναι τα παρασκευάσματα λαχανικών και φρούτων και τα λίπη***

Στις μισές σχεδόν κατηγορίες προϊόντων τροφίμων και ποτών καταγράφηκε πτώση της αξίας των εισαγωγών το 2010, οι οποίες επηρέασαν και το τελικό αποτέλεσμα της εισαγόμενης αξίας των ειδών τροφίμων και ποτών. Την υψηλότερη μείωση των εισαγωγών το 2010 παρουσίασαν τα *προϊόντα αλευροποιίας*, τα *ποτά* και τα *κρέατα*. Η αυξητική τάση της αξίας των εξαγωγών το 2010 προήλθε από τις μισές σχεδόν κατηγορίες προϊόντων, με την υψηλότερη άνοδο των εξαγωγών να παρατηρείται στα *ζαχαρώδη παρασκευάσματα*, το *κακάο* και τα *διάφορα παρασκευάσματα διατροφής*. Παρά τη συγκράτηση των εισαγωγών και την άνοδο των εξαγωγών που διαπιστώνεται συνολικά για τα είδη τροφίμων και ποτών, όλες οι κατηγορίες προϊόντων εμφάνισαν εμπορικά ελλείμματα το 2010, με εξαίρεση τα *παρασκευάσματα λαχανικών και φρούτων* και τα *λίπη*.

➤ ***Η Γερμανία και η Ιταλία είναι οι σημαντικότεροι εμπορικοί εταίροι της Ελλάδας και το 2010***

Η ΕΕ-27 εμφανίζεται ως ο κυριότερος προμηθευτής ειδών τροφίμων και ποτών της εγχώριας αγοράς. Ανάμεσα στις δέκα προτιμότερες χώρες προέλευσης ειδών τροφίμων και ποτών η Αργεντινή είναι η μοναδική χώρα εκτός της ΕΕ-27 και το 2010. Όπως και με τις εισαγωγές, η ΕΕ-27 αποτελεί τον επικρατέστερο προορισμό των εγχώριων ειδών τροφίμων και ποτών. Σημειώνεται ότι η γεωγραφική κατεύθυνση των ελληνικών εξαγωγών είναι κάπως πιο διευρυμένη σε σχέση με τη γεωγραφική προέλευση των εισαγωγών. Οι ΗΠΑ και η Ελβετία είναι οι μόνες χώρες μη κράτη-μέλη της ΕΕ-27 ανάμεσα στους δέκα δημοφιλέστερους προορισμούς των ελληνικών εξαγωγών ειδών τροφίμων και ποτών το 2010. Η Γερμανία και η Ιταλία αναδεικνύονται σημαντικοί εμπορικοί εταίροι της Ελλάδας και το 2010, καθώς δεν αποτελούν μόνο σημαντικές χώρες προέλευσης των εισαγωγών τροφίμων και ποτών, αλλά συγχρόνως είναι και από τους βασικότερους προορισμούς των εγχώριων εξαγωγών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Τάσεις και Προκλήσεις στη βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών

➤ Νέα πληθωριστική περίοδος των διεθνών τιμών των τροφίμων το 2011

Τον Φεβρουάριο 2011 ο γενικός δείκτης των διεθνών τιμών του FAO έφτασε στην ιστορικά υψηλότερη τιμή του από το 1990. Από τον Μάρτιο 2011 ξεκίνησε η αποκλιμάκωση της αυξητικής πορείας των τιμών, η οποία συνεχίστηκε έως το τέλος του έτους. Η έντονη ανησυχία για τη μεταβλητότητα των τιμών εκφράστηκε και από το G20, με αποτέλεσμα το καλοκαίρι του 2011 να προωθηθεί από τους υπουργούς γεωργίας (G20) το Agricultural Market Information System, μια συλλογική πρωτοβουλία για την καλύτερη διάχυση της πληροφόρησης στον τομέα των τροφίμων.

➤ Πάνω από 1 εκ. επιχειρήσεις / εκμεταλλεύσεις και πάνω από 2 εκ. άτομα εμπλέκονται στην αλυσίδα αξίας ειδών διατροφής στην Ελλάδα

Η αλυσίδα αξίας ειδών διατροφής ξεκινάει από το χωράφι και καταλήγει στο τραπέζι του καταναλωτή. Μεγάλης σημασίας σε όλη την αλυσίδα αξίας είναι η διασφάλιση υψηλής ποιότητας ανεξαρτήτως προέλευσης. Πάνω από 1 εκ. επιχειρήσεις / εκμεταλλεύσεις εμπλέκονται στην αλυσίδα αξίας ειδών διατροφής στην Ελλάδα, στις οποίες απασχολούνται περίπου 2,1 εκ. άτομα και από τις οποίες δημιουργείται συνολικά προστιθέμενη αξία ύψους €17,3 δισ. Στην αγροτική παραγωγή κατανέμεται ο μεγαλύτερος αριθμός εκμεταλλεύσεων / επιχειρήσεων (83,1%) και το υψηλότερο ποσοστό απασχολουμένων (72,3%) στην αλυσίδα αξίας. Στη μεταποίηση παρότι δραστηριοποιείται μόλις το 1,6% των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στην τροφική αλυσίδα αξίας, δημιουργείται το 25,5% της προστιθέμενης αξίας. Το εμπόριο (χονδρικό και λιανικό) συμμετέχει στη συνολική προστιθέμενη αξία της αλυσίδας κατά 31,4%, απορροφώντας το 12,5% της απασχόλησης και στο οποίο δραστηριοποιείται το 7,1% των επιχειρήσεων του τομέα. Τέλος, οι υπηρεσίες εστίασης, οι οποίες βρίσκονται στα τελευταία τμήματα της αλυσίδας αξίας συμμετέχουν στη δημιουργία αξίας κατά 11%.

➤ Οι προκλήσεις στο χώρο των τροφίμων είναι ποικίλες και προέρχονται τόσο από το εγχώριο, όσο και από το διεθνές επίπεδο

Οι μεγάλες διακυμάνσεις των τιμών των τροφίμων, η αναμενόμενη μελλοντική αύξηση της ζήτησης για τρόφιμα, οι επιπτώσεις του ανταγωνισμού από νέους ανερχόμενους παίκτες στην παγκόσμια αγορά, η ταχύτερη μείωση της διαθεσιμότητας των φυσικών πόρων στη γεωργική παραγωγή, οι αυξημένες καταναλωτικές απαιτήσεις ως προς την ασφάλεια των τροφίμων και τη ζήτηση για τρόφιμα με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, ο σεβασμός στα ποιοτικά χαρακτηριστικά, είναι μερικές από τις σημαντικότερες διεθνείς προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο εγχώριος τομέας. Ο εγχώριος κλάδος τροφίμων και ποτών έρχεται όμως αντιμέτωπος και με πληθώρα «εσωτερικών» προβλημάτων, τα οποία εκπορεύονται εν γένει από την δύσκολη οικονομική συγκυρία, τις αντίξοες κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες και την τρέχουσα οικονομική ύφεση.

➤ ***Επιμονή στη συντονισμένη προσπάθεια δημιουργίας μιας ισχυρής και άμεσα αναγνωρίσιμης ελληνικής ταυτότητας τροφίμων (ελληνικό brand name)***

Οι ευκαιρίες για ανάκαμψη περιλαμβάνουν ενέργειες και δράσεις που συνδέονται με την εντονότερη εξαγωγική δραστηριοποίηση, την αξιοποίηση των παραδοσιακών χαρακτηριστικών των ελληνικών τροφίμων, τις συνέργιες των επιχειρήσεων σε όλη της αλυσίδα αξίας των τροφίμων, την πιο οργανωμένη και αποτελεσματική προώθηση των προϊόντων, τη δημιουργία ταυτότητας του ελληνικού προϊόντος, την ενσωμάτωση της καινοτομίας, της έρευνας και της διαφοροποίησης του προϊόντος, με την ταυτόχρονη ένταξη των νέων, σύγχρονων τεχνολογιών στην παραγωγή, αλλά και την συνεργασία με κρατικούς και ερευνητικούς φορείς που θα στηρίξουν την προσπάθεια ενημέρωσης και προβολής του ελληνικού προϊόντος, μέσα από ένα μελετημένο και μακρόπνοο σχεδιασμό, την σύνδεση του ελληνικού παραγόμενου προϊόντος και της ελληνικής γεύσης με τον πυλώνα του τουρισμού, την προώθηση του ελληνικού προϊόντος, της ελληνικής γεύσης και ελληνικής κουζίνας σε ξενοδοχεία και εστιατόρια και την παρακολούθηση των ιδιαίτερων καταναλωτικών αναγκών και δημιουργία προϊόντων ικανών να ανταποκρίνονται στη ζήτηση του καταναλωτικού κοινού για ειδικά τρόφιμα. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερα σημαντική είναι η συνεισφορά και ο λειτουργικός ρόλος του ΟΠΕ, ο οποίος, μέσα από τη συμμετοχή του σε επιχειρησιακά προγράμματα, διεθνείς εκθέσεις, συνέδρια και την αποτελεσματικότερη συνεργασία με τις επιχειρήσεις και τους σχετικούς συνδέσμους μπορεί να αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα στην προσπάθεια ενίσχυσης της εξαγωγικής δραστηριότητας και της εξωστρέφειας του τομέα, ταυτόχρονα με την οργανωμένη προώθηση του ελληνικού brand name τροφίμων. Για να γίνει όμως αυτό απαιτείται εντονότερος συντονισμός και στενότερη συνεργασία με τους εκπροσώπους του κλάδου, ώστε να αναπτυχθούν συνέργιες που θα βελτιώσουν την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα αυτής της προσπάθειας και θα διασφαλίζουν την επιλογή της σωστής στρατηγικής και την σταθερότητα υλοποίησης του μακροχρόνιου σχεδιασμού της.

➤ ***Αναγκαία η δημιουργία ενός κοινού οράματος για τα ελληνικά τρόφιμα, σε όλο το φάσμα της αλυσίδας αξίας των επιμέρους κλάδων***

Ένα κοινό όραμα ανάδειξης και υποστήριξης για τα ελληνικά τρόφιμα και τα ελληνικά παραγόμενα προϊόντα τροφίμων και ποτών προσθέτει αξία σε όλη την αλυσίδα παραγωγής και κινητοποιεί προς αυτήν την κατεύθυνση και τον τομέα της μεταποίησης των τροφίμων, ενώ ταυτόχρονα, δίνει πνοή στην εξωστρέφεια των επιχειρήσεων και την ανάπτυξη των εξαγωγών. Βεβαίως, οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για την κοινή σύμπλευση των επιχειρήσεων και τη στήριξη ενός κοινού οράματος, σε ένα υγιές επιχειρηματικό περιβάλλον στον τομέα συνδέονται με μια σειρά από αναγκαίες παρεμβάσεις και δράσεις του μεταποιητικού τομέα, όπως είναι η επίλυση των προβλημάτων διοικητικού βάρους, η εξυγίανση και ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου, η στήριξη της καινοτομίας και της έρευνας, η εκπαίδευση, η ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων και επαγγελματικών ειδικοτήτων των απασχολούμενων στον κλάδο.

Κεφάλαιο 1 . Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ-ΠΟΤΩΝ

1.1 Γενική επισκόπηση της Βιομηχανίας Τροφίμων - Ποτών στην Ε.Ε.-27

Η βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους μεταποιητικούς κλάδους στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε όρους κύκλου εργασιών, προστιθέμενης αξίας, αριθμού επιχειρήσεων και απασχόλησης, σε σχέση με τους υπόλοιπους μεγάλους κλάδους της ευρωπαϊκής οικονομίας, όπως η Αυτοκινητοβιομηχανία, η βιομηχανία Χημικών, η βιομηχανία Μηχανημάτων και Εξοπλισμού και τα Μεταλλικά προϊόντα (Διαγράμματα 1.1-1.4). Παρόλα αυτά, τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για τον ευρωπαϊκό κλάδο κατά το 2009, έτος κατά το οποίο η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση βρισκόταν ακόμη σε εξέλιξη, φανερώνουν αρνητική μεταβολή στα βασικά οικονομικά μεγέθη του, εξέλιξη ανάλογη με εκείνη σε όλους σχεδόν του κλάδους το υπό εξέταση έτος. Οι ετήσιες μεταβολές στα Τρόφιμα είναι στο σύνολό τους λιγότερο έντονες από τις αντίστοιχες του συνόλου της Μεταποίησης, ενώ σε σχέση με τον αριθμό των εργαζομένων και το ποσοστό του μικτού λειτουργικού πλεονάσματος, η μεταβολή που καταγράφεται στα Τρόφιμα το 2009 σε σχέση με το 2008 είναι θετική (8,4% και 5,6% αντίστοιχα) (Πίνακας 1.1).

Πίνακας 1.1
Βασικά οικονομικά στοιχεία Τροφίμων, Ποτών και Μεταποίησης*

| Οικονομικά στοιχεία | 2009 | | | % 2009/2008 | | |
|---|------------|---------|---------|-------------|---------|-------|
| | Μεταποίηση | Τρόφιμα | Ποτά | Μεταποίηση | Τρόφιμα | Ποτά |
| Αριθμός επιχειρήσεων | 2.039.235 | 251.249 | 22.748 | -4,0% | -6,2% | - |
| Κύκλος εργασιών ¹ | 5.812.027 | 790.000 | 139.227 | -18,6% | -6,7% | -4,7% |
| Ακαθάριστη Προστιθέμενη αξία ¹ | 1.396.136 | 158.000 | - | -16,4% | -2,1% | - |
| Αριθμός εργαζομένων ¹ | 31,44 | 4,6 | - | -4,6% | 8,4% | - |
| Παραγωγικότητα εργασίας ανά εργαζόμενο ² | 44 | 35 | 70 | -13,7% | -7,9% | -1,4% |
| Μέσο κόστος προσωπικού ² | 35 | 25 | 40 | -1,1% | -1,6% | - |
| Ποσοστό μικτού λειτουργικού πλεονάσματος | 7 | 8 | - | -15,7% | 5,6% | - |

Πηγή: Eurostat, Structural business statistics, στοιχεία για Τρόφιμα και Ποτά κλάδων 10 και 11 (NACE Rev.2)

¹ σε εκατ. €

² σε χιλ. €

* όπου υπάρχουν κενά, δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το 2009 ή το 2008

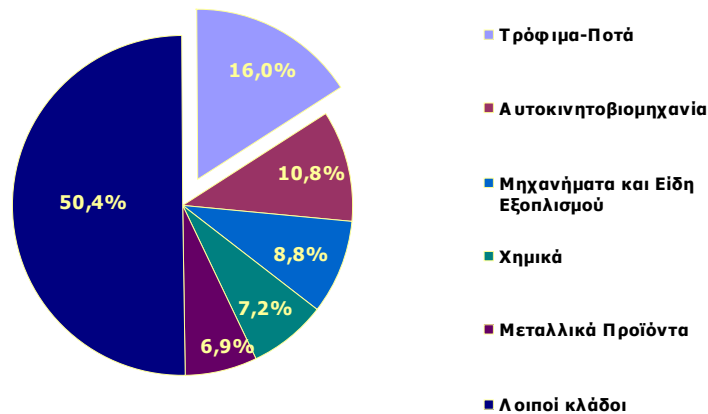
Βασικά διαρθρωτικά στοιχεία

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία, ο κλάδος της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών πραγματοποίησε **συνολικές πωλήσεις** ύψους 929 δισ. ευρώ το 2009, μειωμένες κατά 6,7% στα Τρόφιμα και 4,7% στα Ποτά σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Παρά την πτώση αυτή, τα Τρόφιμα και Ποτά συνολικά καταλαμβάνουν και το 2009 το μεγαλύτερο μερίδιο στο σύνολο του κύκλου εργασιών της μεταποίησης, το οποίο φθάνει σχεδόν το 16%

(Διάγραμμα 1.1). Το ποσοστό αυτό έχει μάλιστα αυξηθεί σε σχέση με τα προηγούμενα έτη (14% το 2008 και 13% το 2007), διατηρώντας τον καθοριστικό του ρόλο στη διαμόρφωση των τάσεων στο σύνολο της μεταποίησης.

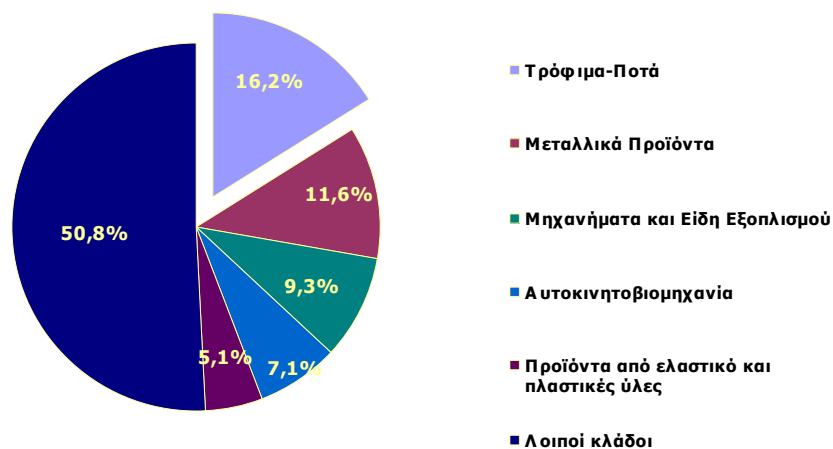
Η βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών παραμένει άλλωστε και ο **μεγαλύτερος εργοδότης του μεταποιητικού τομέα**, ξεπερνώντας τα Μεταλλικά προϊόντα, τα Χημικά, την Αυτοκινητοβιομηχανία και τα Μηχανήματα και Είδη Εξοπλισμού. Ο τομέας απασχολεί περίπου πέντε εκατ. εργαζόμενους, το 16,2% δηλαδή του συνόλου των εργαζομένων στην ευρωπαϊκή βιομηχανία (Διάγραμμα 1.2). Το ποσοστό των εργαζομένων στα Τρόφιμα έχει αυξηθεί μάλιστα κατά 8,4% το 2009 σε σχέση με το 2008, παρά τη μείωση στο σύνολο της ευρωπαϊκής μεταποίησης το ίδιο έτος κατά 4,6%.

Διάγραμμα 1.1
Κατανομή κύκλου εργασιών κλάδων μεταποίησης 2009, Ε.Ε.-27



Πηγή: Eurostat, Structural business statistics, αθροιστικά στοιχεία για Τρόφιμα και Ποτά κλάδων 10 και 11

Διάγραμμα 1.2
Κατανομή εργατικού δυναμικού κλάδων Μεταποίησης 2009*, Ε.Ε.-27



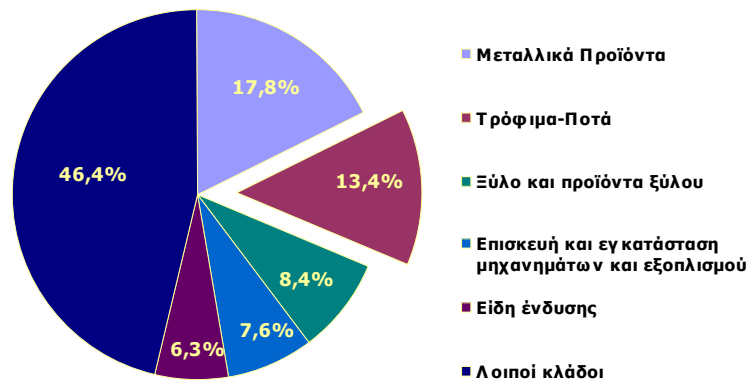
Πηγή: Eurostat, Structural business statistics, αθροιστικά στοιχεία για Τρόφιμα και Ποτά κλάδων 10 και 11
* για Ποτά μόνο, στοιχεία 2008

Σε **όρους πλήθους επιχειρήσεων**, η βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών αποτελεί σταθερά το δεύτερο μεγαλύτερο κλάδο στην ευρωπαϊκή μεταποίηση, με μερίδιο 13,4%, πίσω από τη

βιομηχανία Μεταλλικών Προϊόντων (17,8%) (Διάγραμμα 1.3). Οι επιχειρήσεις στα Τρόφιμα και Ποτά φθάνουν το 2009 συνολικά τις 274 χιλ. πανευρωπαϊκά, καταγράφοντας πτώση τάξης του 6,2% στα Τρόφιμα, μεγαλύτερη της αντίστοιχης του συνόλου της μεταποίησης κατά το ίδιο έτος (4%).

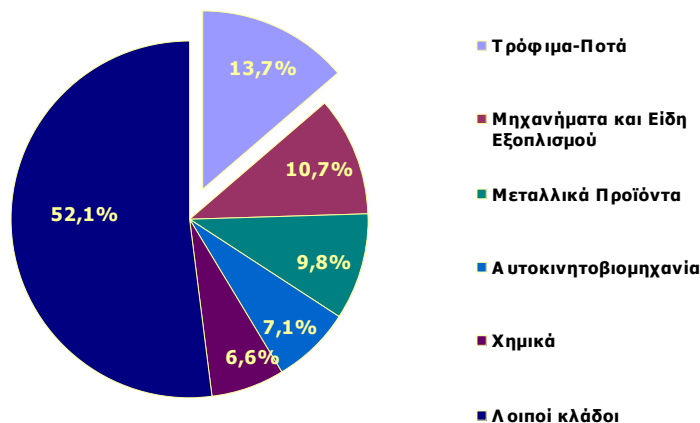
Τέλος, η **ακαθάριστη προστιθέμενη αξία** στη μεταποίηση τροφίμων το 2009 φθάνει τα 158 δισεκ. ευρώ, έχοντας υποχωρήσει κατά 2,1% σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο, όταν η αντίστοιχη μείωση στο σύνολο της Μεταποίησης είναι πολύ μεγαλύτερη, φθάνοντας το 16,4%. Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία στα Τρόφιμα και Ποτά καταλαμβάνει μερίδιο της τάξης του 13,7% στο σύνολο της μεταποίησης, γεγονός το οποίο κατατάσσει τους δύο κλάδους στην πρώτη θέση της σχετικής κατάταξης, με τα Μηχανήματα και είδη εξοπλισμού να ακολουθούν (Διάγραμμα 1.4).

Διάγραμμα 1.3
Κατανομή αριθμού επιχειρήσεων κλάδων Μεταποίησης 2009, Ε.Ε.-27



Πηγή: Eurostat, Structural Business Statistics, αθροιστικά στοιχεία για Τρόφιμα και Ποτά κλάδων 10 και 11

Διάγραμμα 1.4
Κατανομή προστιθέμενης αξίας κλάδων Μεταποίησης 2009*, Ε.Ε.-27

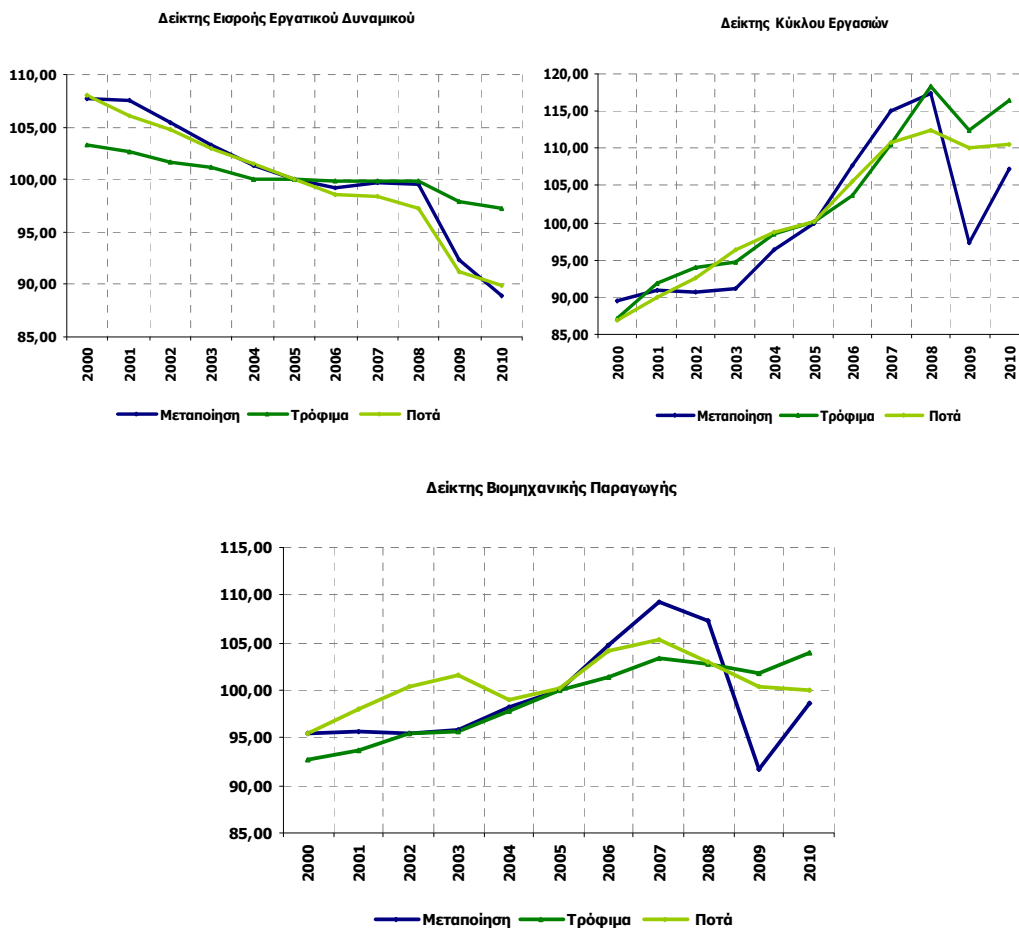


Πηγή: Eurostat, Structural business statistics, αθροιστικά στοιχεία για Τρόφιμα και Ποτά κλάδων 10 και 11
* για Ποτά στοιχεία 2008

Δείκτες κύκλου εργασιών, εισροής εργατικού δυναμικού και βιομηχανικής παραγωγής

Επιμέρους στοιχεία από τους **δείκτες του κύκλου εργασιών, εισροής εργατικού δυναμικού και βιομηχανικής παραγωγής** (Διάγραμμα 1.5) για τους κλάδους Τροφίμων και Ποτών επισημαίνουν τη βαρύτητά τους στο σύνολο της μεταποίησης, αλλά και την ανθεκτικότητα που επέδειξαν σε σχέση με το σύνολο της μεταποίησης τόσο κατά την περίοδο της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, όσο και αργότερα, όταν η ευρωπαϊκή οικονομία εμφάνισε τα πρώτα σημάδια ανάκαμψης.

Διάγραμμα 1.5
Δείκτες κύκλου εργασιών, εισροής εργατικού δυναμικού στην Ε.Ε.-27, σύνολο Μεταποίησης και Τρόφιμα- Ποτά (ετήσια στοιχεία, 2005=100)

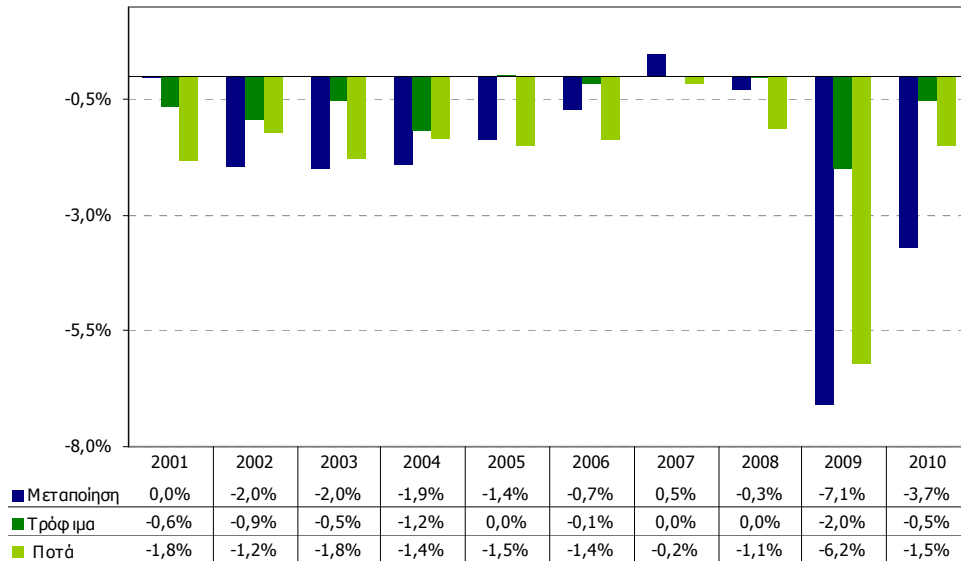


Πηγή: Eurostat, Short term business statistics, στοιχεία για Τρόφιμα και Ποτά κλάδων 10 και 11 (NACE Rev.2)

Συγκεκριμένα, η εξέλιξη του **δείκτη εισροής εργατικού δυναμικού** κινείται οριακώς πτωτικά το 2010, με ρυθμό συγκριτικά χαμηλότερο σε σχέση με τη μεταποίηση, τόσο στα Τρόφιμα, όσο και στα Ποτά. Κατά το 2010, η πτώση του συγκεκριμένου δείκτη στο σύνολο της Μεταποίησης φθάνει το 3,7% (από 7,1% αντίστοιχα το 2009), όταν στα Τρόφιμα η αντίστοιχη μείωση είναι οριακή (-0,5% το 2010 από -2% το 2009) και στα Ποτά ελαφρώς

υψηλότερη (-1,5% από -6,2% το 2009), υποδηλώνοντας μεγαλύτερη ανθεκτικότητα των κλάδων στους κραδασμούς που προκάλεσε η κρίση 2008-2009 (Διάγραμμα 1.6).

Διάγραμμα 1.6
Ποσοστιαία ετήσια μεταβολή (%) Δείκτη εισροής εργατικού δυναμικού, σύνολο Μεταποίησης και Τρόφιμα- Ποτά (ετήσια στοιχεία, 2005=100)



Πηγή: Eurostat, Short term business statistics, στοιχεία για Τρόφιμα και Ποτά κλάδων 10 και 11, (NACE Rev.2)

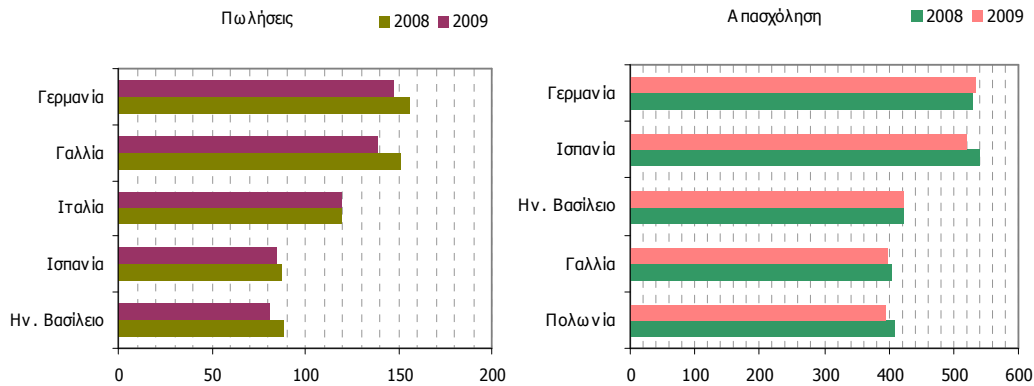
Αντίθετα προς την κατεύθυνση αυτή ωστόσο κινούνται το 2010 **οι δείκτες κύκλου εργασιών και βιομηχανικής παραγωγής**, υπογραμμίζοντας την ανάκαμψη του κλάδου το 2010, αλλά και την αναθέρμανση της μεταποίησης συνολικά. Συγκεκριμένα, το 2010, ο **δείκτης κύκλου εργασιών** στη μεταποίηση αυξάνεται κατά 10,1%, αντισταθμίζοντας έτσι, εν μέρει όμως, την κατακόρυφη πτώση στον τομέα κατά το έτος της κρίσης (-17,2% το 2009). Η αντίστοιχη άνοδος στα Τρόφιμα είναι ηπιότερη το 2010 (3,5%) και στα Ποτά οριακή (0,3%). Ως προς τη **βιομηχανική παραγωγή**, μετά την έντονη μείωση του σχετικού δείκτη στο σύνολο της μεταποίησης το 2009 (-14,7%), το 2010 ο δείκτης επανέρχεται σε θετικούς ρυθμούς μεταβολής (7,6%). Θετικά, αν και ηπιότερα όμως, αφού η αντίστοιχη πτώση ήταν πολύ χαμηλότερη το 2009, η βιομηχανική παραγωγή αυξάνεται το 2010 και στα Τρόφιμα (1,5%), με τα Ποτά να καταγράφουν ελαφρώς μειωμένη παραγωγή το 2010 σε σχέση με το προηγούμενο έτος (-0,5%).

Κατάταξη μεγεθών σε επίπεδο χωρών

Σε όρους **πωλήσεων και απασχόλησης της βιομηχανίας Τροφίμων – Ποτών ανά επίπεδο χωρών**, η σχετική κατάταξη διαφοροποιείται οριακά σε σχέση με τα αμέσως προηγούμενα έτη. Συγκεκριμένα, η Γερμανία, βρίσκεται στην πρώτη θέση στον τομέα της

μεταποίησης Τροφίμων και Ποτών, με κέρδη που φθάνουν τα 148 δισ. ευρώ το 2009, καταγράφοντας πτώση της τάξης του 5,5% σε σχέση με το προηγούμενο έτος (Πίνακας 1.2). Ακολουθούν η Γαλλία, η Ιταλία, η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Διάγραμμα 1.7), όπου σε όλες αυτές τις χώρες, εκτός της Ιταλίας, η οποία καταγράφει μηδενική μεταβολή, η τάση των πωλήσεων είναι πτωτική το 2009. Συνολικά, οι πέντε αυτές χώρες καλύπτουν περί το 65-70% του κύκλου εργασιών των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα τελευταία έτη.

Διάγραμμα 1.7
Κατάταξη των 5 πρώτων κρατών-μελών με βάση τις καθαρές πωλήσεις και την απασχόληση στα Τρόφιμα – Ποτά (σε € δις)



Πηγή: European Food and Drink Industry, Data and Trends of the European Food and Drink Industry 2010, National Federations

Σε όρους απασχόλησης, η Γερμανία καταλαμβάνει την πρωτιά το 2009 (το 2008 την πρωτιά κατείχε η Ισπανία), απασχολώντας σχεδόν 535 χιλ. εργαζόμενους, ενώ ακολουθούν η Ισπανία, το Ην. Βασίλειο, η Γαλλία και η Πολωνία, καλύπτοντας συνολικά το 62% της απασχόλησης του κλάδου. Σε σχέση με την πορεία των καθαρών πωλήσεων στις εθνικές βιομηχανίες το 2009 σε σχέση με το 2008, παρατηρείται πτώση στις πωλήσεις στα περισσότερα κράτη, με τη μεγαλύτερη να καταγράφεται στην Ρουμανία (-26,8%), την Λιθουανία (-20%) και την Τσεχία (-10,1%), ενώ στην Σουηδία, Εσθονία, Ιταλία και Πορτογαλία, η μεταβολή των καθαρών πωλήσεων είναι σχεδόν μηδενική και στην Πολωνία μόνο είναι θετική (5,4%). Σε σχέση με την απασχόληση από την άλλη πλευρά, τα στοιχεία υπογραμμίζουν την πτωτική τάση του κλάδου το 2009 στα περισσότερα από τα κράτη μέλη, η οποία ωστόσο είναι μεγαλύτερη στην Ρουμανία (-14,2%), την Εσθονία (-10,2%) και την Σλοβενία (-5,3%). Στην Ελλάδα, η μεταβολή των καθαρών πωλήσεων το 2009 ήταν οριακά αρνητική (-0,8%), σύμφωνα με τα στοιχεία του European Food and Drink Industry, ενώ ως προς την απασχόληση, τα στοιχεία επισημαίνουν πτώση της τάξης σχεδόν του 4%.

Πίνακας 1.2
Πωλήσεις και απασχόληση σε Τρόφιμα- Ποτά στις Χώρες-Μέλη της Ε.Ε.-27

| Χώρα | Καθαρές πωλήσεις ¹ (σε δις ευρώ) | | | Θέση στη μεταποίηση κάθε χώρας ² | Απασχόληση (σε χιλ.) | | |
|---------------|---|-----------|---------------|---|----------------------|-----------|---------------|
| | 2008 | 2009 | 2009/2008 (%) | | 2008 | 2009 | 2009/2008 (%) |
| Αυστρία | 12,1 | 11,5 | -5,0% | 5η | 56,9 | 56,7 | -0,4% |
| Βέλγιο | 40,4 | 38,7 | -4,2% | 3η | 88,8 | 88,6 | -0,2% |
| Βουλγαρία | 4,4 | | - | | 103 | | - |
| Γαλλία | 151 | 139 | -7,9% | 1η | 402,9 | 399,3 | -0,9% |
| Γερμανία | 156,3 | 147,7 | -5,5% | 5η | 530 | 535 | 0,9% |
| Δανία | 18,8 | 17,7 | -5,9% | 1η | 66,4 | 64,2 | -3,3% |
| Ελλάδα | 12,1 | 12 | -0,8% | 1η | 71,8 | 69 | -3,9% |
| Εσθονία | 1,1 | 1,1 | 0,0% | 2η | 16,7 | 15 | -10,2% |
| Ην. Βασίλειο | 88,2 | 81,2 | -7,9% | 1η | 424 | 424 | 0,0% |
| Ιρλανδία | 24,2 | | - | | 40,7 | | - |
| Ισπανία | 87,6 | 84,6 | -3,4% | 1η | 541 | 519 | -4,1% |
| Ιταλία | 120 | 120 | 0,0% | 2η | 386 | 378 | -2,1% |
| Κύπρος | 1,6 | | - | | 12,7 | | - |
| Λετονία | 3,3 | | - | | 47,9 | | - |
| Λιθουανία | 1,5 | 1,2 | -20,0% | - | 30,6 | | - |
| Ολλανδία | 67,4 | | - | 1η | 122,5 | 131,1 | 7,0% |
| Ουγγαρία | 7,6 | 7,4 | -2,6% | 3η | 99,7 | 94,6 | -5,1% |
| Πολωνία | 35,3 | 37,2 | 5,4% | 1η | 410,9 | 396 | -3,6% |
| Πορτογαλία | 15,2 | 15,3 | 0,7% | 1η | 105 | 106 | 1,0% |
| Ρουμανία | 11,2 | 8,2 | -26,8% | - | 205,1 | 176 | -14,2% |
| Σλοβακία | 4,1 | | - | 10η | 39,9 | | - |
| Σλοβενία | 2,1 | 1,9 | -9,5% | 5η | 14,4 | 13,3 | -7,6% |
| Σουηδία | 16,4 | 16,5 | 0,6% | 3η | 55,2 | 53,5 | -3,1% |
| Τσεχία | 11,9 | 10,7 | -10,1% | 5η | 115,8 | 111,6 | -3,6% |
| Φινλανδία | 10,6 | 10,4 | -1,9% | 4η | 34,1 | 33 | -3,2% |

Πηγή: European Food and Drink Industry, Data and Trends of the European Food and Drink Industry 2010

¹ ή αξία παραγωγής σε τρέχουσες τιμές

² κατάταξη της βιομηχανίας Τροφίμων - Ποτών της χώρας σε σχέση με τις υπόλοιπες μεταποιητικές δραστηριότητες, σε όρους κύκλου εργασιών, σε εθνικό επίπεδο

Σε όρους πωλήσεων, η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή επιχείρηση στον κλάδο Τροφίμων και Ποτών παραμένει η Nestlé, με πωλήσεις που φθάνουν τα 25,1 δις. ευρώ, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία (2010), απασχολώντας 91 χιλ. εργαζόμενους (Πίνακας 1.3). Ακολουθούν η Unilever, η Heineken, η Groupe Danone και η Vion, οι οποίες πραγματοποίησαν συνολικά πωλήσεις ύψους περίπου 40,6 δισεκ. ευρώ το 2010, απασχολώντας 135 χιλ. εργαζόμενους, οι οποίοι, μαζί με τους εργαζόμενους στη Nestlé, αποτελούν σχεδόν το 5,5% του συνόλου των απασχολούμενων του κλάδου.

Πίνακας 1.3
Κατάταξη των 25 μεγαλύτερων ευρωπαϊκών επιχειρήσεων Τροφίμων-Ποτών, με βάση τις πωλήσεις τους

| Εταιρεία | Χώρα | Έτος | Πωλήσεις (σε δισ. ευρώ) | % σε σχέση με προηγούμενο έτος | Εργαζόμενοι (σε χιλ.) | Κύριος κλάδος |
|-----------------------------------|-------|---------|-------------------------|--------------------------------|-----------------------|--|
| Nestlé | CH | Δεκ-10 | 25,1 | 3,7 | 91 | Διάφορα προϊόντα τροφίμων |
| Unilever NV/Unilever Plc** | NL/UK | Δεκ-10 | 12 | -0,5 | 29 | Διάφορα προϊόντα τροφίμων |
| Heineken N,V, | NL | Δεκ-10 | 11 | -4,1 | 38 | Μπίρα |
| Groupe Danone | FR | Δεκ-10 | 9,4 | 1,9 | 46 | Γαλακτοκομικά, νερό, τροφές για βρέφη |
| Vion | NL | Δεκ-09 | 8,2 | 5 | 22 | Διάφορα προϊόντα τροφίμων |
| Associated British Food | UK | Σεπ-10 | 7,9 | 15 | 73 | Ζάχαρη, Αμυλούχα, προπαρασκευασμένα προϊόντα |
| Carlsberg | DK | Δεκ-10 | 7,3 | 46 | 41 | Μπίρα |
| Ferrero | IT | Αυγ-09 | 6,3 | 2,1 | 16 | Προϊόντα ζαχαροπλαστικής |
| Danish Crown | DK | Οκτ-10 | 6,1 | 1,7 | 23 | Προϊόντα κρέατος |
| Südzucker | DE | Φεβ-10 | 5,7 | -3 | 17 | Ζάχαρη, Διάφορα προϊόντα τροφίμων |
| FrieslandCampina | NL | Δεκ-09 | 5,7 | 17 | 14 | Γαλακτοκομικά προϊόντα |
| Oetker Group | DE | Δεκ-09 | 5,1 | -4,6 | 24 | Διάφορα προϊόντα τροφίμων |
| Anheuser-Busch InBev | BE | Δεκ-09 | 4,6 | 14,7 | 2 | Μπίρα |
| Tate & Lyle | UK | Μαρ-10 | 4 | -1 | 15 | Διάφορα προϊόντα τροφίμων |
| Barilla | IT | Δεκ-09 | 4,1 | 8 | 6 | Ποτά, Προϊόντα ζαχαροπλαστικής |
| Nutreco | NL | Δεκ-10 | 3,6 | 5 | 3 | |
| Diageo Plc | UK | Ιουν-10 | 3,2 | 9,7 | 23 | Αλκοολούχα Ποτά |
| Kerry Group | IR | Δεκ-10 | 3 | -5 | 3 | Διάφορα προϊόντα τροφίμων |
| Pernod Ricard | FR | Ιουν-10 | 2,9 | 0,1 | 8 | Αλκοολούχα Ποτά |
| HJ Heinz Company | US | Απρ-10 | 2,5 | -5 | 3 | Ετοιμες τροφές |
| Ebro Foods | ES | Δεκ-09 | 1,7 | 4,1 | 4 | Ρύζι, ζυμαρικά, σάλτσες |
| Barry Callebaut | CH | Αυγ-10 | 1,4 | -3,1 | 2 | Κακάο, σοκολάτα |
| Parmalat | IT | Δεκ-10 | 1 | 3 | 3 | Γάλα, ροφήματα με βάση τα φρούτα |
| Danisco | DK | Απρ-10 | 0,7 | | | Διάφορα προϊόντα τροφίμων |

Πηγή: European Food and Drink Industry, Data and Trends of the European Food and Drink Industry 2010

Έρευνα, Ανάπτυξη και Καινοτομία

Η βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να αποτελεί έναν από τους βασικότερους πυλώνες της ευρωπαϊκής μεταποίησης, όμως **υστερεί σταθερά σε δαπάνες για Έρευνα & Ανάπτυξη (R&D) σε σχέση με άλλες βιομηχανίες**, παρόλο που στη σχετική κατάταξη κατά το 2010 ανήλθε σε υψηλότερη θέση σε σχέση με προηγούμενα έτη. Συγκεκριμένα, το 2010 ο κλάδος κατατάσσεται στην 11η θέση¹ στην κατάταξη των ευρωπαϊκών κλάδων *με βάση τον ετήσιο ρυθμό μεγέθυνσης* των επενδυτικών τους δαπανών σε Έρευνα & Ανάπτυξη και στην 15^η θέση *με βάση τις δαπάνες*. Σε απόλυτα μεγέθη, οι επενδυτικές δαπάνες του ευρωπαϊκού κλάδου Τροφίμων σε Έρευνα & Ανάπτυξη φθάνουν τα

¹ The 2010 EU Industrial R&D Investment Scoreboard, European Commission, JRC and DG RTD

2.097 εκατ. ευρώ κατά το 2010, σημειώνοντας άνοδο της τάξης του 5,9% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, αλλά μόλις κατά 3,7% κατά μέσο όρο τριετίας 2008-2010.

Σε κλαδικό επίπεδο, πρώτη σε όρους αξίας επενδύσεων για E&A στην ΕΕ βρίσκεται το 2010 η Αυτοκινητοβιομηχανία, με δαπάνες που φθάνουν τα €30.197 εκατ. και ρυθμό μεγέθυνσης της τάξης του 10,6% σε σχέση με το 2009, ενώ ακολουθεί η Φαρμακοβιομηχανία και οι Τηλεπικοινωνίες, με επενδυτικές δαπάνες σε E&A που φθάνουν αντίστοιχα τα €21 εκατ. και €11 εκατ. (Πίνακας 1.4).

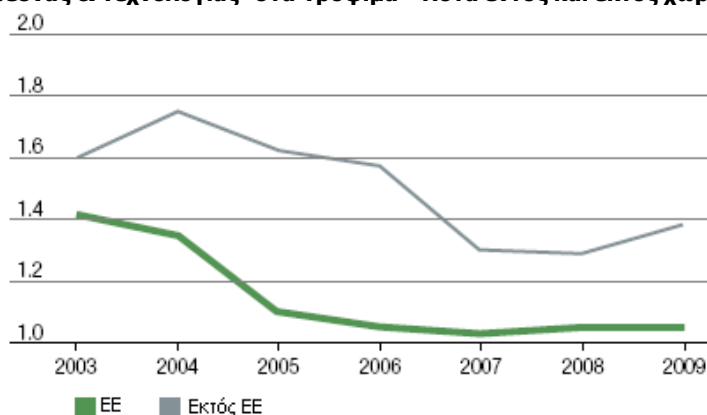
Επιπλέον, οι δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών στην Ευρωζώνη είναι οι χαμηλότερες, συγκρινόμενες με άλλες ανεπτυγμένες χώρες, όπως η Ιαπωνία, οι ΗΠΑ, η Αυστραλία και η Νότιος Κορέα, όπου οι σχετικές επενδύσεις είναι σταθερά υψηλότερες και παρουσιάζουν αυξητική τάση. Η ένταση σε Έρευνα & Τεχνολογία από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις Τροφίμων και Ποτών στις χώρες εντός της ΕΕ, είναι επίσης πολύ χαμηλότερη συγκρινόμενη με την αντίστοιχη σε επιχειρήσεις χωρών εκτός ΕΕ, με τη διαφορά αυτή ωστόσο να μειώνεται, κυρίως λόγω της σχετικής μείωσης της έντασης στις επιχειρήσεις εκτός ΕΕ (Διάγραμμα 1.8). Παρά όμως την υστέρηση σε σχέση με άλλους κλάδους σε ερευνητικές δαπάνες, οι επιχειρήσεις Τροφίμων και Ποτών στις χώρες εντός και εκτός ΕΕ, επέδειξαν σημαντική ανθεκτικότητα την περίοδο της χρηματοπιστωτικής κρίσης, γεγονός το οποίο τους επέτρεψε να διατηρήσουν σχετικά σταθερό το ποσοστό των συγκεκριμένων δαπανών σε σχέση με το παραγόμενο προϊόν τους, περί του 0,4% από το 2006 μέχρι το 2009.

Πίνακας 1.4
Δαπάνες διαφόρων κλάδων σε επενδύσεις E&A

| Κλάδος | 2010 (σε εκατ. €) | Μεταβολή (%) 2010/09 | Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής 3ετίας |
|--|-------------------|----------------------|---------------------------------------|
| Αυτοκινητοβιομηχανία | 30.196,9 | 10,6 | 2,1 |
| Φαρμακοβιομηχανία | 20.966,3 | 2,7 | 3,2 |
| Τηλεπικοινωνίες | 11.191,9 | 4,2 | -1,7 |
| Αεροναυπηγική και άμυνα | 8.295,7 | 3,6 | 1,8 |
| Χημικά | 7.607,3 | 0,6 | 2,1 |
| Ηλεκτρικός και ηλεκτρολογικός εξοπλισμός | 5.903,5 | 1,3 | 4,4 |
| Τράπεζες | 5.486,3 | 25,8 | 17,9 |
| Ανάπτυξη λογισμικού | 4.441,0 | 8,1 | 7,1 |
| Βιομηχανικά μηχανήματα | 4.345,4 | 7,2 | 4,4 |
| Τηλεπικοινωνίες σταθερής γραμμής | 4.185,3 | -10,1 | -1,7 |
| Semiconductors | 3.640,7 | -1,0 | -4,0 |
| Εμπορικά οχήματα και φορτηγά | 2.708,1 | 6,6 | 8,1 |
| Παραγωγοί πετρελαίου και φυσικού αερίου | 2.529,1 | 4,8 | 3,0 |
| Υγειονομικός εξοπλισμός και υπηρεσίες | 2.157,4 | 3,0 | 6,1 |
| Παραγωγοί τροφίμων | 2.097,2 | 5,9 | 3,7 |

Πηγή: The 2011 EU Industrial R&D Investment Scoreboard, European Commission, JRC and DG RTD

Διάγραμμα 1.8
Ένταση Έρευνας & Τεχνολογίας¹ στα Τρόφιμα - Ποτά εντός και εκτός χωρών Ε.Ε.-27

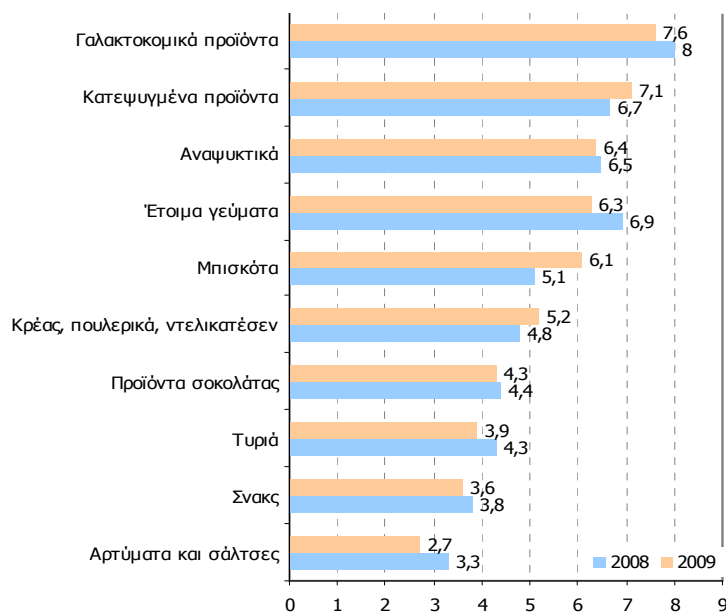


Πηγή: European Food and Drink Industry, Data and Trends of the European Food and Drink Industry 2010

¹ λόγος επενδύσεων σε Έρευνα & Τεχνολογία προς τις καθαρές πωλήσεις της επιχείρησης

Σε σχέση με την **καινοτομία** του κλάδου, διακρίνονται πέντε βασικοί κινητήριοι παράγοντες για την καινοτομική δραστηριότητα στο χώρο των τροφίμων (Πίνακας 1.5). Από αυτούς, η καινοτομία με στόχο την απόλαυση από τα τρόφιμα εξακολουθεί να βρίσκεται στην κορυφή των παραγόντων που κατευθύνουν την καινοτομική δραστηριότητα. Ως προς τους κλάδους των τροφίμων που παρουσιάζουν την εντονότερη καινοτομική δραστηριότητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα **γαλακτοκομικά προϊόντα** ηγούνται της σχετικής λίστας το 2008 και το 2009, παρά τη μικρή μείωση που καταγράφουν, ενώ ακολουθούν σε κοντινή απόσταση τα **κατεψυγμένα τρόφιμα** (Διάγραμμα 1.9).

Διάγραμμα 1.9
Οι δέκα πρώτοι καινοτομικοί κλάδοι των τροφίμων στην Ευρώπη, 2008-2009 (ως % του συνόλου της καινοτομικής δραστηριότητας στα τρόφιμα)



Πηγή: European Food and Drink Industry, Data and Trends of the European Food and Drink Industry 2010, XTC World Innovation Panorama 2010

Πίνακας 1.5
Μερίδιο των παραγόντων που κατευθύνουν την καινοτομία στην Ευρώπη, 2008-2009 (%)

| Παράγοντες | 2008 | 2009 |
|------------------|------|------|
| Απόλαυση | 46,7 | 49,6 |
| Υγεία | 23,1 | 23,5 |
| Ευκολία | 17,8 | 16,0 |
| Φυσική κατάσταση | 10,0 | 8,4 |
| Ηθική | 2,4 | 2,6 |

Πηγή: European Food and Drink Industry, Data and Trends of the European Food and Drink Industry 2010, XTC World Innovation Panorama 2010

1.2 Διάρθρωση επιχειρήσεων των κλάδων Τροφίμων και Ποτών

Οι κλάδοι Τροφίμων και Ποτών, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για το 2009, απαριθμούσαν συνολικά περί τις 274 χιλ. επιχειρήσεις (με το 91% εξ' αυτών να ανήκουν στον κλάδο των Τροφίμων και το 9% στον κλάδο των Ποτών) και χαρακτηρίζονται σταθερά στη συντριπτική τους πλειονότητα από επιχειρήσεις κάτω των 250 ατόμων (Πίνακας 1.6).

Πίνακας 1.6
Οικονομικά στοιχεία σε Τρόφιμα - Ποτά και Μεταποίηση βάσει μεγέθους¹, 2009²

| Στοιχεία | Μεταποίηση | | | | | |
|------------------------------|------------------|---------------|---------|---------|-----------|-----------|
| | Σύνολο | μέχρι 9 άτομα | 10-19 | 20-49 | 50-249 | >250 |
| Αριθμός επιχειρήσεων | 2.039.234 | 1.648.713 | 182.160 | 117.788 | 74.573 | 16.000 |
| Κύκλος Εργασιών* | 5.812.027 | 350.405 | 268.521 | 474.031 | 1.245.485 | 3.473.622 |
| Προστιθέμενη Αξία Παραγωγής* | 1.396.136 | 104.096 | 82.693 | 133.570 | 322.976 | 752.754 |
| Αριθμός Εργαζομένων** | 291.827 | 38.329 | 25.400 | 35.000 | 75.000 | 120.000 |
| Στοιχεία | Τρόφιμα | | | | | |
| | Σύνολο | μέχρι 9 άτομα | 10-19 | 20-49 | 50-249 | >250 |
| Αριθμός επιχειρήσεων | 251.249 | 197.826 | 25.701 | 15.562 | 9.890 | 2.267 |
| Κύκλος Εργασιών* | 790.000 | 56.200 | 43.100 | 77.000 | 221.000 | 390.000 |
| Προστιθέμενη Αξία Παραγωγής* | 158.000 | 15.600 | 10.800 | 15.300 | 39.000 | 77.000 |
| Αριθμός Εργαζομένων** | 34.900 | 4.860 | 3.440 | 4.400 | 9.400 | 12.700 |
| Στοιχεία | Ποτά | | | | | |
| | Σύνολο | μέχρι 9 άτομα | 10-19 | 20-49 | 50-249 | >250 |
| Αριθμός επιχειρήσεων | 22.748 | 18.010 | 2.000 | 1.460 | 978 | 300 |
| Κύκλος Εργασιών* | 139.227 | 8.797 | 5.923 | 11.609 | 27.976 | 84.922 |
| Προστιθέμενη Αξία Παραγωγής* | 34.760 | 1.440 | 1.400 | 2.699 | 6.378 | 22.843 |
| Αριθμός Εργαζομένων** | 4.000 | 386 | 186 | 411 | 949 | 2.068 |
| Στοιχεία | Τρόφιμα και Ποτά | | | | | |
| | Σύνολο | μέχρι 9 άτομα | 10-19 | 20-49 | 50-249 | >250 |
| Αριθμός επιχειρήσεων | 273.997 | 215.836 | 27.701 | 17.022 | 10.868 | 2.567 |
| Κύκλος Εργασιών* | 929.227 | 64.997 | 49.023 | 88.609 | 248.976 | 474.922 |
| Προστιθέμενη Αξία Παραγωγής* | 192.760 | 17.040 | 12.200 | 17.999 | 45.378 | 99.843 |
| Αριθμός Εργαζομένων** | 38.900 | 5.246 | 3.626 | 4.811 | 10.349 | 14.768 |

Πηγή: Eurostat, SBS στοιχεία για Τρόφιμα και Ποτά κλάδων 10 και 11, (NACE Rev.2)

¹ ως προς τον αριθμό των εργαζομένων

² εκτός αριθμού εργαζομένων που είναι στοιχεία 2008, λόγω μη διαθεσιμότητας στοιχείων 2009

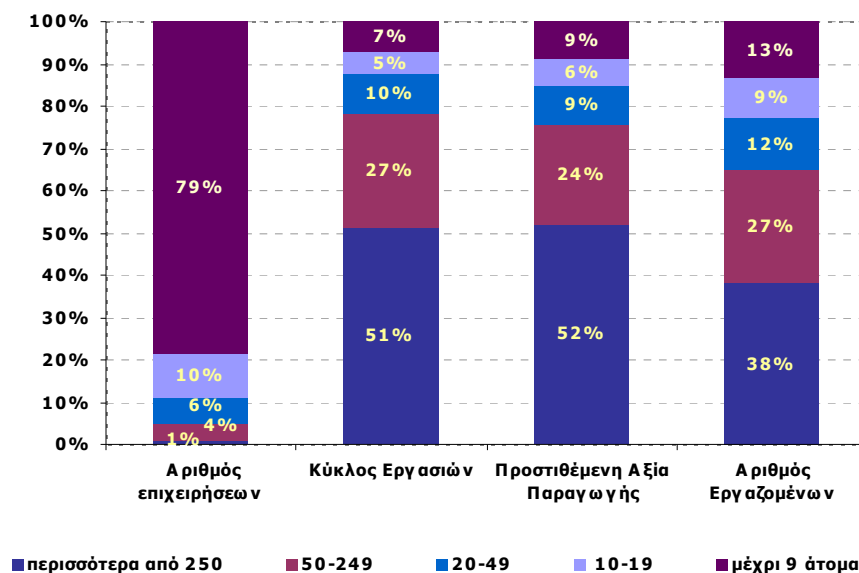
*σε εκατ. ευρώ

** σε εκατοντάδες

Χαρακτηριστικό της διάρθρωσης και συγκέντρωσης του κλάδου είναι το γεγονός ότι η συντριπτική πλειονότητα σε ποσοστό 99% είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (μέχρι 250 άτομα) και το 89% είναι μικρές επιχειρήσεις μέχρι 19 άτομα. Οι πολύ μικρές επιχειρήσεις (1-9 άτομα) εκτιμώνται περίπου σε 215,8 χιλ. και συνιστούν σχεδόν το 79% του συνόλου. Και στη Μεταποίηση πάντως, η συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων, σε ποσοστό 81% χαρακτηρίζονται ως πολύ μικρές. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στα τρόφιμα και ποτά σε ευρωπαϊκό επίπεδο αντιπροσωπεύουν κάτι λιγότερο από το 1/2 του κύκλου εργασιών του συνόλου των επιχειρήσεων και σχεδόν το 62% του συνόλου της απασχόλησης του κλάδου. Οι μικρές επιχειρήσεις (10-49 άτομα) στα Τρόφιμα και Ποτά αποτελούν το 16% του συνόλου, ενώ οι μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις (50-249 άτομα) συνιστούν το αρκετά χαμηλό 4% του συνόλου, ποσοστό ανάλογο με εκείνο της Μεταποίησης.

Ο κύκλος εργασιών στις μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις αποτελεί το 27% του συνόλου του κλάδου στα Τρόφιμα και Ποτά, ενώ το ίδιο ποσοστό καταλαμβάνουν και οι εργαζόμενοι σε αυτές (Διάγραμμα 1.10). Από την άλλη πλευρά, οι μεγάλες επιχειρήσεις (άνω των 250 ατόμων), αν και αποτελούν μόλις το 1% των επιχειρήσεων του κλάδου, πραγματοποιούν πάνω από το 1/2 του κύκλου εργασιών και της προστιθέμενης αξίας, απασχολώντας σχεδόν το 38% του συνόλου των εργαζομένων της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών.

Διάγραμμα 1.10
Κατανομή κύκλου εργασιών, προστιθέμενης αξίας, αριθμού εργαζομένων και επιχειρήσεων στο σύνολο των Τροφίμων και Ποτών, ανά κατηγορία μεγέθους επιχείρησης, 2009¹



Πηγή: Eurostat, SBS, Επεξεργασία IOBE, στοιχεία για Τρόφιμα και Ποτά κλάδων 10 και 11, (NACE Rev.2)
¹ εκτός αριθμού εργαζομένων που είναι στοιχεία 2008, λόγω μη διαθεσιμότητας στοιχείων 2009

Όπως, επομένως, συμβαίνει στους περισσότερους βιομηχανικούς κλάδους οι μεγαλύτερου μεγέθους επιχειρήσεις εκτός από το ότι απορροφούν ένα σημαντικό τμήμα του εργατικού

δυναμικού, παράγουν και το μεγαλύτερο εύρος των παραγόμενων προϊόντων και κατ' επέκταση του κύκλου εργασιών και της προστιθέμενης αξίας παραγωγής του κλάδου. Αλλά και σε όρους παραγωγικότητας της εργασίας ισχύει εν γένει η αναλογική σχέση μεγέθους επιχείρησης και ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας ανά απασχολούμενο, τόσο στον κλάδο Τροφίμων και Ποτών, όσο και στο σύνολο της Μεταποίησης. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, η παραγωγικότητα εργασίας ανά εργαζόμενο στο σύνολο Τροφίμων και Ποτών στις πολύ μικρές επιχειρήσεις έφθανε τα €24 χιλ., στις μικρές επιχειρήσεις τα €30 χιλ., στις μεσαίες επιχειρήσεις τα €40 χιλ. και στις μεγάλες επιχειρήσεις τα €60 χιλ. Η παραγωγικότητα της εργασίας επομένως αυξάνεται, καθώς αυξάνεται το μέγεθος της επιχείρησης. Στο σύνολο του κλάδου των Τροφίμων, η **παραγωγικότητα εργασίας ανά εργαζόμενο** σημείωσε το 2009 άνοδο της τάξης του 1,4% και στα Ποτά αυξήθηκε σημαντικά περισσότερο, κατά 4,5%, όταν η αντίστοιχη μεταβολή το ίδιο έτος στο σύνολο της Μεταποίησης ήταν αρνητική (-8,2%) (Πίνακας 1.7).

Πίνακας 1.7
Παραγωγικότητα εργασίας ανά εργαζόμενο, 2004-2009, ετήσιο ποσοστό μεταβολής %

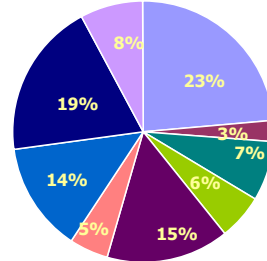
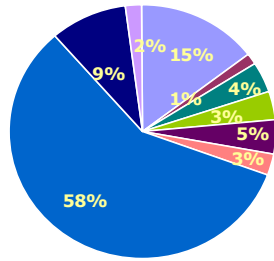
| Τομέας/ κλάδος | 2004 | 2008 | 2009 | 2004/2009 |
|----------------|------|------|------|-----------|
| Μεταποίηση | 4,7 | -1,6 | -8,2 | 0,4 |
| Τρόφιμα | 3,3 | -0,6 | 1,4 | 1,2 |
| Ποτά | -1,2 | -0,7 | 4,5 | 2,8 |

Πηγή: European Food and Drink Industry, Data and Trends of the European Food and Drink Industry 2010

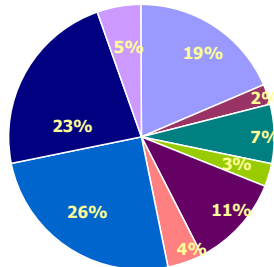
1.3 Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά βασικών υποκλάδων Τροφίμων – Ποτών

Σε επίπεδο υποκλάδων Τροφίμων στην Ε.Ε.-27, ο κλάδος με το μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων, εργαζομένων και προστιθέμενης αξίας είναι η **Αρτοποιία και τα αλευρώδη προϊόντα**, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία. Ο κλάδος απασχολεί πάνω από 1,4 εκατ. εργαζομένους, δηλ. το 32% του συνόλου των τροφίμων, σε σχεδόν 146 χιλ. επιχειρήσεις (Πίνακας 1.8), ήτοι το 58% του συνόλου των επιχειρήσεων. Τα **Προϊόντα κρέατος** και τα **Άλλα είδη διατροφής** συνιστούν τους δύο αμέσως μεγαλύτερους υποκλάδους των τροφίμων σε όρους βασικών διαρθρωτικών μεγεθών. Τα Άλλα είδη διατροφής αποτελούν ένα ετερογενές τμήμα της βιομηχανίας Τροφίμων, καθώς περιλαμβάνουν κατηγορίες προϊόντων όπως κακάο, τσάι, καφές, ζάχαρη, φρυγανιές, μπισκότα, σοκολάτα και ζαχαρωτά, έτοιμα γεύματα και καρυκεύματα, αντιπροσωπεύοντας το 15% του συνόλου των εργαζομένων και το 19% του συνόλου των επιχειρήσεων των τροφίμων (Διάγραμμα 1.11).

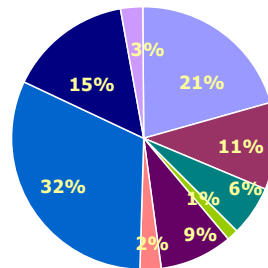
Διάγραμμα 1.11
Κατανομή οικονομικών μεγεθών στους Υποκλάδους Τροφίμων Ε.Ε.-27, 2009
 Αριθμός επιχειρήσεων Κύκλος Εργασιών



Προστιθέμενη Αξία Παραγωγής



Αριθμός Εργαζομένων



- Προϊόντα κρέατος
- Επεξεργασμένα φρούτα και λαχανικά
- Γαλακτοκομικά προϊόντα
- Αρτοποιία και αλευρώδη προϊόντα
- Παρασκευασμένες ζωοτροφές
- Προϊόντα βρώσιμων αλευμάτων
- Φυτικά και ζωικά έλαια και λίπη
- Προϊόντα αλευρομύλων
- Άλλα είδη διατροφής

Πηγή: Eurostat, SBS, Επεξεργασία ΙΟΒΕ, στοιχεία για Τρόφιμα, κλάδος 10 (NACE Rev.2)

Πίνακας 1.8
Βασικά οικονομικά μεγέθη επιχειρήσεων υποκλάδων Τροφίμων και στα Ποτά Ε.Ε.-27, 2009

| Μέγεθος | Αριθμός επιχειρήσεων | Κύκλος εργασιών (εκατ. €) | Προστιθέμενη αξία ¹ (εκατ. €) | Αριθμός απασχολούμενων | Παραγωγικότητα εργασίας ανά εργαζόμενο (χιλ.) |
|-----------------------------------|----------------------|---------------------------|--|------------------------|---|
| Προϊόντα κρέατος | 36.712 | 184.484 | 29.255 | 959.600 | 30 |
| Προϊόντα βρώσιμων αλευμάτων | 3.700 | 21.795 | 3.917 | 484.400 | 8 |
| Επεξεργασμένα φρούτα και λαχανικά | 9.927 | 56.000 | 11.700 | 278.000 | 42 |
| Φυτικά και ζωικά έλαια και λίπη | 8.662 | 43.179 | 4.190 | 65.100 | 64 |
| Γαλακτοκομικά προϊόντα | 11.594 | 120.000 | 18.000 | 411.000 | 50 |
| Προϊόντα αλευρομύλων | 6.300 | 36.632 | 6.562 | 109.500 | 60 |
| Αρτοποιία και αλευρώδη προϊόντα | 145.877 | 106.673 | 39.511 | 1.466.400 | 27 |
| Άλλα είδη διατροφής | 23.321 | 150.000 | 36.200 | 703.000 | 51 |
| Παρασκευασμένες ζωοτροφές | 5.197 | 61.571 | 8.318 | 123.000 | 68 |
| Τρόφιμα | 251.249 | 790.000 | 158.000 | 4.600.000 | 35 |
| Ποτά | 22.748 | 139.227 | : | : | 70 |

Πηγή: Eurostat, SBS, στοιχεία για Τρόφιμα και Ποτά κλάδων 10 και 11, (NACE Rev.2)

¹σε κόστος συντελεστών

Συνολικά, οι τρεις μεγαλύτεροι υποκλάδοι της βιομηχανίας αντιπροσωπεύουν το 68% του συνόλου των απασχολούμενων, το 82% του συνόλου των επιχειρήσεων, το 56% του συνολικού κύκλου εργασιών του κλάδου και το 66% της προστιθέμενης αξίας. Ακολουθούν τα **Γαλακτοκομικά προϊόντα**, τα οποία παρουσιάζουν εξίσου υψηλό κύκλο εργασιών, στα 120 δισεκ. ευρώ για το 2009, συνιστώντας το 15% του συνόλου, τα **Επεξεργασμένα φρούτα και λαχανικά** και οι **Παρασκευασμένες ζωοτροφές**, υποκλάδοι οι οποίοι συγκεντρώνουν με τη σειρά τους συνολικά το 15% του συνολικού κύκλου εργασιών και το 9% του αριθμού των απασχολούμενων του κλάδου. Σε όρους αριθμού εργαζομένων άλλωστε, ο κλάδος **Προϊόντα βρώσιμων αλιευμάτων** κατατάσσεται τέταρτος κατά σειρά, απασχολώντας το 11% του συνόλου.

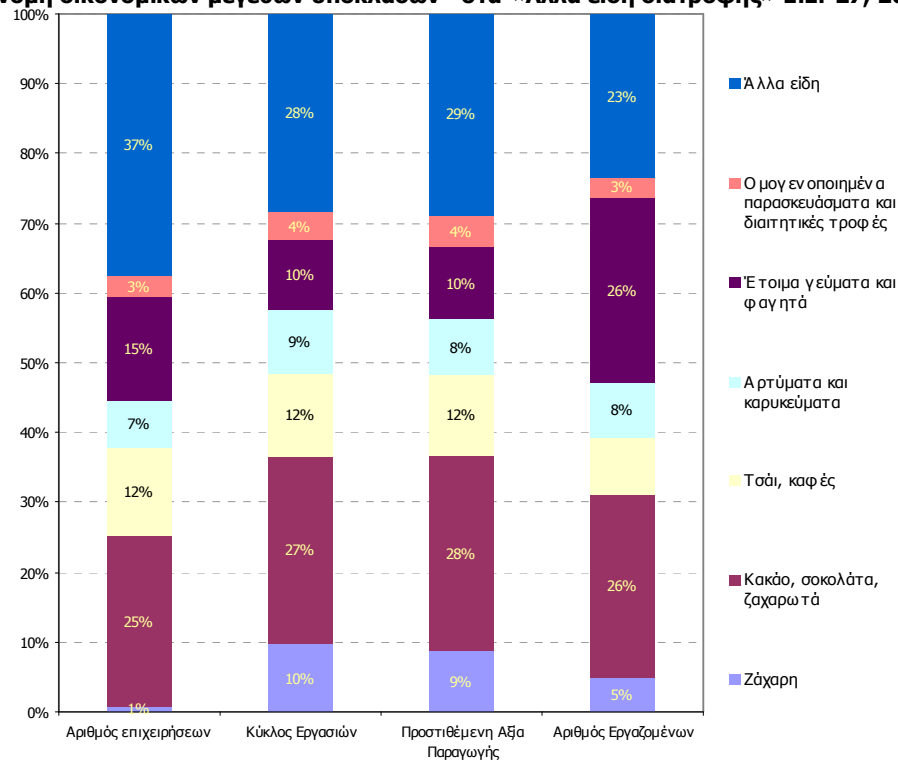
Σε σχέση με την **παραγωγικότητα της εργασίας**, η υψηλότερη προστιθέμενη αξία ανά εργαζόμενο καταγράφεται σταθερά στα **Ποτά** (70 χιλ. ευρώ ανά εργαζόμενο το 2009), ενώ ακολουθούν οι **Παρασκευασμένες ζωοτροφές** (68 χιλ. ευρώ ανά εργαζόμενο) τα **Φυτικά και ζωικά έλαια και λίπη** (64 χιλ. ευρώ ανά εργαζόμενο) και τα **Προϊόντα αλευρομύλων** (60 χιλ. ευρώ ανά εργαζόμενο).

Στον ετερογενή κλάδο **Άλλα είδη διατροφής**² δραστηριοποιούνται περίπου 23 χιλ. επιχειρήσεις, οι οποίες προσφέρουν θέσεις εργασίας σε πάνω από 700 χιλ. εργαζόμενους, δηλαδή στο 15,3% του συνόλου. Ο συγκεκριμένος κλάδος πραγματοποιεί κύκλο εργασιών που φθάνει τα 150 δισεκ. ευρώ το 2009. Τα *Άλλα Είδη* και ο υποκλάδος *Κακάο, σοκολάτα και ζαχαρωτά* αποτελούν τους μεγαλύτερους υποκλάδους στα Άλλα είδη διατροφής, σε όρους αριθμού επιχειρήσεων, εργαζομένων, κύκλου εργασιών και προστιθέμενης αξίας παραγωγής, ενώ και τα *Έτοιμα γεύματα και φαγητά* καταλαμβάνουν σημαντικό μερίδιο στον αριθμό των εργαζομένων του υποκλάδου, απασχολώντας έναν στους πέντε εργαζόμενους του συνόλου (Διάγραμμα 1.12).

Ως προς τον κλάδο των **Ποτών**, ο κύκλος εργασιών του φθάνει τα €139 δισ. (15% του συνολικού κύκλου εργασιών των Τροφίμων και Ποτών), καλύπτοντας το 17% της προστιθέμενης αξίας του συνόλου των Τροφίμων και Ποτών και σχεδόν το 10% του συνόλου των εργαζομένων σε 22.748 επιχειρήσεις (7,2% του συνόλου). Από τους επιμέρους υποκλάδους της Ποτοποιίας, ο μεγαλύτερος σε αριθμό επιχειρήσεων είναι ο υποκλάδος του *Κρασιού από σταφύλια*, κατέχοντας το 46% του συνόλου των επιχειρήσεων των Ποτών, ενώ ακολουθούν ο υποκλάδος της *Απόσταξης, ανακαθορισμού και ανάμιξης αλκοολούχων ποτών* και τα *Αναψυκτικά, μεταλλικά και άλλα εμφιαλωμένα νερά*, υποκλάδοι οι οποίοι καταλαμβάνουν αντίστοιχα το 23% και 18% του συνόλου των Ποτών. Σε όρους κύκλου εργασιών και προστιθέμενης αξίας, ο υποκλάδος της *Ζυθοποιίας* κατέχει την πρώτη θέση, με μερίδιο της τάξης του 32% και 34% αντίστοιχα, όταν σε όρους επιχειρήσεων καλύπτει μόλις το 10% του συνόλου των Ποτών και το 26% της απασχόλησης (Διάγραμμα 1.13).

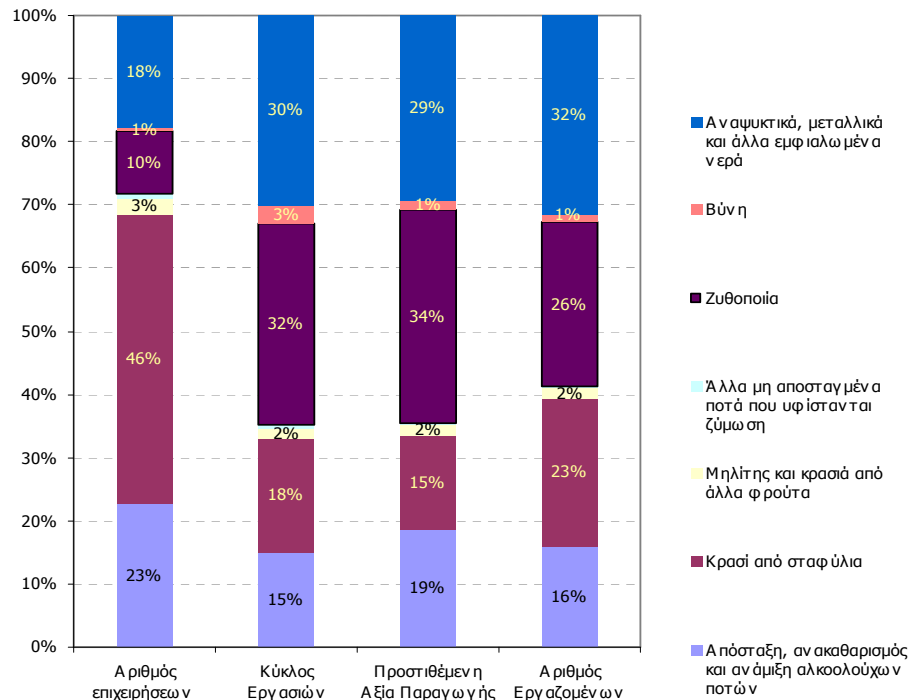
² Ο υποκλάδος Άλλα Είδη Διατροφής δεν περιλαμβάνει πλέον αυτούσια την Αρτοποιία και νωπά είδη ζαχαροπλαστικής, γι αυτό και έχει σημειώσει σημαντική μείωση στο μέγεθός του

Διάγραμμα 1.12
Κατανομή οικονομικών μεγεθών υποκλάδων* στα «Άλλα είδη διατροφής» Ε.Ε.-27, 2009



Πηγή: Eurostat, SBS, Επεξεργασία IOBE, (NACE Rev.2)

Διάγραμμα 1.13
Κατανομή οικονομικών μεγεθών υποκλάδων* στα «Ποτά» στην Ε.Ε.-27, 2009



Πηγή: Eurostat, SBS, Επεξεργασία IOBE, (NACE Rev.2)

1.4 Εξωτερικό και ενδοκοινοτικό εμπόριο σε Τρόφιμα και Ποτά

Εξωτερικό εμπόριο Τροφίμων και Ποτών της ΕΕ-27

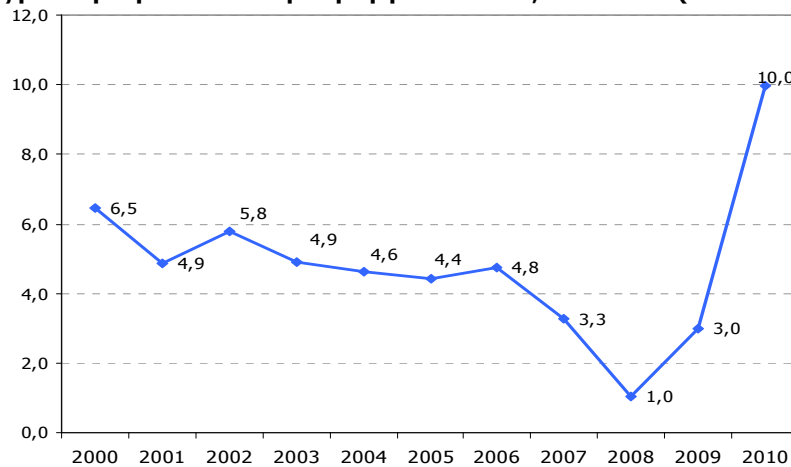
Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι καθαρός εξαγωγέας Τροφίμων και Ποτών, με θετικό εμπορικό ισοζύγιο το οποίο αυξήθηκε σημαντικά, κατά 7 δισ. ευρώ το 2010 σε σχέση με το 2009, με το εμπορικό πλεόνασμα να φθάνει τα 10 δισ. ευρώ (Πίνακας 1.9). Η εξέλιξη των σχετικών μεγεθών του εμπορίου μετά τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση του 2009 ήταν ιδιαίτερα θετική για τον κλάδο, με αποτέλεσμα το 2010 το ευρωπαϊκό εμπορικό ισοζύγιο να των Τροφίμων και Ποτών να ανέλθει στην υψηλότερη επίδοση της τελευταίας δεκαετίας. Το εμπορικό πλεόνασμα Τροφίμων και Ποτών στην Ε.Ε.-27 είχε ανακόψει άλλωστε ήδη από το 2009 την πτωτική του πορεία μετά το 2006 (Διάγραμμα 1.14).

Πίνακας 1.9
Εξωτερικό Εμπόριο Τροφίμων και Ποτών, Ε.Ε.-27 (σε δισ. ευρώ)

| Εμπορικές ροές | 2008 | 2009 | 2010 | 2009/2008 % | 2010/2009 % |
|--------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| Εξαγωγές | 58,56 | 54,26 | 65,96 | -7,3% | 21,6% |
| Εισαγωγές | 57,52 | 51,26 | 55,98 | -10,9% | 9,2% |
| Εμπορικό Ισοζύγιο | 1,04 | 3,00 | 9,98 | | |

Πηγή: Eurostat Comext, Επεξεργασμένα στοιχεία ΙΟΒΕ, Συνδυασμένη ονοματολογία NACE Rev. 1.1- sector 15

Διάγραμμα 1.14
Εξέλιξη στο Εμπορικό πλεόνασμα Τροφίμων - Ποτών, 2000-2010 (σε δισ. ευρώ)¹



— Εμπορικό Ισοζύγιο τρόφιμα και ποτά ΕΕ-27

Πηγή: Eurostat, Comext, Επεξεργασία ΙΟΒΕ, Συνδυασμένη ονοματολογία NACE Rev. 1.1- sector 15
¹ μη αναθεωρημένα στοιχεία πριν το 2008

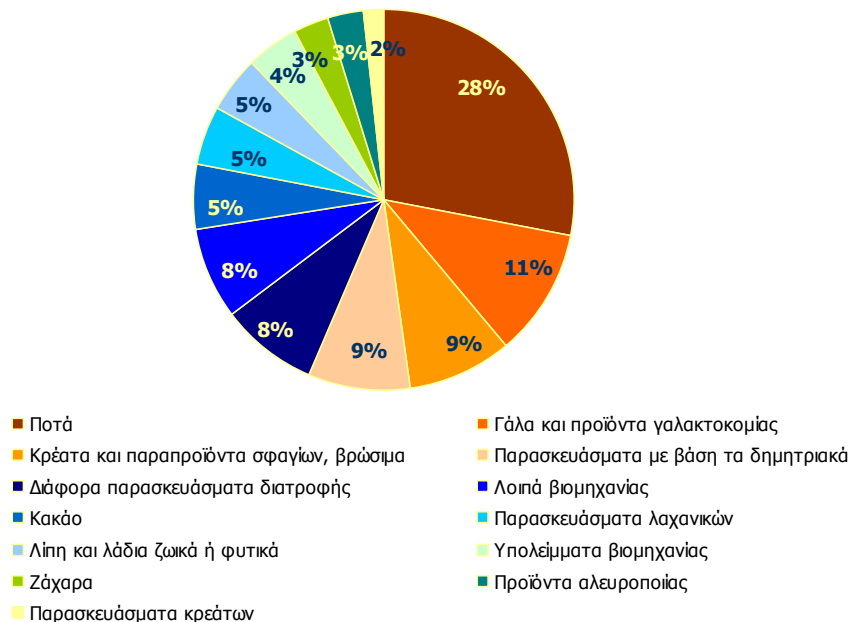
Έτσι, το 2010, το εμπορικό ισοζύγιο Τροφίμων και Ποτών της Ευρώπης ανακάμπτει αισθητά, σημειώνοντας άνοδο της τάξης του 21,6% στις εξαγωγές, οι οποίες φθάνουν στα 66 δισ. ευρώ, αύξηση πολύ μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των εισαγωγών (+9,2%), οι οποίες διαμορφώθηκαν κατά 10 δισ. χαμηλότερα σε σχέση με το ύψος των εξαγωγών. Τα στοιχεία

αυτά υποδηλώνουν την ισχυρή ανάκαμψη σε όρους διεθνούς εμπορίου της ευρωπαϊκής βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών, αφού οι αντίστοιχες μεταβολές το 2009 ήταν αρνητικές, παρά την άνοδο του εμπορικού ισοζυγίου (πτώση κατά σχεδόν 11% στις εισαγωγές και κατά 7,3% στις εξαγωγές).

Εξαγωγικές επιδόσεις ανά κλάδο

Σε όρους αξίας εξαγωγικών προϊόντων του κλάδου για το 2010, τα **Ποτά** καλύπτουν το μεγαλύτερο μερίδιο των συνολικών εξαγωγών της Ε.Ε.-27 προς τις άλλες χώρες, σε ποσοστό που φθάνει το 28% (Διάγραμμα 1.15). Επιπλέον, κατά το ίδιο έτος καταγράφεται σημαντική άνοδος της τάξης του 20,7% στις εξαγωγές ποτών (Πίνακας 1.10). Σημαντικό μερίδιο της τάξης του 11% στις συνολικές εξαγωγές καταλαμβάνει το **Γάλα και τα προϊόντα γαλακτοκομίας**, τα οποία σημειώνουν κατακόρυφη άνοδο των εξαγωγών τους, κατά 37,4% το 2010 σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Τα **Παρασκευάσματα με βάση τα δημητριακά** και τα **Κρέατα** συνιστούν αμφότερα το 9% των συνολικών εξαγωγών Τροφίμων και Ποτών της ΕΕ-27 το 2010, έχοντας αυξήσει τις εξαγωγές τους κατά 6% και 14,4% αντίστοιχα κατά το ίδιο έτος, ενώ παραπλήσιο (8%) είναι το μερίδιο που κατέχουν στις συνολικές εξαγωγές τα **Διάφορα παρασκευάσματα διατροφής** και τα **Λοιπά προϊόντα της Βιομηχανίας**, τα οποία καταγράφουν άνοδο εξαγωγών το εξεταζόμενο έτος κατά 14,8% και 20,9% αντίστοιχα.

Διάγραμμα 1.15
Μερίδιο επί του συνόλου των εξαγωγών σε προϊόντα Τροφίμων – Ποτών, 2010 (%)*



Πηγή: Eurostat Comext, Επεξεργασμένα στοιχεία IOBE
* Συνδυασμένη ονοματολογία NACE Rev. 1.1- sector 15

Πίνακας 1.10
Αξία εξαγωγών βασικών προϊόντων του κλάδου Τροφίμων-Ποτών (σε € δισ.)

| Προϊόν* | Εισαγωγές | | Εξαγωγές | | % μεταβολή εισαγωγές 2010/2009 | % μεταβολή εξαγωγές 2010/2009 |
|--|-----------|------|----------|------|--------------------------------|-------------------------------|
| | 2009 | 2010 | 2009 | 2010 | | |
| Κρέατα και παραπροϊόντα σφαγίων, βρώσιμα | 3,4 | 3,5 | 4,4 | 5,8 | 3,1% | 31,8% |
| Προϊόντα αλευροποιίας | 0,1 | 0,1 | 1,8 | 1,9 | 13,2% | 5,8% |
| Παρασκευάσματα κρεάτων | 4,5 | 4,7 | 1,1 | 1,2 | 3,8% | 6,0% |
| Ζάχαρα | 1,8 | 1,9 | 1,5 | 2,0 | 0,3% | 32,6% |
| Παρασκευάσματα με βάση τα δημητριακά | 1,0 | 1,1 | 4,9 | 5,7 | 8,5% | 14,4% |
| Παρασκευάσματα λαχανικών | 3,9 | 4,2 | 2,9 | 3,3 | 7,4% | 14,9% |
| Διάφορα παρασκευάσματα διατροφής | 2,1 | 2,1 | 4,8 | 5,5 | 3,4% | 14,8% |
| Ποτά | 4,8 | 4,8 | 15,3 | 18,5 | -0,3% | 20,7% |
| Υπολείμματα βιομηχανίας | 8,0 | 8,6 | 2,5 | 2,9 | 7,2% | 16,4% |
| Γάλα και προϊόντα γαλακτοκομίας | 0,6 | 0,6 | 5,2 | 7,2 | 5,7% | 37,4% |
| Κακάο | 1,5 | 1,9 | 2,7 | 3,6 | 19,6% | 33,8% |
| Λίπη και λάδια ζωικά ή φυτικά | 5,7 | 6,8 | 2,7 | 3,1 | 21,2% | 15,4% |
| Λοιπά βιομηχανίας | 14,0 | 15,9 | 4,4 | 5,3 | 13,5% | 20,9% |
| Σύνολο | 51,3 | 56,0 | 54,3 | 66,0 | 9,2% | 21,6% |

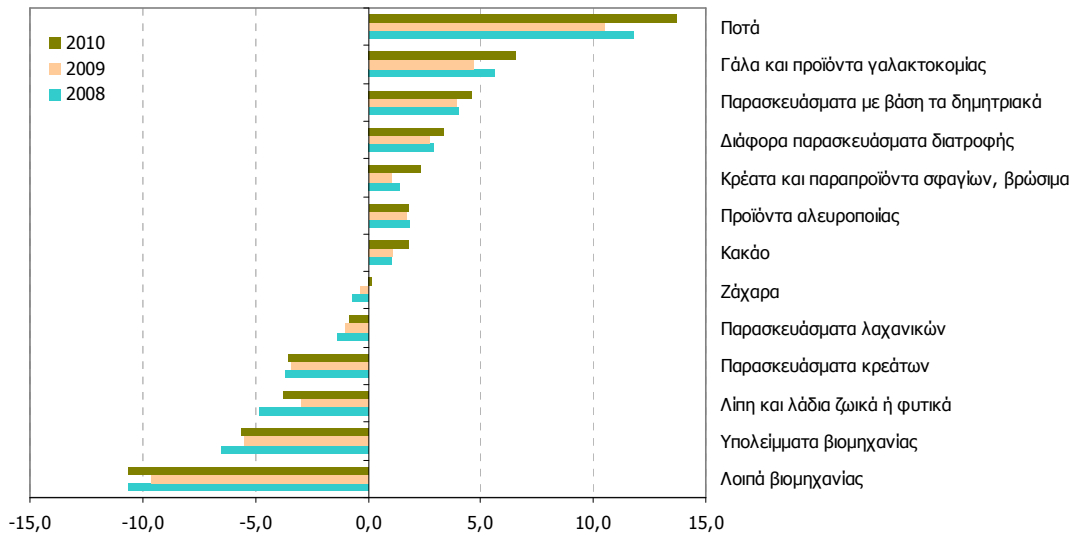
Πηγή: Eurostat Comext, Επεξεργασμένα στοιχεία

* Συνδυασμένη ονοματολογία NACE Rev. 1.1- sector 15

Τα επιμέρους προϊόντα του κλάδου μπορούν να καταταχθούν και με βάση τις **καθαρές εξαγωγικές τους επιδόσεις** τα τελευταία έτη (Διάγραμμα 1.16). Έτσι, με βάση το πρόσημο στο εμπορικό τους ισοζύγιο, τα **Ποτά** συνιστούν το μεγαλύτερο καθαρό εξαγωγέα του κλάδου την τριετία 2008-2010, με το εμπορικό τους ισοζύγιο να διαμορφώνεται για την περίοδο αυτή κατά μέσο όρο περίπου στα 12 δισ. ευρώ, καταγράφοντας άνοδο της τάξης του 30,4% το 2010 σε σχέση με το 2009. Πολλοί όμως, σε επίπεδο κλάδων στα τρόφιμα είναι οι καθαροί εξαγωγείς για την ίδια περίοδο. Συγκεκριμένα, το 2010 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο καταγράφουν, εκτός από τα Ποτά, και **Γάλα και προϊόντα γαλακτοκομίας** (στα 6,6 δισ. ευρώ), τα **Παρασκευάσματα με βάση τα δημητριακά** (4,6 δισ. ευρώ το σχετικό ισοζύγιο το 2010), τα **Διάφορα παρασκευάσματα διατροφής** (3,4 δισ. ευρώ), τα **Κρέατα και παραπροϊόντα σφαγίων, βρώσιμα** (2,3 δισ. ευρώ), τα **Προϊόντα αλευροποιίας** (1,8 δισ. ευρώ), το **Κακάο** (1,7 δισ. ευρώ) και τα **Ζάχαρα** (190 εκατ. ευρώ), με τα τελευταία να εμφανίζονται ως καθαρός εισαγωγέας το 2008 και το 2009.

Από την άλλη πλευρά, **καθαροί εισαγωγείς** στον τομέα των τροφίμων είναι σταθερά την τελευταία τριετία τα **Παρασκευάσματα Λαχανικών και Κρεάτων**, τα **Λίπη και λάδια** και τα **Υπολείμματα** και τα **Λοιπά Βιομηχανίας**, υποκλάδοι στους οποίους μάλιστα το 2010, με εξαίρεση τα Παρασκευάσματα Λαχανικών, το αρνητικό τους ισοζύγιο έχει διευρυνθεί.

Διάγραμμα 1.16
Εμπορικό ισοζύγιο σε προϊόντα Τροφίμων και Ποτών 2008-2010 (δισ. ευρώ)*



Πηγή: Eurostat Comext, Επεξεργασμένα στοιχεία, NACE Rev. 1.1- sector 15
* Συνδυασμένη ονοματολογία NACE Rev. 1.1- sector 15

Εμπορικές ροές σε επίπεδο χωρών

Σε επίπεδο χωρών, οι **ΗΠΑ** αποτελούν σταθερά τη σημαντικότερη **χώρα προορισμού** των ευρωπαϊκών Τροφίμων και Ποτών (Πίνακας 1.11), απορροφώντας το 16,5% των συνολικών εξαγωγών της Ε.Ε.-27 κατά το 2010, μερίδιο το οποίο έχει ελαφρώς μειωθεί σε σχέση με αμέσως προηγούμενα έτη (17,2% και 17,4% αντίστοιχα το 2009 και το 2008). Ο δεύτερος μεγαλύτερος εισαγωγέας ευρωπαϊκών τροφίμων και ποτών είναι η **Ρωσία**, η οποία απορροφά το 10% των συνολικών εξαγωγών, με το μερίδιό της ωστόσο να έχει αυξηθεί οριακά σε σχέση με το 2009 (9%). Ακολουθούν η Ελβετία, η Ιαπωνία, η Κίνα, η Νορβηγία και ο Καναδάς, καταλαμβάνοντας συνολικά μερίδιο της τάξης του 22,4% σε όρους εξαγωγικών προορισμών, ενώ τελευταία στη σχετική κατάταξη των σημαντικότερων χωρών προορισμού των ευρωπαϊκών εξαγωγών Τροφίμων και Ποτών βρίσκεται η Βραζιλία, η Νότιος Αφρική και η Νιγηρία.

Από την άλλη πλευρά, η **Βραζιλία** και η **Αργεντινή** παραμένουν οι σημαντικότερες χώρες **προέλευσης των εισαγωγών** της ΕΕ-27, με το ποσοστό των εισαγωγών σε Τρόφιμα και Ποτά από τις χώρες αυτές να φθάνει το 10,8% και 9,3% αντίστοιχα κατά το 2010, μερίδια τα οποία έχουν μειωθεί ελαφρά σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Οι ΗΠΑ συνιστά τον τρίτο σημαντικότερο τόπο προέλευσης εισαγωγών του κλάδου το 2010, με ποσοστό που φθάνει το 6,6%, μαζί όμως με την Κίνα, η οποία όμως διατηρεί ισάξιο μερίδιο στις εισαγωγές του κλάδου. Σημαντικό ποσοστό των εισαγωγών τροφίμων και ποτών της Ευρώπης καλύπτουν και πολλές από τις **αναδυόμενες οικονομίες**, όπως η Ινδονησία, η Ταϊλάνδη, η Τουρκία και η Μαλαισία, οι οποίες βρίσκονται στην πρώτη δεκάδα των βασικότερων χωρών προέλευσης των

εισαγωγών προς την Ευρώπη. Συνολικά, οι 16 αναδυόμενες οικονομίες καλύπτουν το 53,2% των συνολικών εισαγωγών της Ευρώπης και το 14,8% των συνολικών της εξαγωγών (Πίνακας 1.12).

Πίνακας 1.11
Βασικότεροι εμπορικοί εταίροι Τροφίμων-Ποτών της Ε.Ε.-27, 2010 (σε δισ. ευρώ)

| Χώρα | Εισαγωγές | Ποσοστό επί του συνόλου | Χώρα | Εξαγωγές | Ποσοστό επί του συνόλου |
|-------------------|-----------|-------------------------|---------------------------|----------|-------------------------|
| ΒΡΑΖΙΛΙΑ | 6,05 | 10,8% | ΗΠΑ | 10,89 | 16,5% |
| ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ | 5,23 | 9,3% | ΡΩΣΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ (ΡΩΣΙΑ) | 6,61 | 10,0% |
| ΗΠΑ | 3,71 | 6,6% | ΕΛΒΕΤΙΑ | 4,35 | 6,6% |
| ΚΙΝΑ | 3,71 | 6,6% | ΙΑΠΩΝΙΑ | 3,39 | 5,1% |
| ΕΛΒΕΤΙΑ | 3,23 | 5,8% | ΚΙΝΑ | 2,67 | 4,1% |
| ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ | 2,57 | 4,6% | ΝΟΡΒΗΓΙΑ | 2,26 | 3,4% |
| ΤΑΪΛΑΝΔΗ | 2,39 | 4,3% | ΚΑΝΑΔΑΣ | 2,13 | 3,2% |
| ΤΟΥΡΚΙΑ | 1,91 | 3,4% | ΧΟΝΓΚ-ΚΟΝΓΚ | 2,03 | 3,1% |
| ΝΟΡΒΗΓΙΑ | 1,82 | 3,2% | ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ | 1,50 | 2,3% |
| ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ | 1,56 | 2,8% | ΣΑΟΥΔ. ΑΡΑΒΙΑ | 1,36 | 2,1% |
| ΜΑΛΑΙΣΙΑ | 1,39 | 2,5% | ΣΠΚΑΠΟΥΡΗ | 1,31 | 2,0% |
| ΧΙΛΗ | 1,28 | 2,3% | ΤΟΥΡΚΙΑ | 1,25 | 1,9% |
| ΙΝΔΙΑ | 1,27 | 2,3% | ΗΝ. ΑΡ. ΕΜΙΡΑΤΑ | 1,10 | 1,7% |
| ΜΑΡΟΚΟ | 0,99 | 1,8% | ΟΥΚΡΑΝΙΑ | 1,08 | 1,6% |
| ΒΙΕΤΝΑΜ | 0,95 | 1,7% | Ν. ΚΟΡΕΑ | 1,07 | 1,6% |
| ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ | 0,89 | 1,6% | ΑΛΓΕΡΙΑ | 1,00 | 1,5% |
| ΝΟΤ. ΑΦΡΙΚΗ | 0,86 | 1,5% | ΒΡΑΖΙΛΙΑ | 0,96 | 1,5% |
| ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ | 0,86 | 1,5% | ΝΟΤ. ΑΦΡΙΚΗ | 0,91 | 1,4% |
| ΑΚΤΗ ΕΛΕΦΑΝΤΟΣΤΟΥ | 0,86 | 1,5% | ΝΙΓΗΡΙΑ | 0,84 | 1,3% |
| ΟΥΚΡΑΝΙΑ | 0,85 | 1,5% | ΚΡΟΑΤΙΑ | 0,84 | 1,3% |

Πηγή: Eurostat Comext, Επεξεργασμένα στοιχεία ΙΟΒΕ

Πίνακας 1.12
Εισαγωγές/ Εξαγωγές Τροφίμων-Ποτών της Ε.Ε.-27 από και προς αναδυόμενες οικονομίες, 2010 (σε δισ. ευρώ)

| Χώρα | Εισαγωγές | Ποσοστό επί του συνόλου | Χώρα | Εξαγωγές | Ποσοστό επί του συνόλου |
|-------------|-----------|-------------------------|-------------|----------|-------------------------|
| ΒΡΑΖΙΛΙΑ | 6,05 | 10,8% | ΚΙΝΑ | 2,67 | 4,1% |
| ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ | 5,23 | 9,3% | ΤΟΥΡΚΙΑ | 1,25 | 1,9% |
| ΚΙΝΑ | 3,71 | 6,6% | ΒΡΑΖΙΛΙΑ | 0,96 | 1,5% |
| ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ | 2,57 | 4,6% | ΝΟΤ. ΑΦΡΙΚΗ | 0,91 | 1,4% |
| ΤΑΪΛΑΝΔΗ | 2,39 | 4,3% | ΜΕΞΙΚΟ | 0,63 | 1,0% |
| ΤΟΥΡΚΙΑ | 1,91 | 3,4% | ΤΑΪΛΑΝΔΗ | 0,56 | 0,9% |
| ΜΑΛΑΙΣΙΑ | 1,39 | 2,5% | ΑΙΓΥΠΤΟΣ | 0,53 | 0,8% |
| ΧΙΛΗ | 1,28 | 2,3% | ΜΑΛΑΙΣΙΑ | 0,46 | 0,7% |
| ΙΝΔΙΑ | 1,27 | 2,3% | ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ | 0,39 | 0,6% |
| ΜΑΡΟΚΟ | 0,99 | 1,8% | ΜΑΡΟΚΟ | 0,39 | 0,6% |
| ΝΟΤ. ΑΦΡΙΚΗ | 0,86 | 1,5% | ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ | 0,35 | 0,5% |
| ΠΕΡΟΥ | 0,72 | 1,3% | ΠΕΡΟΥ | 0,10 | 0,1% |
| ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ | 0,60 | 1,1% | ΙΝΔΙΑ | 0,26 | 0,4% |
| ΜΕΞΙΚΟ | 0,46 | 0,8% | ΧΙΛΗ | 0,18 | 0,3% |
| ΚΟΛΟΜΒΙΑ | 0,19 | 0,3% | ΚΟΛΟΜΒΙΑ | 0,10 | 0,0% |
| ΑΙΓΥΠΤΟΣ | 0,18 | 0,3% | ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ | 0,11 | 0,2% |

Πηγή: Eurostat Comext, Επεξεργασμένα στοιχεία IOBE

Ενδοκοινοτικό εμπόριο Τροφίμων – Ποτών της ΕΕ-27

Σε ό,τι αφορά το εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε.-27, δηλαδή τις **ενδοκοινοτικές εξαγωγές** Τροφίμων και Ποτών, αυτές συνολικά το 2010 έφτασαν τα 195,3 δισεκ. ευρώ, καταγράφοντας άνοδο της τάξης του 7,3% σε σχέση με το 2009. Οι **ενδοκοινοτικές εισαγωγές** από την άλλη πλευρά, διαμορφώθηκαν στα 190,6 δισ. ευρώ το 2010, καταγράφοντας ελαφρώς χαμηλότερη αύξηση σε σχέση με τις ενδοκοινοτικές εξαγωγές (6,4%), με το εμπορικό ισοζύγιο να ανέρχεται από τα 2,9 δισ. ευρώ το 2009 στα 4,7 δισ. ευρώ το 2010 (Πίνακας 1.13).

Πίνακας 1.13
Ενδοκοινοτικό εμπορικό ισοζύγιο Τροφίμων-Ποτών, Ε.Ε.-27 (δισ. €)

| Εμπορικές ροές | 2008 | 2009 | 2010 | 2009/2008 (%) | 2010/2009 (%) |
|-------------------|-------|-------|-------|---------------|---------------|
| Εξαγωγές | 195,2 | 182,0 | 195,3 | -6,8% | 7,3% |
| Εισαγωγές | 189,9 | 179,1 | 190,6 | -5,7% | 6,4% |
| Εμπορικό Ισοζύγιο | 5,3 | 2,9 | 4,7 | | |

Πηγή: Eurostat Comext, Επεξεργασμένα στοιχεία IOBE, NACE Rev. 1.1- sector 15

Από τα ευρωπαϊκά κράτη μέλη, η Γερμανία, η Ολλανδία και Γαλλία καλύπτουν το 46,6% του **συνόλου των εξαγωγών του ενδοκοινοτικού εμπορίου**, η αξία των οποίων φθάνει κατά το 2010 τα 91 δισ. ευρώ (Πίνακας 1.14). Συγκεκριμένα, το 17,8% των ενδοκοινοτικών εξαγωγών προέρχεται από την Γερμανία, ενώ η Γαλλία και το Ην. Βασίλειο κατέχουν από 16,3% και 12,6% (Διάγραμμα 1.17). Σε σχέση με το 2009, το 2010 οι εξαγωγές και από τους τρεις αυτούς βασικότερους ενδοκοινοτικούς εξαγωγείς έχουν αυξηθεί κατά 5-6%. Από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, όλες σημείωσαν άνοδο στις εξαγωγές τους προς την υπόλοιπη Ευρώπη το 2010, με μόνη εξαίρεση την Μάλτα (-10,9%), ενώ τη μεγαλύτερη αύξηση παρουσίασαν η Ρουμανία (63,8%), η Βουλγαρία (30,6%) και η Εσθονία (20,3%), χώρες οι οποίες ωστόσο κατέχουν μόλις το 1,1% των συνολικών εξαγωγών. **Η Ελλάδα κατέχει το 0,9% των συνολικών ενδοκοινοτικών εξαγωγών, με τη άνοδό τους κατά το 2010 να φθάνει το 7,8%.**

Ως προς τις **εισαγωγές των ενδοκοινοτικών εμπορικών συναλλαγών**, η Γερμανία, η Γαλλία και το Ην. Βασίλειο πραγματοποιούν το 41,2% του συνόλου, ήτοι περί των 78,5 δισ. ευρώ. το 2010 (Διάγραμμα 1.18). Η πλειονότητα των ευρωπαϊκών χωρών καταγράφει άνοδο στις ενδοκοινοτικές της εισαγωγές το 2010. **Μόνες εξαιρέσεις είναι η Μάλτα και η Ελλάδα, οι οποίες σημειώνουν πτώση των ενδοκοινοτικών τους εισαγωγών κατά 7,7% και 2% αντίστοιχα**, απορροφώντας συνολικά μόλις το 0,8% των συνολικών εισαγωγών. Οι εμπορικές ροές στην εσωτερική αγορά της ΕΕ-27 συνιστούν το μεγαλύτερο τμήμα των συνολικών εμπορικών συναλλαγών των ευρωπαϊκών χωρών. Οι ενδοκοινοτικές εξαγωγές αποτελούν το 74,7% των συνολικών εξαγωγών το 2010 (από 77% το 2008 και

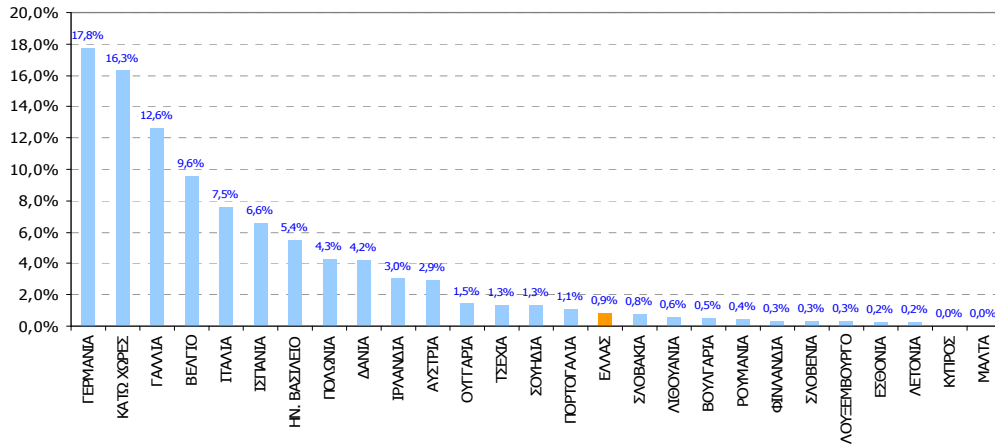
2009) και οι ενδοκοινοτικές εισαγωγές αντίστοιχα το 77,3% των συνολικών εισαγωγών, χωρίς να έχουν μεταβληθεί σημαντικά, καθιστώντας έτσι τη σημασία τους ιδιαίτερα σημαντική για την οικονομία των επιμέρους κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πίνακας 1.14
Ενδοκοινοτικό Εμπόριο Τροφίμων-Ποτών των μελών της Ε.Ε.-27, 2010 (σε δισ. ευρώ)

| Χώρα | Αξία ενδοκοινοτικών εισαγωγών 2010 και % 2010/2009 | | Ποσοστό στο σύνολο | Αξία ενδοκοινοτικών εξαγωγών 2010 και % 2010/2009 | | Ποσοστό στο σύνολο | Ισοζύγιο ενδοκοινοτικού εμπορίου |
|---------------|--|--------------|--------------------|---|-------------|--------------------|----------------------------------|
| ΑΥΣΤΡΙΑ | 5,49 | 4,5% | 2,9% | 5,74 | 8,6% | 2,9% | 0,2 |
| ΒΕΛΓΙΟ | 13,95 | 4,2% | 7,3% | 18,77 | 2,2% | 9,6% | 4,8 |
| ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ | 1,18 | 14,0% | 0,6% | 0,91 | 30,6% | 0,5% | -0,3 |
| ΚΥΠΡΟΣ | 0,54 | 9,8% | 0,3% | 0,06 | 10,2% | 0,0% | -0,5 |
| ΤΣΕΧΙΑ | 3,80 | 6,8% | 2,0% | 2,63 | 12,6% | 1,3% | -1,2 |
| ΓΕΡΜΑΝΙΑ | 32,05 | 5,9% | 16,8% | 34,66 | 6,1% | 17,8% | 2,6 |
| ΔΑΝΙΑ | 5,15 | 15,2% | 2,7% | 8,22 | 3,1% | 4,2% | 3,1 |
| ΕΣΘΟΝΙΑ | 0,75 | 11,1% | 0,4% | 0,44 | 20,3% | 0,2% | -0,3 |
| ΙΣΠΑΝΙΑ | 10,35 | 0,9% | 5,4% | 12,81 | 4,9% | 6,6% | 2,5 |
| ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ | 2,38 | 8,2% | 1,2% | 0,61 | 3,6% | 0,3% | -1,8 |
| ΓΑΛΛΙΑ | 23,29 | 4,5% | 12,2% | 24,56 | 5,1% | 12,6% | 1,3 |
| ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ | 23,22 | 7,2% | 12,2% | 10,63 | 11,5% | 5,4% | -12,6 |
| ΕΛΛΑΔΑ | 3,92 | -2,0% | 2,1% | 1,70 | 7,8% | 0,9% | -2,2 |
| ΟΥΓΓΑΡΙΑ | 2,56 | 10,2% | 1,3% | 2,86 | 15,6% | 1,5% | 0,3 |
| ΙΡΛΑΝΔΙΑ | 4,02 | 3,0% | 2,1% | 5,94 | 8,7% | 3,0% | 1,9 |
| ΙΤΑΛΙΑ | 17,75 | 12,0% | 9,3% | 14,72 | 7,6% | 7,5% | -3,0 |
| ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ | 1,16 | 10,4% | 0,6% | 1,21 | 18,6% | 0,6% | 0,1 |
| ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ | 1,26 | 4,7% | 0,7% | 0,58 | 8,6% | 0,3% | -0,7 |
| ΛΕΤΟΝΙΑ | 0,95 | 14,4% | 0,5% | 0,44 | 19,4% | 0,2% | -0,5 |
| ΜΑΛΤΑ | 0,31 | -7,7% | 0,2% | 0,01 | -10,9% | 0,0% | -0,3 |
| ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ | 15,26 | 7,2% | 8,0% | 31,87 | 6,3% | 16,3% | 16,6 |
| ΠΟΛΩΝΙΑ | 5,99 | 15,5% | 3,1% | 8,33 | 19,7% | 4,3% | 2,3 |
| ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ | 4,50 | 1,3% | 2,4% | 2,06 | 4,9% | 1,1% | -2,4 |
| ΡΟΥΜΑΝΙΑ | 2,21 | 0,3% | 1,2% | 0,82 | 63,8% | 0,4% | -1,4 |
| ΣΟΥΗΔΙΑ | 5,30 | 7,0% | 2,8% | 2,61 | 16,2% | 1,3% | -2,7 |
| ΣΛΟΒΕΝΙΑ | 0,94 | 4,3% | 0,5% | 0,60 | 8,2% | 0,3% | -0,3 |
| ΣΛΟΒΑΚΙΑ | 2,34 | 9,2% | 1,2% | 1,47 | 18,7% | 0,8% | -0,9 |
| ΕΕ-27 | 190,61 | 6,4% | 100,0% | 195,27 | 7,3% | 100,0% | 4,7 |

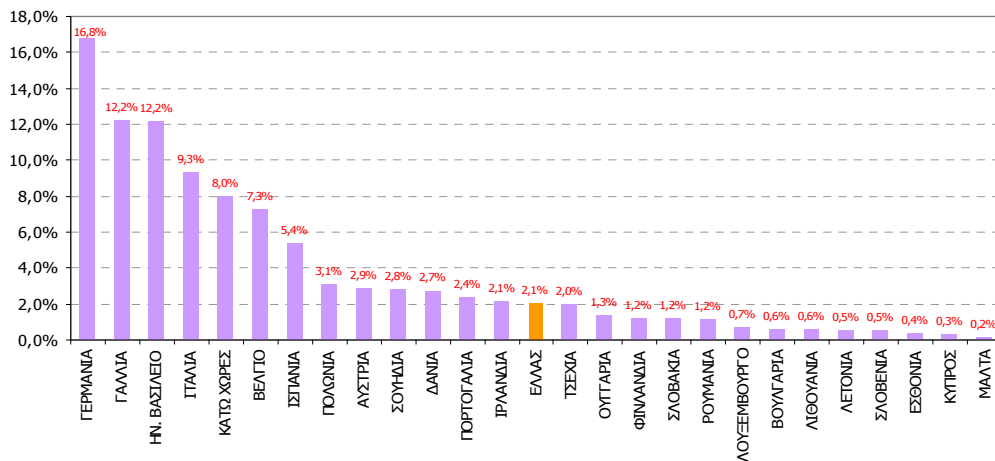
Πηγή: Eurostat Comext, Επεξεργασμένα στοιχεία IOBE

Διάγραμμα 1.17
Συμμετοχή χωρών Ε.Ε.-27 στις ενδοκοινοτικές εξαγωγές Τροφίμων-Ποτών, 2010



Πηγή: Eurostat Comext, Επεξεργασμένα στοιχεία IOBE

Διάγραμμα 1.18
Συμμετοχή χωρών Ε.Ε.-27 στις ενδοκοινοτικές εισαγωγές Τροφίμων-Ποτών, 2010



Πηγή: Eurostat Comext, Επεξεργασμένα στοιχεία IOBE

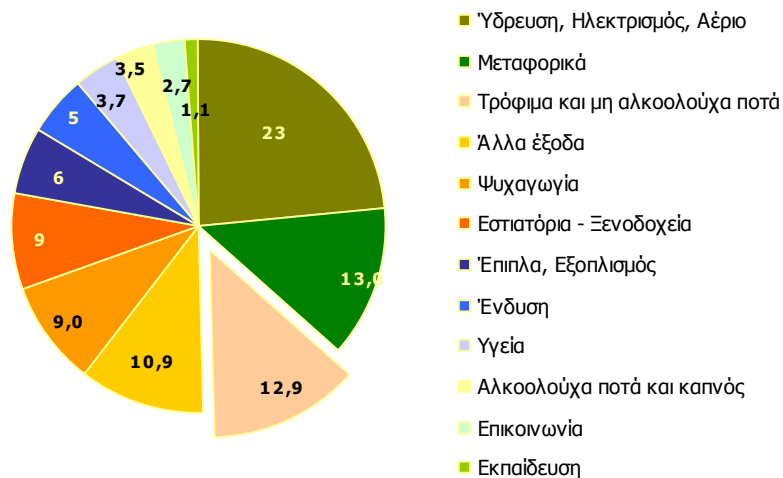
1.5 Η εξέλιξη της καταναλωτικής δαπάνης σε Τρόφιμα - Ποτά

Η κατανάλωση σε τρόφιμα και μη αλκοολούχα ποτά ως ποσοστό των συνολικών δαπανών των ευρωπαϊκών νοικοκυριών περιορίζεται οριακά στο 12,9% το 2010 από 13,1% το 2009 (Διάγραμμα 1.19). Τα τρόφιμα και μη-αλκοολούχα ποτά για το 2010 κατατάσσονται και πάλι στην τρίτη κατά σειρά θέση ως προς τις προτιμήσεις των καταναλωτών μαζί με τα Μεταφορικά έξοδα, μετά τις δαπάνες για Ύδρευση, Ηλεκτρισμό και Αέριο, κατηγορία η οποία είναι σταθερά πρώτη και το 2010, καταλαμβάνοντας το 23% των συνολικών καταναλωτικών δαπανών.

Την τελευταία δεκαετία πάντως, το ποσοστό συμμετοχής της καταναλωτικής δαπάνης στα τρόφιμα και μη αλκοολούχα ποτά έχει ελαφρώς μειωθεί, κατά 0,77%, όταν άλλες κατηγορίες δαπανών, όπως οι δαπάνες για ηλεκτρική ενέργεια, νερό και φυσικό αέριο, αλλά και για την υγεία έχουν αυξηθεί κατακόρυφα, κατά 15,6% σε αμφότερες τις κατηγορίες (Διάγραμμα 1.20). Η εισοδηματική ελαστικότητα ζήτησης για πολλά είδη στα τρόφιμα και ποτά είναι

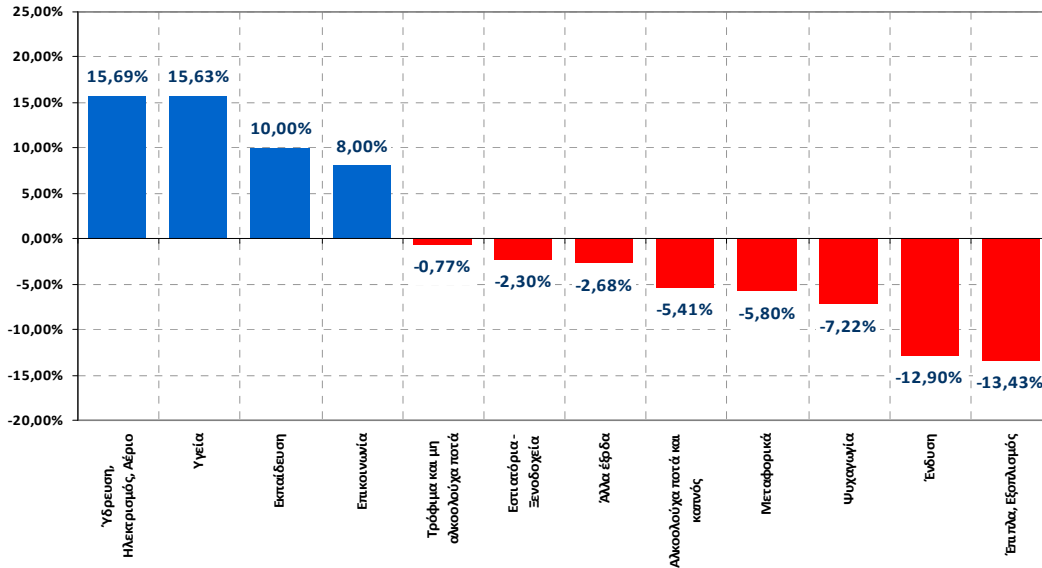
άλλωστε σχετικά μικρή στις περισσότερες εισοδηματικές κατηγορίες, με την έννοια ότι οι καταναλωτές, ανεξάρτητα από το πόσο χαμηλό είναι το εισόδημα τους, επιλέγουν να αγοράζουν μια σχετικά σταθερή ποσότητα από τα αγαθά αυτά πρώτης ανάγκης. Όταν το εισόδημα αυξάνεται, το μερίδιο της δαπάνης για τα αγαθά πρώτης ανάγκης ως ποσοστού του εισοδήματος τείνει να μειωθεί, καθώς το καταναλωτικό πρότυπο αλλάζει και άλλες κατηγορίες αγαθών / υπηρεσιών απορροφούν όλο και μεγαλύτερο μέρος των καταναλωτικών δαπανών. Σε περιόδους κρίσης, όπου το εισόδημα μειώνεται ή παραμένει σταθερό, η ζήτηση αγαθών πρώτης ανάγκης, όπως πολλές κατηγορίες τροφίμων, αλλά και η ύδρευση και ο ηλεκτρισμός, διατηρείται σχετικά σταθερή, αλλά ως ποσοστό του εισοδήματος, η δαπάνη αυτή τείνει να αυξάνεται. Έτσι, όσο υψηλότερο είναι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ μιας χώρας, τόσο χαμηλότερο τείνει να είναι το ποσοστό των δαπανών ως προς το εισόδημα, οι οποίες καταναλώνονται σε αγαθά πρώτης ανάγκης και το αντίστροφο.

Διάγραμμα 1.19
Καταμερισμός καταναλωτικών δαπανών του μέσου νοικοκυριού σε ΕΕ-27, 2010



Πηγή: Eurostat National Accounts, Επεξεργασμένα στοιχεία IOBE

Διάγραμμα 1.20
Ποσοστιαία μεταβολή (2010/2000) καταναλωτικής δαπάνης σε βασικές κατηγορίες αγαθών



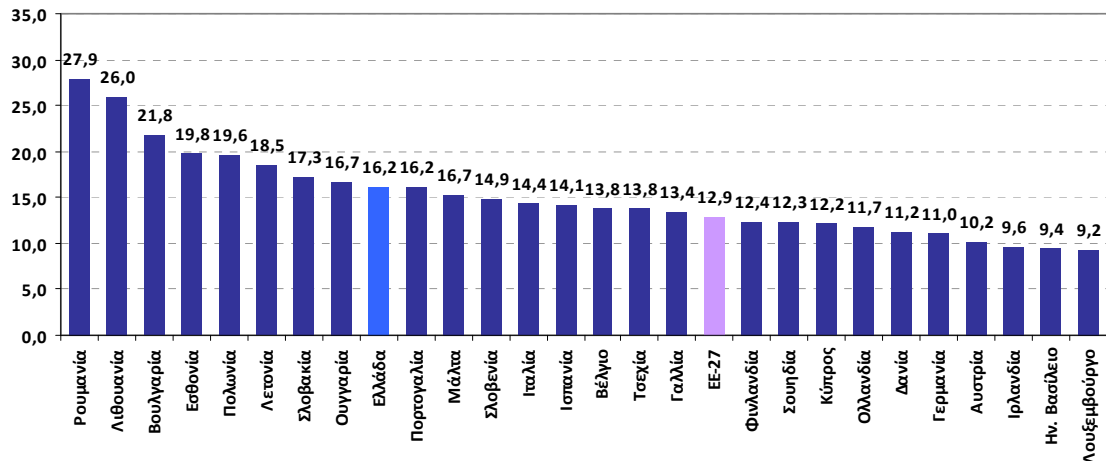
Πηγή: Eurostat National Accounts, Επεξεργασμένα στοιχεία IOBE

Σημαντικές είναι οι μεταβολές που παρατηρούνται στις καταναλωτικές δαπάνες όλων σχεδόν των κατηγοριών την δεκαετία 2000-2010. Οι κατηγορίες αγαθών που παρουσιάζουν **αρνητικό ρυθμό μεταβολής την εξεταζόμενη περίοδο**, εκτός από τα **Τρόφιμα και μη αλκοολούχα ποτά**, τα οποία εμφανίζουν τη μικρότερη αρνητική μεταβολή, είναι οι δαπάνες για **Έπιπλα & Εξοπλισμό** (-13,4%), **Ένδυση** (-12,9%), **Ψυχαγωγία** (-7,2%), τα **Μεταφορικά έξοδα** (-5,8%), τα **Αλκοολούχα ποτά & ο καπνός** (-5,4%) και τα **Εστιατόρια & Ξενοδοχεία** (-2,3%). Οι κατηγορίες αυτές μειώθηκαν ως ποσοστό στην καταναλωτική δαπάνη, ενώ από την άλλη πλευρά, σημαντική **άνοδο την τελευταία δεκαετία σε πανευρωπαϊκό επίπεδο** καταγράφουν, εκτός των δαπανών για **Υδρευση, ηλεκτρισμό και την Υγεία**, τα οποία έχουν ήδη αναφερθεί, και οι δαπάνες για **Εκπαίδευση** και **Επικοινωνίες**, σημειώνοντας αντίστοιχα αύξηση της τάξης του 10% και 8%. Παρόλα αυτά, παραμένουν οι δαπάνες με τα χαμηλότερα ποσοστά στην πίτα της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης, καταλαμβάνοντας μόνο το 1,1% και 2,7% αντίστοιχα.

Σε **επίπεδο επιμέρους χωρών-μελών της Ε.Ε.-27**, παρατηρείται και το 2010 σημαντική ανομοιογένεια στις καταναλωτικές δαπάνες με κατεύθυνση τα τρόφιμα και τα μη-αλκοολούχα ποτά, η οποία βέβαια συνδέεται και με το κατά κεφαλήν εισόδημα και το επίπεδο ανάπτυξης κάθε χώρας. Σε πολλά νέα κράτη μέλη της Ε.Ε.-27, καταγράφεται ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό καταναλωτικών δαπανών στα τρόφιμα και μη-αλκοολούχα ποτά, ενώ σε πολλές χώρες το ποσοστό αυτό έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια σε βάρος άλλων καταναλωτικών δαπανών, λόγω της οικονομικής ύφεσης. Το υψηλότερο ποσοστό δαπάνης των νοικοκυριών στην κατηγορία αυτή σημειώνεται στην Ρουμανία, έχοντας αυξηθεί ελαφρώς το 2010 σε σχέση με το 2009 (27,9% από 27,3%), ενώ ακολουθούν η Λιθουανία (26%) και η Βουλγαρία (21%). Την πρώτη πεντάδα συμπληρώνουν η Εσθονία (19,8% από 22,3%) και η Πολωνία (19,8%). **Στην Ελλάδα, το σχετικό ποσοστό το 2010 διαμορφώνεται στα ίδια σχεδόν επίπεδα**

με τα προηγούμενα έτη και ελαφρώς χαμηλότερα, στο **16,2%** (από 16,7% το 2009), πάνω από το μέσο ευρωπαϊκό όρο (12,9%), κατατάσσοντας τη χώρα στην ένατη θέση με βάση τις δαπάνες της σε τρόφιμα (Διάγραμμα 1.21). Παρά την οικονομική ύφεση, το 2010 η αναλογία των δαπανών τροφίμων στο σύνολο των καταναλωτικών εξόδων στη χώρα δεν έχει αυξηθεί, ως αποτέλεσμα της μείωσης των πραγματικών εισοδημάτων.

Διάγραμμα 1.21
Ποσοστό συμμετοχής καταναλωτικής δαπάνης Τροφίμων και Μη αλκοολούχων ποτών στις χώρες της Ε.Ε.-27, 2010¹ (%)



Πηγή: Eurostat National Accounts, Επεξεργασμένα στοιχεία IOBE

¹ 2009 ή και παλαιότερα διαθέσιμα στοιχεία για Ρουμανία, Λιθουανία, Βουλγαρία, Λετονία και Ιρλανδία

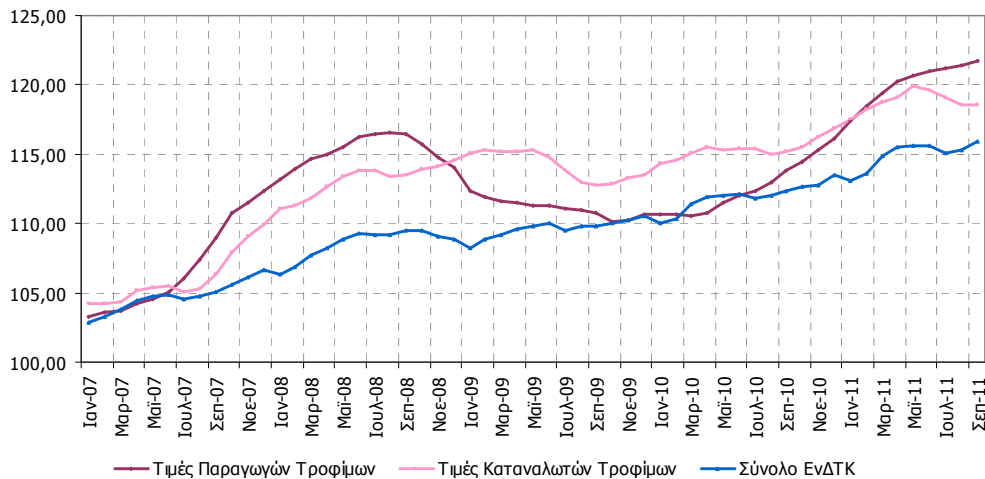
Στην υπόλοιπη Ευρώπη, κατά μέσο όρο στα 12 νέα κράτη-μέλη, η δαπάνη για τρόφιμα και μη-αλκοολούχα ποτά υπολογίζεται για το 2010 στο 18,6%, καταγράφοντας μικρή μείωση σε σχέση με τον αντίστοιχο μέσο όρο το 2009 (στο 19,7%), ενώ σε 17 ευρωπαϊκές χώρες, τα νοικοκυριά ξοδεύουν λιγότερο από το 15% του μηνιαίου προϋπολογισμού τους στα αγαθά για τρόφιμα και ποτά. Στο Λουξεμβούργο, την Ιρλανδία και το Ην. Βασίλειο και την Αυστρία, τα νοικοκυριά δαπανούν 9-10% του εισοδήματός τους σε έξοδα τροφίμων και μη αλκοολούχων ποτών, ενώ πολύ χαμηλά είναι εν γένει τα σχετικά ποσοστά δαπανών στις χώρες της κεντρικής Ευρώπης και τις Σκανδιναβικές χώρες.

1.6 Η εξέλιξη στις τιμές Τροφίμων και Ποτών σε ΕΕ-27

Από τις αρχές του 2009 και μετά, οι τιμές των τροφίμων άρχισαν να υποχωρούν σημαντικά, μετά την έντονη άνοδο του 2008 και με ρυθμό υψηλότερο του αντίστοιχου της μείωσης στο σύνολο των τιμών καταναλωτή. Από τις αρχές του 2010, ο ρυθμός ανόδου των τιμών των τροφίμων και μη αλκοολούχων ποτών ήταν σημαντικά χαμηλότερος του αντίστοιχου του γενικού επιπέδου τιμών, σημειώνοντας έως και αρνητική μεταβολή έως και τα μέσα του 2010. Το 2011, οι μεταβολές και στις τιμές παραγωγών τροφίμων διατηρήθηκαν σε υψηλά επίπεδα σε σχέση με τις τιμές τους στην αντίστοιχη περίοδο το 2010 (Διάγραμμα 1.22), με τις

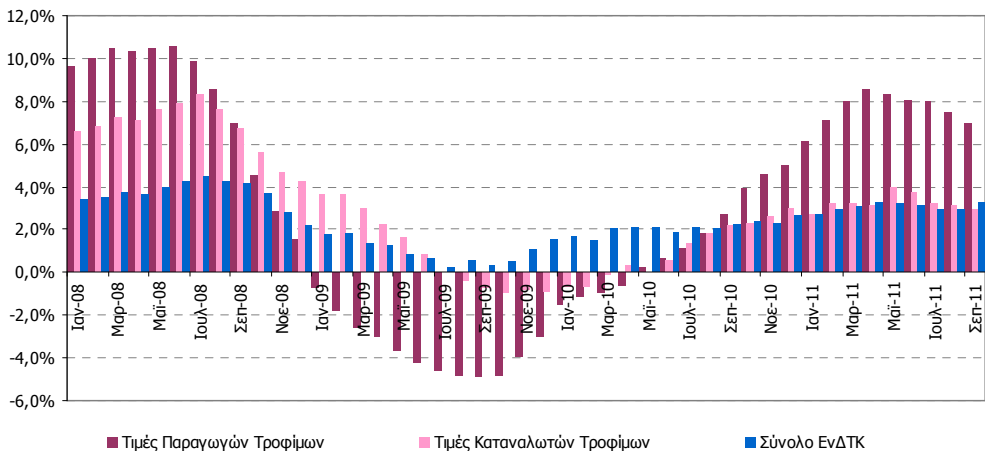
πληθωριστικές πιέσεις να συνεχίζονται μέχρι τα τέλη του 2011. Εν γένει, οι αυξήσεις στις τιμές των παραγωγών τροφίμων κυμάνθησαν σε πολύ υψηλά επίπεδα το 2011, από 6,1-8,6%, υψηλότερα από τις τιμές καταναλωτών τροφίμων και μη αλκοολούχων ποτών (Διάγραμμα 1.23).

Διάγραμμα 1.22
Εξέλιξη δείκτη τιμών στην αλυσίδα παραγωγής τροφίμων στην ΕΕ-27



Πηγή: Eurostat Harmonised indices of consumer prices, NACE Rev. 2

Διάγραμμα 1.23
Ποσοστιαία μεταβολή τιμών σε Τρόφιμα και Μη αλκοολούχα ποτά και στο Σύνολο αγαθών*



Πηγή: Eurostat Harmonised indices of consumer prices

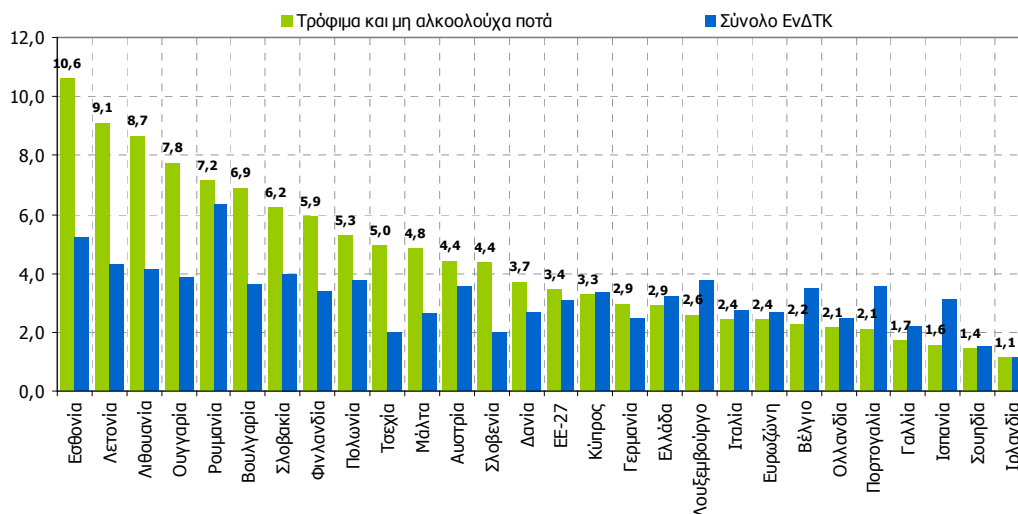
* ποσοστιαία μεταβολή 12μήνου

Σε **επίπεδο χωρών**, από τη σύγκριση του πληθωρισμού στα τρόφιμα και του γενικού εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή, προκύπτει ότι **όλα τα κράτη μέλη κατέγραψαν θετικούς ρυθμούς μεταβολής στα τρόφιμα το 2011 σε σχέση με το 2010**, με υψηλότερη τη μεταβολή των τιμών τροφίμων στην Εσθονία (10,6%), την Λετονία (9,1%) και την Λιθουανία (8,7%). Οι υπόλοιπες χώρες καταγράφουν επίσης πληθωριστική τάση το 2011

κατά μέσο όρο σε σχέση με το 2010 στις τιμές των τροφίμων, ενώ στις περισσότερες από αυτές ο αντίστοιχος γενικός δείκτης τιμών σημειώνει θετική μεταβολή την ίδια περίοδο, αλλά χαμηλότερη σε σχέση με τον πληθωρισμό των τροφίμων (Διάγραμμα 1.24). Η Γαλλία, η Ισπανία, η Σουηδία και η Ιρλανδία είναι οι χώρες οι οποίες σημειώνουν τη χαμηλότερη άνοδο στις τιμές των τροφίμων (κάτω από 2%) ενώ **στην Ελλάδα για την ίδια περίοδο, η μέση αύξηση στις τιμές των τροφίμων είναι χαμηλότερη (2,9%) σε σχέση με τη μέση μεταβολή του ΔTK (3,2%), χαμηλότερη σε σχέση με το σύνολο της ΕΕ-27 (3,4%), υψηλότερη όμως σε σχέση με την αντίστοιχη αύξηση στις τιμές των τροφίμων της Ευρωζώνης (2,4%).**

Ο δείκτης τιμών στο **ψωμί και τα δημητριακά**, αλλά και στα **Έλαια και Λίπη** παραμένει σταθερά σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα από τα μέσα του 2010 και μετά, ξεπερνώντας σημαντικά το δείκτη τιμών στο σύνολο των τροφίμων (Διάγραμμα 1.25). Η διαφορά αυτή είχε αρχίσει να μειώνεται από το τελευταίο τρίμηνο του 2009 και μετά, αλλά βαίνει αυξανόμενη από το δεύτερο τρίμηνο του 2010. Το κόστος αγροτικής παραγωγής άλλωστε επηρεάζεται και από τις ανατιμήσεις στις τιμές του πετρελαίου, λόγω ανατίμησης στις τιμές εισαγωγών στα χημικά και τα λιπάσματα και στα κόστη μεταφοράς.

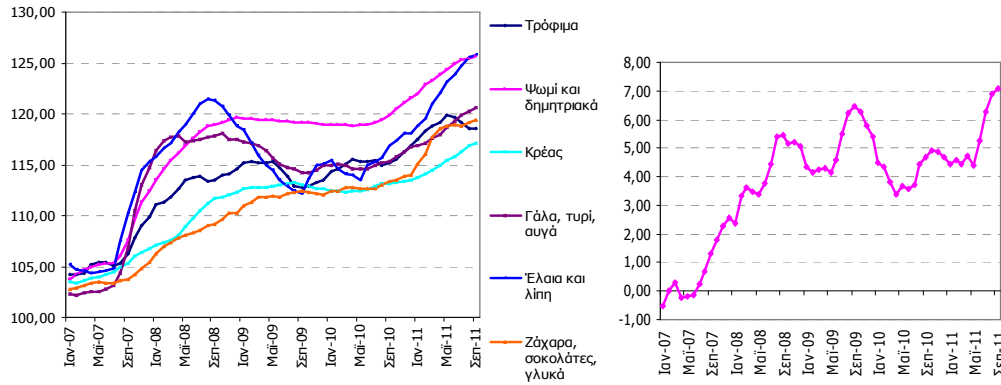
Διάγραμμα 1.24
Σύγκριση πληθωρισμού¹ τιμών Τροφίμων και Γενικού Εναρμονισμένου ΔTK (Ιανουάριος - Σεπτέμβριος 2011/ Ιανουάριος - Σεπτέμβριος 2010)



Πηγή: Eurostat Harmonised indices of consumer prices

¹ μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτών

Διάγραμμα 1.25
Εξέλιξη δείκτη τιμών στην ΕΕ-27 σε προϊόντα τροφίμων και Διαφορά δεικτών σε ψωμί - δημητριακά και σύνολο τροφίμων



Πηγή: Eurostat Harmonised indices of consumer prices

1.7 Σύνοψη βασικών διαπιστώσεων

- Η βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών συνιστά έναν από τους μεγαλύτερους μεταποιητικούς κλάδους στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε όρους κύκλου εργασιών, προστιθέμενης αξίας, αριθμού επιχειρήσεων και απασχόλησης, σε σχέση με τους υπόλοιπους μεγάλους κλάδους της ευρωπαϊκής οικονομίας.
- Οι δείκτες κύκλου εργασιών και βιομηχανικής παραγωγής Τροφίμων και Ποτών καταγράφουν άνοδο το 2010, αλλά αντίθετα ο δείκτης εισροής εργατικού δυναμικού κινείται οριακά πτωτικά, με ρυθμό συγκριτικά χαμηλότερο σε σχέση με τη μεταποίηση.
- Η βιομηχανία Τροφίμων – Ποτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρόλο που αποτελεί έναν από τους βασικότερους πυλώνες της ευρωπαϊκής μεταποίησης, συνεχίζει να υστερεί σε δαπάνες για Έρευνα & Ανάπτυξη σε σχέση με άλλες βιομηχανίες, παρόλο που στη σχετική κατάταξη κατά το 2010 ανήλθε σε υψηλότερη θέση σε σχέση με προηγούμενα έτη
- Ως προς τους κλάδους των τροφίμων που παρουσιάζουν την εντονότερη καινοτομική δραστηριότητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα γαλακτοκομικά προϊόντα ηγούνται της σχετικής λίστας το 2008 και το 2009, παρά τη μικρή μείωση που καταγράφουν, ενώ ακολουθούν σε κοντινή απόσταση τα κατεψυγμένα τρόφιμα
- Ο υποκλάδος με το μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων, εργαζομένων και προστιθέμενης αξίας είναι η Αρτοποιία και τα αλευρώδη προϊόντα, ενώ τα Προϊόντα κρέατος και τα Άλλα είδη διατροφής συνιστούν τους δύο αμέσως μεγαλύτερους υποκλάδους των τροφίμων σε όρους βασικών διαρθρωτικών μεγεθών
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι καθαρός εξαγωγέας Τροφίμων και Ποτών, με θετικό εμπορικό ισοζύγιο το οποίο αυξήθηκε σημαντικά, κατά 7 δισ. ευρώ το 2010 σε σχέση με το 2009, με το εμπορικό πλεόνασμα να φθάνει τα 10 δισ. ευρώ
- Οι εμπορικές ροές στην εσωτερική αγορά της ΕΕ-27 συνιστούν το μεγαλύτερο τμήμα των συνολικών εμπορικών συναλλαγών των ευρωπαϊκών χωρών, καθιστώντας τη σημασία τους ιδιαίτερα σημαντική για την οικονομία των επιμέρους κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Τα τρόφιμα και μη-αλκοολούχα ποτά για το 2010 κατατάσσονται και πάλι στην τρίτη κατά σειρά θέση ως προς τις προτιμήσεις των καταναλωτών μαζί με τα Μεταφορικά έξοδα, μετά τις δαπάνες για Ύδρευση, Ηλεκτρισμό και Αέριο, κατηγορία η οποία είναι σταθερά πρώτη
- Το 2011, οι μεταβολές στις τιμές παραγωγών τροφίμων διατηρήθηκαν σε υψηλά επίπεδα σε σχέση με τις τιμές τους στην αντίστοιχη περίοδο το 2010, με τις πληθωριστικές πιέσεις να συνεχίζονται μέχρι τα τέλη του 2011. Εν γένει, οι αυξήσεις στις τιμές των παραγωγών τροφίμων κυμάνθηκαν σε υψηλά επίπεδα το 2011
- Στην Ελλάδα, η μέση αύξηση στις τιμές των τροφίμων είναι χαμηλότερη σε σχέση με τη μέση μεταβολή του ΔTK, χαμηλότερη σε σχέση με το σύνολο της ΕΕ-27, υψηλότερη όμως σε σχέση με την αντίστοιχη αύξηση στις τιμές των τροφίμων της Ευρωζώνης

Κεφάλαιο 2 . Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ-ΠΟΤΩΝ

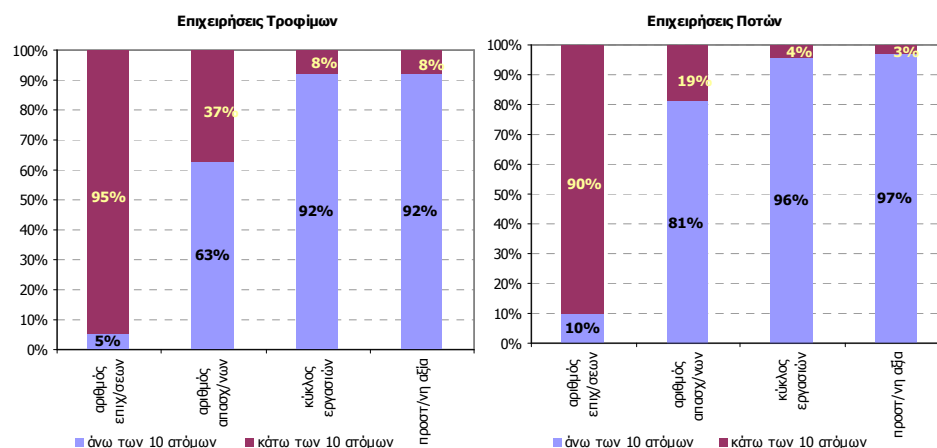
2.1 Διαρθρωτικά στοιχεία Κλάδου Τροφίμων - Ποτών

Η ελληνική βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών αποτελεί σταθερά ένα από τα σημαντικότερα τμήματα του δευτερογενούς τομέα της ελληνικής οικονομίας και έναν από τους κυριότερους κινητήριους μοχλούς της ελληνικής μεταποίησης. Η συμβολή του κλάδου στα βασικά διαρθρωτικά μεγέθη της μεταποίησης, όπως ο αριθμός των επιχειρήσεων και των απασχολούμενων, αλλά και στα καθαρά οικονομικά μεγέθη, όπως η προστιθέμενη αξία και ο κύκλος εργασιών είναι καθοριστική, ενώ οι εξελίξεις που συνήθως δρομολογούνται στον κλάδο επηρεάζουν το σύνολο της ελληνικής μεταποίησης. Ο κλάδος των τροφίμων και ποτών είναι ένας κλάδος δυναμικός, ανταγωνιστικός και εξωστρεφής, με έντονη επενδυτική και εμπορική δραστηριότητα στην Ελλάδα, τα Βαλκάνια και σε όλη την Ευρώπη, ενώ τα περιθώρια ανάπτυξής του είναι ακόμη μεγαλύτερα και μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας στη δύσκολη αυτή περίοδο την οποία διανύει.

Βασικά διαρθρωτικά στοιχεία στις επιχειρήσεις άνω και κάτω των 10 ατόμων

Το 2009, όταν και ξεκίνησε η υφεσιακή πορεία της εγχώριας οικονομίας, ο κλάδος δέχθηκε ισχυρό πλήγμα σε όρους απασχόλησης, προστιθέμενης αξίας, πωλήσεων, ακαθάριστης αξίας παραγωγής και επενδύσεων, καταγράφοντας σημαντική πτώση στα μεγέθη αυτά. **Ωστόσο, η πτώση αυτή, όπως θα διαπιστωθεί, εκπορεύεται όχι τόσο από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις (άνω των 10 ατόμων), αλλά κυρίως από τις μικρότερες επιχειρήσεις (κάτω των 10 ατόμων), οι οποίες άλλωστε αποτελούν και τη συντριπτική πλειονότητα τόσο στον κλάδο των τροφίμων (95%), όσο και στον κλάδο των ποτών (90%).** Το γεγονός αυτό υποδηλώνει τη σχετική ανθεκτικότητα των μεγαλύτερων επιχειρήσεων του τομέα στην περίοδο της οικονομικής κρίσης και της συνακόλουθης ύφεσης. Η συντριπτική πλειονότητα άλλωστε και των εργαζομένων, του κύκλου εργασιών αλλά και της προστιθέμενης αξίας στις επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων, καταλαμβάνει τα υψηλότερα μερίδια του συνόλου στους δύο κλάδους (Διάγραμμα 2.1). Οι σχετικές κατατάξεις σε σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους της μεταποίησης στα βασικά διαρθρωτικά στοιχεία για τις επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων, υποδηλώνουν ότι τα Τρόφιμα έρχονται πρώτα σε όρους προστιθέμενης αξίας, αριθμού επιχειρήσεων και απασχολούμενων και δεύτερα στη σχετική κατάταξη ως προς τον κύκλο εργασιών, μετά τα Διυλιστήρια (Πίνακας 2.1).

Διάγραμμα 2.1
Κατανομή επιχειρήσεων άνω και κάτω των 10 ατόμων σε Τρόφιμα και Ποτά, στοιχεία 2009



Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ- ΕΒΕ 2009, Επεξεργασία ΙΟΒΕ

Πίνακας 2.1
Κατάταξη κλάδων Μεταποίησης με βάση τα κύρια οικονομικά μεγέθη των επιχειρήσεων (σύνολο), στοιχεία 2009¹

| Κλάδος | Ποσοστιαία Συμμετοχή |
|---|----------------------|
| Κύκλος Εργασιών | |
| Οπτόνθρακας, προϊόντα διύλισης πετρελαίου | 23,7% |
| Τρόφιμα | 21,0% |
| Μη μεταλλικά ορυκτά | 8,6% |
| Βασικά μέταλλα | 6,8% |
| Μεταλλικά προϊόντα | 5,7% |
| Προστιθέμενη Αξία | |
| Τρόφιμα | 22,6% |
| Ποτοποιία | 8,5% |
| Μη μεταλλικά ορυκτά | 8,2% |
| Οπτόνθρακας, προϊόντα διύλισης πετρελαίου | 7,6% |
| Μεταλλικά προϊόντα | 7,0% |
| Αριθμός Επιχειρήσεων | |
| Τρόφιμα | 18,9% |
| Μεταλλικά προϊόντα | 15,1% |
| Ένδυση | 13,0% |
| Έπιπλα | 8,7% |
| Ξύλο, φελλός | 7,7% |
| Αριθμός Απασχολουμένων | |
| Τρόφιμα | 20,3% |
| Μεταλλικά προϊόντα | 11,9% |
| Μη μεταλλικά ορυκτά | 7,4% |
| Βασικά μέταλλα | 6,7% |
| Ένδυση | 5,2% |

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ- ΕΒΕ 2009, Επεξεργασία ΙΟΒΕ

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα διαρθρωτικά στοιχεία, το **σύνολο των επιχειρήσεων** των κλάδων Τροφίμων και Ποτών αγγίζει τις 16.695, αντιπροσωπεύοντας το 23% του

συνόλου³ των μεταποιητικών επιχειρήσεων, εκ των οποίου το 20,3% ανήκει στη βιομηχανία Τροφίμων (Πίνακες 2.2-2.3). Η ετήσια ποσοστιαία μεταβολή του αριθμού των επιχειρήσεων στα Τρόφιμα και Ποτά φθάνει το 2,1% το 2009 σε σχέση με το 2008, με το σχετικό ποσοστό στις επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων να φθάνει για το ίδιο έτος στο 8,6%. Έτσι, **οι επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων φθάνουν τις 893 και σημειώνουν άνοδο της τάξης του 8,6%**, όταν αντίστοιχα **οι επιχειρήσεις κάτω των 10 ατόμων συγκεντρώνουν τη συντριπτική πλειονότητα, ήτοι το 95% του συνόλου (15.802) και καταγράφουν άνοδο του πλήθους τους κατά 1,7%**. Δεύτερος κατά σειρά κλάδος σε πλήθος επιχειρήσεων είναι η Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων (κλάδος 25, ΣΤΑΚΟΔ 2008), κλάδος ο οποίος αντιπροσωπεύει το 15,1% του συνόλου και τρίτη η βιομηχανία Κατασκευής ειδών ένδυσης (κλάδος 14, ΣΤΑΚΟΔ 2008), η οποία αντιπροσωπεύει το 13%.

Σε όρους απασχόλησης, τα Τρόφιμα και Ποτά καταλαμβάνουν μία ακόμη πρωτιά, αφού στους κλάδους εργάζεται συνολικά το 23% του συνόλου των απασχολούμενων της μεταποίησης (20,3% στα Τρόφιμα και 2,7% στα Ποτά), γεγονός το οποίο σημαίνει ότι το 2009 μόνο, ο αριθμός τους ξεπερνούσε τις 91,8 χιλιάδες. Παρόλα αυτά, την ίδια χρονιά είχε καταγραφεί σημαντική μείωση της τάξης του 9,4% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. **Η πτώση στην απασχόληση ωστόσο εκπορεύεται από την σημαντική μείωση στον αριθμό εργαζομένων στις πολύ μικρές επιχειρήσεις μέχρι 10 ατόμων**, όπου σημειώθηκε μείωση της τάξης του 24% το 2009. Οι πολύ μικρές επιχειρήσεις άλλωστε καταλαμβάνουν ένα σημαντικό μερίδιο απασχολούμενων, τόσο στα τρόφιμα, όσο και στα ποτά, ήτοι το 37% του συνόλου στις επιχειρήσεις τροφίμων και το 19% στις επιχειρήσεις ποτών. Έτσι, το πλήθος των εργαζομένων στις επιχειρήσεις κάτω των 10 ατόμων έφθανε μόλις τις 31,8 χιλιάδες το υπό εξέταση έτος, όταν **στους απασχολούμενους των επιχειρήσεων άνω των 10 ατόμων σημειώθηκε οριακή άνοδος (0,8%)**. Ως προς τον αριθμό των εργαζομένων στη μεταποίηση, ακολουθεί η Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με σημαντική διαφορά (11,9%) και Μη μεταλλικά ορυκτά (7,4%).

Σε όρους **κύκλου εργασιών**, οι κλάδοι Τροφίμων και Ποτών το 2009 καλύπτουν το 26,2% του συνόλου του κύκλου εργασιών του μεταποιητικού τομέα (21% τα Τρόφιμα και 5,2% τα Ποτά), πραγματοποιώντας συνολικά πωλήσεις αξίας 9,74 δισεκ. €, γεγονός το οποίο τους κατατάσσει στη δεύτερη θέση. Πρώτη σε όρους κύκλου εργασιών έρχεται το 2009 η Παραγωγή οπτόανθρακα και προϊόντων διύλισης πετρελαίου (κλάδος 19 κατά ΣΤΑΚΟΔ 08), η οποία καλύπτει το 23,7% του συνόλου της μεταποίησης, με τα Μη μεταλλικά ορυκτά και την Παραγωγή βασικών μετάλλων να ακολουθούν, με μερίδια της τάξης του 8,6% και 6,8% αντίστοιχα. **Οι πολύ μικρές επιχειρήσεις του κλάδου τροφίμων καλύπτουν μόλις το 8% του κύκλου εργασιών το 2009, ενώ το ποσοστό αυτό στα Ποτά βρίσκεται αντίστοιχα στο 4%**. Επιπλέον, ο κύκλος εργασιών του συνόλου των επιχειρήσεων σε τρόφιμα και ποτά το 2009 έχει μειωθεί σημαντικά σε σχέση με το προηγούμενο έτος, κατά

³ Των επιχειρήσεων άνω και κάτω των 10 ατόμων

13,8%, πτώση η οποία εκπορεύεται από την κατακόρυφη μείωση των πωλήσεων κατά **70,7%** στις μικρές επιχειρήσεις κάτω των **10** ατόμων. Για τις άνω των **10** ατόμων επιχειρήσεις, οι πωλήσεις των παραχθέντων προϊόντων αυξήθηκαν οριακά, κατά 1,2% κατά το υπό εξέταση έτος.

Πίνακας 2.2
Βασικά μεγέθη και μεταβολές της ελληνικής Βιομηχανίας Τροφίμων – Ποτών

| ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΥ NACE REV2 | ΑΡΙΘ. ΒΙΟΜ. ΕΠΙΧ/ΣΕΩΝ | ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧ/ΝΩΝ | ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΑΞΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ | ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ | ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΘΕΝΤΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ | ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ |
|---------------------------------------|-----------------------|------------------|---------------------------|----------------------|--------------------------------|--------------------|
| άνω των 10 ατόμων % 2009/2008 | | | | | | |
| % στα τρόφιμα | 8,2% | -0,1% | -0,2% | 4,4% | 1,4% | -9,2% |
| τρόφιμα | 802 | 51.342 | 7.419.206.348 | 2.929.068.796 | 7.209.360.977 | 402.746.863 |
| % στα ποτά | 12,3% | 6,5% | -1,2% | 3,4% | 0,4% | -19,6% |
| ποτά | 91 | 8.649 | 1.909.035.128 | 1.156.161.699 | 1.844.899.191 | 77.085.397 |
| % στο σύνολο | 8,6% | 0,8% | -0,4% | 4,1% | 1,2% | -11,1% |
| σύνολο 2009 | 893 | 59.991 | 9.328.241.476 | 4.085.230.495 | 9.054.260.167 | 479.832.260 |
| κάτω των 10 ατόμων % 2009/2008 | | | | | | |
| % στα τρόφιμα | 1,5% | -25,1% | -72,0% | -65,0% | -71,9% | -74,0% |
| τρόφιμα | 14.967 | 29.877 | 637.331.219 | 242.227.950 | 612.928.861 | 39.326.936 |
| % στα ποτά | 6,1% | -2,0% | -58,5% | -46,4% | -55,2% | -49,2% |
| ποτά | 835 | 1.979 | 82.580.327 | 36.964.020 | 74.897.593 | 10.313.294 |
| % στο σύνολο | 1,7% | -24,0% | -71,0% | -63,3% | -70,7% | -71,1% |
| σύνολο 2009 | 15.802 | 31.856 | 719.911.546 | 279.191.970 | 687.826.454 | 49.640.230 |
| Σύνολο % 2009/2008 | | | | | | |
| % στα τρόφιμα | 1,8% | -11,0% | -17,1% | -9,3% | -15,9% | -25,7% |
| τρόφιμα | 15.769 | 81.219 | 8.056.537.567 | 3.171.296.745 | 7.822.289.838 | 442.073.800 |
| % στα ποτά | 6,7% | 4,8% | -6,5% | 0,6% | -4,3% | -24,8% |
| ποτά | 926 | 10.628 | 1.991.615.455 | 1.193.125.719 | 1.919.796.784 | 87.398.691 |
| % στο σύνολο | 2,1% | -9,4% | -15,2% | -6,8% | -13,8% | -25,5% |
| σύνολο 2009 | 16.695 | 91.847 | 10.048.153.022 | 4.364.422.465 | 9.742.086.622 | 529.472.490 |

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ- ΕΒΕ 2009, Επεξεργασία IOBE

Τα Τρόφιμα και Ποτά κατατάσσονται πρώτα και στο μερίδιο του συνόλου της **προστιθέμενης αξίας** της μεταποίησης το 2009, συνεισφέροντας κατά το 31% στο σύνολο της Μεταποίησης (22,6% τα Τρόφιμα και 8,5% τα Ποτά), δηλαδή περί τα €4,4 δις. Η προστιθέμενη αξία του συνόλου των επιχειρήσεων στα τρόφιμα και τα ποτά έχει μειωθεί για το 2009 κατά 6,8% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ενώ **η μείωση αυτή προέρχεται από τις επιχειρήσεις κάτω των 10 ατόμων, όπου καταγράφεται πτώση της προστιθέμενης αξίας παραγωγής της τάξης του 63,3%. Αντίθετα, στις επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων, οι οποίες καλύπτουν σε όρους προστιθέμενης αξίας το 92% του συνόλου στα τρόφιμα και το 97% του συνόλου στα ποτά, η προστιθέμενη αξία**

αυξάνεται συνολικά κατά 4,1%. Από τους υπόλοιπους κλάδους, εκείνοι οι οποίοι κατέχουν επίσης σημαντικό μερίδιο επί του συνόλου στη συγκεκριμένη κατηγορία είναι τα Μη μεταλλικά ορυκτά, ο Οπτάνθρακας και τα προϊόντα διύλισης πετρελαίου και τα Μεταλλικά προϊόντα, συμβάλλοντας αντίστοιχα κατά 8,2%, 7,6% και 7% στο σύνολο της προστιθέμενης αξίας στη Μεταποίηση.

Οι **δαπάνες για επενδύσεις** σε τρόφιμα και ποτά μειώθηκαν στις μικρές επιχειρήσεις κατά 71%, αλλά και στις επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων κατά 25%, **υποδηλώνοντας το γενικευμένο αρνητικό επενδυτικό κλίμα που κυριαρχεί σε εγχώριο επίπεδο την τελευταία τριετία** και επηρεάζει αρνητικά ακόμη και κλάδους που παραδοσιακά είναι πιο «υγιείς».

Πίνακας 2.3
Κατάταξη κλάδων Μεταποίησης με βάση το σύνολο των απασχολούμενων, για το σύνολο των επιχειρήσεων (άνω και κάτω των 10 ατόμων), στοιχεία 2009¹

| Κλάδος | ΣΤΑΚΟΔ 2008 | Αριθμός Απασχολούμενων | Αριθμός επιχειρήσεων | Προστιθέμενη αξία | Κύκλος εργασιών |
|---|--------------|------------------------|----------------------|-------------------|-----------------|
| Τρόφιμα | 10 | 20,3% | 18,9% | 22,6% | 21,0% |
| Μεταλλικά προϊόντα | 25 | 11,9% | 15,1% | 7,0% | 5,7% |
| Ενδυση | 14 | 7,4% | 13,0% | 3,1% | 2,7% |
| Μη μεταλλικά ορυκτά | 23 | 6,7% | 5,4% | 8,2% | 6,8% |
| Έπιπλα | 31 | 5,2% | 8,7% | 1,9% | 1,3% |
| Βασικά μέταλλα | 24 | 4,7% | 1,4% | 4,7% | 8,6% |
| Μηχανήματα, είδη εξοπλισμού | 28 | 4,6% | 3,2% | 2,3% | 1,7% |
| Πλαστικές ύλες, προϊόντα από ελαστικό | 22 | 4,1% | 1,7% | 3,8% | 3,3% |
| Ξύλο, φελλός | 16 | 3,5% | 7,7% | 1,1% | 1,0% |
| Κλωστοϋφαντουργία | 13 | 3,4% | 2,6% | 2,0% | 1,7% |
| Εκτοπίσεις | 18 | 3,3% | 4,1% | 2,3% | 1,5% |
| Χημικά | 20 | 3,2% | 1,1% | 5,3% | 4,5% |
| Επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων | 33 | 3,0% | 4,6% | 1,1% | 0,1% |
| Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες | 32 | 2,7% | 5,4% | 0,8% | 0,5% |
| Ποτοποιία | 11 | 2,7% | 1,1% | 8,5% | 5,2% |
| Ηλεκτρολογικός εξοπλισμός | 27 | 2,4% | 1,7% | 2,3% | 2,3% |
| Χαρτοποιία | 17 | 2,1% | 1,0% | 2,8% | 2,4% |
| Φαρμακευτικά προϊόντα | 21 | 2,0% | 0,1% | 4,9% | 2,6% |
| Λοιπός εξοπλισμός μεταφορών | 30 | 1,9% | 0,5% | 3,5% | 0,9% |
| Δέρμα και δερμάτινα είδη | 15 | 1,1% | 1,7% | 0,5% | 0,4% |
| Οπτάνθρακας, προϊόντα διύλισης πετρελαίου | 19 | 1,1% | 0,0% | 7,6% | 23,7% |
| Ηλεκτρονικοί υπολογιστές | 26 | 1,1% | 0,6% | 0,7% | 0,5% |
| Μηχανοκίνητα οχήματα | 29 | 1,0% | 0,4% | 0,6% | 0,4% |
| Καπνός | 12 | 0,5% | 0,0% | 2,5% | 1,3% |
| Τρόφιμα και ποτά | 10+11 | 22,9% | 20,0% | 31,0% | 26,2% |

¹ ΣΤΑΚΟΔ 2008

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ- ΕΒΕ 2009, Επεξεργασία ΙΟΒΕ

Διαρθρωτικά στοιχεία υποκλάδων τροφίμων

Σε επίπεδο υποκλάδων τριψήφιας κωδικοποίησης Τροφίμων και Ποτών (ΣΤΑΚΟΔ-2008), σύμφωνα με τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για το 2009, η «**Παραγωγή ειδών αρτοποιίας**

και αλευρωδών προϊόντων» (υποκλάδος 107)⁴ κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό του **αριθμού των επιχειρήσεων** στο σύνολο Τροφίμων και Ποτών (60%) στο σύνολο των επιχειρήσεων (Πίνακας 2.5) και στις επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων (33,5%) (Πίνακας 2.6). Στις επιχειρήσεις κάτω των 10 ατόμων, **ο συγκεκριμένος υποκλάδος καταλαμβάνει πάνω από το 50% του συνόλου σε σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους σε όλα τα βασικά διαρθρωτικά μεγέθη**, τουτέστιν στο ποσοστό αριθμού απασχολούμενων (61%), στον αριθμό επιχειρήσεων (61,5), στην ακαθάριστη αξία παραγωγής (57,5%), την προστιθέμενη αξία (56,3%), τις πωλήσεις (57,9%) και τις επενδυτικές δαπάνες (51,4%) (Πίνακας 2.7).

Πίνακας 2.4– Ονοματολογία ΣΤΑΚΟΔ 2008

| NACE REV2 ΣΤΑΚΟΔ 2008 | Κλάδος |
|--------------------------|--|
| 101 | Επεξεργασία και συντήρηση κρέατος και παραγωγή προϊόντων κρέατος |
| 102 | Ψάρια, καρκινοειδή και μαλάκια, παρασκευασμένα και διατηρημένα |
| 103 | Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών |
| 104 | Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών |
| 105 | Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων |
| 106 | Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων, παραγωγή αμύλων και προϊόντων αμύλου |
| 107 | Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων |
| 108 | Ζαχαρώδη, κακάο, αρτύματα και καρυκεύματα |
| 109 | Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών |
| 10 | Τρόφιμα |
| 11 | Ποτοποιία |
| 10+11 | Τρόφιμα + Ποτά |

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Σε όρους **κύκλου εργασιών**, η «**Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων**» (υποκλάδος 105) και τα «**Ποτά**» αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μερίδιο των Τροφίμων και Ποτών, το οποίο αντιστοιχεί σχεδόν στο 40% του συνόλου. Στις επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων, οι δύο αυτοί υποκλάδοι καταλαμβάνουν τα μεγαλύτερα μερίδια σε όρους πωλήσεων, τα οποία φθάνουν αμφότερα το 1/5 του συνόλου.

Σε όρους **ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας**, τα **Ποτά** έρχονται πρώτα στη σχετική κατάταξη, με ποσοστό της τάξης του 27,3% στο σύνολο των επιχειρήσεων και 28,3% στις επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων, παρά το γεγονός ότι αποτελούν μόλις το 5,5% και το 10,2% του συνόλου των επιχειρήσεων αντίστοιχα στις δύο αυτές κατηγορίες. Τα Ποτά άλλωστε καταλαμβάνουν και το δεύτερο μεγαλύτερο μερίδιο (13,2%) της προστιθέμενης

⁴ Η αντιστοίχιση στον Πίνακα 2.4

αξίας και στις επιχειρήσεις κάτω των 10 ατόμων, στις οποίες επίσης αποτελούν μόλις το 5,3% του αντίστοιχου συνόλου.

Τα **Γαλακτοκομικά προϊόντα** (υποκλάδος 105), συνεισφέρουν επίσης σημαντικά στην **προστιθέμενη αξία** των τροφίμων και ποτών, ιδιαίτερα στις επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων (17,9%), για τις οποίες αποτελούν μόλις το 10% του συνόλου. Τα Γαλακτοκομικά προϊόντα άλλωστε συμβάλλουν καθοριστικά στο **σύνολο των επενδύσεων** τροφίμων και ποτών, αφού έρχονται πρώτα στη σχετική κατάταξη, με ποσοστό που φθάνει το 29% στις επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων και το 26,7% στο σύνολο των επιχειρήσεων. Σε **όρους επενδύσεων**, τα **Ποτά** καταγράφουν επίσης υψηλό ποσοστό, τόσο στις επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων (16,1%), όσο και στις πολύ μικρές επιχειρήσεις (20,8%).

Τέλος, ως προς την **κατανομή των απασχολούμενων** σε επίπεδο τριψήφιας κλαδικής ανάλυσης, η **Αρτοποιία** και τα **Γαλακτοκομικά** καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μερίδιο στις επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων (σχεδόν 22% και 20% αντίστοιχα), με τα **Ποτά** να ακολουθούν με μικρή σχετικά διαφορά (14,4%). Στις μικρότερες όμως επιχειρήσεις, την συντριπτική κυριαρχία σε όρους απασχόλησης των επιχειρήσεων κατέχει ο υποκλάδος της Αρτοποιίας (61,3%), ενώ ακολουθεί η Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών (8,8%) (υποκλάδος 104) και τα Ζαχαρώδη, κακάο, αρτύματα και καρυκεύματα (7,4%) (υποκλάδος 108).

Πίνακας 2.5
Κατανομή βασικών μεγεθών Υποκλάδων Τροφίμων και Ποτών (2009)

| Σύνολο επιχειρήσεων | | | | | | |
|---------------------|----------------------|------------------|---------------------------|-------------------|--------------------------------|-------------------|
| ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΥ | ΑΡΙΘ. ΒΙΟΜ.ΕΠΙΧ/ΣΕΩΝ | ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧ/ΝΩΝ | ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΑΞΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ | ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ | ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΘΕΝΤΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ | ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ |
| 101 | 3,1% | 8,6% | 10,0% | 8,4% | 10,0% | 7,4% |
| 102 | 0,5% | 1,3% | 1,2% | 1,1% | 1,2% | 1,5% |
| 103 | 4,0% | 8,8% | 9,1% | 7,2% | 9,0% | 9,3% |
| 104 | 12,1% | 4,7% | 6,5% | 4,5% | 6,6% | 6,3% |
| 105 | 5,2% | 14,5% | 19,5% | 17,0% | 19,6% | 26,7% |
| 106 | 2,0% | 2,8% | 4,3% | 2,9% | 4,3% | 4,1% |
| 107 | 60,0% | 35,6% | 15,7% | 17,7% | 15,9% | 15,9% |
| 108 | 6,3% | 10,5% | 10,3% | 12,2% | 10,3% | 10,7% |
| 109 | 1,3% | 1,6% | 3,4% | 1,7% | 3,5% | 1,6% |
| 10 | 94,5% | 88,4% | 80,2% | 72,7% | 80,3% | 83,5% |
| 11 | 5,5% | 11,6% | 19,8% | 27,3% | 19,7% | 16,5% |
| 10+11 | 100,0% | 100,0% | 100,0% | 100,0% | 100,0% | 100,0% |

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ- ΕΒΕ 2009, Επεξεργασία ΙΟΒΕ

Πίνακας 2.6
Κατανομή βασικών μεγεθών Υποκλάδων Τροφίμων και Ποτών (2009)

| Επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων | | | | | | |
|--------------------------------|----------------------|------------------|---------------------------|-------------------|--------------------------------|-------------------|
| ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΥ | ΑΡΙΘ. ΒΙΟΜ.ΕΠΙΧ/ΣΕΩΝ | ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧ/ΝΩΝ | ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΑΞΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ | ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ | ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΘΕΝΤΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ | ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ |
| 101 | 10,3% | 11,4% | 10,6% | 8,8% | 10,6% | 7,9% |
| 102 | 1,3% | 1,6% | 1,3% | 1,1% | 1,3% | 1,6% |
| 103 | 10,8% | 11,1% | 9,6% | 7,4% | 9,4% | 10,0% |
| 104 | 3,1% | 2,5% | 6,1% | 4,0% | 6,2% | 5,8% |
| 105 | 10,1% | 19,9% | 20,7% | 17,9% | 20,7% | 29,0% |
| 106 | 4,3% | 3,2% | 4,5% | 3,0% | 4,5% | 4,3% |
| 107 | 33,5% | 22,0% | 12,5% | 15,0% | 12,7% | 12,2% |
| 108 | 12,5% | 12,1% | 10,7% | 12,7% | 10,7% | 11,3% |
| 109 | 3,9% | 1,9% | 3,6% | 1,7% | 3,6% | 1,7% |
| 10 | 89,8% | 85,6% | 79,5% | 71,7% | 79,6% | 83,9% |
| 11 | 10,2% | 14,4% | 20,5% | 28,3% | 20,4% | 16,1% |
| 10+11 | 100,0% | 100,0% | 100,0% | 100,0% | 100,0% | 100,0% |

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ- ΕΒΕ 2009, Επεξεργασία ΙΟΒΕ

Πίνακας 2.7
Κατανομή βασικών μεγεθών Υποκλάδων Τροφίμων και Ποτών (2009)

| Επιχειρήσεις κάτω των 10 ατόμων | | | | | | |
|---------------------------------|----------------------|------------------|---------------------------|-------------------|--------------------------------|-------------------|
| ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΥ | ΑΡΙΘ. ΒΙΟΜ.ΕΠΙΧ/ΣΕΩΝ | ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧ/ΝΩΝ | ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΑΞΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ | ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ | ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΘΕΝΤΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ | ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ |
| 101 | 2,7% | 3,4% | 2,5% | 2,5% | 2,6% | 2,3% |
| 102 | 0,5% | 0,8% | 0,4% | 0,4% | 0,4% | 0,4% |
| 103 | 3,6% | 4,5% | 3,4% | 3,3% | 3,4% | 3,0% |
| 104 | 12,6% | 8,8% | 11,8% | 11,6% | 11,9% | 10,6% |
| 105 | 4,9% | 4,4% | 4,6% | 4,5% | 4,6% | 4,1% |
| 106 | 1,9% | 2,2% | 1,7% | 1,7% | 1,8% | 1,6% |
| 107 | 61,5% | 61,3% | 57,5% | 56,3% | 57,9% | 51,4% |
| 108 | 5,9% | 7,4% | 5,5% | 5,4% | 5,6% | 4,9% |
| 109 | 1,1% | 1,1% | 1,1% | 1,0% | 1,1% | 1,0% |
| 10 | 94,7% | 93,8% | 88,5% | 86,8% | 89,1% | 79,2% |
| 11 | 5,3% | 6,2% | 11,5% | 13,2% | 10,9% | 20,8% |
| 10+11 | 100,0% | 100,0% | 100,0% | 100,0% | 100,0% | 100,0% |

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ- ΕΒΕ 2009, Επεξεργασία ΙΟΒΕ

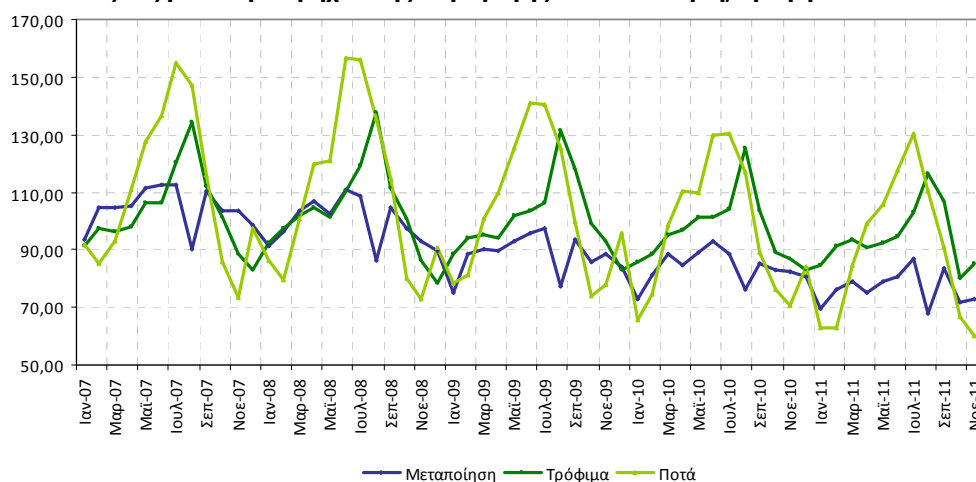
2.2 Εξέλιξη Βιομηχανικής Παραγωγής σε Τρόφιμα - Ποτά

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής

Ο Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής εμφανίζει έντονη εποχικότητα σχεδόν σε κάθε κλάδο. Στη βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών, τις χαμηλότερες τιμές του καταγράφει κάθε έτος κατά το πρώτο και το τέταρτο τρίμηνο. Έτσι, το 2011, όπως και τα προηγούμενα έτη, ο συγκεκριμένος δείκτης, τόσο στα Τρόφιμα, όσο και στα Ποτά λαμβάνει την ανώτερη τιμή του

κατά το γ' τρίμηνο του έτους, τιμή η οποία όμως υπολείπεται έναντι των αντίστοιχων των προηγούμενων ετών (108 μονάδες το 2011 έναντι 111 μονάδες το αντίστοιχο τρίμηνο του 2010). Οι έντονοι εποχιακοί κύκλοι στις βιομηχανίες Τροφίμων και Ποτών χαρακτηρίζονται από ενίσχυση της παραγωγής κατά τον Φεβρουάριο – Μάρτιο και κορύφωση της παραγωγικής περιόδου το καλοκαίρι, ενώ από τους φθινοπωρινούς μήνες και μετά, η παραγωγή καταγράφει ηπιότερη πορεία μέχρι το τέλος του έτους, με μικρές διακυμάνσεις (Διάγραμμα 2.2). Συνολικά πάντως, το 2011, η βιομηχανική παραγωγή στην πλειονότητα των κλάδων της οικονομίας, επιβραδύνεται, ως αποτέλεσμα της υφεσιακής πορείας της οικονομίας της χώρας και της απουσίας επενδύσεων. Η επιβράδυνση της παραγωγής το 2011 είναι κατά μέσο όρο πάντως χαμηλότερη σε σχέση με την αντίστοιχη του 2010, αλλά και του 2009 στα Τρόφιμα.

Διάγραμμα 2.2
Εξέλιξη Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής σε Μεταποίηση, Τρόφιμα - Ποτά



Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, ΣΤΑΚΟΔ 2008

Αναλυτικότερα, στον κλάδο των Τροφίμων, **η βιομηχανική παραγωγή το 2011 σε σχέση με το προηγούμενο έτος μειώνεται κατά 2,4%**, ηπιότερα ωστόσο έναντι της αντίστοιχης ετήσιας μείωσης το 2010 σε σχέση με το 2009 (-4,1%), αλλά και του 2009 σε σχέση με το 2008 (-2,7%). Σε επίπεδο τριμήνων, εντονότερη είναι η πτώση που καταγράφεται στα τρόφιμα κατά το β' τρίμηνο (-7,4%) (Πίνακας 2.8). Συνολικά από το 2008 και μετά, η παραγωγή στη Μεταποίηση μειώνεται περισσότερο σε σχέση με τα τρόφιμα, **ενώ κατά το 2011, η μείωση του συνόλου της βιομηχανικής παραγωγής είναι σχεδόν τριπλάσια από εκείνη των τροφίμων (-8,6%)**. Η απόκλιση αυτή εκφράζει τις σχετικά μικρότερες απώλειες των τροφίμων λόγω της οικονομικής ύφεσης σε σχέση με άλλους βιομηχανικούς κλάδους, τόσο κατά την πρώτη κρίση το 2009, όσο και κατά την συνακόλουθη ύφεση το 2010 και το 2011.

Στον κλάδο των Ποτών, η εξέλιξη της βιομηχανικής παραγωγής είναι δυσμενέστερη τόσο το 2009, όσο και το 2010 και 2011 σε σύγκριση με τα Τρόφιμα. Το 2011, η ποσοστιαία μεταβολή της παραγωγής στα Ποτά φθάνει συνολικά το -6,4%, ενώ μόνο κατά το δ' τρίμηνο του έτους, η σχετική πτώση αγγίζει το 17,8%. Έτσι, κατά μέσο όρο το 2011 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, σημειώνεται σημαντική υποχώρηση της βιομηχανικής παραγωγής στον κλάδο των Ποτών, υπερδιπλάσια δηλαδή σε σύγκριση με την αντίστοιχη πτώση στον κλάδο των Τροφίμων.

Πίνακας 2.8
Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής 2008-2011 σε Τρόφιμα και Ποτά^{1,2}, Μεταποίηση και Κατηγορίες Βασικών Αγαθών

| Τρίμηνα | Έτος | | | | Μεταβολή (%) ¹ | | |
|-------------------------------------|-------|-------|-------|-------|---------------------------|---------|----------|
| | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2009/08 | 2010/09 | 2011/10* |
| Τρόφιμα | | | | | | | |
| α' τρίμηνο | 97,3 | 92,6 | 89,7 | 89,7 | -4,9% | -3,1% | 0,0% |
| β' τρίμηνο | 105,5 | 99,9 | 99,8 | 92,4 | -5,3% | -0,1% | -7,4% |
| γ' τρίμηνο | 122,8 | 118,7 | 111,0 | 108,8 | -3,3% | -6,5% | -2,0% |
| δ' τρίμηνο | 88,6 | 91,8 | 86,2 | 82,4 | 3,7% | -6,1% | -4,3% |
| M.O. Έτους | 103,5 | 100,8 | 96,7 | 94,3 | -2,7% | -4,1% | -2,4% |
| Ποτά | | | | | | | |
| α' τρίμηνο | 88,9 | 87,0 | 79,6 | 70,3 | -2,1% | -8,5% | -11,7% |
| β' τρίμηνο | 132,5 | 125,5 | 116,6 | 107,5 | -5,2% | -7,1% | -7,8% |
| γ' τρίμηνο | 135,3 | 121,8 | 112,0 | 110,4 | -10,0% | -8,0% | -1,4% |
| δ' τρίμηνο | 81,2 | 82,5 | 77,1 | 63,4 | 1,6% | -6,6% | -17,8% |
| M.O. Έτους | 109,5 | 104,2 | 96,3 | 90,1 | -4,8% | -7,6% | -6,4% |
| Μεταποίηση | | | | | | | |
| α' τρίμηνο | 97,1 | 84,6 | 80,8 | 75,0 | -12,9% | -4,4% | -7,3% |
| β' τρίμηνο | 106,7 | 92,8 | 88,9 | 78,2 | -13,1% | -4,2% | -12,0% |
| γ' τρίμηνο | 100,1 | 89,5 | 83,2 | 79,3 | -10,6% | -7,0% | -4,7% |
| δ' τρίμηνο | 93,4 | 86,0 | 82,1 | 72,2 | -7,9% | -4,6% | -12,0% |
| M.O. Έτους | 99,3 | 88,2 | 83,8 | 76,5 | -11,2% | -5,1% | -8,6% |
| Ενδιάμεσα Αγαθά | | | | | | | |
| M.O. Έτους | 96,3 | 78,5 | 77,8 | 71,6 | -18,4% | -0,9% | -8,1% |
| Κεφαλαιουχικά Αγαθά | | | | | | | |
| M.O. Έτους | 92,2 | 71,5 | 55,7 | 48,1 | -22,5% | -22,1% | -13,6% |
| Διαρκή Καταναλωτικά Αγαθά | | | | | | | |
| M.O. Έτους | 97,8 | 77,6 | 67,2 | 56,7 | -20,7% | -13,4% | -15,5% |
| Μη Διαρκή Καταναλωτικά Αγαθά | | | | | | | |
| M.O. Έτους | 102,6 | 98,4 | 91,3 | 87,0 | -4,1% | -7,2% | -4,7% |

* Ιανουάριος – Νοέμβριος

¹ Ετήσια μεταβολή τριμήνου με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους

² ΣΤΑΚΟΔ 2008

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία IOBE

Δείκτης βιομηχανικής παραγωγής στους υποκλάδους των Τροφίμων

Ως προς την εξέλιξη του δείκτη βιομηχανικής παραγωγής στους επιμέρους υποκλάδους των Τροφίμων, εκείνος ο οποίος διαχρονικά εμφανίζει υψηλότερο κατά μέσο όρο δείκτη για την περίοδο 2008-2011 σε σχέση με τους υπόλοιπους είναι η «**Επεξεργασία και συντήρησης**

κρέατος και παραγωγής προϊόντων κρέατος» (109,6 μονάδες ο σχετικός δείκτης κατά μέσο όρο το 2011), ενώ υψηλές επιδόσεις καταγράφει και η «**Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων»** και τα «**Γαλακτοκομικά προϊόντα»** (103,2 και 94,1 μονάδες αντίστοιχα οι μέσοι δείκτες για το 2011) (Πίνακας 2.9). Από την άλλη πλευρά, χαμηλότερα στη σχετική κατάταξη βρίσκονται οι κλάδοι «Ζαχαρώδη, κακάο, αρτύματα και καρυκεύματα» και «Παραγωγής προϊόντων αλευρόμυλων, αμύλων και προϊόντων αμύλου» (76 και 81,6 μονάδες οι σχετικοί δείκτες αντίστοιχα).

Πίνακας 2.9
Δείκτης* Βιομηχανικής Παραγωγής σε Υποκλάδους Τροφίμων **

| Τρίμηνο | Υποκλάδοι Τροφίμων | | | | | | | | Ποτά |
|------------------|--------------------|---------------------------|---------------------------------|--------------------|----------------------|---------------------------------|-----------------|-------------------|--------------|
| | Προϊόντα κρέατος | Επεξ. φρούτα και λαχανικά | Φυτικά και ζωικά έλαια και λιπη | Γαλακτ/κά προϊόντα | Προϊόντα αλευρομύλων | Αρτοποιία και αλευρώδη προϊόντα | Ζαχαρώδη, κακάο | Παρασκ. ζωοτροφές | |
| α' τρίμ.08 | 111,8 | 70,0 | 115,3 | 108,5 | 87,2 | 113,6 | 82,5 | 98,8 | 88,9 |
| β' τρίμ.08 | 111,9 | 74,0 | 105,5 | 143,9 | 87,4 | 118,4 | 69,1 | 99,0 | 132,5 |
| γ' τρίμ.08 | 114,6 | 215,3 | 113,1 | 107,2 | 92,6 | 107,8 | 71,6 | 100,3 | 135,3 |
| δ' τρίμ.08 | 110,6 | 59,1 | 114,4 | 70,4 | 84,8 | 108,7 | 114,4 | 93,8 | 81,2 |
| M.O. 2008 | 112,2 | 104,6 | 112,1 | 107,5 | 88,0 | 112,1 | 84,4 | 98,0 | 109,5 |
| α' τρίμ.09 | 105,8 | 60,6 | 112,0 | 102,6 | 81,9 | 116,8 | 77,9 | 97,9 | 87,0 |
| β' τρίμ.09 | 113,4 | 68,8 | 103,4 | 139,9 | 76,9 | 107,9 | 60,7 | 92,9 | 125,5 |
| γ' τρίμ.09 | 121,7 | 195,3 | 105,4 | 101,8 | 83,5 | 107,7 | 84,4 | 95,2 | 121,8 |
| δ' τρίμ.09 | 119,8 | 59,4 | 95,1 | 72,8 | 91,2 | 111,9 | 133,3 | 87,9 | 82,5 |
| M.O. 2009 | 115,2 | 96,1 | 103,9 | 104,3 | 83,4 | 111,1 | 89,0 | 93,5 | 104,2 |
| α' τρίμ.10 | 113,5 | 58,8 | 92,0 | 102,4 | 87,9 | 104,1 | 81,1 | 84,0 | 79,6 |
| β' τρίμ.10 | 118,6 | 72,5 | 92,2 | 138,7 | 82,1 | 105,1 | 61,7 | 90,2 | 116,6 |
| γ' τρίμ.10 | 119,5 | 193,6 | 75,4 | 99,3 | 79,7 | 97,6 | 71,4 | 80,6 | 112,0 |
| δ' τρίμ.10 | 119,5 | 59,3 | 94,0 | 72,1 | 89,3 | 105,8 | 103,7 | 87,1 | 77,1 |
| M.O. 2010 | 117,8 | 96,0 | 88,4 | 103,1 | 84,8 | 103,1 | 79,5 | 85,5 | 96,3 |
| α' τρίμ.11 | 107,1 | 63,0 | 90,7 | 102,3 | 82,0 | 103,7 | 80,7 | 90,8 | 70,3 |
| β' τρίμ.11 | 108,1 | 58,9 | 90,0 | 127,7 | 80,6 | 102,4 | 60,7 | 86,3 | 107,5 |
| γ' τρίμ.11 | 114,9 | 175,7 | 85,1 | 99,1 | 82,3 | 98,9 | 75,2 | 80,7 | 110,4 |
| δ' τρίμ.11 | 107,9 | 54,8 | 106,5 | 65,9 | 90,4 | 110,0 | 92,9 | 80,4 | 63,4 |
| M.O. 2011 | 109,6 | 91,1 | 88,6 | 94,1 | 81,6 | 103,2 | 76,0 | 84,9 | 90,1 |

* Εκτός του υποκλάδου 102, Ψάρια, καρκινοειδή και μαλάκια, παρασκευασμένα και διατηρημένα, για τον οποίο δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

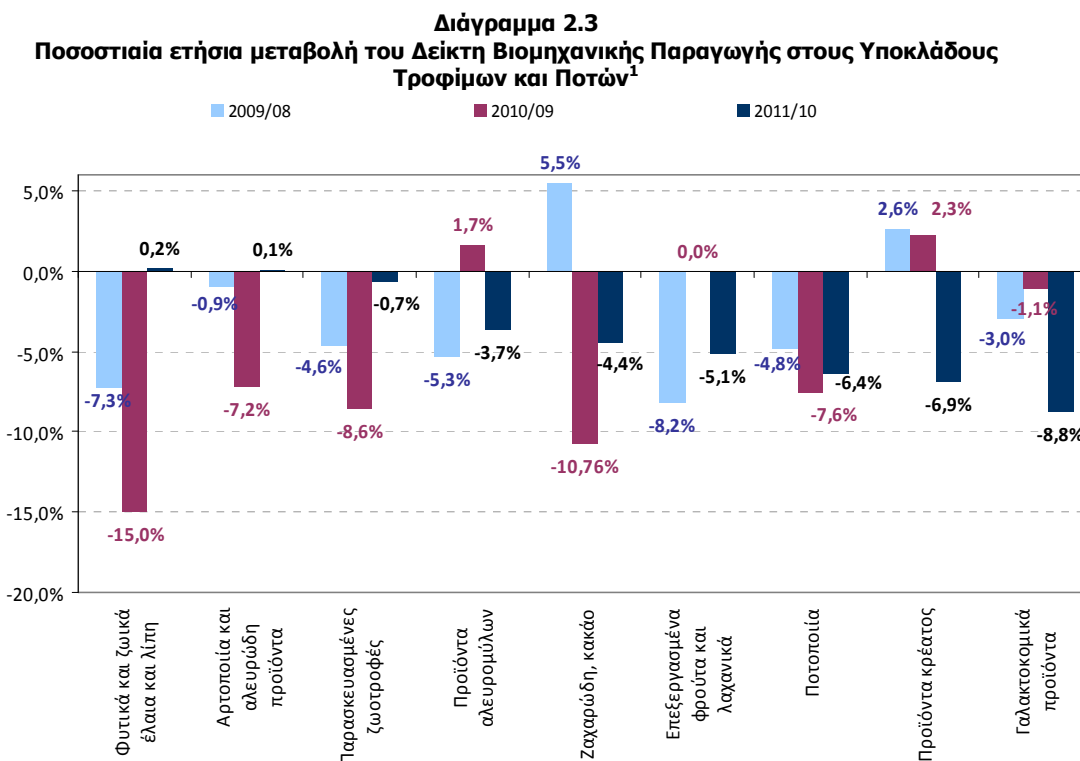
** Ιανουάριος - Νοέμβριος

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία IOBE

Την τελευταία τριετία 2010-2011, εξαιτίας πρώτα της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και στη συνέχεια της δημοσιονομικής και πιστοληπτικής κρίσης της χώρας, η πλειονότητα των επιμέρους κλάδων των τροφίμων παρουσιάζει αρνητικό ρυθμό μεγέθυνσης της παραγωγής του. Συγκεκριμένα, το 2011 σε σχέση με το 2010, οι μόνοι κλάδοι που παρουσιάζουν οριακά θετικό ρυθμό μεταβολής είναι τα «Φυτικά και ζωικά έλαια

και λίπη» (0,2%) και η «Αρτοποιία» (0,1%), κλάδοι οι οποίοι ωστόσο το 2010 σε σχέση με το 2009 κατέγραψαν σημαντικές απώλειες παραγωγής, με αρνητικό ρυθμό μεταβολής που είχε φθάσει στο -15% και -7,2% κατά μέσο όρο αντίστοιχα (Διάγραμμα 2.3).

Από τους υπόλοιπους υποκλάδους το 2011 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, τη μεγαλύτερη αρνητική μεταβολή σε όρους παραγόμενων προϊόντων καταγράφουν τα «Γαλακτοκομικά προϊόντα» (-8,8%), ενώ ακολουθούν τα «Προϊόντα κρέατος» και τα Ποτά (-6,9% και -6,4% αντίστοιχα). Μάλιστα, τα Προϊόντα κρέατος παρουσίαζαν τόσο το 2009 όσο και το 2010 θετικό ρυθμό μεταβολής στην παραγωγή τους.



¹ Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία ΙΟΒΕ

2.3 Εξελίξεις στις Τιμές σε Τρόφιμα - Ποτά

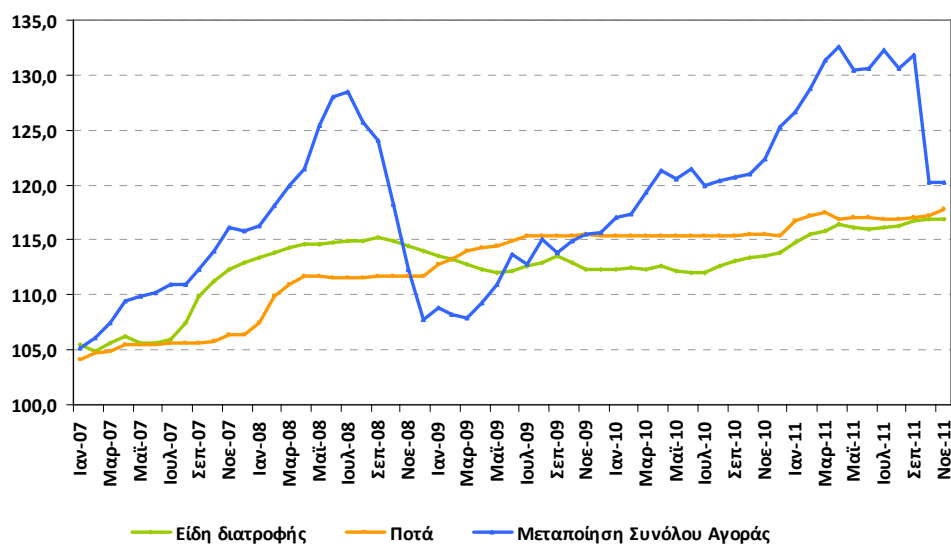
Δείκτης Τιμών Παραγωγού

Ο Δείκτης Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία προκύπτει με βάση τις τιμές πώλησης στην «πόρτα του εργοστασίου» (ex factory), χωρίς ΦΠΑ, για τα προϊόντα που διατίθενται στην εγχώρια αγορά, αλλά και για τα εξαγόμενα προϊόντα. Στην περίπτωση των τροφίμων, οι λιανικές τιμές πώλησης επηρεάζονται τόσο από την πορεία των τιμών παραγωγού, δηλαδή των τιμών στις οποίες οι βιομηχανίες διαθέτουν τα προϊόντα τους στους λιανοπωλητές, όσο και της τιμολογιακής πολιτικής των τελευταίων. Ο Δείκτης Τιμών Παραγωγού στο σύνολο της Βιομηχανίας μέχρι και τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του Νοεμβρίου 2011 καταγράφει

σημαντικές διακυμάνσεις και πολύ υψηλές τιμές μέχρι τον Σεπτέμβριο, σημειώνοντας μεγάλη πτώση το τελευταίο εξεταζόμενο δίμηνο. Αντίθετα, η εξέλιξη των σχετικών δεικτών στη Βιομηχανία Τροφίμων και στα Ποτά ήταν πολύ ηπιότερη (Διάγραμμα 2.4). Συνολικά όμως, η συγκριτική εξέλιξη του Δείκτη Τιμών Παραγωγού στη Μεταποίηση και στους κλάδους Τροφίμων και Ποτών από τις αρχές του 2006 μέχρι και τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία φανερώνει ότι **οι διακυμάνσεις των σχετικών δεικτών στη Βιομηχανία Τροφίμων και στα Ποτά ήταν ηπιότερες σε σχέση με το σύνολο της μεταποίησης**.

Συγκεκριμένα, οι δείκτες τιμών παραγωγού στα Τρόφιμα και τα Ποτά κινήθηκαν το 2011 κατά μέσο όρο στις 116 και 117 μονάδες αντίστοιχα, όταν στη μεταποίηση, ο αντίστοιχος μέσος όρος έφθασε τις 129 μονάδες, εν μέσω πληθωριστικών πιέσεων διεθνώς και μιας σειράς ανατιμήσεων που μετακυλήθηκαν στο σύνολο της οικονομίας επηρεάζοντας ανοδικά και τις εγχώριες τιμές. Άλλωστε, από τον Νοέμβριο του 2009 και μετά, ο δείκτης τιμών παραγωγού της μεταποίησης βρίσκεται σταθερά πάνω από τον αντίστοιχο δείκτη των τροφίμων, με τη διαφορά αυτή να μεγαλώνει και να βρίσκεται σταθερά περί των 15 μονάδων από τα τέλη του 2010 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2011.

Διάγραμμα 2.4
Εξέλιξη Δείκτη Τιμών Παραγωγού στους κλάδους Τροφίμων, Ποτών και στο σύνολο της Μεταποίησης^{1,2}



¹ ΣΤΑΚΟΔ 2008

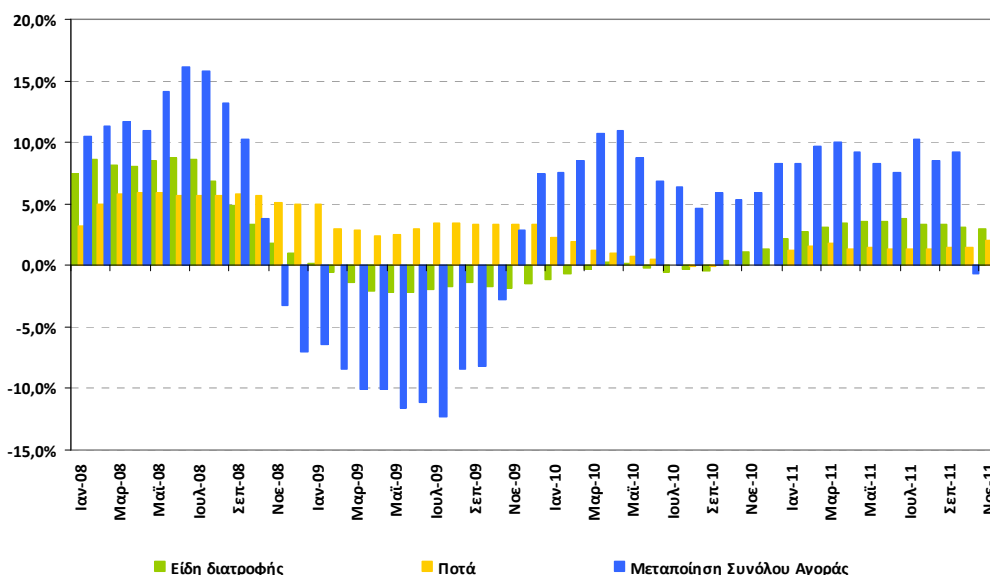
² ΔΤΠ σε σύνολο εγχώριας και εξωτερικής αγοράς

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία ΙΟΒΕ

Σε σχέση με τις ετήσιες μεταβολές τους, οι δείκτες τιμών παραγωγού στα Τρόφιμα και τα Ποτά δεν παρουσιάζουν τόσο έντονες διακυμάνσεις όσο ο αντίστοιχος της μεταποίησης για την περίοδο Ιανουαρίου 2008 – Νοεμβρίου 2011. Ο σχετικός δείκτης της μεταποίησης σημειώνει θετικό ρυθμό μεταβολής από τον Νοέμβριο του 2009 και μετά σε σχέση με την

αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους. Το 2011 καταγράφει έντονα πληθωριστικές τάσεις, με τις σχετικές μεταβολές να κυμαίνονται από 7,5% έως 10,5% καθόλη τη διάρκεια του έτους. Τους δύο τελευταίους μόνο υπό εξέταση μήνες, δηλ. τον Οκτώβριο και Νοέμβριο του 2011, ο ΔΤΠ στο σύνολο της μεταποίησης σημειώνει μεγάλη πτώση και αρνητική μεταβολή σε σχέση με τους αντίστοιχους μήνες του 2010. **Οι αντίστοιχες μεταβολές στο δείκτη των τροφίμων και τον δείκτη των ποτών το 2011 είναι επίσης σταθερά θετικές, δηλαδή η κυρίαρχη τάση είναι πληθωριστική, όμως πολύ χαμηλότερες σε σχέση με το σύνολο της μεταποίησης.** Έτσι, για τα τρόφιμα, ο σχετικός δείκτης καταγράφει μεταβολές που κυμαίνονται από 2,2% έως 3,7%, ενώ οι αντίστοιχες για τα ποτά είναι θετικές, αλλά εν γένει χαμηλότερες, χωρίς να ξεπερνούν το 2% (Διάγραμμα 2.5). Κατά μέσο όρο, ο πληθωρισμός στον ΔΤΠ Τροφίμων το 2011 φθάνει το 3,1%, στα Ποτά το 1,5% και στη μεταποίηση το 6,7%. **Τα είδη που αυξάνουν το συνολικό δείκτη τιμών στη μεταποίηση το 2011 είναι κατά κύριο λόγο τα Ενεργειακά αγαθά και τα Ενεργειακά Αγαθά χωρίς ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό αέριο και διανομή νερού,** όπου ο σχετικός πληθωρισμός κατά μέσο όρο το 2011 ανήλθε στο 15% και 26% αντίστοιχα.

Διάγραμμα 2.5
Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή 12μήνου^{1,2} στο ΔΤΠ Τροφίμων, Ποτών και Μεταποίησης, 2008-2011



¹ μεταβολή μήνα σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους

² σύνολο εγχώριας και εξωτερικής αγοράς

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία IOBE

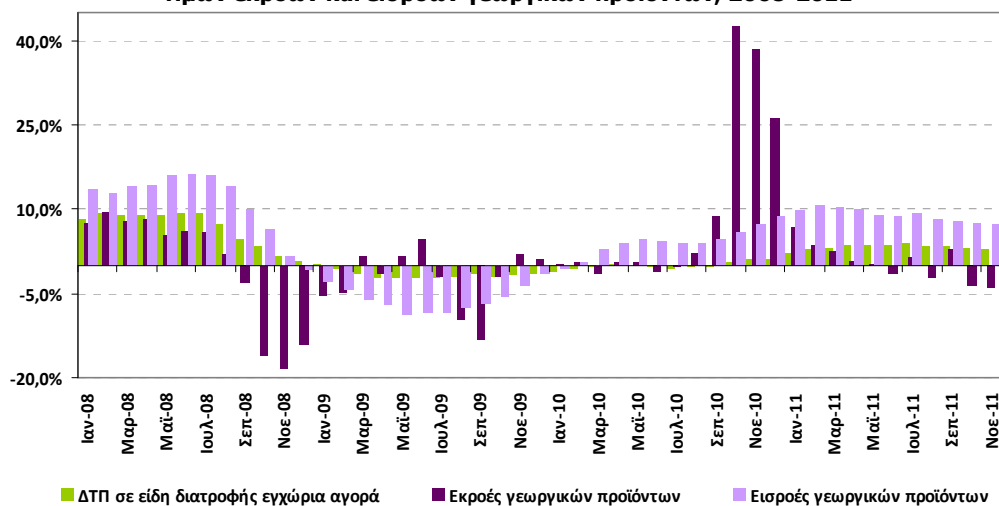
Έτσι, παρά το γεγονός ότι τα Είδη Διατροφής αποτελούν το 21% του συνολικού δείκτη τιμών παραγωγού, η άνοδος του σχετικού δείκτη των Τροφίμων είναι σαφώς ηπιότερη σε σχέση με την άνοδο του συνολικού δείκτη. Πέρα όμως από αυτό, η μικρότερη άνοδος του δείκτη στα Τρόφιμα, υποδηλώνει επίσης ότι **η αύξηση του κόστους παραγωγής λόγω της ανόδου της τιμής του πετρελαίου και της ενέργειας, έχει επηρεάσει σε μικρότερο βαθμό**

τον κλάδο των τροφίμων σε σχέση με το σύνολο της βιομηχανίας. Το γεγονός αυτό φανερώνει ότι ο κλάδος των Τροφίμων έχει απορροφήσει αποτελεσματικότερα τους κραδασμούς στην άνοδο του κόστους παραγωγής σε σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους, παρά τις διεθνείς αυξήσεις των τιμών στα είδη διατροφής μέχρι τα μέσα του 2011.

Δείκτης Τιμών Εκροών Γεωργικών Προϊόντων

Εξίσου σημαντική για τη βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών είναι και η εξέλιξη των τιμών εκροών του πρωτογενούς τομέα, βάσει του σχετικού Δείκτη Τιμών Εκροών Γεωργικών Προϊόντων, αφού το κόστος παραγωγής των δύο κλάδων έχει υψηλή εξάρτηση από την τιμή των πρώτων υλών, δηλαδή την αγροτική και ζωική παραγωγή. **Το 2011, ο Δείκτης Τιμών Εκροών γεωργικών προϊόντων παρουσιάζει ιδιαίτερα υψηλή άνοδο, όταν οι σχετικές διακυμάνσεις του Δείκτη Τιμών Παραγωγού εγχώριας αγοράς στα Τρόφιμα και τα Ποτά είναι σημαντικά ηπιότερες.** Συγκεκριμένα, οι ποσοστιαίες μεταβολές στο Δείκτη Τιμών Εκροών γεωργικών προϊόντων είναι θετικές από τον Αύγουστο του 2010 μέχρι τον Ιανουάριο του 2011, φθάνοντας μέχρι το 42,5% τον Οκτώβριο του 2010, όταν οι αντίστοιχες μεταβολές των ειδών διατροφής στην εγχώρια αγορά την ίδια περίοδο δεν ξεπερνούσαν το 3,7%. **Το 2011 ωστόσο, ο Δείκτης Τιμών Εκροών γεωργικών προϊόντων καταγράφει σημαντική μείωση, ενώ συνολικά σε σχέση με το 2010 ο ρυθμός μεταβολής του είναι αρνητικός, στο -1,2%** (Διάγραμμα 2.6). Ο δείκτης ο οποίος από τον Μάρτιο του 2010 και μετά καταγράφει σταθερά πληθωριστικές τάσεις, οι οποίες εντείνονται το 2011, είναι ο Δείκτης εισροών γεωργικών προϊόντων, ο οποίος το 2011 κατά μέσο όρο αυξήθηκε σε σχέση με το προηγούμενο έτος κατά 8,6%.

Διάγραμμα 2.6
Ποσοστιαία ετήσια μεταβολή 12μήνου στο ΔΤΠ Τροφίμων εγχώριας αγοράς και Δείκτες τιμών εκροών και εισροών γεωργικών προϊόντων, 2008-2011

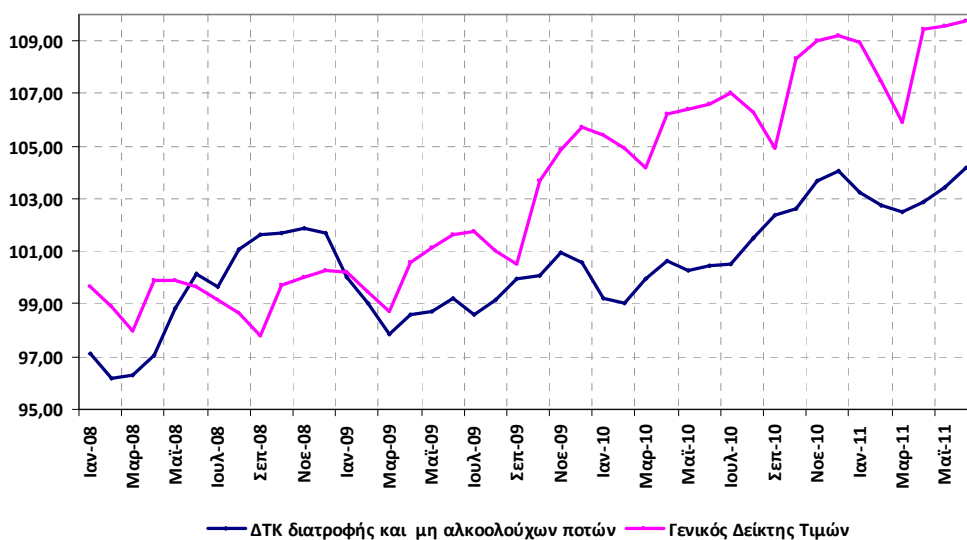


Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία IOBE

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή διατροφής και μη αλκοολούχων ποτών

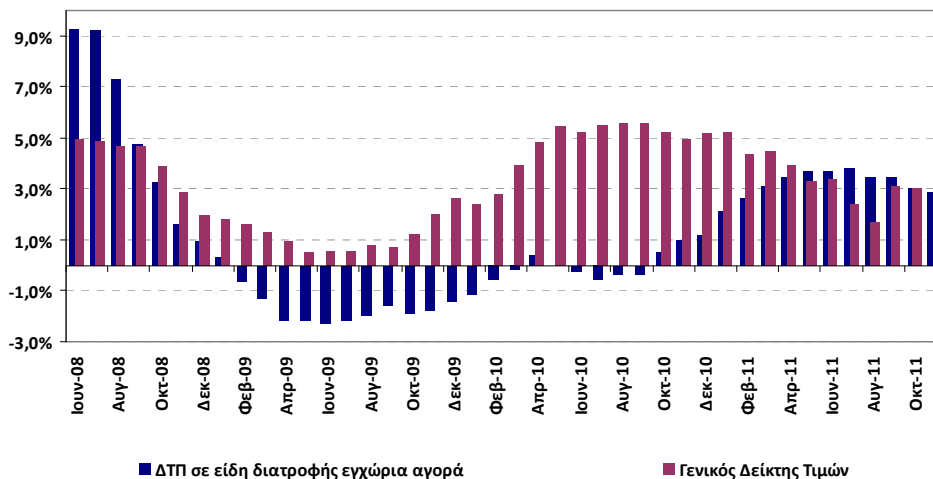
Επιπλέον πληροφόρηση λαμβάνουμε και από τη σύγκριση των τιμών παραγωγού της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών με τις τιμές καταναλωτή, με τις τιμές δηλαδή που ισχύουν στη λιανική αγορά, οι οποίες εκφράζονται από το Δείκτη Τιμών Καταναλωτή διατροφής και μη αλκοολούχων ποτών. Εν γένει, ο Δείκτης τιμών καταναλωτή διατροφής και μη αλκοολούχων ποτών ακολουθεί το Γενικό δείκτη τιμών καταναλωτή (ΓΔΤΚ) (Διάγραμμα 2.7). Από τα μέσα όμως του 2008 και μετά, καταγράφονται σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των δύο δεικτών: κατά την περίοδο της διατροφικής κρίσης το 2008, οι τιμές των τροφίμων παγκοσμίως είχαν αυξηθεί θεαματικά, επηρεάζοντας και τις εγχώριες τιμές στα είδη διατροφής. Ως εκ τούτου, ο σχετικός δείκτης την περίοδο αυτή κατέγραφε σημαντικά υψηλότερες τιμές σε σχέση με το γενικό δείκτη τιμών καταναλωτή, με πληθωριστικές διακυμάνσεις που έφθαναν μέχρι και 6,5%. Ωστόσο, η εικόνα αυτή αλλάζει από τα μέσα του 2009 και μετά και ο δείκτης τιμών στα είδη διατροφής επανέρχεται σε ομαλότερα επίπεδα, καταγράφοντας μάλιστα αποπληθωριστικές τάσεις από τον Οκτώβριο του 2009 μέχρι τον Ιούνιο του 2010 (Διάγραμμα 2.8). **Εξάλλου, από τον Μάρτιο του 2010 και μετά, ο ΓΔΤΚ κυμαίνεται σε σταθερά υψηλότερα επίπεδα έναντι του δείκτη ειδών διατροφής, με έντονες πληθωριστικές τάσεις.** Το 2011, ο Γενικός Δείκτης Τιμών αυξάνεται μέχρι και 5,2% (Ιανουάριος), ενώ κατά μέσο όρο ο πληθωρισμός διαμορφώνεται στο 3,3%, σε ελαφρώς χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με τη μεταβολή στο Δείκτη τιμών καταναλωτή διατροφής και μη αλκοολούχων ποτών (3%).

Διάγραμμα 2.7
Εξέλιξη Δείκτη Τιμών Καταναλωτή Διατροφής και μη αλκοολούχων ποτών και Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή



Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία IOBE

Διάγραμμα 2.8
Ποσοστιαία ετήσια μεταβολή 12μήνου Δείκτη Τιμών Παραγωγού Τροφίμων Εγχώριας
Αγοράς και Δείκτη Τιμών Διατροφής Καταναλωτή



Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία IOBE

Δείκτης τιμών παραγωγού στους υποκλάδους των Τροφίμων

Σε σχέση με την εξέλιξη του δείκτη τιμών παραγωγού για τους υποκλάδους της βιομηχανίας τροφίμων από το 2006 και μετά, τις μεγαλύτερες αποκλίσεις σε σχέση με το δείκτη τιμών ειδών διατροφής παρουσιάζουν οι υποκλάδοι «**Παραγωγής φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών**», αλλά και οι υποκλάδοι «**Παραγωγής προϊόντων αλευρόμυλων, παραγωγή αμύλων και προϊόντων αμύλου**» και «**Παραγωγής παρασκευασμένων ζωοτροφών**», ιδιαίτερα από το 2007 και μετά.

Στον υποκλάδο «**Παραγωγής φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών**», ο δείκτης τιμών παραγωγού βρίσκεται σταθερά κάτω του συνολικού δείκτη από τις αρχές του 2007, ενώ η απόκλιση αυτή βρίσκεται πλησίον των 35 μονάδων καθόλη τη διάρκεια του 2011 (Διάγραμμα 2.9). Ο συγκεκριμένος υποκλάδος συμβάλλει σημαντικά, κατά 14,4%, στη διαμόρφωση του συνολικού δείκτη τιμών στα τρόφιμα, σύμφωνα με τους ανανεωμένους συντελεστές στάθμισης της ΕΛ.ΣΤΑΤ, ενώ η ποσοστιαία μεταβολή του δείκτη το 2011 έφθασε κατά μέσο όρο το 2,3% (Πίνακας 2.10).

Αντίθετα, στους άλλους δύο υποκλάδους, η απόκλιση είναι επίσης πολύ υψηλή, αλλά σε αντίθεση με τα «Φυτικά και ζωικά έλαια και λίπη», οι υποδείκτες τιμών παραγωγού στους κλάδους «**Παραγωγής προϊόντων αλευρόμυλων, παραγωγή αμύλων και προϊόντων αμύλου**» και «**Παραγωγής παρασκευασμένων ζωοτροφών**» ξεπερνούν κατά πολύ τον αντίστοιχο συνολικό, φθάνοντας κατά μέσο όρο το 2011 στις 152 και 147 μονάδες αντίστοιχα, όταν ο συνολικός ΔΤΠ στα είδη διατροφής φθάνει τις 116 μονάδες. Το 2011, η πληθωριστική τάση που καταγράφουν οι δύο αυτοί υποδείκτες φθάνει το 10,4% και 11% αντίστοιχα, εκπορευόμενη ταυτόχρονα και από τις διεθνείς ανατιμήσεις και τις έντονες κερδοσκοπικές επιθέσεις στη συγκεκριμένη αγορά, εξέλιξη η οποία οδήγησε άλλωστε σε

παγκόσμιο επίπεδο τις τιμές των δημητριακών στα διεθνή χρηματιστήρια εμπορευμάτων στα ύψη. Η άνοδος των τιμών διεθνώς επηρέαζε ως ένα βαθμό και συγκεκριμένες κατηγορίες τροφίμων και στην Ελλάδα και για το λόγο αυτό, οι τιμές στα προϊόντα τα οποία συνδέονται με τα σιτηρά, όπως ψωμί, ζυμαρικά, κτηνοτροφικά και πτηνοτροφικά προϊόντα σημείωσαν άνοδο στο επίπεδο των τιμών τους. Η συμβολή των δύο αυτών υποκλάδων στο σύνολο του δείκτη διαμορφώνεται αντίστοιχα στο 8,3% και 2,7% αντίστοιχα (Διάγραμμα 2.10).

Πίνακας 2.10
Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ΔΤΠ στους υποκλάδους Τροφίμων – Ποτών (σύνολο αγοράς)

| Περιγραφή | Συντελεστής στάθμισης | Μ. Ο. 2010 | Μ. Ο. 2011 | % μεταβολή (10/09) | % μεταβολή (11/10) |
|--|-----------------------|------------|------------|--------------------|--------------------|
| Είδη διατροφής | 100,0% | 113 | 116 | -0,1% | 3,1% |
| Γαλακτοκομικά προϊόντα | 21,5% | 109 | 109 | -0,9% | 0,6% |
| Διατηρημένο κρέας και προϊόντα κρέατος | 19,1% | 113 | 115 | 1,0% | 2,1% |
| Παρασκευασμένα και διατηρημένα φρούτα και λαχανικά | 15,1% | 120 | 124 | 0,6% | 3,1% |
| Φυτικά και ζωικά έλαια και λίπη | 14,4% | 91 | 94 | 1,0% | 2,3% |
| Άλλα προϊόντα διατροφής | 11,4% | 112 | 115 | -0,3% | 2,8% |
| Προϊόντα μύλων δημητριακών, άμυλα και αμυλώδη προϊόντα | 8,3% | 137 | 152 | -4,4% | 10,4% |
| Είδη αρτοποιίας και αλευρώδη προϊόντα | 6,6% | 118 | 119 | 0,5% | 0,8% |
| Παρασκευασμένες ζωοτροφές | 2,7% | 132 | 147 | 5,9% | 11,0% |
| Ψάρια, καρκινοειδή και μαλάκια, παρασκευασμένα και διατηρημένα | 0,9% | 116 | 118 | 2,8% | 1,7% |
| Ποτά | | 115 | 117 | 0,6% | 1,5% |

¹ 2005=100, έτος βάσης

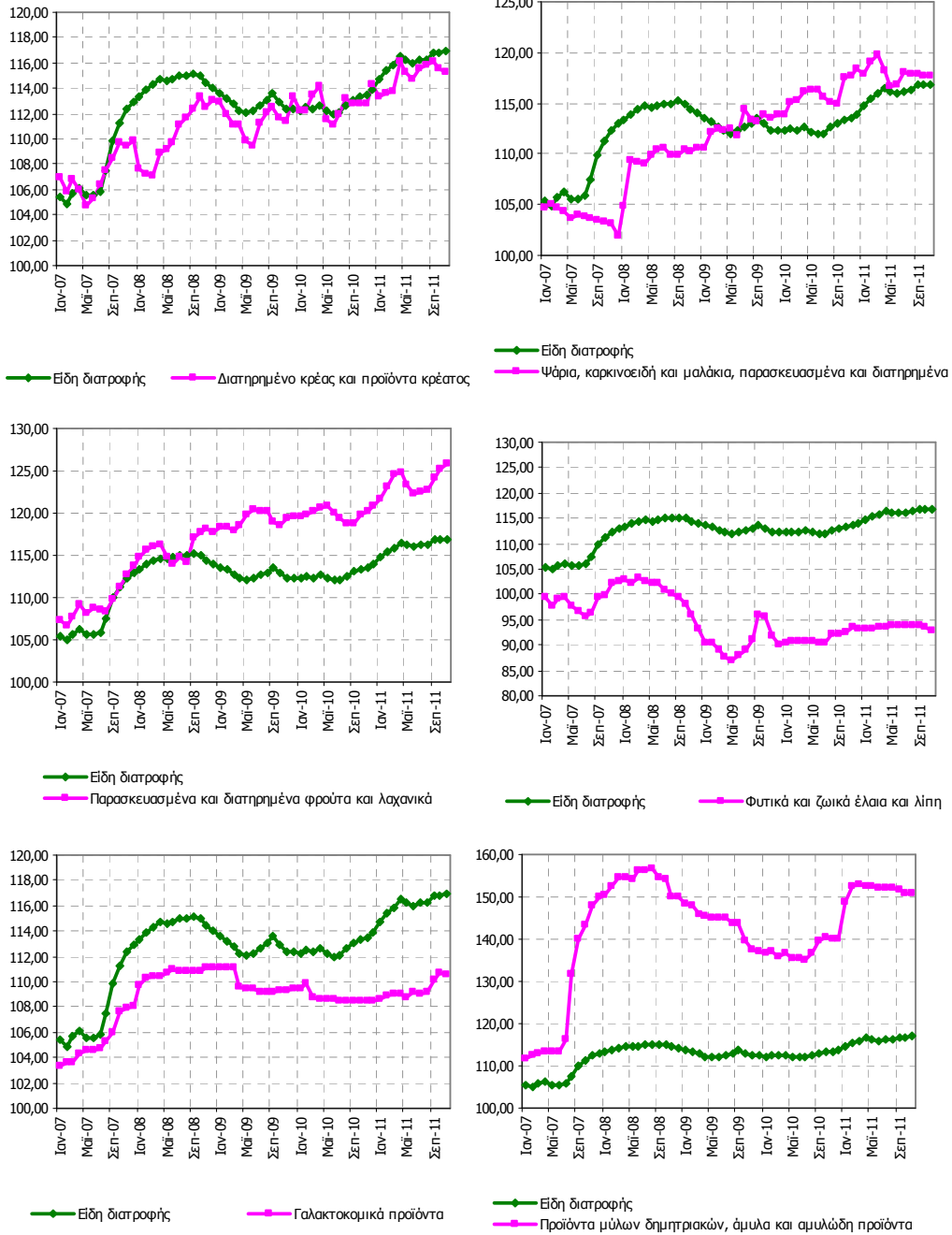
² στοιχεία 11μήνου Ιανουαρίου – Νοεμβρίου 2011

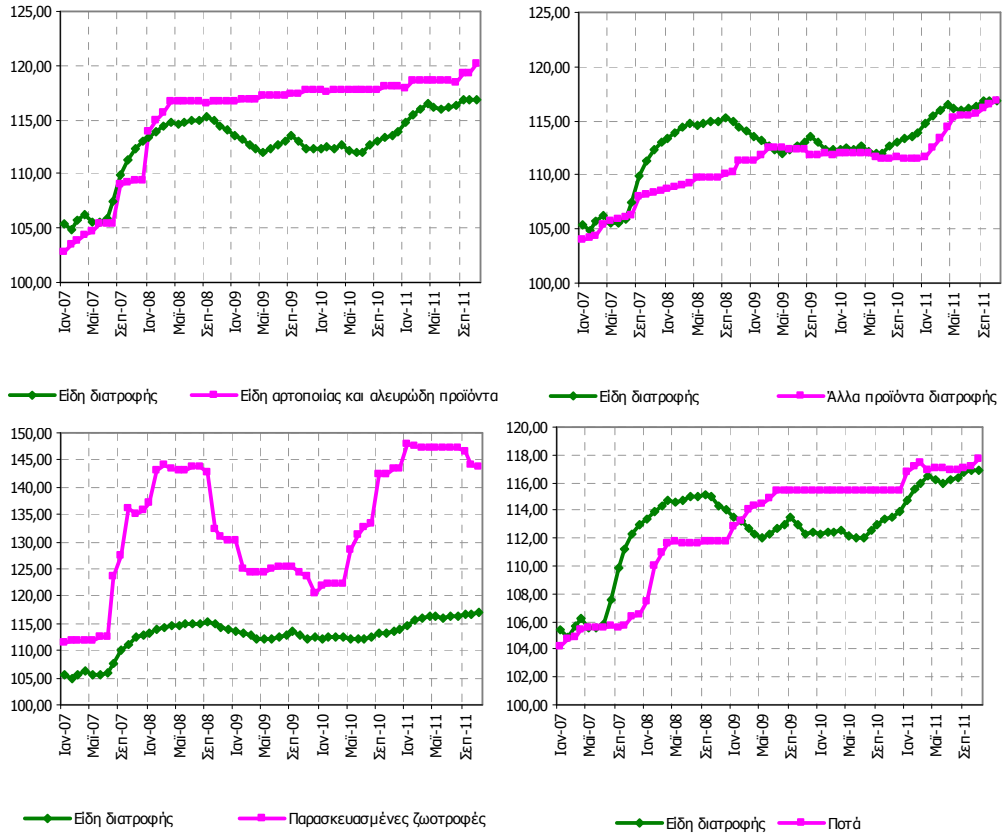
*συντελεστής στάθμισης του βάρους κάθε υποκλάδου στο συνολικό ΔΤΠ της Βιομηχανίας Τροφίμων

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία ΙΟΒΕ

Από τους υπόλοιπους δείκτες τιμών στους υποκλάδους, τα «**Παρασκευασμένα και διατηρημένα φρούτα και λαχανικά**», των οποίων η συμμετοχή στο συνολικό δείκτη είναι υψηλή (15,1%), διαμορφώνονται κατά μέσο όρο στις 124 μονάδες, έχοντας αυξηθεί κατά 3,1% κατά μέσο όρο σε σχέση με το 2010. Ο υποδείκτης στα «**Είδη αρτοποιίας και αλευρώδη προϊόντα**» (6,6% η συμμετοχή στο συνολικό δείκτη) διαμορφώνεται στις 119 μονάδες κατά μέσο όρο το 2011, έχοντας αυξηθεί οριακά, κατά 0,8%, ενώ μικρή είναι και η μεταβολή των τιμών το εξεταζόμενο έτος στα «**Ψάρια, καρκινοειδή και μαλάκια, παρασκευασμένα και διατηρημένα**» (1,7%), τα οποία συμβάλλουν κατά ένα πολύ μικρό ποσοστό στο συνολικό δείκτη (0,9%). Στο «**Διατηρημένο κρέας και προϊόντα κρέατος**», κατηγορία η οποία συμβάλλει σημαντικά στη διαμόρφωση του τελικού δείκτη (κατά 19,1%), ο σχετικός υποδείκτης διαμορφώνεται στις 115 μονάδες κατά μέσο όρο, αυξανόμενος κατά 2,1% το 2011. Στα «**Άλλα προϊόντα διατροφής**», τα οποία συμμετέχουν κατά 11,4% στο σύνολο των τιμών παραγωγού, καταγράφεται άνοδος τιμών της τάξης του 2,8%, ενώ τέλος, στον υποκλάδο με τη μεγαλύτερη συμμετοχή στη διαμόρφωση του συνολικού δείκτη, τα «**Γαλακτοκομικά προϊόντα**» (21,5%), σημειώνεται οριακή άνοδος τιμών (0,6%) το 2011 έναντι του προηγούμενου έτους.

Διάγραμμα 2.9
Εξέλιξη ΔΤΠ στους Υποκλάδους των Τροφίμων – Ποτών, στο σύνολο της αγοράς

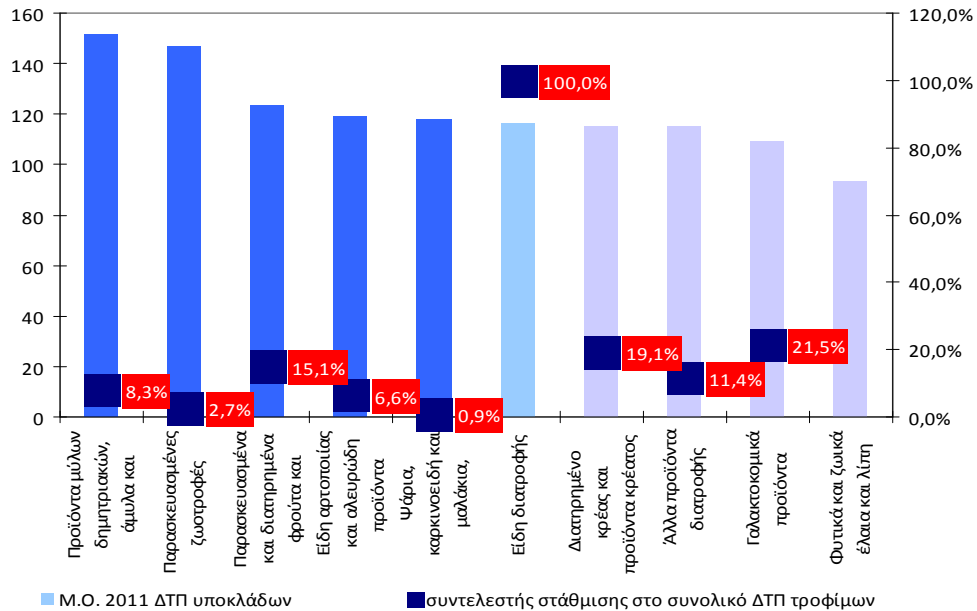




Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία IOBE

Διάγραμμα 2.10

Μέσος όρος ΔΤΠ στους Υποκλάδους των Τροφίμων – Ποτών και συντελεστής στάθμισης στο σύνολο της αγοράς



Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία IOBE

2.4 Εξελίξεις στην Απασχόληση του Κλάδου και των Υποκλάδων Τροφίμων - Ποτών

Απασχόληση στη βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών

Η βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών απασχολεί συνολικά σταθερά πάνω από το 1/5 του συνόλου της μεταποίησης, ενώ **κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011, η συμμετοχή των απασχολουμένων των δύο κλάδων στη μεταποίηση φθάνει στο 28%**. Έτσι, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για την απασχόληση, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011, στους κλάδους Τροφίμων και Ποτών εργάζονται 116.500 απασχολούμενοι, **έχοντας μειωθεί κατά 8,6% σε σχέση με το πρώτο εξάμηνο του 2010. Η αντίστοιχη πτώση στο σύνολο της μεταποίησης για το ίδιο διάστημα φθάνει το 11,1%**. Την ίδια περίοδο το 2010, εν μέσω οικονομικής κρίσης, το σύνολο των απασχολουμένων στα μεταποιημένα τρόφιμα και ποτά, κατέγραφε άνοδο της τάξης του 5,6%, όταν το αντίστοιχο ποσοστό μεταβολής του εργατικού δυναμικού στο σύνολο της μεταποίησης ήταν αρνητικό, στο -7,7% (Πίνακας 2.11), ενώ και κατά το 2009, η ετήσια ποσοστιαία μεταβολή στο σύνολο των απασχολουμένων σε τρόφιμα και ποτά ήταν θετική και ίση με 6,8%, έναντι της μείωσης της απασχόλησης στη μεταποίηση κατά 4,7%. **Στα τρόφιμα και τα ποτά, η προσαρμογή στα νέα δεδομένα της ύφεσης στον αριθμό των εργαζομένων των δύο κλάδων γίνεται αισθητή από το τρίτο τρίμηνο του 2010 και μετά.** Συγκεκριμένα, η πτώση μεταξύ β' τριμήνου 2011 και του αντίστοιχου τριμήνου το 2011, έφθασε στο -12,3% για τους δύο κλάδους. Η πτώση αυτή εκπορεύεται από τη μείωση του αριθμού των εργαζομένων στον κλάδο των τροφίμων (-14,3%), αφού αντίθετα στα Ποτά, σημειώθηκε για το ίδιο διάστημα άνοδος της απασχόλησης κατά 12%.

Πίνακας 2.11
Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή των απασχολουμένων στη Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών*

| Κλάδος | Απασχ/νοι | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 (α' εξάμηνο) ¹ | 2011(α' εξάμηνο) ¹ |
|---------------------------------|-------------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|--------------------------------|-------------------------------|
| Τρόφιμα και Ποτά | (σε χιλ.) | 118,8 | 114,3 | 120,8 | 125,5 | 122,3 | 117,7 | 125,7 | 130,5 | 119,2 |
| | % ετήσια μεταβολή | -3,0% | -3,8% | 5,7% | 3,9% | -2,6% | - | 6,8% | 5,6% | -8,6% |
| Σύνολο Μεταποίησης | (σε χιλ.) | 567,0 | 563,3 | 561,4 | 561,6 | 560,5 | 538,9 | 513,4 | 482,5 | 428,8 |
| | % ετήσια μεταβολή | -1,9% | -0,7% | -0,3% | 0,04% | -0,2% | - | -4,7% | -7,7% | -11,1% |
| Τρόφιμα και Ποτά/ Μεταποίηση | | 21,0% | 20,3% | 21,5% | 22,3% | 21,8% | 21,8% | 24,5% | 27,0% | 27,8% |

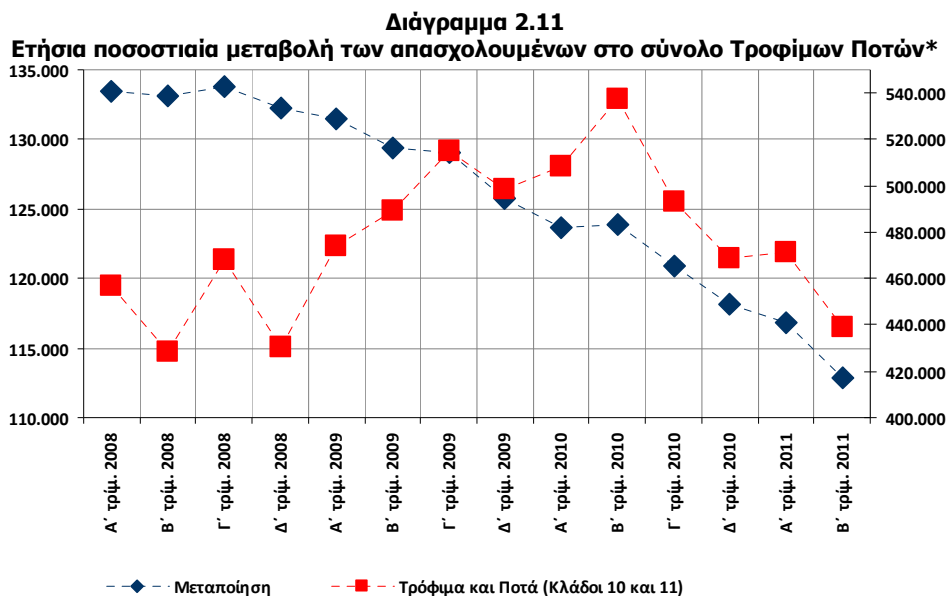
*Αλλαγή κωδικοποίησης στα στοιχεία του 2008: μέχρι το 2007, ΣΤΑΚΟΔ 2003, κλάδος 15. Από το 2008 και μετά, ΣΤΑΚΟΔ 2008, κλάδοι 10 και 11

¹ ποσοστιαία μεταβολή σε σχέση με το αντίστοιχο εξάμηνο του προηγούμενου έτους

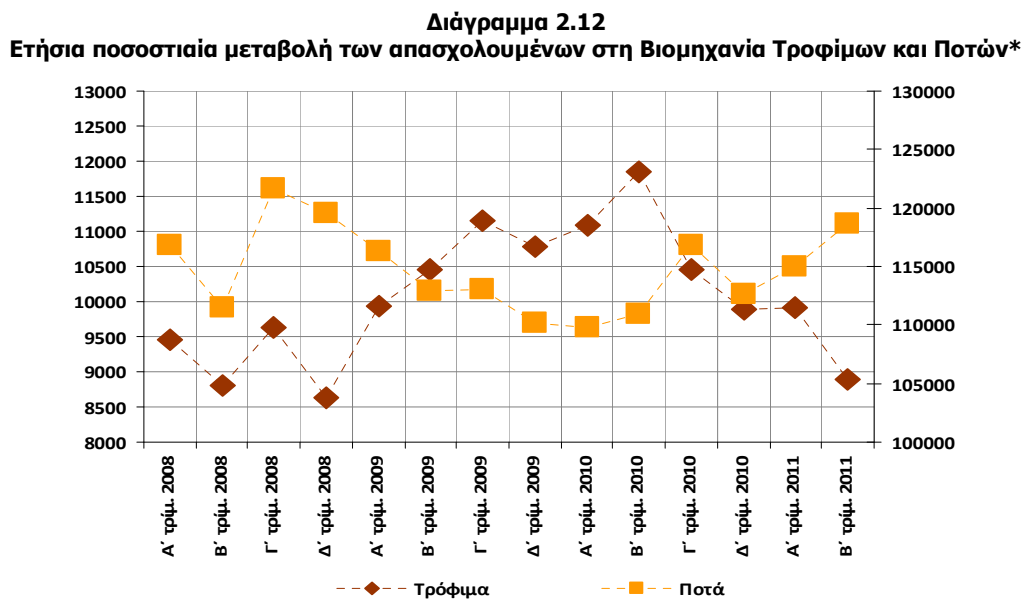
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Επεξεργασία IOBE

Συνολικά, **την τετραετία 2008 – 2011, ο κλάδος των Ποτών εμφανίζει μικρότερες διακυμάνσεις στον αριθμό των εργαζομένων του σε σύγκριση με τον κλάδο των τροφίμων**, ενώ από το τελευταίο τρίμηνο του 2010, μέχρι και το πρώτο εξάμηνο του 2011,

το πλήθος των απασχολουμένων στα Ποτά κινείται ανοδικά. Στα Διαγράμματα 2.11 και 2.12 παρουσιάζεται η εξέλιξη της απασχόλησης ανά τρίμηνο από το 2008, μέχρι το β' τρίμηνο του 2011⁵ για το σύνολο της μεταποίησης, συνολικά για τα Τρόφιμα και Ποτά, αλλά και ξεχωριστά για τους δύο αυτούς κλάδους.



Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Επεξεργασία IOBE



Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Επεξεργασία IOBE

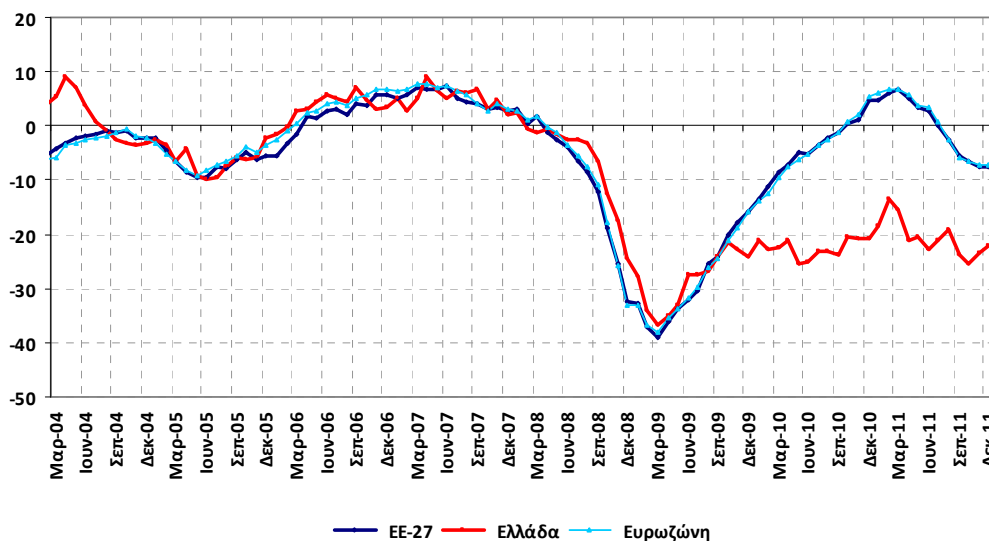
⁵ Τα στοιχεία για την απασχόληση από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ενδέχεται να διαφέρουν από τα αντίστοιχα της ΕΒΕ

2.5 Αποτελέσματα Οικονομικής Συγκυρίας της Βιομηχανίας Τροφίμων – Ποτών

Οι εξελίξεις το 2011

Τα αποτελέσματα των Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας του IOBE είχαν αποτυπώσει την επιδείνωση του οικονομικού κλίματος στη Βιομηχανία ήδη από τα μέσα του 2008 και είχαν περιγραφεί εκτενώς στις προηγούμενες εκθέσεις του IOBE. Ενώ ο ελληνικός δείκτης βρισκόταν σε πλήρη χρονική συμπίεση σε σχέση με τους αντίστοιχους ευρωπαϊκούς δείκτες μέχρι και τα τέλη του 2009, η νέα επιδείνωση της ελληνικής οικονομίας λόγω της δημοσιονομικής κρίσης που ξέσπασε στις αρχές του 2010, δεν επέτρεψε την πλήρη ανάκαμψη της ελληνικής βιομηχανίας (Διάγραμμα 2.13). Οι προσδοκίες των επιχειρήσεων στο σύνολο της βιομηχανίας είχαν σταθεροποιηθεί σε σχετικά χαμηλά επίπεδα το 2010, όταν οι αντίστοιχοι ευρωπαϊκοί δείκτες είχαν ανακάμψει σημαντικά και πλέον βρίσκονταν πάνω από τους μακροχρόνιους μέσους όρους τους. Ωστόσο, η εικόνα άλλαξε και πάλι για τον ευρωπαϊκό τομέα, όταν από τις αρχές του 2011 και καθόλη τη διάρκειά του, οι επιχειρηματικές προσδοκίες κινούνται καθοδικά, σε επίπεδα πλέον κατώτερα του μέσου ευρωπαϊκού όρου.

Διάγραμμα 2.13
Ευρωπαϊκός Εναρμονισμένος Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία, σε Ελλάδα και ΕΕ-27



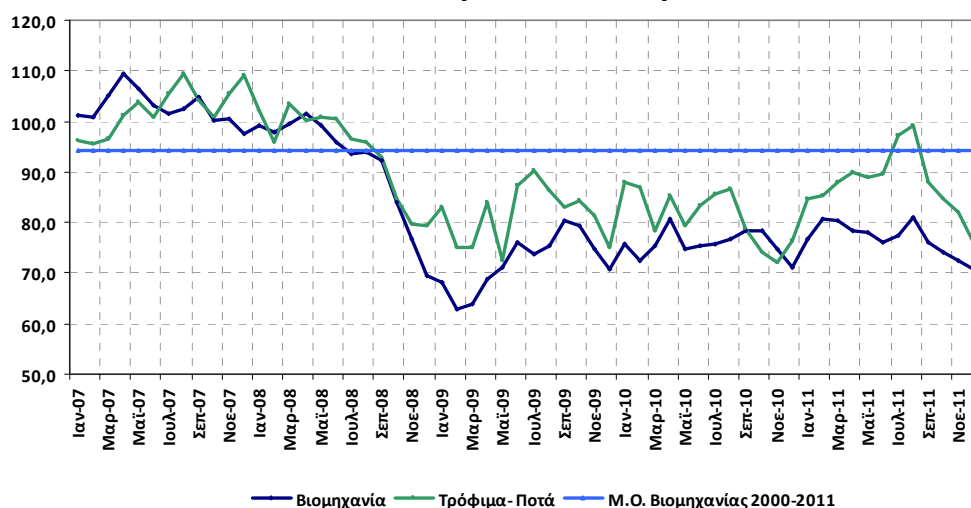
Πηγή: Business and Consumers Surveys- DG-ECFIN, IOBE

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες παραμένουν δυσμενείς σε όλους τους τομείς στην Ελλάδα, αφού και στον τομέα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και των αποκρατικοποιήσεων οι εξελίξεις εξακολουθούν να είναι φτωχές, ενώ και η καταναλωτική εμπιστοσύνη αντανακλά την έντονη απαισιοδοξία για την τρέχουσα, αλλά και τη μελλοντική οικονομική κατάσταση.

Αναλυτικότερα, ο **Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο σύνολο της Βιομηχανίας** κατά το 2011 κινείται στα ίδια σχεδόν επίπεδα σε σχέση με το 2010, στις 76,9 μονάδες (από

75,8 μονάδες κατά μέσο όρο το 2010), σημειώνοντας συνεχή όμως πτώση κατά από τον Σεπτέμβριο και μετά (Διάγραμμα 2.14). Στη **Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών** ειδικότερα, **οι επιχειρηματικές προσδοκίες το 2011 κινήθηκαν ανώτερα του 2010**, στις 87,8 μονάδες κατά μέσο όρο (από 81,3 μονάδες το 2009), υψηλότερα του αντίστοιχου μέσου όρου της μεταποίησης, σημειώνοντας ωστόσο έντονη επιδείνωση την περίοδο Σεπτεμβρίου – Δεκεμβρίου, εξέλιξη άλλωστε ανάλογη με εκείνη του συνόλου της μεταποίησης. **Ωστόσο, παρά τη μείωση των τελευταίων μηνών του έτους, η εγχώρια Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών, συνεχίζει να χαρακτηρίζεται από λιγότερο απαισιόδοξες προβλέψεις σε σχέση με το σύνολο της Βιομηχανίας, παρά τις έντονες διακυμάνσεις λόγω της δύσκολης οικονομικής συγκυρίας της χώρας.**

Διάγραμμα 2.14
Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών σε Σύνολο Βιομηχανίας και Βιομηχανίας Τροφίμων – και Ποτών (1996-2006 =100)



Πηγή: IOBE

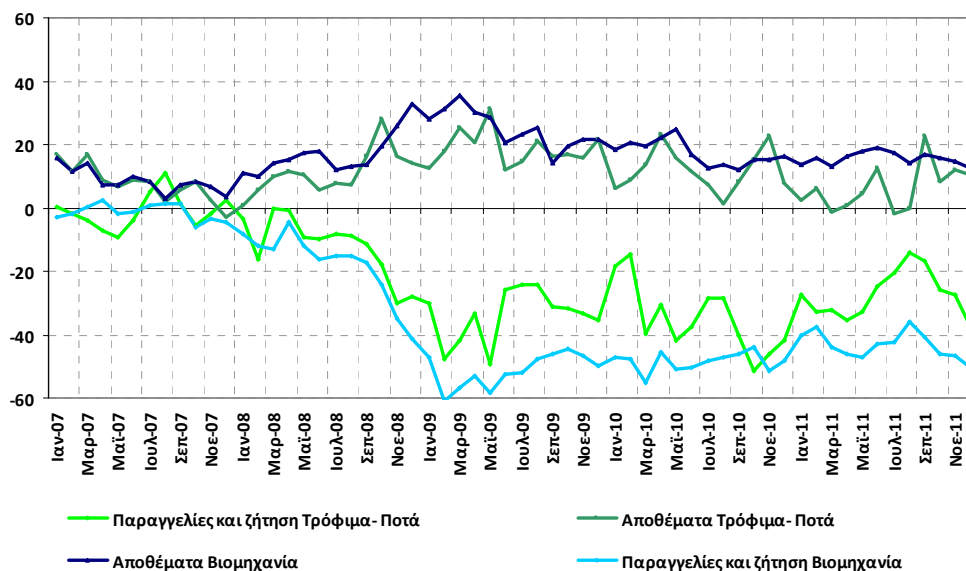
Στους επιμέρους δείκτες εκτιμήσεων και προβλέψεων των στοιχείων οικονομικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων Τροφίμων και Ποτών, καταγράφεται σημαντική άνοδος τους πρώτους μήνες του 2011, με τις σχετικές εκτιμήσεις και προβλέψεις να σταθεροποιούνται σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με το 2010, παρόλο που το τελευταίο τρίμηνο του έτους παρουσιάζουν επιδείνωση.

Συγκεκριμένα, οι εκτιμήσεις που διατυπώνονται για τα **επίπεδα της ζήτησης και των παραγγελιών** το 2011 κυμαίνονται εν γένει σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με τα αντίστοιχα του 2010. Έτσι, το σχετικό ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών απαντήσεων διαμορφώνεται κατά μέσο όρο το 2011 στις -27 μονάδες, από τις -35 μονάδες αντίστοιχα το 2010 (Διάγραμμα 2.15). Σε σχέση πάντως με την αντίστοιχη πορεία των εκτιμήσεων παραγγελιών και ζήτησης του συνόλου της βιομηχανίας (στις -43 μονάδες ο σχετικός δείκτης

το 2011 από -49 μονάδες το 2010), η βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών παρουσιάζει υψηλότερες επιδόσεις καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Οι **εκτιμήσεις της βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών για τις αγορές του εξωτερικού**, παραμένουν κατά μέσο όρο το 2011 στα ίδια επίπεδα σε σχέση με το προηγούμενο έτος, χωρίς να καταγράφουν έντονες διακυμάνσεις, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται εκ νέου σε αρνητικά επίπεδα, στις -20 μονάδες. Οι **προβλέψεις για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες** είναι ενισχυμένες σε σχέση με το 2010, καταγράφοντας όμως απώλειες το τελευταίο τρίμηνο του έτους, ενώ ο σχετικός δείκτης εμφανίζεται εν γένει θετικός και κατά μέσο όρο διαμορφώνεται στις +7 μονάδες, ανώτερα έναντι του ισοσκελισμένου ισοζυγίου του περασμένου έτους. Λιγότερο διογκωμένα είναι και τα **αποθέματα** το 2011 σε σχέση με το 2010, αλλά και σημαντικά χαμηλότερα σε σχέση με το σύνολο της Βιομηχανίας, υποδηλώνοντας ότι ο κλάδος Τροφίμων-Ποτών ρευστοποιεί σε μεγαλύτερο βαθμό τα αποθέματά του (Διάγραμμα 2.15).

Διάγραμμα 2.15
Δείκτης Εκτιμήσεων Επιπέδου Παραγγελιών και Αποθεμάτων σε Τρόφιμα-Ποτά και Βιομηχανία

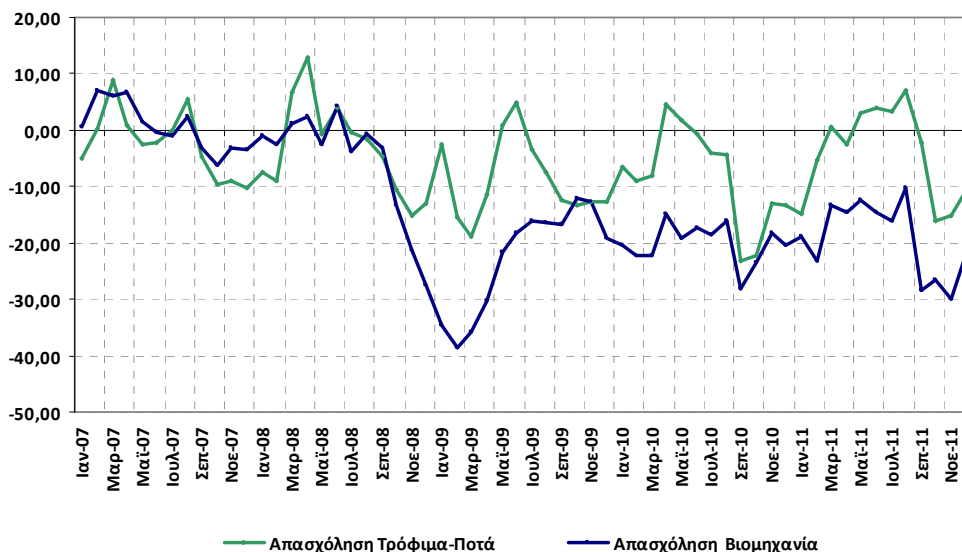


Πηγή: IOBE

Σε όρους **προβλέψεων της απασχόλησης** στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών, το σχετικό ισοζύγιο για 2011 είναι κατά μέσο όρο αρνητικό (-4 μονάδες), μειωμένο όμως κατά το ήμισυ σε σχέση με το μέσο όρο του 2010. Από τον Μάιο μέχρι τον Αύγουστο ωστόσο καταγράφονται θετικές επιδόσεις στο δείκτη της απασχόλησης, οι οποίες όμως και εδώ επιδεινώνονται σημαντικά μετά το καλοκαίρι, «ρίχνοντας» το μέσο όρο του έτους (Διάγραμμα 2.16). Σε σύγκριση πάντως με την αντίστοιχη εικόνα στο σύνολο της βιομηχανίας, είναι φανερό ότι ο κλάδος Τροφίμων-Ποτών παρουσιάζει σταθερά υψηλότερες επιδόσεις, με το

σχετικό δείκτη να υπερτερεί σημαντικά του αντίστοιχου ισοζυγίου στο σύνολο της βιομηχανίας. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει μεγαλύτερες αντοχές στη ζήτηση εργασίας από τη Βιομηχανία Τροφίμων και ποτών σε σχέση με την υπόλοιπη βιομηχανία, γεγονός το οποίο άλλωστε στοιχειοθετείται και από τις πραγματικές εξελίξεις στην απασχόληση που παρουσιάστηκαν σε προηγούμενη ενότητα.

Διάγραμμα 2.16
Δείκτης πρόβλεψης για την Απασχόληση



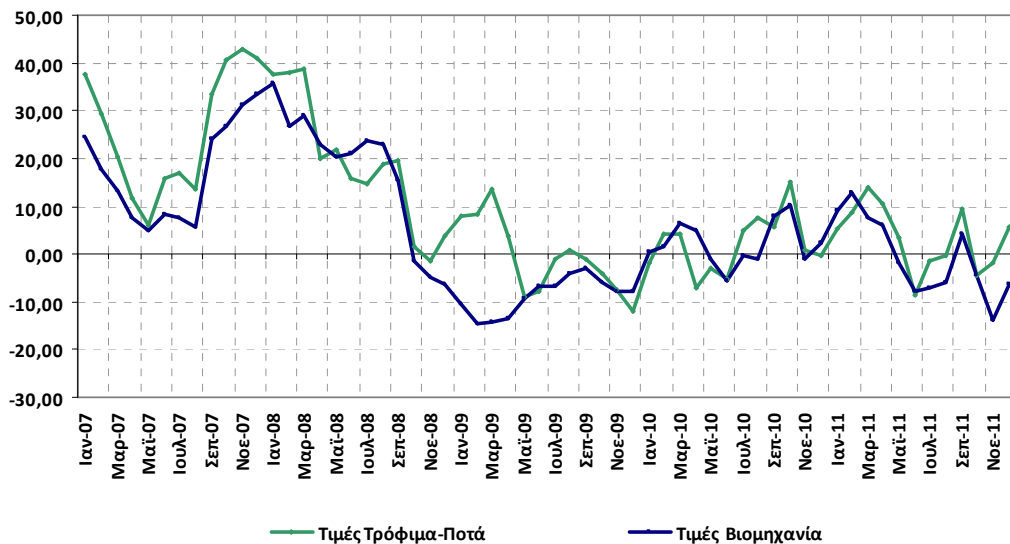
Πηγή: IOBE

Οι **προβλέψεις των τιμών** των προϊόντων του κλάδου κατά το 2011 είναι ελαφρώς θετικές κατά μέσο όρο, με το σχετικό δείκτη όμως να καταγράφει αρκετές διακυμάνσεις κατά τη διάρκεια του έτους (Διάγραμμα 2.17). Ως εκ τούτου, στο σύνολό του ο δείκτης το 2011 διαμορφώνεται κατά μέσο όρο στις 3,3 μονάδες (από 2,1 μονάδες το 2010), υποδηλώνοντας ελαφρώς περισσότερες επιχειρήσεις με πληθωριστικές προσδοκίες έναντι εκείνων που προέβλεπαν μείωση τιμών. Σε σύγκριση με το σύνολο της Βιομηχανίας, ο σχετικός δείκτης βρίσκεται ελαφρώς υψηλότερα το 2011. Πάντως, τέσσερις στις πέντε κατά μέσο όρο επιχειρήσεις της βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών προέβλεπαν σταθερότητα στις τιμές των προϊόντων τους και το 2011.

Οι **μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής**, δείκτης ο οποίος αντανακλά την πραγματική εξέλιξη της δραστηριότητας των επιχειρήσεων, καταγράφουν μικρή ανάκαμψη το 2011 σε σχέση με το προηγούμενο έτος και διαμορφώνονται κατά μέσο όρο στους 4 από 3,5 μήνες το 2010 και 3,9 το 2009 (Πίνακας 2.12), στα ίδια επίπεδα με το σύνολο της μεταποίησης. Η πορεία του δείκτη έχει βελτιωθεί το τελευταίο τρίμηνο του 2011, γεγονός το οποίο, ενώ δεν συνάδει εν γένει με την επιδείνωση των προσδοκιών κατά το ίδιο τρίμηνο, αποτυπώνει

ωστόσο την πορεία των πραγματικών μεγεθών, υποδηλώνοντας ότι ο κλάδος έχει μεν δεχθεί πλήγμα προς το τέλος του έτους, αλλά διατηρεί τις αντοχές και τη δυναμική του.

Διάγραμμα 2.17
Δείκτης πρόβλεψης Τιμών



Πηγή: IOBE

Πίνακας 2.12
Μήνες Εξασφαλισμένης Παραγωγής & Ποσοστό Χρησιμοποίησης Εργοστασιακού Δυναμικού στα Τρόφιμα και Ποτά

| Μ.Ο. Τριμήνων | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 |
|---|-------------|-------------|-------------|-------------|
| Μήνες Εξασφαλισμένης Παραγωγής | | | | |
| Α' τρίμηνο | 4,3 | 3,8 | 3,5 | 4,3 |
| Β' τρίμηνο | 4,4 | 4,0 | 3,7 | 3,9 |
| Γ' τρίμηνο | 3,8 | 3,9 | 3,3 | 3,4 |
| Δ' τρίμηνο | 4,3 | 4,0 | 3,7 | 4,3 |
| Μ.Ο. Έτους | 4,2 | 3,9 | 3,5 | 4,0 |
| Ποσοστό Χρησιμοποίησης Εργοστασιακού Δυναμικού | | | | |
| Α' τρίμηνο | 73,8 | 73,4 | 73,9 | 73,7 |
| Β' τρίμηνο | 74,7 | 73,8 | 72,6 | 73,9 |
| Γ' τρίμηνο | 75,2 | 73,1 | 70,7 | 75,2 |
| Δ' τρίμηνο | 74,9 | 70,8 | 71,8 | 71,8 |
| Μ.Ο. Έτους | 74,6 | 72,8 | 72,2 | 73,6 |

Πηγή: IOBE

Επιπλέον, το **ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού**, ποσοτικός δείκτης ο οποίος επίσης αντανακλά την πορεία πραγματικών μεγεθών των επιχειρήσεων διαμορφώνεται κατά μέσο όρο το 2011 σε ελαφρώς υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με τα αντίστοιχα του 2010, δηλαδή στο 73,6% από 72,3% το 2010 (Πίνακας 2.12). Σε σχέση με το σύνολο της

μεταποίησης (67,6% ο μέσος όρος για το 2011), η χρησιμοποίηση του εργοστασιακού δυναμικού του κλάδου Τροφίμων και Ποτών παραμένει σε υψηλότερα επίπεδα.

Αναφορικά με τους **παράγοντες που παρεμποδίζουν τη δραστηριότητα των επιχειρήσεων**, το 2011 καταγράφεται μείωση του ποσοστού εκείνων που κρίνουν ότι η παραγωγική τους δραστηριότητα δεν παρεμποδίζεται. Έτσι, οι μισές από τις ερωτηθείσες επιχειρήσεις κατά μέσο όρο το 2011 (από 54% το 2010), θεωρούν ότι η δραστηριότητά τους διεξάγεται απρόσκοπτα (Πίνακας 2.13). Παρόλα αυτά, το ποσοστό αυτό είναι σημαντικά υψηλότερο έναντι του αντίστοιχου στο σύνολο της βιομηχανίας, το οποίο φθάνει το 35% κατά μέσο όρο για το 2011. Ο βασικότερος παράγοντας που εμποδίζει την παραγωγική δραστηριότητα των επιχειρήσεων της βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών είναι και πάλι η **ανεπάρκεια της ζήτησης**, σύμφωνα με το 32% των ερωτηθέντων (από 39% το 2010 και 34% το 2009), ενώ ακολουθεί με διαφορά η **ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης** (13%) και οι **παράγοντες που συνδέονται με τη γενικότερη οικονομική κατάσταση και την ύφεση** (5%).

Πίνακας 2.13
Λόγοι που παρεμποδίζουν την Παραγωγική Δραστηριότητα στα Τρόφιμα και Ποτά (% επί του συνόλου των απαντήσεων)

| Παράγοντες | 2009 | | | | 2010 | | | | 2011 | | | |
|--------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| | Ιαν. | Απρ. | Ιούλ. | Οκτ. | Ιαν. | Απρ. | Ιούλ. | Οκτ. | Ιαν. | Απρ. | Ιούλ. | Οκτ. |
| Δεν παρεμποδίζεται | 50 | 53 | 46 | 52 | 47 | 58 | 53 | 57 | 59 | 42 | 51 | 44 |
| Ανεπάρκεια Ζήτησης | 39 | 29 | 27 | 41 | 53 | 31 | 37 | 36 | 30 | 27 | 28 | 42 |
| Ανεπάρκεια Εργατικού Δυναμικού | 12 | 11 | 9 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Ανεπάρκεια Κεφαλαιουχικού Εξοπλισμού | 0 | 7 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 3 | 0 | 0 | 3 | 3 |
| Ανεπάρκεια Κεφαλαίων Κίνησης | 0 | 0 | 7 | 1 | 0 | 10 | 3 | 1 | 2 | 24 | 18 | 7 |
| Άλλοι Λόγοι | 0 | 0 | 10 | 4 | 0 | 0 | 8 | 4 | 10 | 7 | 1 | 5 |

Πηγή: IOBE

Οι προβλέψεις για το πρώτο τρίμηνο του 2011

Αναφορικά με τις **προβλέψεις των επιχειρήσεων του κλάδου για το πρώτο τρίμηνο του 2011**, από τα τελευταία στοιχεία των Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας του IOBE προκύπτει ότι το επιχειρηματικό κλίμα στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών είναι πτωτικό και δεν αποκλίνει σημαντικά από αυτό του συνόλου της εγχώριας βιομηχανίας. Η συνεχιζόμενη και έντονη πτώση του δείκτη αντικατοπτρίζει την απαισιοδοξία των επιχειρηματιών για τις επερχόμενες εξελίξεις στον κλάδο, καθώς και τη δυσαρέσκειά τους για την πορεία των επιχειρήσεών τους τους τελευταίους μήνες.

Δεδομένης και της περιρρέουσας αβεβαιότητας για τις πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις, οι προβλέψεις για την πορεία των βασικών μεγεθών των επιχειρήσεων το επόμενο τρίμηνο είναι δυσμενείς. Έτσι, σχεδόν το 90% των επιχειρήσεων του κλάδου κρίνει **πως η παραγωγή θα παραμείνει αμετάβλητη ή θα συρρικνωθεί**. Ο δείκτης που αφορά **στις προβλέψεις των επιχειρήσεων για την πορεία των πωλήσεων το επόμενο τρίμηνο υποχωρεί σε αρνητικά επίπεδα**, ενώ οι επιχειρήσεις του κλάδου είναι κατά πλειοψηφία απαισιόδοξες αναφορικά και με την **πορεία των εξαγωγών** τους στο τέλος του έτους, αν και ο εν λόγω δείκτης καταγράφει σχετική βελτίωση.

Η **απασχόληση** αποτελεί το μέγεθος που απορροφά έντονα και άμεσα τους κραδασμούς των οικονομικών κρίσεων. Έτσι, οι επιχειρήσεις του κλάδου εμφανίζονται απαισιόδοξες προς το τέλος του έτους για τη διεύρυνση του ανθρώπινου δυναμικού τους το πρώτο τρίμηνο του 2011. Μάλιστα, καμία επιχείρηση δεν προβλέπει αύξηση των απασχολούμενων.

Μετά από δύο μήνες αποπληθωριστικών πιέσεων, τον Δεκέμβριο οι επιχειρήσεις του κλάδου προβλέπουν αύξηση των **τιμών** των προϊόντων τους. Ως εκ τούτου, ο δείκτης επανακάμπτει δυναμικά στις +6 μονάδες. Εν μέσω αυτής της διάχυτης απαισιοδοξίας των επιχειρήσεων του κλάδου, συγκεντρώνει ενδιαφέρον η εξέταση των εκτιμήσεών τους αναφορικά με την πορεία της **ανταγωνιστικής τους θέσης** σε διάφορες αγορές. Τα αποτελέσματα του τριμηνιαίου αυτού ερωτήματος είναι και αυτά αρνητικά: Η ανταγωνιστικότητα στην εγχώρια αγορά φαίνεται να μειώνεται, αν και λιγότερο έντονα από ό,τι στην έρευνα του Σεπτεμβρίου.

Από την άλλη πλευρά, η εικόνα των επιχειρήσεων για τη **δυναμική των προϊόντων τους στις αγορές του εξωτερικού** είναι δυσμενής: η συντριπτική πλειονότητα κρίνει πως δεν θα υπάρξει μεταβολή στην ενδο-κοινοτική αγορά, αν και ο δείκτης υποχωρεί σε οριακά αρνητικά επίπεδα από +1 μονάδα τον Σεπτέμβριο. Εντονότερη είναι η συρρίκνωση των προσδοκιών για την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων τροφίμων στις υπόλοιπες παγκόσμιες αγορές: το 6% των επιχειρήσεων κρίνουν πως το επόμενο τρίμηνο θα πληγεί η ανταγωνιστικότητά τους, ενώ κανένας επιχειρηματίας του κλάδου δεν συμμεριζόταν αυτή την άποψη τρεις μήνες πριν. Ως εκ τούτου, καταγράφεται αλλαγής τάσης προς το δυσμενέστερο και σε αυτό τον δείκτη.

2.6 Έρευνα επενδύσεων στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών

Η συγκεκριμένη ενότητα παρουσιάζει τα αποτελέσματα της Έρευνας Επενδύσεων στη Βιομηχανία που διεξάγει το IOBE σε εξαμηνιαία βάση. Η έρευνα αυτή παρέχει ενδείξεις για την πορεία της επενδυτικής δραστηριότητας στον κλάδο, κυρίως όμως αποδίδει με ιδιαίτερη σαφήνεια το κλίμα και την επενδυτική βούληση των επιχειρήσεων τη χρονική στιγμή που διεξάγεται η έρευνα. Για το λόγο αυτό, ιδιαίτερη σημασία έχουν οι αναθεωρήσεις των

επενδυτικών προγραμμάτων σε διαδοχικές έρευνες, οι οποίες σε μεγάλο βαθμό αντανακλούν τις αλλαγές του κλίματος ανάμεσα στις δύο χρονικές περιόδους.

Η ανάλυση που ακολουθεί αφορά ειδικά την πορεία των επενδύσεων στη βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών, εστιάζοντας κατά κύριο λόγο στα αποτελέσματα της πιο πρόσφατης έρευνας Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2011. Στην έρευνα αυτή διατυπώνονται εκτιμήσεις για τις επενδύσεις που πραγματοποίησαν οι βιομηχανικές επιχειρήσεις το 2010, αλλά και προβλέψεις των επιχειρήσεων για τα επενδυτικά σχέδια του 2011 και 2012. Επίσης, όπως σε κάθε έρευνα γίνεται κατανομή των επενδύσεων ανάλογα με το σκοπό τους (αντικατάσταση, επέκταση, εκσυγχρονισμός κτλ), αλλά καταγράφονται και οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τους ενδογενείς ή εξωγενείς παράγοντες που επηρεάζουν την επενδυτική τους απόφαση. Για λόγους συγκρισιμότητας, τα αποτελέσματα της πιο πρόσφατης έρευνας συνοδεύονται από τα αποτελέσματα της προηγούμενης έρευνας, της πρώτης για το 2011 που πραγματοποιήθηκε την περίοδο Μαρτίου – Απριλίου, αλλά και τα αποτελέσματα της έρευνας επενδύσεων στο σύνολο της μεταποίησης.

Σε σχέση με την **τελευταία εκτίμηση για τις επενδύσεις το 2010, από τα αποτελέσματα της πρώτης Έρευνας Επενδύσεων του 2011 (Μάρτιος- Απρίλιος)**, οι επιχειρήσεις του κλάδου τροφίμων-ποτών εκτιμούν ότι η επενδυτική τους δαπάνη αυξήθηκε οριακά, κατά 1,7% έναντι του προηγούμενου έτους, παρά την οικονομική ύφεση. Στο σύνολο της μεταποίησης, οι σχετικές εκτιμήσεις υποδηλώνουν έντονη πτώση της επενδυτικής δαπάνης του 2010, κατά 13,2% (Πίνακας 2.15).

Πίνακας 2.14
Επενδύσεις στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές), Έρευνες επενδύσεων 2011*

| Κλάδος | Έρευνα Μαρτίου- Απριλίου 2011 | | Έρευνα Οκτωβρίου - Νοεμβρίου 2011 | |
|------------------------|-------------------------------|---------------|-----------------------------------|---------------|
| | Εκτίμηση 2010 | Πρόβλεψη 2011 | Πρόβλεψη 2011 | Πρόβλεψη 2012 |
| Τρόφιμα και Ποτά | 1.7 | -15.2 | 1.8 | 12.2 |
| Σύνολο της Μεταποίησης | -13.2 | 17.7 | -2.9 | -5.6 |

*Κλάδοι 10 και 11, ΣΤΑΚΟΔ 2008

Πηγή: IOBE, Εξαμηνιαία Έρευνα Επενδύσεων στη Βιομηχανία

Για το 2011, στην πρώτη έρευνα του έτους (Μάρτιος- Απρίλιος), οι επιχειρήσεις του κλάδου προέβλεπαν μείωση των επενδύσεών τους σε σχέση με το 2010 κατά 15,2%, ενώ στο σύνολο της μεταποίησης, οι σχετικές προβλέψεις χαρακτηρίζονταν από υπερβάλλουσα αισιοδοξία, αφού έκαναν λόγο για άνοδο της τάξης του 17,7%. Έτσι, **στη δεύτερη έρευνα του έτους (Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2011)**, οι επιχειρήσεις της μεταποίησης **προβαίνουν σε σημαντική «προς τα κάτω» διόρθωση των προβλέψεών τους για τη μεταβολή των επενδύσεων του κλάδου το 2011**, προβλέποντας μείωση των επενδυτικών δαπανών κατά 2,9% σε σχέση με το 2010, **ενώ αντίθετα, οι επιχειρήσεις της**

βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών αναθεωρούν προς τα πάνω τις προσδοκώμενες επενδυτικές δαπάνες τους, προβλέποντας ήπια άνοδο, της τάξης του 1,8%. Ωστόσο, οι ακριβέστερες εκτιμήσεις πλέον για την πραγματική πορεία των επενδύσεων το 2011 θα αποτυπωθούν στην πρώτη έρευνα του 2012 (Μαρτίου –Απριλίου), όταν οι επιχειρήσεις θα έχουν πραγματικά απολογιστικά στοιχεία (λογιστικά και ταμειακά) για τις δαπάνες τους το 2011. Τέλος, οι πρώτες προβλέψεις των επιχειρήσεων των τροφίμων για το 2012 είναι σχετικά αισιόδοξες, προβλέποντας άνοδο των επενδύσεων κατά 12,2%, όταν για το σύνολο της μεταποίησης προβλέπεται μείωση. Ωστόσο, θα πρέπει να υπογραμμισθεί η αυξημένη αβεβαιότητα αυτών των προβλέψεων για την επόμενη χρονιά, καθώς αποτελούν πολύ πρώιμες εκτιμήσεις.

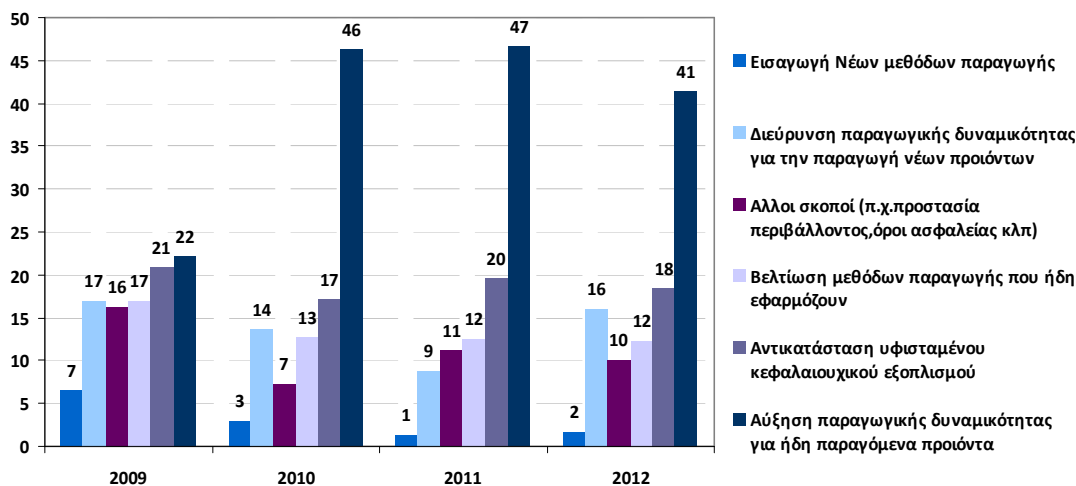
Επιπλέον, στις έρευνες Επενδύσεων του IOBE παρέχεται σημαντική **«διαρθρωτική» πληροφόρηση για τη φύση των επενδύσεων**, καθώς αυτές κατατάσσονται ανάλογα με το σκοπό τους, την κατεύθυνση δηλαδή που έχουν, σε πέντε μεγάλες κατηγορίες, οι οποίες ως ένα βαθμό αλληλοσυμπληρώνονται: α) αντικατάσταση υφιστάμενου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, β) αύξηση παραγωγικής δυναμικότητας για ήδη παραγόμενα προϊόντα, γ) διεύρυνση παραγωγικής δυναμικότητας για παραγωγή νέων προϊόντων, δ) βελτίωση των μεθόδων παραγωγής που ήδη εφαρμόζονται, ε) εισαγωγή νέων μεθόδων παραγωγής και στ) άλλοι σκοποί (π.χ. περιβάλλον, όροι ασφάλειας, κτλ). Η αναλυτική απεικόνισή τους επομένως οδηγεί σε χρήσιμα συμπεράσματα για την πορεία της βιομηχανίας προς τον εκσυγχρονισμό ή την επέκταση, το άνοιγμα σε νέες αγορές ή την τόνωση της θέσης στις ήδη υπάρχουσες αγορές.

Από τα αποτελέσματα της δεύτερης έρευνας Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2011, προκύπτει ότι οι ελληνικές βιομηχανίες τροφίμων φαίνεται να διαφοροποιούν ελαφρά το επενδυτικό τους μίγμα. Από το 2009, το μεγαλύτερο μέρος των επενδυτικών δαπανών του τομέα κατευθύνεται στην **αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας για τα ήδη παραγόμενα προϊόντα**. Μάλιστα, το ποσοστό των συγκεκριμένων δαπανών υπερδιπλασιάζεται το 2010 σε σχέση με το 2009 και παραμένει σε υψηλά επίπεδα και το 2011, φθάνοντας το 46%-47% (Διάγραμμα 2.18). Το 2011, δεύτερη σε σειρά προτεραιότητας για τους επενδυτικούς σκοπούς των επιχειρήσεων του κλάδου έρχεται η **αντικατάσταση του υφιστάμενου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού** (20%), ενώ ακολουθεί με σημαντικά μικρότερο ποσοστό η **βελτίωση των μεθόδων παραγωγής που ήδη εφαρμόζονται** (12%) και οι **επενδύσεις για άλλους σκοπούς** (11%). Οι δαπάνες για **διεύρυνση της παραγωγικής δυναμικότητας για την παραγωγή νέων προϊόντων** συγκεντρώνουν το 9% το 2011, σημαντικά χαμηλότερο ποσοστό σε σχέση με το 2010 (14%), ενώ τελευταία στην κατάταξη βρίσκεται και το 2011, όπως και τα υπόλοιπα έτη, η δαπάνη για **εισαγωγή νέων μεθόδων παραγωγής** (1%).

Οι εκτιμήσεις πάντως για την επενδυτική κατανομή των επιχειρήσεων του κλάδου το 2012 δεν διαφοροποιούνται σημαντικά, αφού πρώτη προτεραιότητα παραμένει η **αύξηση της**

παραγωγικής δυναμικότητας για τα ήδη παραγόμενα προϊόντα (46%), ενώ ακολουθούν και πάλι οι δαπάνες για **αντικατάσταση του υφιστάμενου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού** (18%), με τις δαπάνες για **διεύρυνση της παραγωγικής δυναμικότητας για την παραγωγή νέων προϊόντων** να κατατάσσονται στην τρίτη θέση σε όρους προτεραιότητας (16%).

Διάγραμμα 2.18
Ποσοστιαία κατανομή των Επενδύσεων ανάλογα με το σκοπό τους



Πηγή: IOBE, Εξαμηνιαία Έρευνα Επενδύσεων στη Βιομηχανία

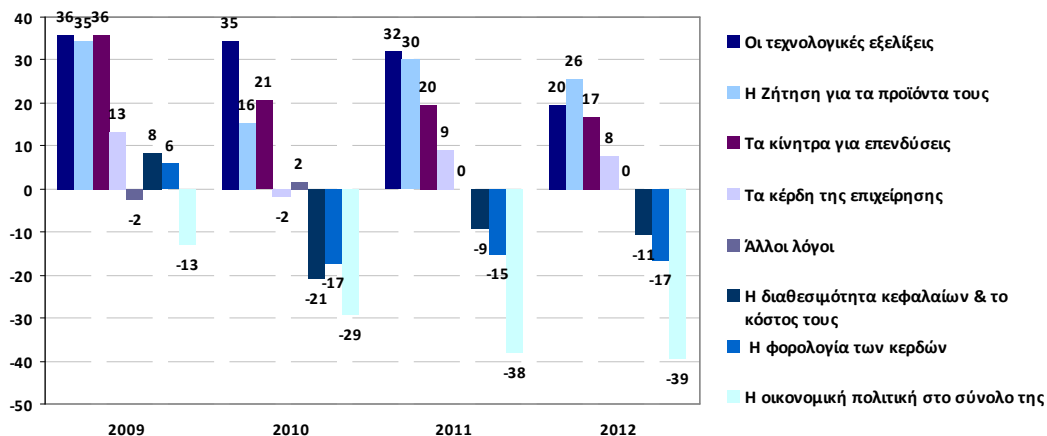
Σημαντική πληροφόρηση για τη διαδικασία της επενδυτικής απόφασης παρέχουν και οι απόψεις των επιχειρήσεων για **τους παράγοντες που επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά την επενδυτική τους δραστηριότητα**, δηλαδή οι πιθανοί λόγοι που ενδεχομένως ερμηνεύουν την απόφαση των επιχειρήσεων να αυξήσουν, να διατηρήσουν αμετάβλητες ή να μειώσουν τις αντίστοιχες δαπάνες τους.

Από τα αποτελέσματα της τελευταίας έρευνας του IOBE Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2011, προκύπτει ότι οι **τεχνολογικές εξελίξεις**, η **προσδοκώμενη ζήτηση για τα παραγόμενα προϊόντα**, τα **κίνητρα για επενδύσεις** και τα **κέρδη των επιχειρήσεων** αποτελούν τους **κύριους παράγοντες που επηρεάζουν θετικά τις επενδυτικές αποφάσεις** των επιχειρήσεων, τόσο το 2011, όσο και στις προβλέψεις για το 2012 (Διάγραμμα 2.19). Μάλιστα, **η σημασία της ζήτησης φαίνεται να κερδίζει έδαφος σε σχέση με το 2010, όπως άλλωστε συμβαίνει και με τα κέρδη**, τα οποία αποτιμούνταν αρνητικά το προηγούμενο έτος. Εξασθενημένη σε σχέση με το 2011 εμφανίζεται για το 2012 η σημασία που δίνουν οι επιχειρήσεις στις τεχνολογικές εξελίξεις, ενώ τον καθοριστικό ρόλο φαίνεται πως έχει η ζήτηση των προϊόντων για το έτος αυτό.

Από τους υπόλοιπους παράγοντες, **αρνητικά** επιδρούν κατά το 2011 και 2012 στις επενδυτικές αποφάσεις των επιχειρήσεων του κλάδου, η **διαθεσιμότητα και το κόστος**

κεφαλαίων και περισσότερο η φορολόγηση των κερδών. Τη μεγαλύτερη όμως αρνητική επιρροή στο επενδυτικό κλίμα, από το 2009 και μετά, η οποία κλιμακώνεται σημαντικά το 2011 και παραμένει σε έντονα αρνητικά επίπεδα και το 2012, φαίνεται ότι ασκεί η οικονομική πολιτική στο σύνολό της.

Διάγραμμα 2.19
Παράγοντες που Επηρεάζουν την Επενδυτική Δραστηριότητα στη Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών (συντελεστές σημαντικότητας, τελευταία διαθέσιμη απάντηση για το έτος)¹



¹ Ο συντελεστής λαμβάνει τιμές από +100, όταν όλες οι επιχειρήσεις εκτιμούν πολύ θετικά την επίδραση έως -100 αντιστρόφως

Πηγή: IOBE, Εξαμηνιαία Έρευνα Επενδύσεων στη Βιομηχανία

2.7 Σύνοψη βασικών διαπιστώσεων

- Η ελληνική βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών αποτελεί σταθερά ένα από τα σημαντικότερα τμήματα του δευτερογενούς τομέα της ελληνικής οικονομίας και έναν από τους κυριότερους κινητήριους μοχλούς της ελληνικής μεταποίησης. Η συμβολή του κλάδου στα βασικά διαρθρωτικά μεγέθη της μεταποίησης, όπως ο αριθμός των επιχειρήσεων και των απασχολούμενων, αλλά και στα καθαρά οικονομικά μεγέθη, όπως η προστιθέμενη αξία και ο κύκλος εργασιών είναι καθοριστική.
- Η πώση στα συνολικά οικονομικά και διαρθρωτικά μεγέθη του κλάδου εκπορεύεται όχι τόσο από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις (άνω των 10 ατόμων), αλλά κυρίως από τις μικρότερες επιχειρήσεις (κάτω των 10 ατόμων), οι οποίες άλλωστε αποτελούν και τη συντριπτική πλειονότητα τόσο στον κλάδο των τροφίμων (95%), όσο και στον κλάδο των ποτών (90%).
- Το σύνολο των επιχειρήσεων των κλάδων Τροφίμων και Ποτών αντιπροσωπεύει το 23% του συνόλου των μεταποιητικών επιχειρήσεων, ενώ και σε όρους απασχόλησης, τα Τρόφιμα και Ποτά καταλαμβάνουν μία ακόμη πρωτιά, αφού στους κλάδους εργάζεται πάνω από το 1/5 του συνόλου των απασχολούμενων της μεταποίησης

- Η «Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων» κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό του αριθμού των επιχειρήσεων στα Τρόφιμα και Ποτά, ενώ στις επιχειρήσεις κάτω των 10 ατόμων, ο συγκεκριμένος υποκλάδος καταλαμβάνει πάνω από το 50% του συνόλου σε σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους, σε όλα τα βασικά διαρθρωτικά μεγέθη
- Σε όρους κύκλου εργασιών, η «Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων» και τα «Ποτά» αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μερίδιο των Τροφίμων και Ποτών, το οποίο αντιστοιχεί σχεδόν στο 40% του συνόλου, ενώ σε όρους ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας, τα Ποτά έρχονται πρώτα στη σχετική κατάταξη
- Συνολικά το 2011, η βιομηχανική παραγωγή στην πλειονότητα των κλάδων της οικονομίας, επιβραδύνεται, ως αποτέλεσμα της υφεσιακής πορείας και της απουσίας επενδύσεων. Η επιβράδυνση της παραγωγής το 2011 είναι κατά μέσο όρο χαμηλότερη στα Τρόφιμα σε σχέση με την αντίστοιχη του 2010, αλλά και του 2009. Στον κλάδο των Ποτών, η εξέλιξη της βιομηχανικής παραγωγής είναι δυσμενέστερη τόσο το 2009, όσο και το 2010 και 2011 σε σύγκριση με τα Τρόφιμα
- Την τελευταία τριετία 2010-2011, εξαιτίας πρώτα της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και στη συνέχεια της δημοσιονομικής και πιστοληπτικής κρίσης της χώρας, η πλειονότητα των επιμέρους κλάδων των τροφίμων παρουσιάζει αρνητικό ρυθμό μεγέθυνσης της παραγωγής του.
- Η συγκριτική εξέλιξη του Δείκτη Τιμών Παραγωγού στη Μεταποίηση και στους κλάδους Τροφίμων και Ποτών φανερώνει ότι οι διακυμάνσεις των σχετικών δεικτών στη Βιομηχανία Τροφίμων και στα Ποτά είναι ηπιότερες σε σχέση με τη μεταποίηση
- Τα είδη που αυξάνουν το συνολικό δείκτη τιμών στη μεταποίηση το 2011 είναι κατά κύριο λόγο τα Ενεργειακά αγαθά και τα Ενεργειακά Αγαθά χωρίς ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό αέριο και διανομή νερού, όμως η αύξηση του κόστους παραγωγής λόγω της ανόδου της τιμής του πετρελαίου και της ενέργειας, έχει επηρεάσει σε μικρότερο βαθμό τον κλάδο των τροφίμων σε σχέση με το σύνολο της βιομηχανίας
- Από τον Μάρτιο του 2010 και μετά, ο ΓΔΤΚ κυμαίνεται σε σταθερά υψηλότερα επίπεδα έναντι του δείκτη ειδών διατροφής, με έντονες πληθωριστικές τάσεις.
- Ο υποκλάδος «Παραγωγής προϊόντων αλευρόμυλων, παραγωγή αμύλων και προϊόντων αμύλου» και η «Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών» παρουσιάζουν τις εντονότερες πληθωριστικές τάσεις, οι οποίες εκπορεύονται και από τις διεθνείς ανατιμήσεις και τις έντονες κερδοσκοπικές επιθέσεις στη συγκεκριμένη αγορά
- Συνολικά, την τετραετία 2008 – 2011, ο κλάδος των Ποτών εμφανίζει μικρότερες διακυμάνσεις στον αριθμό των εργαζομένων του σε σύγκριση με τον κλάδο των τροφίμων, ενώ από το τελευταίο τρίμηνο του 2010, μέχρι και το πρώτο εξάμηνο του 2011, το πλήθος των απασχολούμενων στα Ποτά κινείται ανοδικά.
- Στη Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών, οι επιχειρηματικές προσδοκίες το 2011 κινήθηκαν ανώτερα του 2010 κατά μέσο όρο, όμως στις πιο πρόσφατες προβλέψεις των

επιχειρήσεων του κλάδου για το πρώτο τρίμηνο του 2011, από τα τελευταία στοιχεία των Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας του IOBE προκύπτει ότι το επιχειρηματικό κλίμα στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών είναι πτωτικό και δεν αποκλίνει σημαντικά από αυτό του συνόλου της εγχώριας βιομηχανίας

- Από τα αποτελέσματα της τελευταίας έρευνας επενδύσεων προκύπτει ότι πρώτη η προσδοκώμενη ζήτηση και μετά οι τεχνολογικές εξελίξεις, τα κίνητρα για επενδύσεις και τα κέρδη των επιχειρήσεων αποτελούν τους κύριους παράγοντες το 2012 που επηρεάζουν θετικά τις επενδυτικές αποφάσεις των επιχειρήσεων, ενώ τη μεγαλύτερη αρνητική επιρροή, η οποία εντείνεται κάθε έτος, ασκεί η οικονομική πολιτική στο σύνολό της

Κεφάλαιο 3 . ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ - ΠΟΤΩΝ

3.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζεται η χρηματοοικονομική ανάλυση των επιχειρήσεων ΑΕ και ΕΠΕ με δραστηριότητα στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών. Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται έχουν αντληθεί από δημοσιευμένους ισολογισμούς και καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσης, όπως έχουν ανακτηθεί από τη βάση δεδομένων της Hellstat⁶. Η περίοδος εξέτασης της χρηματοοικονομικής ανάλυσης είναι από το **2008 έως το 2010**.

Για τους σκοπούς του κεφαλαίου έχει επιλεγθεί ένα δείγμα 1.178 επιχειρήσεων με κύρια δραστηριότητα στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών και για τις οποίες επιχειρήσεις υπήρχαν διαθέσιμες λογιστικές καταστάσεις και για τα τρία εξεταζόμενα έτη (2008-2010). Οι επιχειρήσεις, που δεν είχαν διαθέσιμες λογιστικές καταστάσεις στη βάση δεδομένων της Hellstat για όλα τα εξεταζόμενα έτη τη στιγμή εξαγωγής των στοιχείων, δε συμπεριλήφθηκαν στο δείγμα. Ακολουθώντας τη μεθοδολογία αυτή επιχειρείται να εξεταστεί η πορεία ενός συγκεκριμένου αριθμού επιχειρημένων και να αποτυπωθούν οι μεταβολές που υφίσταται ο κλάδος, χωρίς να επηρεάζονται τα αποτελέσματα από τεχνικές προσαφαιρέσεις επιχειρήσεων που συμμετέχουν στο δείγμα κάποιο έτος, ενώ σε κάποιο άλλο όχι. Άλλωστε, ο υψηλός αριθμός του δείγματος κρίνεται ικανοποιητικός και μας επιτρέπει να υποστηρίξουμε ότι η χρηματοοικονομική ανάλυση που ακολουθεί αντανακλά τις συνθήκες που επικρατούν στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών κατά το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα.

Η διάρθρωση του κεφαλαίου της χρηματοοικονομικής ανάλυσης έχει την ακόλουθη δομή:

- Ανάλυση του **συνόλου του κλάδου** την τριετία 2008-2010: εξέταση βασικών χρηματοοικονομικών μεγεθών και διερεύνηση αριθμοδεικτών.
- Ανάλυση με βάση το **μέγεθος των επιχειρήσεων**, με κριτήριο τον αριθμό των **υπαλλήλων** τους⁷ την τριετία 2008-2010: εξέταση βασικών χρηματοοικονομικών μεγεθών και διερεύνηση αριθμοδεικτών. Ο διαχωρισμός των επιχειρήσεων πραγματοποιήθηκε στις εξής τάξεις μεγέθους:
 - Πολύ μικρές επιχειρήσεις (1-10 άτομα)

⁶ Ορισμένες επιχειρήσεις δημοσιεύουν λογιστικές καταστάσεις με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ), ενώ οι περισσότερες εξακολουθούν την κατάρτιση των λογιστικών καταστάσεων τους κατά το Εθνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (ΕΓΛΣ). Τα στοιχεία μεταξύ των δύο διαφορετικών λογιστικών προτύπων δεν είναι απόλυτα συγκρίσιμα, ακόμη και για την ίδια την εταιρία που υιοθέτησε αργότερα τα ΔΠΧΠ. Ο αποκλεισμός των επιχειρήσεων με ΔΠΧΠ από την ανάλυση θα έδινε όμως ελλιπή εικόνα για τη χρηματοοικονομική πορεία του κλάδου. Επομένως, παρουσιάζονται από κοινού τα χρηματοοικονομικά μεγέθη, καθώς οι περισσότερες επιχειρήσεις που έχουν υιοθετήσει τα ΔΠΧΠ είναι μεγάλου μεγέθους.

⁷ Εξετάζονται τα χρηματοοικονομικά μεγέθη των επιχειρήσεων για τις οποίες υπήρχε διαθέσιμος ο αριθμός των υπαλλήλων τους.

- ο Μικρές επιχειρήσεις (11-50 άτομα)
 - ο Μεσαίες επιχειρήσεις (51-250 άτομα) και
 - ο Μεγάλες επιχειρήσεις (άνω των 250 ατόμων).
- Ανάλυση των εννέα **υποκλάδων** της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, κατά ΣΤΑΚΟΔ'03, την τριετία 2008-2010: εξέταση βασικών χρηματοοικονομικών μεγεθών και διερεύνηση αριθμοδεικτών.

Μέσω των δύο αυτών προσεγγίσεων, δηλαδή της ανάλυσης ανά μέγεθος επιχειρήσεως σε όρους απασχόλησης και ανά υποκλάδο επιχειρείται να καταγραφούν οι διαφορετικές τάσεις μεταξύ των εξεταζόμενων ομάδων των επιχειρήσεων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών.

- Τέλος, η ανάλυση ολοκληρώνεται με την παρουσίαση βασικών χρηματοοικονομικών μεγεθών και τον υπολογισμό σχετικών αριθμοδεικτών για τις εισηγμένες επιχειρήσεις στο Χ.Α.Α. που έχουν δημοσιεύσει αποτελέσματα για το εννιάμηνο του 2011, προκειμένου να διερευνηθούν οι **τάσεις που επικρατούν το 2011**.

Στον Πίνακα 3.1 παρουσιάζεται ο τρόπος υπολογισμού των αριθμοδεικτών που έχουν επιλεχθεί για τη χρηματοοικονομική ανάλυση του κλάδου. Οι βασικές κατηγορίες αριθμοδεικτών που εξετάζονται είναι: α) ρευστότητας, β) δραστηριότητας, γ) αποδοτικότητας και δ) διάρθρωσης κεφαλαίου.

Πίνακας 3.1
Ονομασία και τρόπος κατάρτισης αριθμοδεικτών

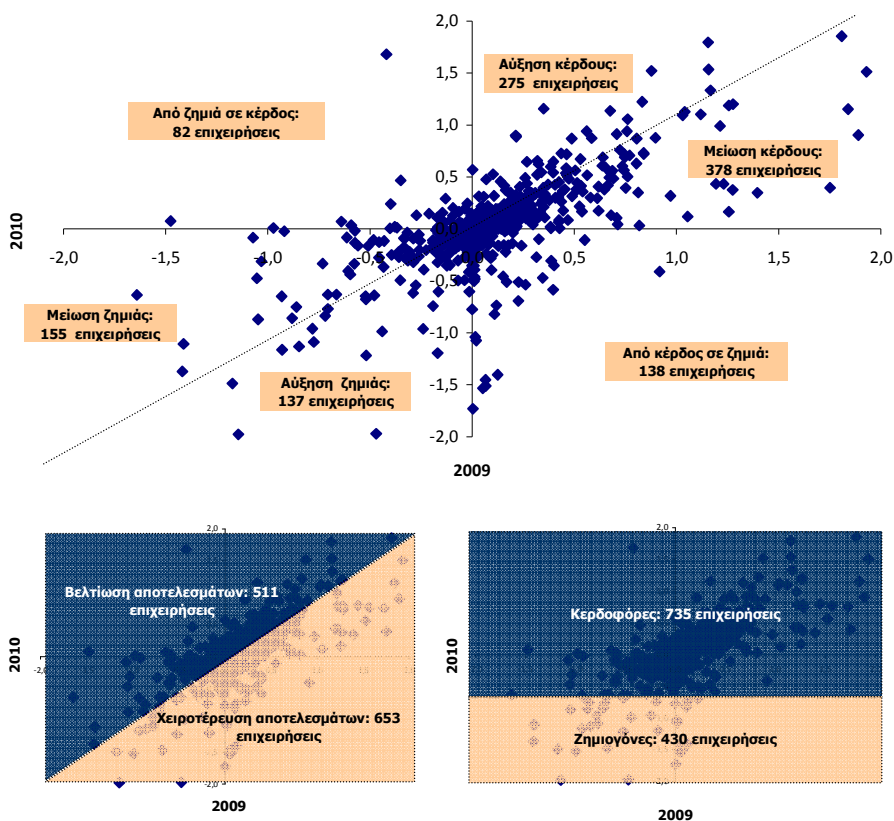
| Ονομασία Δείκτη | Τρόπος Υπολογισμού |
|---|---|
| Αριθμοδείκτες Ρευστότητας | |
| Γενική ή Συνήθης Ρευστότητα (:1) | Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις |
| Ειδική ή Άμεση Ρευστότητα (:1) | (Κυκλοφορούν Ενεργητικό-Αποθέματα) / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις |
| Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας | |
| Μέση Διάρκεια Παραμονής Απαιτήσεων (ημέρες) | (Απαιτήσεις / Κύκλος Εργασιών)*365 |
| Μέση Διάρκεια Παραμονής Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων (ημέρες) | (Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις / Κόστος Πωληθέντων)*365 |
| Ταχύτητα Κυκλοφορίας Ενεργητικού (:1) | Κύκλος Εργασιών / Ενεργητικό |
| Ταχύτητα Κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων (:1) | Κύκλος Εργασιών / Ίδια Κεφάλαια |
| Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας | |
| Μικτό Περιθώριο Κέρδους (%) | Μικτό Κέρδος / Κύκλος Εργασιών |
| Καθαρό Περιθώριο Κέρδους (%) | Καθαρό Κέρδος χρήσης προ φόρων / Κύκλος Εργασιών |
| Αποδοτικότητα Ενεργητικού (%) | Καθαρό Κέρδος χρήσης προ φόρων / Ενεργητικό |
| Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (%) | Καθαρό Κέρδος χρήσης προ φόρων / Ίδια Κεφάλαια |
| Αριθμοδείκτες Διάρθρωσης Κεφαλαίων | |
| Δανειακή Επιβάρυνση (:1) | Ξένα Κεφάλαια / Ίδια Κεφάλαια |
| Παγιοποίηση Ενεργητικού (%) | Καθαρά Πάγια / Ενεργητικό |

3.2 Χρηματοοικονομική ανάλυση για το σύνολο της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών

Η κερδοφορία της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών επιδεινώθηκε σημαντικά το 2010, καθώς η υψηλή αύξηση των ζημιών και η σημαντική υποχώρηση των κερδών κατέστησαν τον κλάδο ζημιογόνο (Πίνακες 3.2 και 3.3). Πιο συγκεκριμένα, οι ζημιές αυξήθηκαν κατά 1,5 φορές σε €606,1 δισ., ενώ τα κέρδη μειώθηκαν κατά -41,5% σε €451,4 δισ. Η εξέλιξη αυτή είχε ως συνέπεια τα συνολικά καθαρά αποτελέσματα που καταγράφηκαν να είναι αρνητικά ύψους €154,6 δισ.

Σύμφωνα με το δείγμα, 653 επιχειρήσεις χειροτέρευσαν τα αποτελέσματά τους το 2010 σε σχέση με το 2009, όταν 511 επιχειρήσεις παρουσίασαν βελτίωση⁸ (Διάγραμμα 3.1). 138 επιχειρήσεις από κερδοφόρες έγιναν ζημιογόνες, ενώ την αντίστροφη πορεία είχαν 82 επιχειρήσεις του δείγματος. Αποτέλεσμα των εξελίξεων αυτών είναι να μειωθεί η αναλογία των κερδοφόρων επιχειρήσεων προς τις ζημιογόνες το 2010 σε 1,7 από 2,1. Παρόλα αυτά, οι κερδοφόρες επιχειρήσεις παρέμειναν περισσότερες από τις ζημιογόνες (735 έναντι των 434).

Διάγραμμα 3.1
Κατανομή εταιριών βιομηχανίας τροφίμων και ποτών με βάση τη μεταβολή των καθαρών αποτελεσμάτων χρήσεως προ φόρων (σε εκ. €)



Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

* Αφορά μόνο τις επιχειρήσεις με διαθέσιμα στοιχεία τόσο για το 2009 όσο και για το 2010.

⁸ Μια επιχείρηση διατήρησε σταθερά τα καθαρά αποτελέσματά της.

Πίνακας 3.2
Εξέλιξη κερδοφόρων-ζημιογόνων εταιριών βιομηχανίας τροφίμων και ποτών (αξίες σε εκ. €)

| Αριθμός και κερδοφορία επιχειρήσεων | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|---------|---------|---------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Σύνολο επιχειρήσεων | 1.167 | 1.168 | 1.169 | - | - |
| Αριθμός κερδοφόρων επιχειρήσεων | 803 | 793 | 735 | -1,2% | -7,3% |
| % κερδοφόρων επιχειρήσεων | 68,8% | 67,9% | 62,9% | - | - |
| Ύψος καθαρών κερδών προ φόρων | 735,76 | 771,16 | 451,41 | 4,8% | -41,5% |
| Αριθμός ζημιογόνων επιχειρήσεων | 364 | 375 | 434 | 3,0% | 15,7% |
| % Ζημιογόνων επιχειρήσεων | 31,2% | 32,1% | 37,1% | - | - |
| Ύψος καθαρών ζημιών προ φόρων | -167,80 | -240,43 | -606,06 | 43,3% | 152,1% |
| Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες επιχειρήσεις | 2,21 | 2,11 | 1,69 | - | - |

Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

* Κάποιες επιχειρήσεις δεν εμφάνιζαν καθαρά αποτελέσματα χρήσης στις λογιστικές καταστάσεις τους.

Ανάλυση λογιστικών καταστάσεων

Από την αναλυτικότερη εξέταση των χρηματοοικονομικών μεγεθών της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, συμπεραίνεται ότι η επιδείνωση αυτή των καθαρών αποτελεσμάτων ξεκίνησε από μείωση του κύκλου εργασιών (κατά -1,3%) και από αντίστοιχη αύξηση τους κόστους πωληθέντων της τάξεως 0,3% το 2010, με αποτέλεσμα τα μικτά κέρδη να υποχωρήσουν κατά -5,5%, για να διαμορφωθούν σε €3,1 δισ. το ίδιο έτος. **Το γεγονός ότι από μικτά κέρδη, ο κλάδος καταλήγει σε καθαρές ζημιές υποδηλώνει ότι τα λειτουργικά και μη έξοδα που αντιμετώπιζαν οι επιχειρήσεις το 2010 ήταν τόσο υψηλά, που κατέστησαν τη βιομηχανία τροφίμων και ποτών ζημιογόνα.**

Από την άλλη πλευρά, η χειροτέρευση της κερδοφορίας κατά την προηγούμενη χρήση δε φαίνεται να επηρέασε αρνητικά την καθαρά θέση του κλάδου, καθώς τα ίδια κεφάλαια σημείωσαν οριακή άνοδο κατά 0,4%, αγγίζοντας τα €7 δισ. **Τα ίδια κεφάλαια μαζί με τις απαιτήσεις είναι οι μόνοι λογαριασμοί των ισολογισμών που κινήθηκαν ανοδικά το 2010.** Το σύνολο του ενεργητικού των επιχειρήσεων του δείγματος συμπίεστηκε το 2010 σε €16,2 δισ., καθώς οι επιχειρήσεις φαίνεται πως μείωσαν τα αποθέματά τους κατά -2,3% και τα διαθέσιμά τους κατά -3,8%. Συγχρόνως, σημαντική ήταν η συρρίκνωση της καθαρής αξίας παγίων κατά 7,1%, η οποία διαμορφώθηκε σε €8,7 δισ. το 2010.

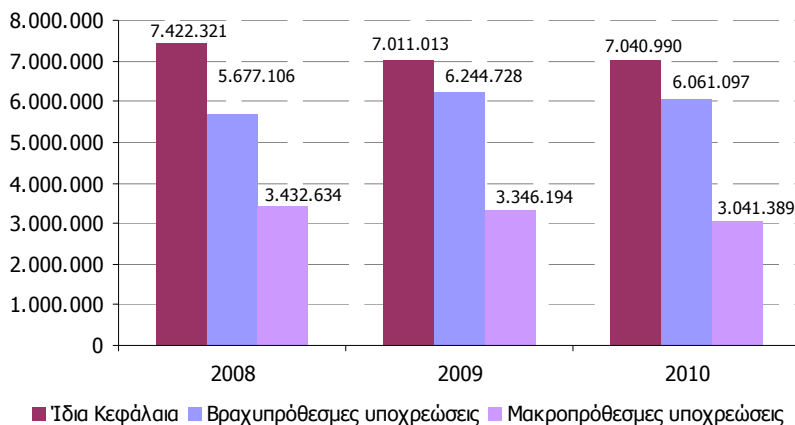
Από την άλλη πλευρά, **οι επιχειρήσεις της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών περιόρισαν την πιστοληπτική τους επέκταση, καθώς τόσο οι βραχυχρόνιες όσο και οι μακροχρόνιες υποχρεώσεις μειώθηκαν το 2010** κατά -2,9% και -9,1%, σε €6,1 δισ. και €3 δισ. αντίστοιχα (Διάγραμμα 3.2). Η μεγαλύτερη υποχώρηση των μακροχρόνιων υποχρεώσεων, η οποία συνεχίστηκε και το 2010, ενδεχομένως να επηρεάζεται και από τον περιορισμό της πιστωτικής επέκτασης των χρηματοπιστωτικών οργανισμών το τελευταίο διάστημα.

Πίνακας 3.3
Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη⁹ βιομηχανίας τροφίμων και ποτών (αξίες σε χιλ. €)

| Μεγέθη | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|------------|------------|------------|------------|---------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Λογαριασμοί Ισολογισμών | | | | | |
| Καθαρή αξία Παγίων | 9.279.212 | 9.402.254 | 8.730.053 | 1,3% | -7,1% |
| Αποθέματα | 2.103.511 | 2.041.210 | 1.994.346 | -3,0% | -2,3% |
| Απαιτήσεις | 4.125.368 | 4.272.941 | 4.437.931 | 3,6% | 3,9% |
| Διαθέσιμα-χρεόγραφα | 987.769 | 839.162 | 807.058 | -15,0% | -3,8% |
| Σύνολο Ενεργητικού | 16.646.233 | 16.698.188 | 16.242.024 | 0,3% | -2,7% |
| Ίδια Κεφάλαια | 7.422.321 | 7.011.013 | 7.040.990 | -5,5% | 0,4% |
| Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις | 5.677.106 | 6.244.728 | 6.061.097 | 10,0% | -2,9% |
| Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις | 3.432.634 | 3.346.194 | 3.041.389 | -2,5% | -9,1% |
| Λογαριασμοί Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσεως | | | | | |
| Κύκλος εργασιών | 12.040.571 | 11.446.247 | 11.293.463 | -4,9% | -1,3% |
| Κόστος πωληθέντων | 8.748.979 | 8.200.004 | 8.224.479 | -6,3% | 0,3% |
| Μικτά Κέρδη | 3.291.593 | 3.246.242 | 3.068.984 | -1,4% | -5,5% |
| Καθαρά κέρδη προ φόρων | 567.960 | 530.723 | -154.647 | -6,6% | -129,1% |

Πηγή: Hellstat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Διάγραμμα 3.2
Πηγές χρηματοδότησης βιομηχανίας τροφίμων και ποτών (αξίες σε χιλ. €)



Πηγή: Hellstat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Ανάλυση αριθμοδεικτών

Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών, αντιμέτωπη με τις δύσκολες συνθήκες που επικρατούν στο ευρύτερο μακροοικονομικό περιβάλλον, φαίνεται πως φροντίζει να **διατηρεί τη ρευστότητά της σε ικανοποιητικό επίπεδο** προκειμένου να μπορεί να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες ανάγκες. Πιο συγκεκριμένα, ο δείκτης γενικής ρευστότητας είναι μεγαλύτερος της μονάδας σε όλη την περίοδο 2008-2010 και μάλιστα το 2010 αυξήθηκε σε 1,23 μονάδες (Πίνακας 3.4).

⁹ **Σημείωση:** Καθαρή αξία παγίων: καθαρή αξία εξόδων εγκατάστασης και καθαρή αξία πάγιου ενεργητικού. Με το πρότυπο ΕΓΛΣ (Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο) δεν παρουσιάζονται στο ενεργητικό οι μεταβατικοί λογαριασμοί και στο παθητικό οι προβλέψεις για κινδύνους και έξοδα και οι μεταβατικοί λογαριασμοί. Με το πρότυπο ΔΛΠ (Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα) στις απαιτήσεις περιλαμβάνονται οι «πελάτες και λοιπές απαιτήσεις». Ως διαθέσιμα-χρεόγραφα έχουν παρουσιαστεί τα «μετρητά και ισοδύναμα μετρητών». Δεν παρουσιάζονται στον πίνακα οι υπόλοιποι λογαριασμοί του κυκλοφορούντος ενεργητικού με ΔΛΠ, εκτός από τα αποθέματα, τις απαιτήσεις και τα διαθέσιμα. **Τα ίδια ισχύουν και στους υπόλοιπους πίνακες του κεφαλαίου.**

Οι επιχειρήσεις του κλάδου **βελτίωσαν την ταχύτητα ρευστοποίησης των στοιχείων του ενεργητικού το 2010, όπως αντανακλάται από το δείκτη ειδικής ρευστότητας** – ο οποίος διαμορφώθηκε στις 0,9 μονάδες – εξέλιξη που εν μέρει οφείλεται στη μείωση των αποθεμάτων που διατηρούνται, ενώ η μείωση των διαθεσίμων μπόρεσε να αντισταθμιστεί από την αντίστοιχη αύξηση των απαιτήσεων. **Ωστόσο**, παρά τη βελτίωση του δείκτη το 2010, αυτός **παρέμεινε μικρότερος της μονάδας** κάτι που οι επιχειρήσεις του κλάδου θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους σε περίπτωση επισφαλειών ή καθυστερήσεων εισπράξεων των απαιτήσεων και ειδικά όταν αυτές συνοδεύονται από μείωση των πωλήσεων, ενδεχομένως να ανακύψει δυσχέρεια ικανοποίησης των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων.

Πίνακας 3.4
Εξέλιξη ορισμένων βασικών αριθμοδεικτών στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών

| | 2008 | 2009 | 2010 |
|--|-------|-------|-------|
| Αριθμοδείκτες Ρευστότητας | | | |
| Γενική Ρευστότητα | 1,29 | 1,16 | 1,23 |
| Ειδική Ρευστότητα | 0,92 | 0,83 | 0,90 |
| Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας | | | |
| Μέση Διάρκεια Παραμονής Απαιτήσεων | 125 | 136 | 143 |
| Μέση Διάρκεια Παραμονής Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων | 237 | 278 | 269 |
| Ταχύτητα Κυκλοφορίας Ενεργητικού | 0,72 | 0,69 | 0,70 |
| Ταχύτητα Κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων | 1,62 | 1,63 | 1,60 |
| Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας | | | |
| Μικτό Περιθώριο Κέρδους | 27,3% | 28,4% | 27,2% |
| Καθαρό Περιθώριο Κέρδους | 4,7% | 4,6% | -1,4% |
| Αποδοτικότητα Ενεργητικού | 3,4% | 3,2% | -1,0% |
| Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων | 7,7% | 7,6% | -2,2% |
| Αριθμοδείκτες Διάρθρωσης Κεφαλαίων | | | |
| Δανειακή Επιβάρυνση | 1,23 | 1,37 | 1,29 |
| Παγιοποίηση Ενεργητικού | 55,7% | 56,3% | 53,7% |

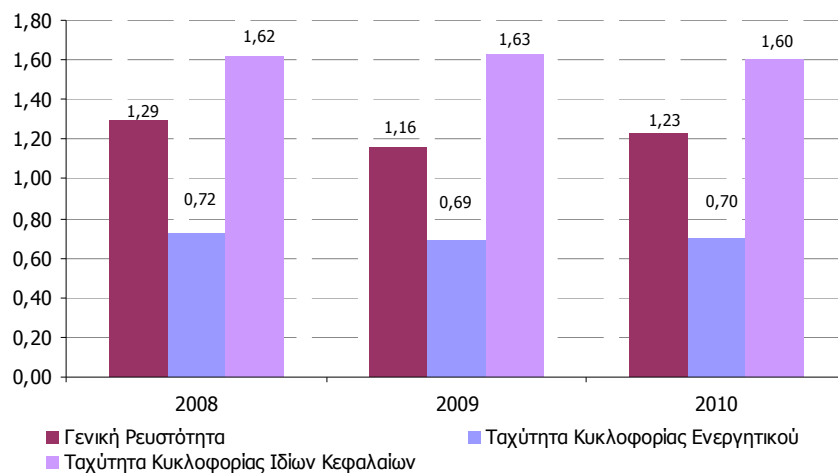
Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Οι επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών χρειάζονταν το 2010 4,8 μήνες για να εισπράξουν τις απαιτήσεις τους, ενώ ο χρόνος που είχαν δυνατότητα για να εξοφλήσουν τις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις τους ανερχόταν σε 9 περίπου μήνες. **Η χρονική αυτή διαφορά μεταξύ είσπραξης των απαιτήσεων και της βραδύτερης εξόφλησης των υποχρεώσεων αποτελεί ένδειξη της διαπραγματευτικής δύναμης των επιχειρήσεων του κλάδου έναντι στους προμηθευτές τους.**

Ωστόσο, η αύξηση της μέσης διάρκειας παραμονής των απαιτήσεων το 2010 σε σχέση με το 2009 ενδεχομένως να δυσχεράνει τις επιχειρήσεις του κλάδου σε περίπτωση που οι προμηθευτές τους αποφασίσουν πιο σφικτή πιστωτική πολιτική προς τις επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών, καθώς η μέση διάρκεια παραμονής των υποχρεώσεων μειώθηκε σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Η ταχύτητα κυκλοφορίας ενεργητικού αυξήθηκε οριακά το 2010 σε σχέση με το 2009, αλλά παρέμεινε χαμηλότερος της μονάδας (0,7 μονάδες το 2010), υποδηλώνοντας **ότι οι επιχειρήσεις εξακολουθούν να αξιοποιούν σε χαμηλό βαθμό τα περιουσιακά τους στοιχεία για αύξηση των πωλήσεών τους** (Διάγραμμα 3.3). Από την άλλη πλευρά, η τιμή του δείκτη ταχύτητας κυκλοφορίας ιδίων κεφαλαίων, διατηρήθηκε υψηλότερος της μονάδας το 2010, αν και υποχώρησε λίγο, καθώς για κάθε μονάδα ιδίων κεφαλαίων οι επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών κατάφεραν να πραγματοποιήσουν 1,6 φορές υψηλότερες πωλήσεις.

Διάγραμμα 3.3
Γενική ρευστότητα, Ταχύτητα κυκλοφορίας ενεργητικού και Ταχύτητα κυκλοφορίας ιδίων κεφαλαίων στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών (:1)

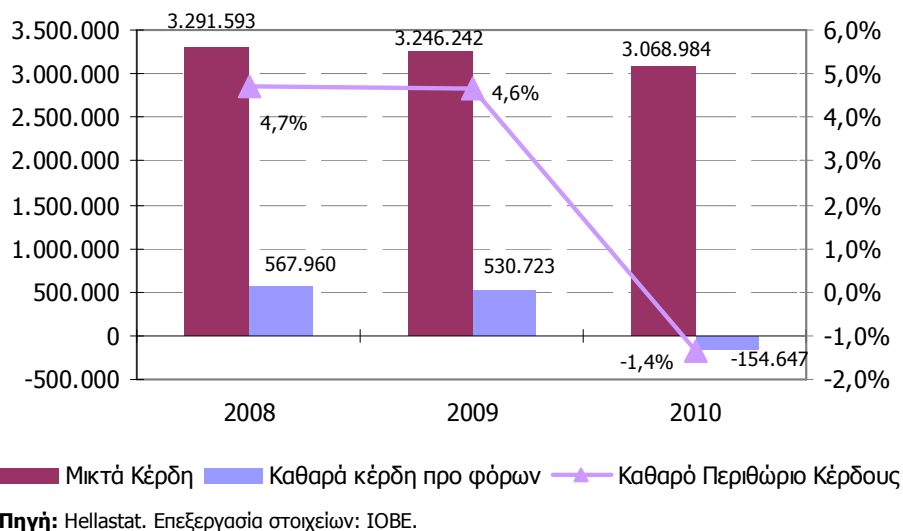


Πηγή: Hellstat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Το μικτό περιθώριο κέρδους, αν και υποχώρησε το 2010 σε 27,2% από 28,4% το 2009, ωστόσο **διατηρήθηκε σε υψηλό επίπεδο, αντανακλώντας αποτελεσματική τιμολογιακή πολιτική από την πλευρά των επιχειρήσεων**, καθώς επιτυγχάνουν ένα ικανοποιητικό ύψος κερδών σε σχέση με το κόστος πωληθέντων τους, γεγονός που τους επέτρεψε να απορροφήσουν εν μέρει τη μικρή αύξηση του κόστους πωληθέντων που σημειώθηκε (Διάγραμμα 3.4). Ωστόσο, **η εικόνα για το καθαρό περιθώριο κέρδους είναι αποθαρρυντική**, καθώς αυτό σημείωσε αρνητικά αποτελέσματα το 2010 σε -1,4%, όταν την προηγούμενη χρονιά διαμορφώθηκε σε 4,6%. Η εξέλιξη αυτή, αν συνδυαστεί με το υψηλό μικτό περιθώριο κέρδους, **υποδηλώνει δυσανάλογη άνοδο των εξόδων σε σχέση με τις πωλήσεις που πραγματοποιεί ο κλάδος**.

Η πραγματοποίηση καθαρών ζημιών το 2010 είχε ως αποτέλεσμα να εμφανίζεται αρνητική η αποδοτικότητα του ενεργητικού (-1%) και των ιδίων κεφαλαίων (-2,2%). Επομένως, οι επιδόσεις και των δύο αυτών δεικτών αντανακλούν την **επιδείνωση της κερδοφόρας δυναμικότητας της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών το 2010**, ειδικά σε σύγκριση με το 2009.

Διάγραμμα 3.4
Εξέλιξη κερδοφορίας στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών (αξίες σε χιλ. €)



Αναφορικά με τη διάρθρωση των κεφαλαίων, τα ξένα κεφάλαια (ήτοι οι υποχρεώσεις) υπερβαίνουν τα ίδια κεφάλαια, όπως αντανακλάται από το **δείκτη δανειακής επιβάρυνσης**, των οποίων όμως η αναλογία **βελτιώθηκε** το 2010 καθώς ο σχετικός δείκτης μειώθηκε σε 1,29 μονάδες από 1,37 το 2009. **Η εξέλιξη αυτή επηρεάζεται περισσότερο από τη μεγαλύτερη συγκράτηση των υποχρεώσεων, τόσο των βραχυχρόνιων όσο των μακροχρόνιων, σε σχέση με τη μικρότερη άνοδο των ιδίων κεφαλαίων το 2010.** Τέλος, η παγιοποίηση ενεργητικού, παρά τη μείωση που υπέστη το 2010 σε 53,7% από 56,3% το προηγούμενο έτος, εξακολουθεί να διατηρείται σε υψηλό επίπεδο, υποδηλώνοντας έντονη χρήση των πάγιων στοιχείων έναντι λοιπών πιο ρευστοποιήσιμων στοιχείων και επένδυση κεφαλαίων σε πάγια περιουσιακά στοιχεία.

3.3 Χρηματοοικονομική ανάλυση ανά τάξη μεγέθους απασχόλησης των επιχειρήσεων

Στην ενότητα αυτή πραγματοποιείται ανάλυση με βάση το μέγεθος των επιχειρήσεων με κριτήριο τον αριθμό των υπαλλήλων ανά επιχείρηση. Διαπιστώνεται ότι η διάρθρωση της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών προσομοιάζει με εκείνη της εγχώριας μεταποίησης. Η συμβολή της κάθε τάξης μεγέθους στο σύνολο του κλάδου διαφέρει, καθώς παρατηρείται ότι, ενώ οι πολύ μικρές (1-10 υπάλληλοι) και οι μικρές επιχειρήσεις (11-50 εργαζόμενοι) του δείγματος αποτελούν το 72,5%, μόνο το 21,9% των συνολικών πωλήσεων προερχόταν από τη δική τους δραστηριότητα το 2010 (Πίνακας 3.5). Από την άλλη πλευρά, οι μεγάλες επιχειρήσεις (με προσωπικό άνω των 250 ατόμων), παρότι εμφανίζουν το χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο των επιχειρήσεων του κλάδου (5,7%) συνέβαλαν κατά

46,2% στις συνολικές πωλήσεις της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών το 2010 (Διάγραμμα 3.5).

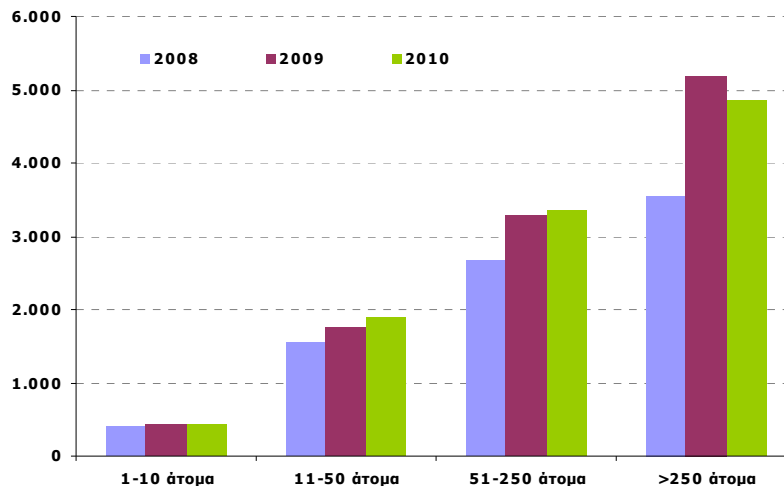
Πίνακας 3.5
Κατανομή επιχειρήσεων βιομηχανίας τροφίμων και ποτών ανά τάξη μεγέθους απασχόλησης

| | 2008 | 2009 | 2010 |
|--|-------|------------|--------|
| Αριθμός επιχειρήσεων | | | |
| Πολύ μικρές (1-10 άτομα) | | 197 | |
| Μικρές (11-50 άτομα) | | 350 | |
| Μεσαίες (51-250 άτομα) | | 164 | |
| Μεγάλες (>250 άτομα) | | 43 | |
| Σύνολο | | 754 | |
| % Κατανομή στο σύνολο των επιχειρήσεων | | | |
| Πολύ μικρές (1-10 άτομα) | | 26,1% | |
| Μικρές (11-50 άτομα) | | 46,4% | |
| Μεσαίες (51-250 άτομα) | | 21,8% | |
| Μεγάλες (>250 άτομα) | | 5,7% | |
| Συμμετοχή στο συνολικό κύκλο εργασιών (%) | | | |
| Πολύ μικρές (1-10 άτομα) | 4,2% | 4,1% | 4,0% |
| Μικρές (11-50 άτομα) | 16,6% | 16,4% | 17,9% |
| Μεσαίες (51-250 άτομα) | 30,9% | 30,8% | 31,8% |
| Μεγάλες (>250 άτομα) | 48,4% | 48,8% | 46,2% |
| Συμβολή στα συνολικά καθαρά αποτελέσματα προ φόρων (%)¹⁰ | | | |
| Πολύ μικρές (1-10 άτομα) | 2,5% | 0,9% | -4,6% |
| Μικρές (11-50 άτομα) | 5,4% | 6,9% | 157,7% |
| Μεσαίες (51-250 άτομα) | 23,7% | 24,7% | -75,0% |
| Μεγάλες (>250 άτομα) | 68,4% | 67,5% | 21,9% |

Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

* Στον Πίνακα περιλαμβάνονται οι επιχειρήσεις με διαθέσιμο τον αριθμό των υπαλλήλων τους.

Διάγραμμα 3.5
Κύκλος εργασιών στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών ανά τάξη μεγέθους απασχόλησης (σε εκ. €)



Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

¹⁰ Τα ποσοστά των καθαρών αποτελεσμάτων ανά τάξη μεγέθους επιχειρήσεων το 2010 δικαιολογούνται από το γεγονός ότι το συνολικό καθαρό αποτέλεσμα είναι αρνητικό (ζημιές). Επομένως, όταν το πρόσημο των ποσοστών είναι θετικό, οι συγκεκριμένες τάξεις μεγέθους των επιχειρήσεων πραγματοποιούν ζημιές, ενώ το αρνητικό πρόσημο των μεριδίων δείχνει κατά πόσο οι τάξεις αυτές απομειώνουν με τα κέρδη τους τις αρνητικές επιδόσεις του κλάδου.

Σχετικά με τα καθαρά αποτελέσματα προ φόρων, όπως έχει αναφερθεί και προηγουμένως, η βιομηχανία τροφίμων και ποτών εμφανίζεται ζημιογόνα το 2010. Από τις κατηγορίες των επιχειρήσεων με βάση το μέγεθός τους σε όρους απασχόλησης, οι μικρές επιχειρήσεις (11-50 άτομα) και οι μεγάλες (άνω των 250 ατόμων) σημείωσαν ζημιές σε τέτοιο βαθμό που η θετική συμβολή των πολύ μικρών επιχειρήσεων (1-10 άτομα) και των μεσαίων (51-250 άτομα) δεν μπόρεσε να αντισταθμίσει τα αρνητικά καθαρά αποτελέσματα χρήσης προ φόρων, όπως τελικώς διαμορφώθηκαν για το σύνολο του κλάδου.

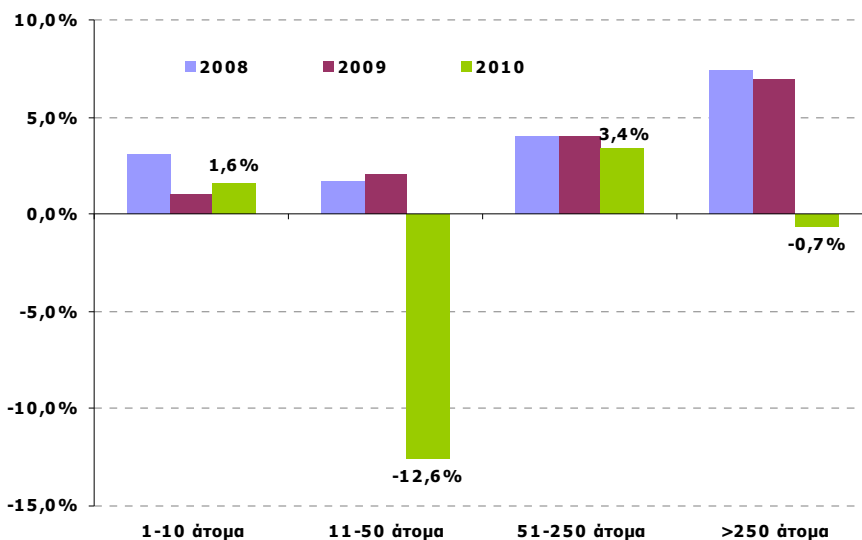
Πίνακας 3.6
Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη επιχειρήσεων ανά τάξη μεγέθους απασχόλησης
(αξίες σε χιλ. €)

| Μεγέθη | 1-10 | | 11-50 | | 51-250 | | >250 | |
|--|---------|------------------------|-----------|------------------------|-----------|------------------------|-----------|------------------------|
| | 2010 | % Μεταβολή 09-10 | 2010 | % Μεταβολή 09-10 | 2010 | % Μεταβολή 09-10 | 2010 | % Μεταβολή 09-10 |
| Λογαριασμοί Ισολογισμών | | | | | | | | |
| Καθαρή αξία Παγίων | 212.478 | -0,3% | 1.335.015 | 37,5% | 1.495.835 | 1,0% | 4.884.350 | -17,9% |
| Αποθέματα | 85.000 | 1,9% | 467.596 | 2,3% | 719.200 | -0,6% | 569.101 | -7,3% |
| Απαιτήσεις | 200.984 | 1,7% | 902.536 | 13,5% | 1.385.924 | 5,5% | 1.526.903 | -5,4% |
| Διαθέσιμα-χρεόγραφα | 43.899 | -5,2% | 150.500 | 4,7% | 218.538 | 2,5% | 306.838 | -9,0% |
| Σύνολο Ενεργητικού | 544.172 | 0,2% | 2.893.143 | 21,4% | 3.875.166 | 2,6% | 7.398.345 | -13,8% |
| Ίδια Κεφάλαια | 235.007 | 0,01% | 1.123.597 | 21,1% | 1.437.687 | 1,6% | 3.598.657 | -5,4% |
| Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις | 235.823 | 0,3% | 1.126.645 | 9,3% | 1.672.288 | 11,8% | 2.382.801 | -17,6% |
| Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις | 70.323 | -0,5% | 633.962 | 52,2% | 720.362 | -12,9% | 1.384.925 | -25,1% |
| Λογαριασμοί Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσεως | | | | | | | | |
| Κύκλος εργασιών | 420.891 | -3,4% | 1.880.463 | 7,6% | 3.338.534 | 1,8% | 4.847.631 | -6,7% |
| Κόστος πωληθέντων | 353.864 | -3,0% | 1.523.086 | 7,6% | 2.526.171 | 2,7% | 3.175.244 | -4,1% |
| Μικτά Κέρδη | 67.027 | -5,7% | 357.377 | 7,5% | 812.364 | -0,7% | 1.672.387 | -11,2% |
| Καθαρά κέρδη προ φόρων | 6.922 | 48,6% | -236.725 | -746,9% | 112.609 | -14,7% | -32.907 | -109,1% |
| Βασικοί Αριθμοδείκτες | | | | | | | | |
| Γενική Ρευστότητα | 1,40 | - | 1,38 | - | 1,41 | - | 1,05 | - |
| Ειδική Ρευστότητα | 1,04 | - | 0,96 | - | 0,98 | - | 0,81 | - |
| Μικτό Περιθώριο Κέρδους | 15,9% | - | 19,0% | - | 24,3% | - | 34,5% | - |
| Καθαρό Περιθώριο Κέρδους | 1,6% | - | -12,6% | - | 3,4% | - | -0,7% | - |
| Αποδοτικότητα Ενεργητικού | 1,3% | - | -8,2% | - | 2,9% | - | -0,4% | - |
| Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων | 2,9% | - | -21,1% | - | 7,8% | - | -0,9% | - |
| Δανειακή Επιβάρυνση | 1,30 | - | 1,57 | - | 1,66 | - | 1,05 | - |

Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

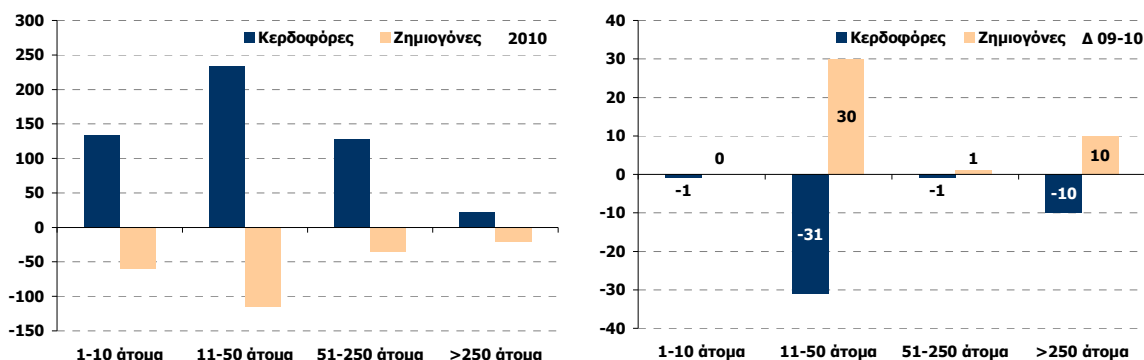
* Στον Πίνακα περιλαμβάνονται οι επιχειρήσεις με διαθέσιμο τον αριθμό των υπαλλήλων τους.

Διάγραμμα 3.6
Καθαρό περιθώριο κέρδους προ φόρων στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών ανά τάξη μεγέθους απασχόλησης



Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Διάγραμμα 3.7
Κερδοφόρες και ζημιογόνες επιχειρήσεις στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών ανά τάξη μεγέθους απασχόλησης, 2010 & μεταβολή τους σε σχέση με το 2009



Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Πολύ μικρές επιχειρήσεις (1-10 άτομα)

Η μεγαλύτερη συγκράτηση των ζημιών των πολύ μικρών επιχειρήσεων (-37,4%) σε σχέση με την αντίστοιχη χαμηλότερη μείωση των κερδών κατά -17,5% είχαν ως αποτέλεσμα τη **διατήρηση θετικών καθαρών αποτελεσμάτων χρήσης** ύψους €6,9 εκ. για το 2010 (Πίνακες 3.6 και 3.7). Συνεπώς, οι πολύ μικρές επιχειρήσεις κατόρθωσαν να επιτύχουν θετικό **καθαρό περιθώριο κέρδους ύψους 1,6%**, τη **δεύτερη καλύτερη επίδοση** ανάμεσα στις κατηγορίες των επιχειρήσεων ανά τάξη μεγέθους απασχόλησης (Διάγραμμα 3.6). Μέσα σε αυτό κλίμα, οι πολύ μικρές διατήρησαν σχεδόν σταθερή την αναλογία των κερδοφόρων

προς τις ζημιογόνες επιχειρήσεις σε 2,2, καθώς οι κερδοφόρες επιχειρήσεις μειώθηκαν μόλις κατά μια εταιρία το 2010 σε σχέση με το 2009 (Διάγραμμα 3.7).

Πίνακας 3.7
Εξέλιξη κερδοφόρων-ζημιογόνων εταιριών των πολύ μικρών επιχειρήσεων (1-10 άτομα)
(αξίες σε χιλ. €)

| Αριθμός και κερδοφορία επιχειρήσεων | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|--------|---------|--------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Σύνολο επιχειρήσεων | 196 | 196 | 195 | - | - |
| Αριθμός κερδοφόρων επιχειρήσεων | 139 | 135 | 134 | -2,9% | -0,7% |
| % κερδοφόρων επιχειρήσεων | 70,9% | 68,9% | 68,7% | - | - |
| Ύψος καθαρών κερδών προ φόρων | 21.933 | 20.137 | 16.611 | -8,2% | -17,5% |
| Αριθμός ζημιογόνων επιχειρήσεων | 57 | 61 | 61 | 7,0% | 0,0% |
| % Ζημιογόνων επιχειρήσεων | 29,1% | 31,1% | 31,3% | - | - |
| Ύψος καθαρών ζημιών προ φόρων | -7.438 | -15.478 | -9.689 | 108,1% | -37,4% |
| Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες επιχειρήσεις | 2,44 | 2,21 | 2,20 | - | - |

Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

* Στον Πίνακα περιλαμβάνονται οι επιχειρήσεις με διαθέσιμο τον αριθμό των υπαλλήλων τους.

Εξετάζοντας τα χρηματοοικονομικά μεγέθη, διαπιστώνεται ότι παρά τη συγκράτηση του κόστους πωληθέντων, η συνοδευόμενη υποχώρηση των πωλήσεων το 2010 είχε ως αποτέλεσμα αντίστοιχη **μείωση των μικτών κερδών** κατά -5,7% σε €67 εκ., **αλλά παρόλα αυτά, προφανώς η αποτελεσματική διαχείριση των εξόδων οδήγησε σε αύξηση των καθαρών κερδών το ίδιο έτος.** Σχετικά με την άντληση της χρηματοδότησης των περιουσιακών στοιχείων, οι πολύ μικρές επιχειρήσεις δε διαφοροποίησαν τη διάρθρωση μεταξύ ξένων και ιδίων κεφαλαίων, καθώς τόσο οι υποχρεώσεις όσο και τα ίδια κεφάλαια σημείωσαν οριακές μεταβολές. Ωστόσο, όπως ανακλάται από το δείκτη της δανειακής επιβάρυνσης, **οι πολύ μικρές επιχειρήσεις βασίζονται περισσότερο στο δανεισμό και κυρίως αντλούν χρηματοδότηση μέσω των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων,** ενδεχομένως ως αποτέλεσμα της χαμηλής διαπραγματευτικής τους δύναμης στην πρόσβαση μακροπρόθεσμου δανεισμού με ευνοϊκούς όρους.

Παρά τη μείωση των διαθεσίμων κατά -5,2% σε €43,9 εκ. το 2010, οι αντίστοιχες αυξήσεις των αποθεμάτων και των απαιτήσεων της τάξεως του 1,9% και 1,7% επέδρασαν ευνοϊκά στη **ρευστότητα** των πολύ μικρών επιχειρήσεων, η οποία **κυμάνθηκε σε ικανοποιητικό επίπεδο,** στις 1,4 μονάδες. Αντίστοιχα, η **αποδοτικότητά τους διατηρήσει θετικές επιδόσεις** συγκριτικά με τις άλλες κατηγορίες επιχειρήσεων και το 2010 κυμάνθηκε στο ίδιο επίπεδο σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Μικρές επιχειρήσεις (11-50 άτομα)

Η κερδοφορία των μικρών επιχειρήσεων είχε τις χειρότερες επιδόσεις ανάμεσα στις κατηγορίες των επιχειρήσεων ανά τάξη μεγέθους απασχόλησης, καθώς σημείωσαν το 2010 τις υψηλότερες καθαρές ζημιές ύψους €236,7 εκ. και το χαμηλότερο καθαρό περιθώριο

κέρδους, το οποίο ήταν αρνητικό σε -12,6% (Πίνακας 3.6, Διάγραμμα 3.6). Η εξέλιξη αυτή ήταν αποτέλεσμα της έντονης επιδείνωσης των ζημιών, οι οποίες έφθασαν τα €290,5 εκ. το 2010 από €26 εκ. το προηγούμενο έτος, ενώ τα κέρδη υποχώρησαν κατά -14% σε €53,8 εκ. (Πίνακας 3.8). Συγχρόνως, η κατηγορία αυτή εμφάνισε τη μεγαλύτερη αύξηση των ζημιογόνων επιχειρήσεων το 2010 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, με την αναλογία μεταξύ κερδοφόρων και ζημιογόνων να μειώνεται σε 2,03 επιχειρήσεις έναντι των 3,12 το 2009.

Πίνακας 3.8
Εξέλιξη κερδοφόρων-ζημιογόνων εταιριών μικρών επιχειρήσεων (11-50 άτομα)
(αξίες σε χιλ. €)

| Αριθμός και κερδοφορία επιχειρήσεων | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|---------|---------|----------|------------|----------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Σύνολο επιχειρήσεων | 350 | 350 | 349 | - | - |
| Αριθμός κερδοφόρων επιχειρήσεων | 272 | 265 | 234 | -2,6% | -11,7% |
| % κερδοφόρων επιχειρήσεων | 77,7% | 75,7% | 67,0% | - | - |
| Ύψος καθαρών κερδών προ φόρων | 61.522 | 62.589 | 53.798 | 1,7% | -14,0% |
| Αριθμός ζημιογόνων επιχειρήσεων | 78 | 85 | 115 | 9,0% | 35,3% |
| % Ζημιογόνων επιχειρήσεων | 22,3% | 24,3% | 33,0% | - | - |
| Ύψος καθαρών ζημιών προ φόρων | -29.480 | -25.998 | -290.523 | -11,8% | 1.017,5% |
| Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες επιχειρήσεις | 3,49 | 3,12 | 2,03 | - | - |

Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

* Στον Πίνακα περιλαμβάνονται οι επιχειρήσεις με διαθέσιμο τον αριθμό των υπαλλήλων τους.

Το αξιοσημείωτο δε σχετικά με την επιδείνωση της καθαρής κερδοφορίας των μικρών επιχειρήσεων είναι ότι τα έξοδά τους (λειτουργικά και μη) φαίνεται πως ήταν τόσο υψηλά το 2010 που απορρόφησαν τις θετικές επιδόσεις που σημείωσαν οι πωλήσεις και τα μικτά κέρδη. Μάλιστα το μικτό περιθώριο κέρδους παρέμεινε σταθερό το 2010 στο 19%. Συγχρόνως, η αρνητική πορεία των καθαρών αποτελεσμάτων το 2010 επηρέασε γενικότερα την αποδοτικότητα του ενεργητικού και των ιδίων κεφαλαίων των μικρών επιχειρήσεων.

Οι μικρές επιχειρήσεις μπορεί να διπλασίασαν τις μακροχρόνιες υποχρεώσεις τους, οι θετικές επιδόσεις όμως των ιδίων κεφαλαίων διατήρησαν τη δανειακή επιβάρυνση στο ίδιο επίπεδο. Ωστόσο, η τιμή του εν λόγω δείκτη στις 1,57 μονάδες υποδηλώνει ότι οι μικρές επιχειρήσεις στηρίζονται περισσότερο στο δανεισμό παρά στα ίδια κεφάλαια για άντληση χρηματοδότησης και κυρίως στο βραχυχρόνιο (οι βραχυχρόνιες υποχρεώσεις ήταν το 2010 σχεδόν διπλάσιες από τις μακροχρόνιες σε €1,1 εκ.). Η θετικότερη εικόνα των στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού (αποθέματα, απαιτήσεις και διαθέσιμα) **το 2010** είχε ως αποτέλεσμα να **βελτιωθεί ακόμη περισσότερο η ρευστότητα** των μικρών επιχειρήσεων, η οποία ήταν ικανοποιητική, στις 1,38 μονάδες.

Μεσαίες επιχειρήσεις (51-250 άτομα)

Οι μεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν τη δεύτερη ομάδα-μετά τις μεγάλες επιχειρήσεις-με την υψηλότερη συμβολή στην τελική διαμόρφωση των πωλήσεων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών κατά 31,8% το 2010 (Πίνακας 3.5, Διάγραμμα 3.5). Παράλληλα, **εμφάνισαν τα υψηλότερα καθαρά κέρδη ανάμεσα στις εξεταζόμενες κατηγορίες επιχειρήσεων, φθάνοντας τα €112,6 εκ. το 2010, αλλά και το καλύτερο καθαρό περιθώριο κέρδους με 3,4%** (Πίνακας 3.6, Διάγραμμα 3.6). Οι μεσαίες επιχειρήσεις έχουν την υψηλότερη αναλογία κερδοφόρων-ζημιογόνων με 3,56 μονάδες, ενώ μόνο κατά μια εταιρία αυξήθηκαν οι ζημιογόνες επιχειρήσεις το 2010 σε σχέση με το 2009 (Πίνακας 3.9, Διάγραμμα 3.7). Παράλληλα, μαζί με τις πολύ μικρές επιχειρήσεις, οι μεσαίες επιχειρήσεις είναι οι περιπτώσεις που κατόρθωσαν να συγκρατήσουν τις καθαρές ζημιές που σημείωσαν το 2010.

Πίνακας 3.9
Εξέλιξη κερδοφόρων-ζημιογόνων εταιριών μεσαίων επιχειρήσεων (51-250 άτομα)
(αξίες σε χιλ. €)

| Αριθμός και κερδοφορία επιχειρήσεων | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|---------|---------|---------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Σύνολο επιχειρήσεων | 164 | 164 | 164 | - | - |
| Αριθμός κερδοφόρων επιχειρήσεων | 133 | 129 | 128 | -3,0% | -0,8% |
| % κερδοφόρων επιχειρήσεων | 81,1% | 78,7% | 78,0% | - | - |
| Ύψος καθαρών κερδών προ φόρων | 162.454 | 165.798 | 143.763 | 2,1% | -13,3% |
| Αριθμός ζημιογόνων επιχειρήσεων | 31 | 35 | 36 | 12,9% | 2,9% |
| % Ζημιογόνων επιχειρήσεων | 18,9% | 21,3% | 22,0% | - | - |
| Ύψος καθαρών ζημιών προ φόρων | -23.087 | -33.849 | -31.154 | 46,6% | -8,0% |
| Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες επιχειρήσεις | 4,29 | 3,69 | 3,56 | - | - |

Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

* Στον Πίνακα περιλαμβάνονται οι επιχειρήσεις με διαθέσιμο τον αριθμό των υπαλλήλων τους.

Το γεγονός ότι οι μεσαίες επιχειρήσεις διατήρησαν θετικές επιδόσεις στα συνολικά καθαρά τους αποτελέσματα, δε σημαίνει ότι αυτά κινήθηκαν με θετικό ρυθμό. Τουναντίον, τα συνολικά καθαρά κέρδη μειώθηκαν κατά -14,7% σε €112,6 εκ. το 2010, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως. Από την αναλυτικότερη εξέταση των χρηματοοικονομικών μεγεθών, διαπιστώνεται ότι **η μείωση των κερδών ξεκίνησε από την υψηλότερη άνοδο του κόστους πωληθέντων από ότι αντίστοιχα οι πωλήσεις**, με αποτέλεσμα τα μικτά κέρδη να μειωθούν κατά -0,7% σε €812,4 εκ., εξέλιξη που επηρέασε αρνητικά και το μικτό περιθώριο κέρδους, το οποίο μειώθηκε το 2010 σε 24,3%. Παρόλα αυτά, οι επιδόσεις της αποδοτικότητα τόσο του ενεργητικού όσο και των ιδίων κεφαλαίων των μεσαίων επιχειρήσεων ήταν θετικές.

Ωστόσο, η υψηλότερη στήριξη των μεσαίων επιχειρήσεων στο δανεισμό από ότι στα ίδια κεφάλαιά τους, είχε ως αποτέλεσμα να καταγράψουν την **υψηλότερη δανειακή επιβάρυνση ανάμεσα στις κατηγορίες** των επιχειρήσεων ανά τάξη μεγέθους απασχόλησης σε 1,66 μονάδες το 2010. Μάλιστα, οι μεσαίες επιχειρήσεις επιβαρύνθηκαν

δανειακά περισσότερο συγκριτικά με το 2009, κυρίως εξαιτίας της υψηλής αύξησης των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων κατά 11,8%, οι οποίες άγγιξαν τα €1,7 δισ. και όχι τόσο από τις μακροχρόνιες υποχρεώσεις που μειώθηκαν σε €720,4 εκ.

Παρόλη αυτή τη σημαντική άνοδο των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η **θετική εξέλιξη του κυκλοφορούντος ενεργητικού** και ειδικότερα των απαιτήσεων **είχε ως αποτέλεσμα η γενική ρευστότητα να διατηρηθεί σε ικανοποιητικό επίπεδο**, παρόλο που μειώθηκε το 2010 στις 1,41 μονάδες από 1,52 το 2009. Ας σημειωθεί όμως, ότι η πορεία των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων το 2010 επηρέασε την ειδική ρευστότητα, η οποία βρέθηκε κάτω της μονάδας σε 0,98 μονάδες, από ότι την προηγούμενη διετία, ενώ οι αυξημένες απαιτήσεις, ενέχουν τον κίνδυνο της δυσκολίας ανταπόκρισης των τρεχουσών υποχρεώσεων σε περίπτωση καθυστέρησης είσπραξης των απαιτήσεων.

Μεγάλες επιχειρήσεις (>250 άτομα)

Οι μεγάλες επιχειρήσεις μπορεί να έχουν την υψηλότερη συμβολή στην τελική διαμόρφωση των πωλήσεων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών κατά 46,2% το 2010, ωστόσο η μεγαλύτερη άνοδος των καθαρών ζημιών κατά 85,1% σε σχέση με την υποχώρηση των καθαρών κερδών κατά -57,2% οδήγησαν σε αρνητικά συνολικά καθαρά αποτελέσματα χρήσης ύψους €32,9 εκ. (Πίνακες 3.5, 3.6 και 3.10). **Η ζημιογόνα αυτή δραστηριότητα τους είχε ως αποτέλεσμα το καθαρό περιθώριο κέρδους να είναι επίσης αρνητικό σε -0,7%**, ενώ η αύξηση των ζημιογόνων εταιριών κατά 10 επιχειρήσεις είχε ως αποτέλεσμα να μειωθεί η αναλογία κερδοφόρων έναντι ζημιογόνων επιχειρήσεων σε 1,05 το 2010 από 2,91 το 2009 (Διαγράμματα 3.6 και 3.7).

Πίνακας 3.10
Εξέλιξη κερδοφόρων-ζημιογόνων εταιριών μεγάλων επιχειρήσεων (>250 άτομα)
(αξίες σε χιλ. €)

| Αριθμός και κερδοφορία επιχειρήσεων | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|---------|----------|----------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Σύνολο επιχειρήσεων | 43 | 43 | 43 | - | - |
| Αριθμός κερδοφόρων επιχειρήσεων | 33 | 32 | 22 | -3,0% | -31,3% |
| % κερδοφόρων επιχειρήσεων | 76,7% | 74,4% | 51,2% | - | - |
| Ύψος καθαρών κερδών προ φόρων | 466.576 | 492.035 | 210.772 | 5,5% | -57,2% |
| Αριθμός ζημιογόνων επιχειρήσεων | 10 | 11 | 21 | 10,0% | 90,9% |
| % Ζημιογόνων επιχειρήσεων | 23,3% | 25,6% | 48,8% | - | - |
| Ύψος καθαρών ζημιών προ φόρων | -63.812 | -131.638 | -243.679 | 106,3% | 85,1% |
| Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες επιχειρήσεις | 3,30 | 2,91 | 1,05 | - | - |

Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

* Στον Πίνακα περιλαμβάνονται οι επιχειρήσεις με διαθέσιμο τον αριθμό των υπαλλήλων τους.

Η συγκράτηση του κόστους πωληθέντων το 2010 δεν ήταν αρκετή να αντισταθμίσει την ακόμη μεγαλύτερη υποχώρηση του κύκλου εργασιών με αποτέλεσμα τα μικτά κέρδη να μειωθούν κατά -11,2% σε €1,7 εκ. Μπορεί μεν το μικτό περιθώριο κέρδους να περιορίστηκε το 2010 κατά 1,8 εκατοστιαίες μονάδες σε 34,5%, παρόλα αυτά διατηρείται σε υψηλό επίπεδο. Οι υψηλές αυτές επιδόσεις του μικτού περιθωρίου κέρδους σε συνδυασμό με την έντονη επιδείνωση του καθαρού περιθωρίου κέρδους αποτελούν ένδειξη ότι οι **μεγάλες επιχειρήσεις είχαν να αντιμετωπίσουν το 2010 υψηλά λειτουργικά και μη έξοδα, συγκριτικά με τις πωλήσεις που πραγματοποίησαν**. Μέσα σε αυτό το κλίμα, η αποδοτικότητα του ενεργητικού και των ιδίων κεφαλαίων σημείωσε αρνητικές τιμές το 2010 σε -0,4% και -0,9% αντίστοιχα.

Η εντονότερη μείωση των ξένων κεφαλαίων, τόσο των βραχυχρόνιων όσο και των μακροχρόνιων υποχρεώσεων, σε σχέση με τη χαμηλότερη συρρίκνωση των ιδίων κεφαλαίων οδήγησαν σε **ελάφρυνση της δανειακής επιβάρυνσης** των μεγάλων επιχειρήσεων από 1,25 μονάδες το 2009 σε 1,05 το 2010, δείχνοντας ότι οι επιχειρήσεις αυτές στηρίζονταν οριακά περισσότερο στο δανεισμό (κυρίως βραχυχρόνιο) από ότι στα ίδια κεφάλαιά τους. Ας σημειωθεί ότι η **μεγάλη υποχώρηση των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων το 2010 ευνόησε τη ρευστότητα των μεγάλων επιχειρήσεων**, παρά τη μείωση των στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού τους, οι οποίες πλέον μπορούσαν να ανταποκριθούν καλύτερα στις τρέχουσες υποχρεώσεις, με το δείκτη γενικής ρευστότητας να λαμβάνει τιμή άνω της μονάδας σε 1,05 από 0,91 το 2009.

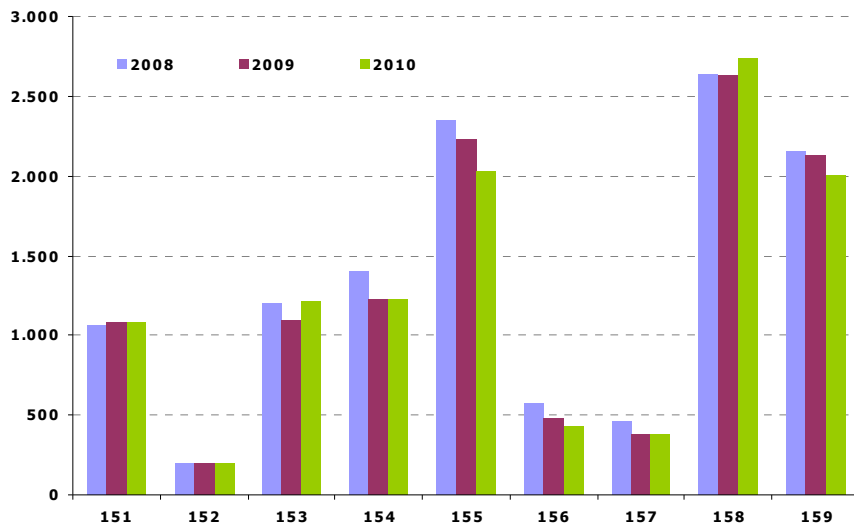
3.4 Χρηματοοικονομική ανάλυση ανά υποκλάδο της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών

Στην ενότητα αυτή εξετάζονται οι χρηματοοικονομικές επιδόσεις ανά υποκλάδο της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, σύμφωνα με τη ΣΤΑΚΟΔ'03, προκειμένου να εντοπιστούν οι τάσεις που επικρατούν στον κάθε υποκλάδο μεμονωμένα. Από τη συγκριτική διακλαδική ανάλυση σε βασικά μεγέθη, παρατηρούμε ότι η επίτευξη υψηλών πωλήσεων δε συνεπάγεται απαραίτητα και υψηλή κερδοφορία. Για παράδειγμα, η **παραγωγή άλλων ειδών διατροφής (158)** και η **παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων (155)** ενώ το 2010 παρουσίαζαν τις υψηλότερες πωλήσεις ύψους €2,7 δισ. και €2 δισ. αντίστοιχα, το καθαρό περιθώριο κέρδους τους εμφάνιζε τις χειρότερες επιδόσεις ανάμεσα στους υποκλάδους της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών με -6,2% και -4,9% (Διαγράμματα 3.8 και 3.9).

Αυτή η διαπίστωση δεν ισχύει γενικά, καθώς η **ποτοποιία (159)** βρισκόμενη τρίτη σε σειρά κατάταξης με βάση τον κύκλο εργασιών το 2010 φθάνοντας τα €2 δισ., εμφάνιζε το υψηλότερο περιθώριο κέρδους (4,1%). Γενικώς, με εξαίρεση την **παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών (157)** όπου αμβλύθηκαν λίγο οι αρνητικές επιδόσεις και

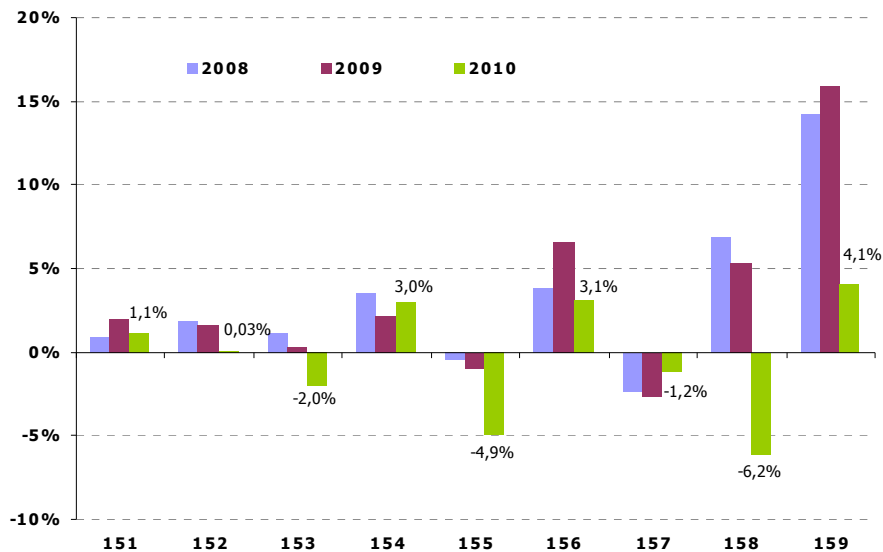
την **παραγωγή φυτικών και ζωικών λιπών (154)** όπου σημειώθηκε οριακή βελτίωση, σε όλους τους υπόλοιπους υποκλάδους το καθαρό περιθώριο κέρδους επιδεινώθηκε το 2010. Τέλος, η **παραγωγή άλλων ειδών διατροφής (158)** είναι ο υποκλάδος της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών που εμφάνισε την υψηλότερη αύξηση ζημιολογών επιχειρήσεων, ενώ στον αντίποδα βρίσκεται η **παραγωγή φυτικών και ζωικών λιπών (154)**, η οποία δείχνει σταθερότητα ως προς τον αριθμό των κερδοφόρων και ζημιολογών επιχειρήσεων το 2010 (Διάγραμμα 3.10).

Διάγραμμα 3.8
Κύκλος εργασιών στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών ανά υποκλάδο (σε εκ. €)



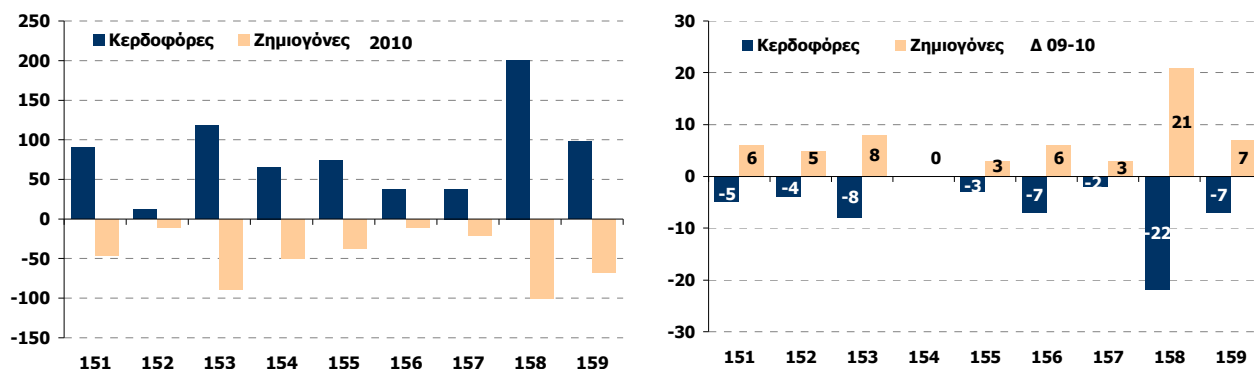
Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Διάγραμμα 3.9
Καθαρό περιθώριο κέρδους προ φόρων στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών ανά υποκλάδο



Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Διάγραμμα 3.10
Κερδοφόρες και ζημιογόνες επιχειρήσεις στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών ανά υποκλάδο, 2010 & μεταβολή τους σε σχέση με το 2009



Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Παραγωγή κρέατος και προϊόντων κρέατος

Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή κρέατος και προϊόντων κρέατος αποτελούσαν το 11,6% του συνολικού αριθμού επιχειρήσεων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών και συνέβαλαν κατά 9,6% στην τελική διαμόρφωση των πωλήσεων του κλάδου το 2010. Η αύξηση των καθαρών ζημιών κατά -30% σε συνδυασμό με την υποχώρηση των καθαρών κερδών κατά -25,4% είχαν ως αποτέλεσμα να μειωθούν τα συνολικά καθαρά αποτελέσματα του υποκλάδου σχεδόν κατά το ήμισυ (-45,9%) σε €11,6 εκ. το 2010 (Πίνακες 3.11 και 3.12). Συγχρόνως, η μείωση των κερδοφόρων εταιριών με ακόλουθη αύξηση των ζημιογόνων οδήγησαν σε μείωση της αναλογίας κερδοφόρων προς ζημιογόνες επιχειρήσεις σε 1,98 το 2010 από 2,4 το 2009.

Πίνακας 3.11
Εξέλιξη κερδοφόρων-ζημιογόνων εταιριών επιχειρήσεων παραγωγής κρέατος και προϊόντων κρέατος (151) (αξίες σε χιλ. €)

| Αριθμός και κερδοφορία επιχειρήσεων | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|---------|--------|---------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Σύνολο επιχειρήσεων | 135 | 136 | 137 | - | - |
| Αριθμός κερδοφόρων επιχειρήσεων | 86 | 96 | 91 | 11,6% | -5,2% |
| % κερδοφόρων επιχειρήσεων | 63,7% | 70,6% | 66,4% | - | - |
| Ύψος καθαρών κερδών προ φόρων | 22.732 | 29.501 | 22.004 | 29,8% | -25,4% |
| Αριθμός ζημιογόνων επιχειρήσεων | 49 | 40 | 46 | -18,4% | 15,0% |
| % Ζημιογόνων επιχειρήσεων | 36,3% | 29,4% | 33,6% | - | - |
| Ύψος καθαρών ζημιών προ φόρων | -12.746 | -7.967 | -10.361 | -37,5% | 30,0% |
| Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες επιχειρήσεις | 1,76 | 2,40 | 1,98 | - | - |

Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Μπορεί μεν το καθαρό περιθώριο κέρδους να επιδεινώθηκε από 2% το 2009 σε 1,1% το 2010, ωστόσο η μείωση του μικτού περιθωρίου κέρδους ήταν αρκετά μικρότερη, της τάξεως

των 0,3 εκατοστιαίων μονάδες σε 21,5%, καθώς η υποχώρηση των μικτών κερδών ήταν μικρή κατά -1,5% αγγίζοντας τα €235,6 εκ., ενώ οι πωλήσεις παρέμειναν σχεδόν σταθερές στα €1,1 δισ. Συγχρόνως, οι επιχειρήσεις εμφανίζονται λιγότερο αποδοτικές το 2010 όπως αντανακλάται από την κερδοφόρα δυναμικότητα του ενεργητικού και των ιδίων κεφαλαίων.

Πίνακας 3.12
Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και αριθμοδείκτες επιχειρήσεων παραγωγής κρέατος και προϊόντων κρέατος (151) (αξίες σε χιλ. €)

| Μεγέθη | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|-----------|-----------|-----------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Λογαριασμοί Ισολογισμών | | | | | |
| Καθαρή αξία Παγίων | 568.881 | 564.899 | 556.258 | -0,7% | -1,5% |
| Αποθέματα | 114.008 | 112.337 | 113.662 | -1,5% | 1,2% |
| Απαιτήσεις | 385.229 | 410.834 | 486.741 | 6,6% | 18,5% |
| Διαθέσιμα-χρεόγραφα | 51.054 | 51.107 | 52.295 | 0,1% | 2,3% |
| Σύνολο Ενεργητικού | 1.125.697 | 1.144.406 | 1.215.672 | 1,7% | 6,2% |
| Ίδια Κεφάλαια | 377.346 | 393.474 | 395.164 | 4,3% | 0,4% |
| Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις | 512.788 | 508.320 | 543.196 | -0,9% | 6,9% |
| Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις | 231.338 | 238.430 | 272.876 | 3,1% | 14,4% |
| Λογαριασμοί Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσεως | | | | | |
| Κύκλος εργασιών | 1.065.749 | 1.082.800 | 1.080.496 | 1,6% | -0,2% |
| Κόστος πωληθέντων | 849.066 | 846.797 | 847.937 | -0,3% | 0,1% |
| Μικτά Κέρδη | 216.683 | 236.003 | 232.559 | 8,9% | -1,5% |
| Καθαρά κέρδη προ φόρων | 9.986 | 21.534 | 11.643 | 115,6% | -45,9% |
| Βασικοί Αριθμοδείκτες | | | | | |
| Γενικής Ρευστότητας | 1,08 | 1,13 | 1,21 | - | - |
| Ειδικής Ρευστότητας | 0,85 | 0,91 | 1,00 | - | - |
| Μικτό Περιθώριο Κέρδους | 20,3% | 21,8% | 21,5% | - | - |
| Καθαρό Περιθώριο Κέρδους | 0,9% | 2,0% | 1,1% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ενεργητικού | 0,9% | 1,9% | 1,0% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων | 2,6% | 5,5% | 2,9% | - | - |
| Δανειακής Επιβάρυνσης | 1,97 | 1,90 | 2,07 | - | - |

Πηγή: Hellstat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Οι επιχειρήσεις του υποκλάδου **αύξησαν κατά πολύ τις υποχρεώσεις τους** (μακροχρόνιες και βραχυχρόνιες), ενώ **η οριακή άνοδος των ιδίων κεφαλαίων δεν ήταν αρκετή για να συγκρατήσει τη δανειακή επιβάρυνση**, η οποία ανήλθε στις 2,07 μονάδες το 2010 από 1,9 το προηγούμενο έτος. Παρά τη σημαντική αύξηση των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων κατά 6,9% στα €543,2 εκ., η **θετική εξέλιξη στα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού, και ιδιαίτερα των απαιτήσεων, βελτίωσε τη ρευστότητα του υποκλάδου το 2010**, η οποία κρίνεται ικανοποιητική, κυμαινόμενη στο ίδιο περίπου επίπεδο με εκείνη του συνόλου του κλάδου.

Επεξεργασία και συντήρηση αλιευμάτων και των προϊόντων τους

Οι επιχειρήσεις παραγωγής παρασκευασμένων και διατηρημένων ψαριών και προϊόντων ψαριών αποτελούσαν το 2% του συνολικού αριθμού επιχειρήσεων του δείγματος και συνέβαλαν κατά 1,8% στην τελική διαμόρφωση των πωλήσεων του κλάδου το 2010. Η έντονη αύξηση των καθαρών ζημιών κατά 205,5% σε €2,3 εκ. με την ταυτόχρονη μείωση των καθαρών κερδών κατά -39,2% σε €2,4 εκ. οδήγησε τα συνολικά καθαρά αποτελέσματα του υποκλάδου να συμπιεστούν μόλις στις €66 χιλ. το 2010 (Πίνακες 3.13 και 3.14). Ως αποτέλεσμα των εξελίξεων αυτών, το καθαρό περιθώριο κέρδους βρισκόταν το 2010 οριακά υψηλότερο από το μηδέν (0,03%) όταν το προηγούμενο έτος το ποσοστό αυτό έφθανε το 1,6%. Οι χαμηλές αυτές επιδόσεις παρατηρούνται στην αποδοτικότητα τόσο του ενεργητικού όσο και των ιδίων κεφαλαίων, αντιστακώντας τη **πολύ χαμηλή κερδοφόρα δυναμικότητα** που σημειώνει ο υποκλάδος. Συγχρόνως, διαπιστώνεται ότι αναλογία κερδοφόρων προς ζημιολόγων επιχειρήσεων έχει υποχωρήσει σημαντικά το 2010 σε 1,09 όταν το 2008 η αναλογία αυτή ανερχόταν σε 6,33.

Πίνακας 3.13
Εξέλιξη κερδοφόρων-ζημιολόγων εταιριών επιχειρήσεων επεξεργασίας και συντήρησης αλιευμάτων και των προϊόντων τους (152) (αξίες σε χιλ. €)

| Αριθμός και κερδοφορία επιχειρήσεων | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|-------|-------|--------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Σύνολο επιχειρήσεων | 22 | 22 | 23 | - | - |
| Αριθμός κερδοφόρων επιχειρήσεων | 19 | 16 | 12 | -15,8% | -25,0% |
| % κερδοφόρων επιχειρήσεων | 86,4% | 72,7% | 52,2% | - | - |
| Ύψος καθαρών κερδών προ φόρων | 3.688 | 3.918 | 2.381 | 6,2% | -39,2% |
| Αριθμός ζημιολόγων επιχειρήσεων | 3 | 6 | 11 | 100,0% | 83,3% |
| % Ζημιολόγων επιχειρήσεων | 13,6% | 27,3% | 47,8% | - | - |
| Ύψος καθαρών ζημιών προ φόρων | -27 | -758 | -2.315 | 2.741,4% | 205,5% |
| Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιολόγες επιχειρήσεις | 6,33 | 2,67 | 1,09 | - | - |

Πηγή: Hellstat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Εξετάζοντας αναλυτικότερα τα χρηματοοικονομικά μεγέθη, διαπιστώνεται ότι η μείωση των κερδών κατά αρχήν ξεκίνησε από αντίστοιχη, οριακή μεν, μείωση του κύκλου εργασιών και σε συνδυασμό με την άνοδο του κόστους πωληθέντων, τα μικτά κέρδη συρρικνώθηκαν κατά -1,5% σε €44,5 εκ. το 2010. Η πορεία αυτή των μεγεθών οδήγησε με **μικρή υποχώρηση του μικτού περιθωρίου κέρδους** κατά 0,3 εκατοστιαίες μονάδες σε 22,5%.

Αναφορικά με την κεφαλαιακή διάρθρωση του υποκλάδου, **οι επιχειρήσεις υπέστησαν υψηλότερη δανειακή επιβάρυνση το 2010** σε 3,02 μονάδες από 2,7 το προηγούμενο έτος, παρά τη σημαντική συγκράτηση των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων της τάξεως του -14,7%, καθώς τα ίδια κεφάλαια μειώθηκαν κατά -8,8% σε €56,2 εκ., ενώ οι βραχυχρόνιες

υποχρεώσεις συνέχισαν την ανοδική τους πορεία και το 2010, οι οποίες διαμορφώθηκαν στα €121,5 εκ.

Πίνακας 3.14
Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και αριθμοδείκτες επιχειρήσεων επεξεργασίας και συντήρησης αλιευμάτων και των προϊόντων τους (152) (αξίες σε χιλ. €)

| Μεγέθη | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|---------|---------|---------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Λογαριασμοί Ισολογισμών | | | | | |
| Καθαρή αξία Παγίων | 73.106 | 72.275 | 75.480 | -1,1% | 4,4% |
| Αποθέματα | 56.740 | 59.664 | 54.119 | 5,2% | -9,3% |
| Απαιτήσεις | 82.248 | 80.100 | 83.747 | -2,6% | 4,6% |
| Διαθέσιμα-χρεόγραφα | 6.347 | 9.019 | 5.847 | 42,1% | -35,2% |
| Σύνολο Ενεργητικού | 219.260 | 228.197 | 226.395 | 4,1% | -0,8% |
| Ίδια Κεφάλαια | 60.814 | 61.641 | 56.205 | 1,4% | -8,8% |
| Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις | 98.712 | 109.503 | 121.467 | 10,9% | 10,9% |
| Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις | 59.285 | 56.885 | 48.499 | -4,0% | -14,7% |
| Λογαριασμοί Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσεως | | | | | |
| Κύκλος εργασιών | 197.449 | 198.198 | 198.059 | 0,4% | -0,1% |
| Κόστος πωληθέντων | 158.446 | 152.969 | 153.511 | -3,5% | 0,4% |
| Μικτά Κέρδη | 39.003 | 45.230 | 44.548 | 16,0% | -1,5% |
| Καθαρά κέρδη προ φόρων | 3.662 | 3.160 | 66 | -13,7% | -97,9% |
| Βασικοί Αριθμοδείκτες | | | | | |
| Γενικής Ρευστότητας | 1,48 | 1,42 | 1,24 | - | - |
| Ειδικής Ρευστότητας | 0,90 | 0,87 | 0,79 | - | - |
| Μικτό Περιθώριο Κέρδους | 19,8% | 22,8% | 22,5% | - | - |
| Καθαρό Περιθώριο Κέρδους | 1,9% | 1,6% | 0,03% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ενεργητικού | 1,7% | 1,4% | 0,03% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων | 6,0% | 5,1% | 0,1% | - | - |
| Δανειακής Επιβάρυνσης | 2,60 | 2,70 | 3,02 | - | - |

Πηγή: Hellstat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Η άνοδος των απαιτήσεων φαίνεται ότι δεν μπόρεσε να αντισταθμίσει την **αύξηση των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων** και σε συνδυασμό με την **υποχώρηση των υπόλοιπων στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού, η γενική ρευστότητα κατέγραψε μείωση**. Παρόλα αυτά, **διατηρείται σε ικανοποιητικό επίπεδο**, καθώς αυτή διαμορφώθηκε σε τιμή άνω της μονάδας (1,24 μονάδας), γεγονός που υποδηλώνει ότι οι επιχειρήσεις του υποκλάδου φαίνεται πως μπορούν ακόμη να ανταποκρίνονται στις τρέχουσες υποχρεώσεις. Ωστόσο, οι **ενδείξεις για την ειδική ρευστότητα δεν είναι τόσο ενθαρρυντικές**, η οποία, ήδη σε επίπεδο κάτω της μονάδας, μειώθηκε και άλλο και ειδικά αν λάβουμε υπόψη τη **συρρίκνωση των διαθεσίμων**, οι επιχειρήσεις διατρέχουν το κίνδυνο δυσχέρειας ικανοποίησης των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων – οι οποίες κινούνται ανοδικά – σε περίπτωση επισφαλειών ή καθυστερήσεων είσπραξης των απαιτήσεων.

Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών

Οι επιχειρήσεις παραγωγής παρασκευασμένων και διατηρημένων φρούτων και λαχανικών αποτελούσαν το 17,6% του συνολικού αριθμού επιχειρήσεων δείγματος και συνέβαλαν κατά 10,8% στην τελική διαμόρφωση των πωλήσεων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών το 2010. Οι επιδόσεις των συνολικών καθαρών αποτελεσμάτων του υποκλάδου ήταν αρνητικές σε €24,6 εκ., καθώς το 2010 καταγράφηκε υποχώρηση των καθαρών κερδών της τάξεως του -18% σε €23,7 εκ. με ταυτόχρονη άνοδο των καθαρών ζημιών κατά 86,6% σε €48,3 εκ. Αναμενόμενα το **καθαρό περιθώριο κέρδους** εμφανιζόταν αρνητικό (-2%), αποτελώντας **την τρίτη χειρότερη επίδοση** ανάμεσα στους υποκλάδους της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών (Πίνακες 3.15 και 3.16).

Πίνακας 3.15
Εξέλιξη κερδοφόρων-ζημιογόνων εταιριών επιχειρήσεων επεξεργασίας και συντήρησης φρούτων και λαχανικών (153) (αξίες σε χιλ. €)

| Αριθμός και κερδοφορία επιχειρήσεων | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|---------|---------|---------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Σύνολο επιχειρήσεων | 207 | 207 | 207 | - | - |
| Αριθμός κερδοφόρων επιχειρήσεων | 128 | 126 | 118 | -1,6% | -6,3% |
| % κερδοφόρων επιχειρήσεων | 61,8% | 60,9% | 57,0% | - | - |
| Ύψος καθαρών κερδών προ φόρων | 30.907 | 28.891 | 23.697 | -6,5% | -18,0% |
| Αριθμός ζημιογόνων επιχειρήσεων | 79 | 81 | 89 | 2,5% | 9,9% |
| % Ζημιογόνων επιχειρήσεων | 38,2% | 39,1% | 43,0% | - | - |
| Ύψος καθαρών ζημιών προ φόρων | -17.640 | -25.888 | -48.306 | 46,8% | 86,6% |
| Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες επιχειρήσεις | 1,62 | 1,56 | 1,33 | - | - |

Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Σημειώνεται δε ότι, μόνο το καθαρό περιθώριο κέρδους μειώθηκε, εν αντιθέσει με το μικτό, καθώς **τα μικτά κέρδη κινήθηκαν ανοδικά στα €187,6 εκ., κυρίως εξαιτίας της αύξησης των πωλήσεων, οι οποίες διαμορφώθηκαν στα €1,2 δισ. το 2010.** Η άνοδος του κόστους πωληθέντων αντίστοιχα με εκείνη των πωλήσεων διατήρησε σταθερό το μικτό περιθώριο κέρδους σε 15,4% το ίδιο έτος. Εξίσου, η αύξηση των ιδίων κεφαλαίων φαίνεται πως κατάφερε να αντισταθμίσει την ανοδική πορεία των ξένων κεφαλαίων και κυρίως των μακροχρόνιων, ώστε **η δανειακή επιβάρυνση των επιχειρήσεων του υποκλάδου να μην αυξηθεί κατά πολύ το 2010,** η οποία διαμορφώθηκε σε 1,9 μονάδες από 1,85 το προηγούμενο έτος.

Σε σταθερή περίπου τροχιά κινήθηκε και η γενική ρευστότητα, καθώς η αύξηση του κυκλοφορούντος ενεργητικού εξισορρόπησε κατά κάποιο τρόπο την άνοδο των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων, με αποτέλεσμα ο εν λόγω δείκτης να διατηρηθεί **σε ικανοποιητικό επίπεδο** – στις 1,29 μονάδες – το 2010. Ωστόσο, οι επιχειρήσεις του υποκλάδου θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους ότι η διατήρηση της ρευστότητας προέρχεται κυρίως από την αύξηση των

απαιτήσεων και σε συνδυασμό με τη μείωση των διαθεσίμων, ο δείκτης ειδικής ρευστότητας παρέμεινε κάτω της μονάδας – στις 0,73 μονάδες – επομένως σε περίπτωση δυσκολίας ρευστοποίησης των περιουσιακών στοιχείων, οι επιχειρήσεις ενδεχομένως να εξαρτώνται από τις πωλήσεις για ανταπόκριση στις τρέχουσες υποχρεώσεις.

Πίνακας 3.16
Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και αριθμοδείκτες επιχειρήσεων επεξεργασίας και συντήρησης φρούτων και λαχανικών (153) (αξίες σε χιλ. €)

| Μεγέθη | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|-----------|-----------|-----------|------------|---------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Λογαριασμοί Ισολογισμών | | | | | |
| Καθαρή αξία Παγίων | 657.165 | 675.375 | 744.302 | 2,8% | 10,2% |
| Αποθέματα | 485.378 | 481.584 | 488.945 | -0,8% | 1,5% |
| Απαιτήσεις | 428.077 | 443.547 | 522.205 | 3,6% | 17,7% |
| Διαθέσιμα-χρεόγραφα | 114.787 | 113.261 | 103.456 | -1,3% | -8,7% |
| Σύνολο Ενεργητικού | 1.701.641 | 1.730.657 | 1.877.879 | 1,7% | 8,5% |
| Ίδια Κεφάλαια | 578.881 | 604.572 | 644.857 | 4,4% | 6,7% |
| Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις | 811.838 | 795.342 | 870.748 | -2,0% | 9,5% |
| Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις | 305.704 | 323.709 | 356.677 | 5,9% | 10,2% |
| Λογαριασμοί Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσεως | | | | | |
| Κύκλος εργασιών | 1.202.116 | 1.096.030 | 1.215.685 | -8,8% | 10,9% |
| Κόστος πωληθέντων | 1.022.353 | 927.510 | 1.028.090 | -9,3% | 10,8% |
| Μικτά Κέρδη | 179.763 | 168.520 | 187.594 | -6,3% | 11,3% |
| Καθαρά κέρδη προ φόρων | 13.267 | 3.003 | -24.609 | -77,4% | -919,5% |
| Βασικοί Αριθμοδείκτες | | | | | |
| Γενικής Ρευστότητας | 1,27 | 1,31 | 1,29 | - | - |
| Ειδικής Ρευστότητας | 0,67 | 0,71 | 0,73 | - | - |
| Μικτό Περιθώριο Κέρδους | 15,0% | 15,4% | 15,4% | - | - |
| Καθαρό Περιθώριο Κέρδους | 1,1% | 0,3% | -2,0% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ενεργητικού | 0,8% | 0,2% | -1,3% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων | 2,3% | 0,5% | -3,8% | - | - |
| Δανειακής Επιβάρυνσης | 1,93 | 1,85 | 1,90 | - | - |

Πηγή: Hellstat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Παραγωγή φυτικών και ζωικών λιπών

Οι επιχειρήσεις παραγωγής φυτικών και ζωικών λιπών αποτελούσαν το 9,8% του συνολικού αριθμού επιχειρήσεων του δείγματος και συνέβαλαν κατά 10,8% στην τελική διαμόρφωση των πωλήσεων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών. Η κερδοφορία του εν λόγω υποκλάδου **σημείωσε αρκετά καλύτερη εξέλιξη συγκριτικά με τους περισσότερους υποκλάδους**, καθώς όχι μόνο πέτυχε να μειώσει τις καθαρές ζημιές κατά -13,7% σε €8,3 εκ., αλλά αύξησε και τα καθαρά κέρδη με υψηλό ποσοστό (23,4%) στα €44,6 εκ., με αποτέλεσμα τα συνολικά καθαρά αποτελέσματα να κινηθούν το 2010 ανοδικά περισσότερο από το 1/3 σε €36,3 εκ. (Πίνακες 3.17 και 3.18). Η θετική αυτή εξέλιξη προήλθε από την ανοδική πορεία και των μικτών κερδών, τα οποία αυξήθηκαν κατά 6,8% αγγίζοντας €164,6 εκ. και τα οποία

ευνοήθηκαν περισσότερο από τη συγκράτηση του κόστους πωληθέντων παρά από την υποχώρηση, οριακή μιν, του κύκλου εργασιών το 2010.

Πίνακας 3.17
Εξέλιξη κερδοφόρων-ζημιογόνων εταιριών επιχειρήσεων παραγωγής φυτικών και ζωικών λιπών (154) (αξίες σε χιλ. €)

| Αριθμός και κερδοφορία επιχειρήσεων | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|--------|--------|--------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Σύνολο επιχειρήσεων | 116 | 116 | 116 | - | - |
| Αριθμός κερδοφόρων επιχειρήσεων | 72 | 66 | 66 | -8,3% | 0,0% |
| % κερδοφόρων επιχειρήσεων | 62,1% | 56,9% | 56,9% | - | - |
| Ύψος καθαρών κερδών προ φόρων | 55.117 | 36.172 | 44.635 | -34,4% | 23,4% |
| Αριθμός ζημιογόνων επιχειρήσεων | 44 | 50 | 50 | 13,6% | 0,0% |
| % Ζημιογόνων επιχειρήσεων | 37,9% | 43,1% | 43,1% | - | - |
| Ύψος καθαρών ζημιών προ φόρων | -5.574 | -9.675 | -8.345 | 73,6% | -13,7% |
| Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες επιχειρήσεις | 1,64 | 1,32 | 1,32 | - | - |

Πηγή: Hellstat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Πίνακας 3.18
Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και αριθμοδείκτες επιχειρήσεων παραγωγής φυτικών και ζωικών λιπών (154) (αξίες σε χιλ. €)

| Μεγέθη | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|-----------|-----------|-----------|------------|-------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Λογαριασμοί Ισολογισμών | | | | | |
| Καθαρή αξία Παγίων | 319.869 | 420.304 | 416.451 | 31,4% | -0,9% |
| Αποθέματα | 200.333 | 209.678 | 194.714 | 4,7% | -7,1% |
| Απαιτήσεις | 382.292 | 361.021 | 435.106 | -5,6% | 20,5% |
| Διαθέσιμα-χρεόγραφα | 57.071 | 35.845 | 52.305 | -37,2% | 45,9% |
| Σύνολο Ενεργητικού | 964.862 | 1.032.936 | 1.113.043 | 7,1% | 7,8% |
| Ίδια Κεφάλαια | 366.542 | 465.787 | 480.912 | 27,1% | 3,2% |
| Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις | 460.214 | 393.914 | 470.942 | -14,4% | 19,6% |
| Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις | 127.296 | 163.338 | 148.282 | 28,3% | -9,2% |
| Λογαριασμοί Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσεως | | | | | |
| Κύκλος εργασιών | 1.403.004 | 1.224.782 | 1.221.547 | -12,7% | -0,3% |
| Κόστος πωληθέντων | 1.239.303 | 1.070.660 | 1.056.901 | -13,6% | -1,3% |
| Μικτά Κέρδη | 163.701 | 154.122 | 164.646 | -5,9% | 6,8% |
| Καθαρά κέρδη προ φόρων | 49.543 | 26.497 | 36.289 | -46,5% | 37,0% |
| Βασικοί Αριθμοδείκτες | | | | | |
| Γενικής Ρευστότητας | 1,39 | 1,55 | 1,46 | - | - |
| Ειδικής Ρευστότητας | 0,96 | 1,02 | 1,04 | - | - |
| Μικτό Περιθώριο Κέρδους | 11,7% | 12,6% | 13,5% | - | - |
| Καθαρό Περιθώριο Κέρδους | 3,5% | 2,2% | 3,0% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ενεργητικού | 5,1% | 2,6% | 3,3% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων | 13,5% | 5,7% | 7,5% | - | - |
| Δανειακής Επιβάρυνσης | 1,60 | 1,20 | 1,29 | - | - |

Πηγή: Hellstat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Η βελτιωμένη αυτή εικόνα της κερδοφορίας είχε αντίστοιχο αντίκτυπο και στην αποδοτικότητα του υποκλάδου, καθώς όλοι οι εξεταζόμενοι δείκτες κινήθηκαν ανοδικά. Από

την άλλη πλευρά, η συρρίκνωση των μακροχρόνιων υποχρεώσεων και η αύξηση των ιδίων κεφαλαίων δε φαίνεται ότι ήταν αρκετές για να αντισταθμίσουν την άνοδο των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων, με αποτέλεσμα να αυξηθεί οριακά η δανειακή επιβάρυνση σε 1,29 μονάδες το 2010 από 1,2 μονάδες το 2009. Συγχρόνως, η αύξηση των στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού δεν μπόρεσε να συγκρατήσει την υποχώρηση της γενικής ρευστότητας, η οποία ωστόσο, παρέμεινε σε ικανοποιητικό επίπεδο, αγγίζοντας τις 1,46 μονάδες. Παράλληλα, **η άνοδος των διαθεσίμων ευνόησε την τελική διαμόρφωση της ειδικής ρευστότητας στις 1,04 μονάδες, εξασφαλίζοντας επαρκή ρευστότητα** για ανταπόκριση των τρεχουσών αναγκών των επιχειρήσεων του υποκλάδου από τα άμεσα ρευστοποιήσιμα περιουσιακά τους στοιχεία.

Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων

Οι επιχειρήσεις παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων αποτελούσαν το 9,5% του συνολικού αριθμού επιχειρήσεων του δείγματος και συνέβαλαν κατά 17,9% στην τελική διαμόρφωση των πωλήσεων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, έχοντας τη δεύτερη υψηλότερη συμμετοχή σε όρους κύκλου εργασιών το 2010. **Η κερδοφορία και αυτού του υποκλάδου πλήχθηκε σημαντικά το 2010**, ο οποίος είδε τόσο τα καθαρά του κέρδη να υποχωρούν κατά -27,6% σε €39,2 εκ. όσο και τις καθαρές του ζημιές να επιδεινώνονται κατά 82,2% σε €138,6 εκ., με αποτέλεσμα τα συνολικά καθαρά αποτελέσματα να είναι αρνητικά στα €99,5 εκ. (Πίνακες 3.19 και 3.20). Ο υποκλάδος αυτός **είχε τη δεύτερη χειρότερη επίδοση του καθαρού περιθωρίου κέρδους (-4,9%)** ανάμεσα στους υποκλάδους της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών το 2010 (Διάγραμμα 3.9). Η επιδείνωση της κερδοφορίας, σε συνδυασμό με την υποχώρηση των πωλήσεων, είχε αντίκτυπο και στην αποδοτικότητα του υποκλάδου γενικότερα και συνεπώς και οι υπόλοιποι σχετικοί δείκτες κινήθηκαν πτωτικά.

Πίνακας 3.19
Εξέλιξη κερδοφόρων-ζημιογόνων εταιριών επιχειρήσεων παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων (155) (αξίες σε χιλ. €)

| Αριθμός και κερδοφορία επιχειρήσεων | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|---------|---------|----------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Σύνολο επιχειρήσεων | 112 | 111 | 111 | - | - |
| Αριθμός κερδοφόρων επιχειρήσεων | 81 | 77 | 74 | -4,9% | -3,9% |
| % κερδοφόρων επιχειρήσεων | 72,3% | 69,4% | 66,7% | - | - |
| Ύψος καθαρών κερδών προ φόρων | 33.136 | 54.095 | 39.154 | 63,3% | -27,6% |
| Αριθμός ζημιογόνων επιχειρήσεων | 31 | 34 | 37 | 9,7% | 8,8% |
| % Ζημιογόνων επιχειρήσεων | 27,7% | 30,6% | 33,3% | - | - |
| Ύψος καθαρών ζημιών προ φόρων | -42.771 | -76.101 | -138.631 | 77,9% | 82,2% |
| Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες επιχειρήσεις | 2,61 | 2,26 | 2,00 | - | - |

Πηγή: Hellstat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Ενθαρρυντικό ωστόσο στοιχείο για τον υποκλάδο αποτελεί το γεγονός ότι η δανειακή επιβάρυνση αμβλύθηκε το 2010 σε 1,3 μονάδες από 2,08 το 2009, καθώς η στήριξη στα ξένα κεφάλαια (μακροχρόνιες και βραχυχρόνιες υποχρεώσεις) μειώθηκε, ενώ ταυτόχρονα τα ίδια κεφάλαια αυξήθηκαν. Συγχρόνως, η έντονη υποχώρηση των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων περισσότερο από το 1/3, παρά τη μείωση του κυκλοφορούντος ενεργητικού, **ενίσχυσε τη γενική ρευστότητα σε ικανοποιητικό επίπεδο** (1,05 μονάδες) και σε συνδυασμό με την άνοδο των διαθεσίμων τονώθηκε η ειδική ρευστότητα στις 0,75 μονάδες, η οποία όμως έχει ακόμη περιθώρια βελτίωσης για να θεωρηθεί επαρκής.

Πίνακας 3.20
Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και αριθμοδείκτες επιχειρήσεων παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων (155) (αξίες σε χιλ. €)

| Μεγέθη | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|-----------|-----------|-----------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Λογαριασμοί Ισολογισμών | | | | | |
| Καθαρή αξία Παγίων | 2.261.425 | 2.168.530 | 1.754.711 | -4,1% | -19,1% |
| Αποθέματα | 338.914 | 333.324 | 316.693 | -1,6% | -5,0% |
| Απαιτήσεις | 664.250 | 731.575 | 600.743 | 10,1% | -17,9% |
| Διαθέσιμα-χρεόγραφα | 240.881 | 98.389 | 115.421 | -59,2% | 17,3% |
| Σύνολο Ενεργητικού | 3.561.973 | 3.380.487 | 2.864.251 | -5,1% | -15,3% |
| Ίδια Κεφάλαια | 1.208.664 | 1.095.444 | 1.245.004 | -9,4% | 13,7% |
| Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις | 1.035.070 | 1.629.420 | 1.057.263 | 57,4% | -35,1% |
| Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις | 1.311.749 | 650.099 | 556.747 | -50,4% | -14,4% |
| Λογαριασμοί Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσεως | | | | | |
| Κύκλος εργασιών | 2.348.198 | 2.228.823 | 2.023.940 | -5,1% | -9,2% |
| Κόστος πωληθέντων | 1.734.597 | 1.633.869 | 1.535.331 | -5,8% | -6,0% |
| Μικτά Κέρδη | 613.600 | 594.953 | 488.609 | -3,0% | -17,9% |
| Καθαρά κέρδη προ φόρων | -9.635 | -22.006 | -99.477 | 128,4% | 352,0% |
| Βασικοί Αριθμοδείκτες | | | | | |
| Γενικής Ρευστότητας | 1,25 | 0,74 | 1,05 | - | - |
| Ειδικής Ρευστότητας | 0,93 | 0,54 | 0,75 | - | - |
| Μικτό Περιθώριο Κέρδους | 26,1% | 26,7% | 24,1% | - | - |
| Καθαρό Περιθώριο Κέρδους | -0,4% | -1,0% | -4,9% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ενεργητικού | -0,3% | -0,7% | -3,5% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων | -0,8% | -2,0% | -8,0% | - | - |
| Δανειακής Επιβάρυνσης | 1,94 | 2,08 | 1,30 | - | - |

Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Παραγωγή αμύλου και προϊόντων αλευρόμυλων και αμύλου

Οι επιχειρήσεις παραγωγής αμύλου και προϊόντων αλευρόμυλων και αμύλου αποτελούσαν το 4,2% του συνολικού αριθμού επιχειρήσεων του δείγματος και συνέβαλαν κατά 3,8% στην τελική διαμόρφωση των πωλήσεων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών. Η αύξηση των ζημιολόγων εταιριών και αντίστοιχα των καθαρών ζημιών οδήγησε σε σημαντική μείωση της αναλογίας κερδοφόρων προς ζημιολόγους επιχειρήσεις σε 3,36 το 2010 από 8,8 το 2009 (Πίνακας 3.21). Παρά την υποχώρηση των συνολικών καθαρών αποτελεσμάτων περισσότερο

από το μισό, αυτά παρέμειναν θετικά σε €13,5 εκ. το 2010 και **ο υποκλάδος παρουσίασε, μετά την ποποποία, τη δεύτερη καλύτερη επίδοση του καθαρού περιθωρίου κέρδους σε 3,1%** (Πίνακας 3.22, Διάγραμμα 3.9). Η διατήρηση των καθαρών κερδών βοήθησε τον υποκλάδο να εμφανίσει θετική αποδοτικότητα το 2010, όπως αντανακλάται από τους σχετικούς δείκτες, αν και με υποχώρηση των μεγεθών τους.

Πίνακας 3.21
Εξέλιξη κερδοφόρων-ζημιογόνων εταιριών επιχειρήσεων παραγωγής αμύλου και προϊόντων αλευρόμυλων και αμύλου (156) (αξίες σε χιλ. €)

| Αριθμός και κερδοφορία επιχειρήσεων | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|--------|--------|--------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Σύνολο επιχειρήσεων | 49 | 49 | 48 | - | - |
| Αριθμός κερδοφόρων επιχειρήσεων | 43 | 44 | 37 | 2,3% | -15,9% |
| % κερδοφόρων επιχειρήσεων | 87,8% | 89,8% | 77,1% | - | - |
| Ύψος καθαρών κερδών προ φόρων | 26.808 | 32.361 | 17.655 | 20,7% | -45,4% |
| Αριθμός ζημιογόνων επιχειρήσεων | 6 | 5 | 11 | -16,7% | 120,0% |
| % Ζημιογόνων επιχειρήσεων | 12,2% | 10,2% | 22,9% | - | - |
| Ύψος καθαρών ζημιών προ φόρων | -4.802 | -1.105 | -4.124 | -77,0% | 273,2% |
| Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες επιχειρήσεις | 7,17 | 8,80 | 3,36 | - | - |

Πηγή: Hellstat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Πίνακας 3.22
Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και αριθμοδείκτες επιχειρήσεων παραγωγής αμύλου και προϊόντων αλευρόμυλων και αμύλου (156) (αξίες σε χιλ. €)

| Μεγέθη | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|---------|---------|---------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Λογαριασμοί Ισολογισμών | | | | | |
| Καθαρή αξία Παγίων | 282.684 | 282.738 | 288.199 | 0,02% | 1,9% |
| Αποθέματα | 100.212 | 91.877 | 95.582 | -8,3% | 4,0% |
| Απαιτήσεις | 250.501 | 240.901 | 240.939 | -3,8% | 0,02% |
| Διαθέσιμα-χρεόγραφα | 42.872 | 51.228 | 30.475 | 19,5% | -40,5% |
| Σύνολο Ενεργητικού | 678.951 | 672.349 | 661.105 | -1,0% | -1,7% |
| Ίδια Κεφάλαια | 279.694 | 299.805 | 283.819 | 7,2% | -5,3% |
| Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις | 257.747 | 240.960 | 263.105 | -6,5% | 9,2% |
| Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις | 138.806 | 129.286 | 111.180 | -6,9% | -14,0% |
| Λογαριασμοί Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσεως | | | | | |
| Κύκλος εργασιών | 571.700 | 476.830 | 430.533 | -16,6% | -9,7% |
| Κόστος πωληθέντων | 457.085 | 371.653 | 338.784 | -18,7% | -8,8% |
| Μικτά Κέρδη | 114.615 | 105.177 | 91.749 | -8,2% | -12,8% |
| Καθαρά κέρδη προ φόρων | 22.006 | 31.256 | 13.531 | 42,0% | -56,7% |
| Βασικοί Αριθμοδείκτες | | | | | |
| Γενικής Ρευστότητας | 1,53 | 1,61 | 1,41 | - | - |
| Ειδικής Ρευστότητας | 1,14 | 1,23 | 1,04 | - | - |
| Μικτό Περιθώριο Κέρδους | 20,0% | 22,1% | 21,3% | - | - |
| Καθαρό Περιθώριο Κέρδους | 3,8% | 6,6% | 3,1% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ενεργητικού | 3,2% | 4,6% | 2,0% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων | 7,9% | 10,4% | 4,8% | - | - |
| Δανειακής Επιβάρυνσης | 1,42 | 1,23 | 1,32 | - | - |

Πηγή: Hellstat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Η συγκράτηση του κόστους πωληθέντων είχε ως αποτέλεσμα να απορροφηθεί ένα μέρος της υποχώρησης του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων του υποκλάδου, έτσι ώστε το μικτό περιθώριο κέρδους να συμπιεστεί μόνο κατά 0,7 εκατοστιαίες μονάδες σε 21,3% το 2010. Η αρνητική πορεία των ιδίων κεφαλαίων σε συνδυασμό με την αύξηση των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων, παρά τον περιορισμό των μακροχρόνιων υποχρεώσεων οδήγησε να **επιδείνωση της δανειακής επιβάρυνσης** του υποκλάδου σε 1,32 μονάδες το 2010 από 1,23 το 2009, ο οποίος εξακολουθεί να στηρίζεται περισσότερο στο δανεισμό από ότι στα ίδια κεφάλαια για τη χρηματοδότηση των περιουσιακών του στοιχείων. Η ρευστότητα, παρά την υποχώρηση που σημείωσε, επηρεαζόμενη ως ένα βαθμό και από την αντίστοιχη μείωση των διαθεσίμων, συνέχισε να διατηρείται σε ικανοποιητικό επίπεδο.

Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών

Οι επιχειρήσεις παραγωγής παρασκευασμένων ζωοτροφών αποτελούν το 5,1% του συνολικού αριθμού επιχειρήσεων του δείγματος και συνέβαλαν κατά 3,4% στην τελική διαμόρφωση των πωλήσεων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών το 2010. Παρά τη συγκράτηση των καθαρών ζημιών, η επιδείνωση των καθαρών κερδών οδήγησε σε αρνητικά συνολικά καθαρά αποτελέσματα του υποκλάδου ύψους €4,5 εκ. το 2010 (Πίνακες 3.23 και 3.24). Παρότι οι δείκτες αποδοτικότητας βελτιώθηκαν, διατηρούνταν με αρνητικό πρόσημο, με εξαίρεση το μικτό περιθώριο κέρδους. Η μεγαλύτερη αύξηση του κόστους πωληθέντων, παρά την οριακή βελτίωση του κύκλου εργασιών το 2010 είχε ως αποτέλεσμα την επιδείνωση των μικτών κερδών κατά -7,1% σε €49,2 εκ., με το μικτό περιθώριο κέρδους να υποχωρεί κατά 1 εκατοστιαία μονάδα σε €12,8%.

Πίνακας 3.23
Εξέλιξη κερδοφόρων-ζημιογόνων εταιριών επιχειρήσεων παραγωγής παρασκευασμένων ζωοτροφών (157) (αξίες σε χιλ. €)

| Αριθμός και κερδοφορία επιχειρήσεων | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|---------|---------|---------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Σύνολο επιχειρήσεων | 58 | 58 | 59 | - | - |
| Αριθμός κερδοφόρων επιχειρήσεων | 38 | 40 | 38 | 5,3% | -5,0% |
| % κερδοφόρων επιχειρήσεων | 65,5% | 69,0% | 64,4% | - | - |
| Ύψος καθαρών κερδών προ φόρων | 5.384 | 8.154 | 7.824 | 51,5% | -4,1% |
| Αριθμός ζημιογόνων επιχειρήσεων | 20 | 18 | 21 | -10,0% | 16,7% |
| % Ζημιογόνων επιχειρήσεων | 34,5% | 31,0% | 35,6% | - | - |
| Ύψος καθαρών ζημιών προ φόρων | -15.998 | -18.432 | -12.334 | 15,2% | -33,1% |
| Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες επιχειρήσεις | 1,90 | 2,22 | 1,81 | - | - |

Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Οι επιχειρήσεις του υποκλάδου στηρίζονται αρκετά για τη χρηματοδότηση των περιουσιακών τους στοιχείων στις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις – παρά τη υποχώρησή τους – και επομένως η

δανειακή επιβάρυνση εμφανιζόταν το 2010 αρκετά υψηλή στις 2,49 μονάδες, παρόλο που και τα ίδια κεφαλαία αυξήθηκαν σημαντικά. Η μείωση των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων το 2010 κατά -6,4% και των διαθεσίμων κατά 60% βελτίωσαν ιδιαίτερα τη **ρευστότητα του υποκλάδου, η οποία βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο** για την ανταπόκριση των τρεχουσών αναγκών. Ωστόσο, αξ σημειωθεί ότι συμμετοχή των απαιτήσεων στο κυκλοφορούν ενεργητικό εξακολουθεί να βρίσκεται σε υψηλό βαθμό, κάτι που θα πρέπει να έχουν υπόψη τους οι επιχειρήσεις σε περιπτώσεις επισφαλειών ή καθυστερήσεων εισπράξεων των απαιτήσεων.

Πίνακας 3.24
Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και αριθμοδείκτες επιχειρήσεων παραγωγής παρασκευασμένων ζωοτροφών (157) (αξίες σε χιλ. €)

| Μεγέθη | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|---------|---------|---------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Λογαριασμοί Ισολογισμών | | | | | |
| Καθαρή αξία Παγίων | 147.171 | 144.623 | 140.262 | -1,7% | -3,0% |
| Αποθέματα | 60.272 | 50.111 | 49.793 | -16,9% | -0,6% |
| Απαιτήσεις | 253.596 | 251.711 | 246.795 | -0,7% | -2,0% |
| Διαθέσιμα-χρεόγραφα | 28.671 | 21.158 | 33.860 | -26,2% | 60,0% |
| Σύνολο Ενεργητικού | 491.713 | 469.456 | 472.206 | -4,5% | 0,6% |
| Ίδια Κεφάλαια | 118.755 | 118.535 | 133.863 | -0,2% | 12,9% |
| Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις | 263.852 | 251.120 | 235.146 | -4,8% | -6,4% |
| Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις | 105.070 | 95.655 | 97.762 | -9,0% | 2,2% |
| Λογαριασμοί Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσεως | | | | | |
| Κύκλος εργασιών | 458.240 | 383.744 | 384.484 | -16,3% | 0,2% |
| Κόστος πωληθέντων | 405.374 | 330.792 | 335.302 | -18,4% | 1,4% |
| Μικτά Κέρδη | 52.866 | 52.951 | 49.182 | 0,2% | -7,1% |
| Καθαρά κέρδη προ φόρων | -10.614 | -10.278 | -4.511 | -3,2% | -56,1% |
| Βασικοί Αριθμοδείκτες | | | | | |
| Γενικής Ρευστότητας | 1,30 | 1,29 | 1,41 | - | - |
| Ειδικής Ρευστότητας | 1,07 | 1,09 | 1,19 | - | - |
| Μικτό Περιθώριο Κέρδους | 11,5% | 13,8% | 12,8% | - | - |
| Καθαρό Περιθώριο Κέρδους | -2,3% | -2,7% | -1,2% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ενεργητικού | -2,2% | -2,2% | -1,0% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων | -8,9% | -8,7% | -3,4% | - | - |
| Δανειακής Επιβάρυνσης | 3,11 | 2,93 | 2,49 | - | - |

Πηγή: Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής

Οι επιχειρήσεις παραγωγής άλλων ειδών διατροφής (όπως, σνακ, είδη ζαχαροπλαστικής, ζυμαρικά κ.ά.) αποτελούσαν το 26% του συνολικού αριθμού επιχειρήσεων του δείγματος και συνέβαλαν κατά 24,2% στην τελική διαμόρφωση των πωλήσεων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών το 2010, έχοντας την υψηλότερη συμμετοχή στον κλάδο τόσο σε όρους αριθμού επιχειρήσεων όσο και σε όρους κύκλου εργασιών. **Παρά τις υψηλές αυτές επιδόσεις των πωλήσεων, ο υποκλάδος παρουσιάζει το χειρότερο καθαρό περιθώριο κέρδους**

ανάμεσα στους υποκλάδους της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών με -6,2% (Διάγραμμα 3.9). Φαίνεται πως τα υψηλά έξοδα, λειτουργικά και μη, απορρόφησαν αρκετά από την κερδοφορία των επιχειρήσεων του υποκλάδου, καθώς η σημαντική επιδείνωση των καθαρών ζημιών ύψους €337,8 εκ. σε συνδυασμό με την αντίστοιχη μείωση των καθαρών κερδών ύψους €169 εκ. οδήγησε το 2010 σε αρνητικά συνολικά καθαρά αποτελέσματα φθάνοντας τα €168,8 εκ. (Πίνακες 3.25, 3.26).

Πίνακας 3.25
Εξέλιξη κερδοφόρων-ζημιογόνων εταιριών επιχειρήσεων παραγωγής άλλων ειδών διατροφής (158) (αξίες σε χιλ. €)

| Αριθμός και κερδοφορία επιχειρήσεων | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|---------|---------|----------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Σύνολο επιχειρήσεων | 303 | 303 | 302 | - | - |
| Αριθμός κερδοφόρων επιχειρήσεων | 221 | 223 | 201 | 0,9% | -9,9% |
| % κερδοφόρων επιχειρήσεων | 72,9% | 73,6% | 66,6% | - | - |
| Ύψος καθαρών κερδών προ φόρων | 219.374 | 209.462 | 168.995 | -4,5% | -19,3% |
| Αριθμός ζημιογόνων επιχειρήσεων | 82 | 80 | 101 | -2,4% | 26,3% |
| % Ζημιογόνων επιχειρήσεων | 27,1% | 26,4% | 33,4% | - | - |
| Ύψος καθαρών ζημιών προ φόρων | -36.691 | -70.748 | -337.827 | 92,8% | 377,5% |
| Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες επιχειρήσεις | 2,70 | 2,79 | 1,99 | - | - |

Πηγή: Hellstat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Το αξιοσημείωτο είναι ότι η ενίσχυση των πωλήσεων αύξησε, έστω και οριακά, τα μικτά κέρδη σε €979,8 εκ. το 2010. Ωστόσο, η ακόμη εντονότερη άνοδος του κόστους πωληθέντων σε σχέση με τον κύκλο εργασιών δείχνει να επηρέασε την τελική διαμόρφωση του μικτού περιθωρίου κέρδους, το οποίο μειώθηκε κατά 1,2 εκατοστιαίες μονάδες σε 35,8%. **Οι επιχειρήσεις του υποκλάδου, αύξησαν σημαντικά το δανεισμό τους το 2010,** στον οποίο στηρίζονται αρκετά για την άντληση πόρων χρηματοδότησης παρά την ταυτόχρονη άνοδο των ιδίων κεφαλαίων, καθώς η δανειακή επιβάρυνση αυξήθηκε στις 1,72 μονάδες. **Η σημαντική άνοδος των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων** κατά 14%, οι οποίες έφθασαν τα €1,6 δισ. **επηρέασαν αρνητικά τη ρευστότητα του υποκλάδου, παρά τη βελτίωση των μεγεθών των στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού.**

Πίνακας 3.26
Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και αριθμοδείκτες επιχειρήσεων παραγωγής άλλων ειδών
διατροφής (158) (αξίες σε χιλ. €)

| Μεγέθη | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|-----------|-----------|-----------|------------|---------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Λογαριασμοί Ισολογισμών | | | | | |
| Καθαρή αξία Παγίων | 1.615.244 | 1.626.518 | 1.948.228 | 0,7% | 19,8% |
| Αποθέματα | 370.833 | 366.962 | 358.213 | -1,0% | -2,4% |
| Απαιτήσεις | 964.368 | 989.990 | 1.052.396 | 2,7% | 6,3% |
| Διαθέσιμα-χρεόγραφα | 169.347 | 180.183 | 218.319 | 6,4% | 21,2% |
| Σύνολο Ενεργητικού | 3.152.868 | 3.192.715 | 3.629.511 | 1,3% | 13,7% |
| Ίδια Κεφάλαια | 1.232.391 | 1.269.700 | 1.324.469 | 3,0% | 4,3% |
| Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις | 1.354.224 | 1.383.069 | 1.577.170 | 2,1% | 14,0% |
| Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις | 538.003 | 511.544 | 696.977 | -4,9% | 36,2% |
| Λογαριασμοί Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσεως | | | | | |
| Κύκλος εργασιών | 2.640.951 | 2.631.509 | 2.736.201 | -0,4% | 4,0% |
| Κόστος πωληθέντων | 1.681.272 | 1.657.273 | 1.756.370 | -1,4% | 6,0% |
| Μικτά Κέρδη | 959.679 | 974.236 | 979.831 | 1,5% | 0,6% |
| Καθαρά κέρδη προ φόρων | 182.683 | 138.714 | -168.832 | -24,1% | -221,7% |
| Βασικοί Αριθμοδείκτες | | | | | |
| Γενικής Ρευστότητας | 1,13 | 1,13 | 1,06 | - | - |
| Ειδικής Ρευστότητας | 0,85 | 0,86 | 0,83 | - | - |
| Μικτό Περιθώριο Κέρδους | 36,3% | 37,0% | 35,8% | - | - |
| Καθαρό Περιθώριο Κέρδους | 6,9% | 5,3% | -6,2% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ενεργητικού | 5,8% | 4,3% | -4,7% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων | 14,8% | 10,9% | -12,7% | - | - |
| Δανειακής Επιβάρυνσης | 1,54 | 1,49 | 1,72 | - | - |

Πηγή: Hellstat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Ποτοποιία

Οι επιχειρήσεις ποτοποιίας αποτελούν το 14,3% του συνολικού αριθμού επιχειρήσεων του δείγματος και συνέβαλαν κατά 17,7% στην τελική διαμόρφωση των πωλήσεων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών το 2010. **Η ποτοποιία φαίνεται να αντιστέκεται στις πιέσεις που δέχεται καθώς η κερδοφορία της διατηρεί θετικό πρόσημο και εμφανίζει το καλύτερο περιθώριο κέρδους ανάμεσα στους υποκλάδους της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών ύψους 4,1%** (Διάγραμμα 3.9). Παρά την επιδείνωση των καθαρών ζημιών κατά 47,2%, οι οποίες το 2010 άγγιξαν τα €43,8 εκ. και των καθαρών κερδών κατά 66,1%, τα οποία διαμορφώθηκαν στα €125,1 εκ., τα συνολικά καθαρά αποτελέσματα διατηρήθηκαν θετικά φθάνοντας τα €81,3 εκ. (Πίνακες 3.27 και 3.28).

Η αποδοτικότητα της ποτοποιίας, αν και παραμένει θετική, μειώθηκε το 2010 όπως αντανακλάται από τους σχετικούς δείκτες. Η συγκράτηση του κόστους πωληθέντων δεν ήταν αρκετή να αντισταθμίσει την υποχώρηση των πωλήσεων, με αποτέλεσμα τα μικτά κέρδη να μειωθούν σε €830,3 εκ. **Ενθαρρυντικό στοιχείο για τον υποκλάδο είναι ότι οι επιχειρήσεις βασίζονται περισσότερο στα ίδια κεφάλαια από ότι στο δανεισμό για τη χρηματοδότηση των περιουσιακών στοιχείων** και αυτό έχει ως συνέπεια η δανειακή επιβάρυνση να διαμορφωθεί το 2010 στις 0,68 μονάδες. Σε αυτή την εξέλιξη συνέβαλαν

θετικά ο περιορισμός των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων περισσότερο από το 1/3 και η μικρότερη μείωση των βραχυχρόνιων, παρότι καταγράφηκε συγχρόνως συρρίκνωση των ιδίων κεφαλαίων.

Πίνακας 3.27
Εξέλιξη κερδοφόρων-ζημιογόνων εταιριών επιχειρήσεων ποτοποιίας (159) (αξίες σε χιλ. €)

| Αριθμός και κερδοφορία επιχειρήσεων | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|---------|---------|---------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Σύνολο επιχειρήσεων | 165 | 166 | 166 | - | - |
| Αριθμός κερδοφόρων επιχειρήσεων | 115 | 105 | 98 | -8,7% | -6,7% |
| % κερδοφόρων επιχειρήσεων | 69,7% | 63,3% | 59,0% | - | - |
| Ύψος καθαρών κερδών προ φόρων | 338.611 | 368.601 | 125.065 | 8,9% | -66,1% |
| Αριθμός ζημιογόνων επιχειρήσεων | 50 | 61 | 68 | 22,0% | 11,5% |
| % Ζημιογόνων επιχειρήσεων | 30,3% | 36,7% | 41,0% | - | - |
| Ύψος καθαρών ζημιών προ φόρων | -31.548 | -29.758 | -43.812 | -5,7% | 47,2% |
| Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες επιχειρήσεις | 2,30 | 1,72 | 1,44 | - | - |

Πηγή: Hellstat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Πίνακας 3.28
Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και αριθμοδείκτες επιχειρήσεων ποτοποιίας (159) (αξίες σε χιλ. €)

| Μεγέθη | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή | |
|--|-----------|-----------|-----------|------------|--------|
| | | | | 08-09 | 09-10 |
| Λογαριασμοί Ισολογισμών | | | | | |
| Καθαρή αξία Παγίων | 3.353.666 | 3.446.992 | 2.806.162 | 2,8% | -18,6% |
| Αποθέματα | 376.821 | 335.675 | 322.626 | -10,9% | -3,9% |
| Απαιτήσεις | 714.807 | 763.262 | 769.258 | 6,8% | 0,8% |
| Διαθέσιμα-χρεόγραφα | 276.738 | 278.972 | 195.080 | 0,8% | -30,1% |
| Σύνολο Ενεργητικού | 4.749.268 | 4.846.986 | 4.181.962 | 2,1% | -13,7% |
| Ίδια Κεφάλαια | 3.199.235 | 2.702.055 | 2.476.698 | -15,5% | -8,3% |
| Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις | 882.660 | 933.079 | 922.059 | 5,7% | -1,2% |
| Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις | 615.382 | 1.177.249 | 752.390 | 91,3% | -36,1% |
| Λογαριασμοί Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσεως | | | | | |
| Κύκλος εργασιών | 2.153.165 | 2.123.531 | 2.002.518 | -1,4% | -5,7% |
| Κόστος πωληθέντων | 1.201.482 | 1.208.481 | 1.172.250 | 0,6% | -3,0% |
| Μικτά Κέρδη | 951.683 | 915.049 | 830.268 | -3,8% | -9,3% |
| Καθαρά κέρδη προ φόρων | 307.063 | 338.843 | 81.253 | 10,3% | -76,0% |
| Βασικοί Αριθμοδείκτες | | | | | |
| Γενικής Ρευστότητας | 1,57 | 1,49 | 1,48 | - | - |
| Ειδικής Ρευστότητας | 1,14 | 1,13 | 1,13 | - | - |
| Μικτό Περιθώριο Κέρδους | 44,2% | 43,1% | 41,5% | - | - |
| Καθαρό Περιθώριο Κέρδους | 14,3% | 16,0% | 4,1% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ενεργητικού | 6,5% | 7,0% | 1,9% | - | - |
| Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων | 9,6% | 12,5% | 3,3% | - | - |
| Δανειακής Επιβάρυνσης | 0,47 | 0,78 | 0,68 | - | - |

Πηγή: Hellstat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Παράλληλα, η ρευστότητα των επιχειρήσεων ποτοποιίας διατηρήθηκε σε σταθερά ικανοποιητικό επίπεδο το 2010. Ωστόσο, οι επιχειρήσεις για τη διατήρηση μελλοντικά επαρκούς ρευστότητας θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους τη μείωση των διαθέσιμων τους σε

συνδυασμό με την υποχώρηση των πωλήσεων, καθώς μπορεί μεν η ειδική ρευστότητα να διατηρείται άνω της μονάδας, ωστόσο τα άμεσα ρευστοποιήσιμα περιουσιακά τους στοιχεία μειώθηκαν.

3.5 Χρηματοοικονομική ανάλυση εισηγμένων επιχειρήσεων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών στο ΧΑΑ το 2011

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι λογιστικές καταστάσεις των εισηγμένων εταιριών στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών στον κλάδο Τροφίμων και Ποτών για το εννιάμηνο του 2011¹¹, για την απόκτηση μιας πρώτης αίσθησης της χρηματοοικονομικής εικόνας της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών για τη χρονιά αυτή. Οι πρώτες ενδείξεις για τη χρήση του 2011 όπως προκύπτει από τη σύγκριση του χρονικού διαστήματος Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2011 με το αντίστοιχο του 2010, είναι ότι διαπιστώνεται **άμβλυση ως ένα βαθμό των αρνητικών χρηματοοικονομικών επιδόσεων**, η οποία θα μπορούσε να αποδοθεί ενδεχομένως στον εξορθολογισμό της επιχειρηματικής συμπεριφοράς των εισηγμένων επιχειρήσεων μέσα στο ευρύτερο δυσμενές μακροοικονομικό περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιούνται. Πιο συγκεκριμένα παρατηρείται **αντιστροφή της αρνητικής πορείας των καθαρών αποτελεσμάτων**, με τις εισηγμένες επιχειρήσεις του κλάδου να καταγράφουν καθαρά κέρδη €6,7 δισ. από ζημιές ύψους €2,1 δισ. που εμφάνιζαν το προηγούμενο έτος (Πίνακας 3.29).

Πίνακας 3.29
Παρουσίαση χρηματοοικονομικής εικόνας εισηγμένων επιχειρήσεων στο Χ.Α.Α. στον κλάδο Τρόφιμα-Ποτά (αξίες σε εκ. €)

| | Ιαν.-Σεπτ. 2010 | Ιαν.-Σεπτ. 2011 | % Μεταβολή |
|---|-----------------|-----------------|------------|
| Χρηματοοικονομικά μεγέθη | | | |
| Κύκλος εργασιών | 1.637,37 | 1.643,26 | 0,4% |
| Μικτά κέρδη | 510,33 | 469,51 | -8,0% |
| Καθαρά αποτελέσματα προ φόρων | -2,13 | 6,70 | -414,2% |
| Ενεργητικό | 5.491,12 | 4.634,36 | -15,6% |
| Ίδια Κεφάλαια | 2.444,96 | 2.276,48 | -6,9% |
| Σύνολο υποχρεώσεων | 3.046,16 | 2.421,70 | -20,5% |
| Αριθμοδείκτες | | | |
| Μικτό περιθώριο κέρδους (%) | 31,2% | 28,6% | - |
| Καθαρό περιθώριο κέρδους (%) | -0,1% | 0,4% | - |
| Αποδοτικότητα ενεργητικού (%) | -0,04% | 0,1% | - |
| Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (%) | -0,1% | 0,3% | - |
| Ταχύτητα κυκλοφορίας ενεργητικού (:1) | 0,30 | 0,35 | - |
| Ταχύτητα κυκλοφορίας ιδίων κεφαλαίων (:1) | 0,67 | 0,72 | - |
| Δανειακή επιβάρυνση (:1) | 1,25 | 1,06 | - |

Πηγή: Επεξεργασία δημοσιευμένων στοιχείων και πληροφοριών Ιαν.-Σεπτ. 2010 και 2011 εισηγμένων επιχειρήσεων στο ΧΑΑ.

Σημείωση: Ο κύκλος εργασιών και τα μικτά κέρδη για τις εταιρίες Ι. ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ & ΥΙΟΣ HOLDING Α.Ε. και ELBISCO Α.Ε ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ αναφέρονται στον όμιλο, καθώς δεν υπήρχαν διαθέσιμα τα μεγέθη αυτά για την εταιρία. Δεν περιλαμβάνεται η ΚΑΡΔΑΣΙΛΑΡΗΣ & ΥΙΟΙ Α.Ε.Β.Ε., η οποία βρίσκεται σε αναστολή από το Δεκέμβριο του 2010, καθώς δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία για το 2011, ενώ δεν περιλαμβάνεται ούτε η VIVARTIA ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, η οποία πλέον δεν είναι στο ΧΑΑ.

¹¹ Το χρονικό διάστημα, το οποίο ήταν διαθέσιμο για το 2011 κατά τη συγγραφή του κεφαλαίου.

Συγχρόνως, θετικά κινήθηκαν και οι πωλήσεις, με αποτέλεσμα η αποδοτικότητα των εισηγμένων επιχειρήσεων να βελτιώνεται, αν και το μικτό περιθώριο κέρδους σημείωσε υποχώρηση, το οποίο ωστόσο εξακολουθεί να διατηρείται σε υψηλό επίπεδο στο 28,6% το εννέαμηνο 2011. Παράλληλα, η **ένταση της χρήσης του ενεργητικού και των ιδίων κεφαλαίων για την πραγματοποίηση πωλήσεων βελτιώθηκε το 2011**, συγκριτικά με το αντίστοιχο διάστημα το προηγούμενο έτος, εξέλιξη που επηρεάζεται και από τη σημαντική υποχώρηση του ενεργητικού και των ιδίων κεφαλαίων. Ο χαμηλότερος έντασης περιορισμός των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με τη μείωση των υποχρεώσεων άμβλυσε τη δανειακή επιβάρυνση των εισηγμένων επιχειρήσεων του κλάδου, οι οποίες όμως εξακολουθούν να στηρίζονται, οριακά μεν, περισσότερο στο δανεισμό από ότι στα ίδια κεφάλαιά τους για άντληση χρηματοδότησης των περιουσιακών τους στοιχείων.

3.6 Σύνοψη βασικών διαπιστώσεων

- Ζημιογόνο εμφανίζεται το 2010 για τις επιχειρήσεις της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, καθώς η υψηλή αύξηση των καθαρών ζημιών σε συνδυασμό με τη σημαντική υποχώρηση των καθαρών κερδών οδήγησαν σε αρνητικά συνολικά καθαρά αποτελέσματα.
- Τα μικτά κέρδη μπορεί να υποχώρησαν το 2010 αλλά παρόλα αυτά παρέμειναν θετικά. Το γεγονός ότι από μικτά κέρδη, ο κλάδος καταλήγει σε καθαρές ζημιές υποδηλώνει ότι τα έξοδα που αντιμετώπιζαν οι επιχειρήσεις το 2010 ήταν τόσο υψηλά, που κατέστησαν τη βιομηχανία τροφίμων και ποτών ζημιογόνα.
- Οι επιχειρήσεις της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών περιόρισαν την πιστοληπτική τους επέκταση, καθώς τόσο οι βραχυχρόνιες όσο και οι μακροχρόνιες υποχρεώσεις μειώθηκαν το 2010. Ωστόσο, ο κλάδος εξακολουθεί να στηρίζεται περισσότερο στα ξένα κεφάλαια από ότι στα ίδια για τη χρηματοδότηση των περιουσιακών του στοιχείων.
- Ο περιορισμός των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων βελτίωσε και τη γενική ρευστότητα των επιχειρήσεων του κλάδου, η οποία κυμαίνεται σε ικανοποιητικό επίπεδο.
- Σε όλους τους υποκλάδους η κερδοφορία συμπίεστηκε το 2010, με εξαίρεση την παρασκευή ζωοτροφών, όπου οι ζημιές αμβλύθηκαν και την παραγωγή ελαίων και λίπων, όπου τα κέρδη ανήλθαν.
- Η ποτοποιία και η αλευροποιία σημείωσαν τα υψηλότερα καθαρά περιθώρια κέρδους.
- Για τη χρήση του 2011 διαπιστώνεται άμβλυση ως ένα βαθμό των αρνητικών χρηματοοικονομικών επιδόσεων, όπως προκύπτει από τα βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη των εισηγμένων επιχειρήσεων στο ΧΑΑ για το διάστημα Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2011, καθώς καταγράφηκαν καθαρά κέρδη το 2011 από ζημιές που εμφανίζονταν το προηγούμενο έτος, ενώ συγχρόνως οι πωλήσεις σημείωναν, οριακή μεν, άνοδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 . ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ – ΠΟΤΩΝ

4.1 Εισαγωγή

Ο βαθμός ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών επηρεάζεται σημαντικά από τις εξαγωγικές επιδόσεις στις διεθνείς αγορές, παράγοντας κρίσιμος για τη βιωσιμότητα αρκετών επιχειρήσεων του κλάδου. **Η συμμετοχή της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών στο συνολικό εξωτερικό εμπόριο είναι υπολογίσιμη, με το εμπορικό έλλειμμα να συγκρατείται την τελευταία διετία**, περιορίζοντας την αυξανόμενη εισαγωγική διείσδυση στην εγχώρια αγορά των προηγούμενων ετών. Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζεται το εξωτερικό εμπόριο ειδών διατροφής και ποτών στις κατηγορίες προϊόντων που περιγράφονται στον Πίνακα 4.1. Η ταξινόμηση που χρησιμοποιήθηκε για τη συγκεκριμένη ανάλυση είναι η Συνδυασμένη Ονοματολογία¹², για τα είδη που ανήκουν στη μεταποίηση τροφίμων και ποτών. Παράλληλα, αναλύεται το εξωτερικό εμπόριο της βιομηχανίας τροφίμων ανά χώρα προέλευσης των εισαγωγών και προορισμού των εξαγωγών, ενώ παρατίθενται ορισμένοι δείκτες εξωτερικού εμπορίου προκειμένου να παρουσιαστεί η θέση του εγχώριου κλάδου στις διεθνείς αγορές.

Πίνακας 4.1
Συνδυασμένη Ονοματολογία (ΣΟ) Κωδικών Ειδών Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών

| Κωδικός | Συνδυασμένη Ονοματολογία |
|---------|---|
| 02 | Κρέατα και παραπροϊόντα σφαγίων, βρώσιμα |
| 04 | Γάλα και προϊόντα γαλακτοκομίας (εκτός από 0407, 0409 και 0408) |
| 11 | Προϊόντα αλευροποιίας. Βύνη. Άμυλα κάθε είδους. Ινουλίνη. Γλουτένη από σιτάρι |
| 15 | Λίπη και λάδια ζωικά ή φυτικά. Προϊόντα της διάσπασης αυτών. Λίπη βρώσιμα επεξεργασμένα. Κερί ζωικής ή φυτικής προέλευσης (εκτός από 1505, 1518 και 1520) |
| 16 | Παρασκευάσματα κρεάτων, ψαριών ή μαλακοστράκων, μαλακίων ή άλλων ασπόνδυλων υδροβίων |
| 17 | Ζάχαρα και ζαχαρώδη παρασκευάσματα |
| 18 | Κακάο και παρασκευάσματα αυτού (εκτός από 1801 και 1802) |
| 19 | Παρασκευάσματα με βάση τα δημητριακά, τα αλεύρια, τα άμυλα κάθε είδους ή το γάλα. Είδη ζαχαροπλαστικής |
| 20 | Παρασκευάσματα λαχανικών, καρπών και φρούτων ή άλλων μερών φυτών |
| 21 | Διάφορα παρασκευάσματα διατροφής* |
| 22 | Ποτά, αλκοολούχα υγρά και ξύδι |
| 23 | Υπολείμματα και απορρίμματα των βιομηχανιών ειδών διατροφής. Τροφές παρασκευασμένες για ζώα |
| - | Λοιπά βιομηχανίας τροφίμων και ποτών (ψάρια και θαλασσινά, άλλα προϊόντα ζωικής προέλευσης, λαχανικά, καρποί και φρούτα, καφές, τσάι, ρύζι κ.ά.)** |

* Περιλαμβάνονται προϊόντα με βάση τον καφέ, τσάι, ζύμες, σούπες, σάλτσες και ορισμένα είδη παγωτού.

** Με βάση την αντιστοίχιση ΣΤΑΚΟΔ-03 και ΣΟ.

¹² Η Συνδυασμένη Ονοματολογία είναι η ταξινόμηση προϊόντων που χρησιμοποιείται στην ΕΕ για σκοπούς των στατιστικών εξωτερικού εμπορίου (από Eurostat) και για τελωνειακούς και δασμολογικούς λόγους (από Γενική Γραμματεία Taxation and Customs Union της Ευρωπαϊκής Επιτροπής).

4.2 Εμπορικό ισοζύγιο ειδών τροφίμων και ποτών

Το 2010 διαπιστώθηκε βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου των ειδών τροφίμων και ποτών, καθώς **διατηρήθηκε η πτωτική πορεία των εισαγωγών, ενώ οι εξαγωγές σημείωσαν άνοδο**. Η εξέλιξη αυτή είχε ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση του εμπορικού ελλείμματος το 2010 κατά 10,3%, το οποίο διαμορφώθηκε σε €2,3 δισ. (Πίνακας 4.2, Διάγραμμα 4.1). **Η μείωση του εμπορικού ελλείμματος των τροφίμων και ποτών ακολούθησε την τάση που παρατηρήθηκε και για το σύνολο του εξωτερικού εμπορίου της χώρας** (Διάγραμμα 4.2). Από τα παραπάνω φαίνεται ότι οι επιχειρήσεις επηρεαζόμενες από την οικονομική κρίση που ταλανίζει τη χώρα μας, προφανώς έδωσαν έμφαση στην τόνωση της εξωστρέφειάς τους προκειμένου να παραμείνουν βιώσιμες, ενώ η ολοένα και αυξανόμενη περιτολή του διαθέσιμου εισοδήματος εξασθενεί την εγχώρια ζήτηση και συνακόλουθα συμπιέζει τις εισαγωγές.

Πίνακας 4.2
Εξωτερικό εμπόριο ειδών τροφίμων και ποτών και συνόλου χώρας (αξία σε εκ. ευρώ)

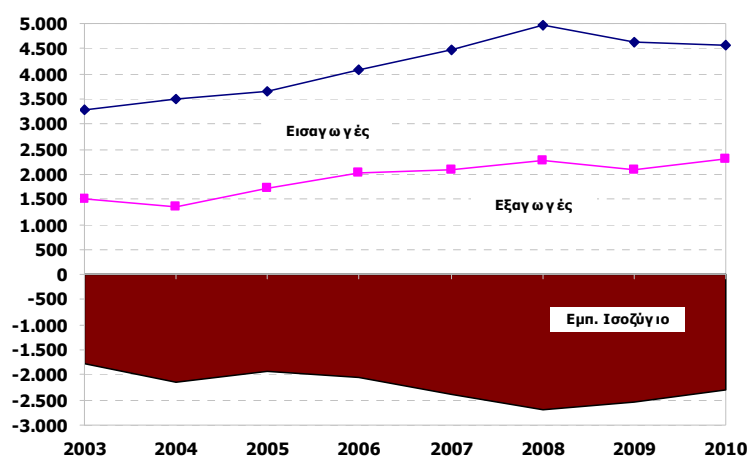
| Έτη | Εξωτερικό εμπόριο ειδών τροφίμων και ποτών | | | | Εμπορικό ισοζύγιο σύνολο χώρας |
|------------------|--|----------|---------------|-------------------|--------------------------------|
| | Εισαγωγές | Εξαγωγές | Ροές εμπορίου | Εμπορικό ισοζύγιο | |
| 2003 | 3.277 | 1.507 | 4.783 | -1.770 | -27.820 |
| 2004 | 3.500 | 1.361 | 4.861 | -2.139 | -30.108 |
| 2005 | 3.643 | 1.727 | 5.370 | -1.916 | -29.867 |
| 2006 | 4.077 | 2.032 | 6.109 | -2.044 | -34.143 |
| 2007 | 4.471 | 2.095 | 6.566 | -2.376 | -40.098 |
| 2008 | 4.966 | 2.260 | 7.226 | -2.706 | -45.008 |
| 2009 | 4.621 | 2.080 | 6.701 | -2.542 | -35.116 |
| 2010 | 4.572 | 2.292 | 6.864 | -2.280 | -31.776 |
| % Μεταβολή 09-10 | -1,1% | 10,2% | 2,4% | -10,3% | -9,5% |
| MEPM 03-10 | 4,9% | 6,2% | 5,3% | 3,7% | 1,9% |

Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE
MEPM: Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής

Πιο συγκεκριμένα, οι εισαγωγές τροφίμων και ποτών μειώθηκαν το 2010 κατά 1,1% για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, οι οποίες διαμορφώθηκαν σε €4,6 δισ. Από την άλλη πλευρά, οι εξαγωγές κινήθηκαν ανοδικά κατά 10,2% το 2010, αγγίζοντας τα €2,3 δισ., ύστερα από μια πτώση που παρατηρήθηκε το 2009.

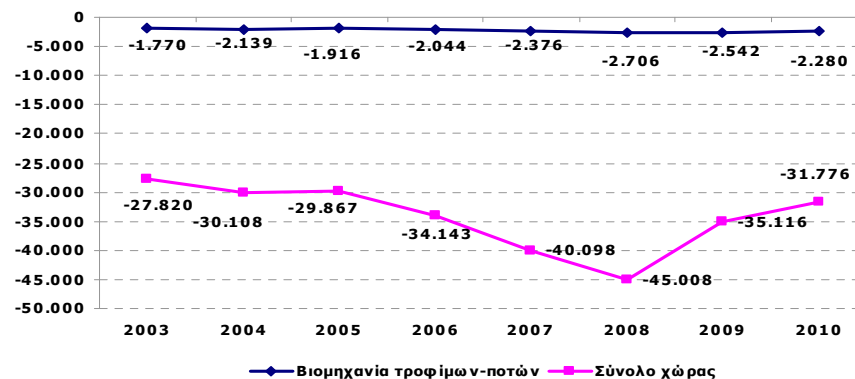
Η συμμετοχή των ειδών τροφίμων και ποτών στην εξαγωγική δραστηριότητα της χώρας παρέμεινε αξιόλογη το 2010, σε σχετικά σταθερό επίπεδο σε σχέση με το προηγούμενο έτος, αγγίζοντας το 14,1% (Διάγραμμα 4.3). Συγχρόνως, διαπιστώνεται ότι και η συμμετοχή των εισαγωγών των ειδών διατροφής και ποτών στο σύνολο των εγχώριων εισαγωγών συνέχισε να κινείται ανοδικά από το 2008 και ύστερα, με το μερίδιο να διαμορφώνεται στο 9,5% το 2010.

Διάγραμμα 4.1
Εξωτερικό εμπόριο ειδών τροφίμων και ποτών (αξία σε εκ. ευρώ)



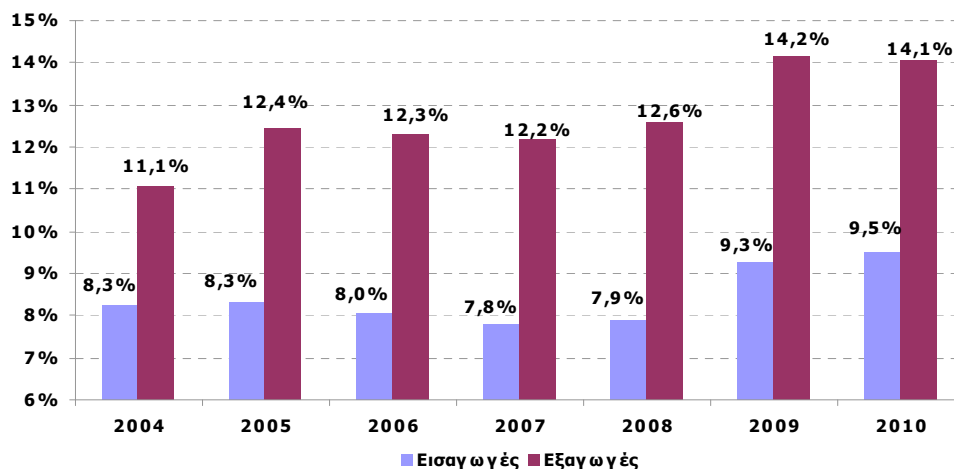
Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Διάγραμμα 4.2
Εμπορικό έλλειμμα ειδών τροφίμων και ποτών και συνόλου χώρας (αξία σε εκ. ευρώ)



Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Διάγραμμα 4.3
Συμβολή ειδών τροφίμων και ποτών στο σύνολο του εξωτερικού εμπορίου της χώρας



Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

4.3 Εξωτερικό εμπόριο των ειδών τροφίμων και ποτών ανά κατηγορία προϊόντος

Στις μισές σχεδόν κατηγορίες προϊόντων καταγράφηκε πτώση της αξίας των εισαγωγών το 2010, οι οποίες επηρέασαν και το τελικό αποτέλεσμα της εισαγόμενης αξίας των ειδών τροφίμων και ποτών (Πίνακας 4.3). Την υψηλότερη μείωση των εισαγωγών το 2010 παρουσίασαν τα *προϊόντα αλευροποιίας*, τα *ποτά* και τα *κρέατα*. Από την άλλη πλευρά, τα *ζαχαρώδη παρασκευάσματα* και τα *λίπη* εμφάνισαν την υψηλότερη αύξηση της εισαγόμενης αξίας το ίδιο έτος. Σημειώνεται ότι τα *κρέατα* μαζί με τα *γαλακτοκομικά προϊόντα* αποτελούσαν περισσότερο του 1/3 των εισαγωγών των ειδών τροφίμων και ποτών, με μερίδιο 37,6%.

Η αυξητική τάση της αξίας των εξαγωγών το 2010 προήλθε από τις μισές σχεδόν κατηγορίες προϊόντων (Πίνακας 4.4). Η υψηλότερη άνοδος της εξαγόμενης αξίας παρατηρήθηκε στα *ζαχαρώδη παρασκευάσματα*, το *κακάο* και τα *διάφορα παρασκευάσματα διατροφής*. Ωστόσο, οι κατηγορίες που ανέκοψαν εντονότερα την εξαγωγική τους πορεία είναι τα *προϊόντα αλευροποιίας* και τα *παρασκευάσματα κρεάτων, ψαριών ή άλλων θαλασσινών*. Τα *παρασκευάσματα λαχανικών και φρούτων*, τα *λίπη* και τα *γαλακτοκομικά προϊόντα* είναι οι κατηγορίες προϊόντων που το 2010 συνέβαλαν περισσότερο από το ήμισυ της συνολικής εξαγόμενης αξίας των ειδών τροφίμων και ποτών με μερίδιο 57%.

Πίνακας 4.3
Εισαγωγές ειδών τροφίμων και ποτών ανά κατηγορία προϊόντος (αξία σε εκ. ευρώ)

| Κατηγορίες προϊόντων | 2003 | 2005 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή 09-10 | ΜΕΡΜ 03-10 |
|---|----------------|----------------|--------------|--------------|----------------|----------------|------------------|-------------|
| 02. Κρέατα και παραπροϊόντα σφαγίων | 753,3 | 893,2 | 938,2 | 1.070,6 | 1.051,1 | 991,2 | -5,7% | 4,0% |
| 04. Γάλα και προϊόντα γαλακτοκομίας | 570,4 | 595,9 | 731,3 | 771,4 | 686,8 | 725,9 | 5,7% | 3,5% |
| 11. Προϊόντα αλευροποιίας. Βύνη. Άμυλα κάθε είδους | 31,4 | 30,5 | 49,0 | 59,9 | 68,6 | 54,1 | -21,2% | 8,1% |
| 15. Λίπη και λάδια ζωικά ή φυτικά. Προϊόντα της διάσπασής αυτών | 131,3 | 142,6 | 238,8 | 325,0 | 247,2 | 267,7 | 8,3% | 10,7% |
| 16. Παρασκευάσματα κρεάτων, ψαριών ή άλλων θαλασσινών | 102,0 | 111,0 | 138,4 | 153,7 | 158,0 | 160,4 | 1,5% | 6,7% |
| 17. Ζάχαρα και ζαχαρώδη παρασκευάσματα | 60,6 | 111,8 | 210,5 | 228,1 | 175,2 | 212,0 | 21,0% | 19,6% |
| 18. Κακάο και παρασκευάσματα αυτού | 126,3 | 128,7 | 149,1 | 167,3 | 172,3 | 176,2 | 2,3% | 4,9% |
| 19. Παρασκευάσματα με βάση δημητριακά, αλεύρια, άμυλα ή γάλα. Είδη ζαχαροπλαστικής | 215,7 | 239,3 | 285,1 | 318,8 | 296,8 | 291,2 | -1,9% | 4,4% |
| 20. Παρασκευάσματα λαχανικών, καρπών και φρούτων ή άλλων μερών αυτών | 173,8 | 173,5 | 240,5 | 241,7 | 213,5 | 205,8 | -3,6% | 2,4% |
| 21. Διάφορα παρασκευάσματα διατροφής | 209,8 | 221,9 | 267,1 | 318,0 | 326,0 | 327,4 | 0,4% | 6,6% |
| 22. Ποτά, αλκοολούχα υγρά και ξύδι | 328,7 | 393,0 | 425,4 | 449,0 | 440,2 | 384,8 | -12,6% | 2,3% |
| 23. Υπολείμματα και απορρίμματα των βιομηχανιών ειδών διατροφής. Τροφές παρασκευασμένες για ζώα | 243,2 | 244,5 | 361,2 | 402,1 | 364,1 | 368,7 | 1,3% | 6,1% |
| - Λοιπά βιομηχανίας τροφίμων και ποτών | 330,1 | 357,0 | 436,3 | 460,5 | 421,3 | 406,7 | -3,5% | 3,0% |
| Σύνολο | 3.276,5 | 3.642,9 | 4.471 | 4.966 | 4.621,1 | 4.572,0 | -1,1% | 4,9% |

Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Πίνακας 4.4
Εξαγωγές ειδών τροφίμων και ποτών ανά κατηγορία προϊόντος (αξία σε εκ. ευρώ)

| Κατηγορίες προϊόντων | 2003 | 2005 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή 09-10 | ΜΕΡΜ 03-10 |
|---|----------------|----------------|--------------|--------------|----------------|----------------|------------------------|---------------|
| 02. Κρέατα και παραπροϊόντα σφαγίων | 15,4 | 27,4 | 30,3 | 51,0 | 38,9 | 40,2 | 3,4% | 14,7% |
| 04. Γάλα και προϊόντα γαλακτοκομίας | 141,1 | 168,2 | 245,5 | 261,0 | 263,0 | 283,8 | 7,9% | 10,5% |
| 11. Προϊόντα αλευροποιίας. Βόνη. Άμυλα κάθε είδους | 9,1 | 10,8 | 12,3 | 21,8 | 17,1 | 12,6 | -26,7% | 4,7% |
| 15. Λίπη και λάδια ζωικά ή φυτικά. Προϊόντα της διάσπασής αυτών | 319,1 | 391,1 | 356,7 | 368,7 | 300,7 | 296,2 | -1,5% | -1,1% |
| 16. Παρασκευάσματα κρεάτων, ψαριών ή άλλων θαλασσινών | 26,1 | 37,3 | 56,7 | 57,5 | 55,4 | 48,5 | -12,5% | 9,3% |
| 17. Ζάχαρα και ζαχαρώδη παρασκευάσματα | 28,7 | 41,9 | 30,6 | 56,6 | 79,0 | 120,3 | 52,4% | 22,7% |
| 18. Κακάο και παρασκευάσματα αυτού | 13,6 | 12,2 | 11,2 | 11,7 | 12,1 | 15,4 | 27,3% | 1,8% |
| 19. Παρασκευάσματα με βάση δημητριακά, αλεύρια, άμυλα ή γάλα. Είδη ζαχαροπλαστικής | 122,6 | 111,0 | 145,0 | 153,4 | 140,3 | 138,5 | -1,2% | 1,8% |
| 20. Παρασκευάσματα λαχανικών, καρπών και φρούτων ή άλλων μερών αυτών | 444,7 | 516,2 | 703,5 | 714,4 | 631,7 | 725,7 | 14,9% | 7,2% |
| 21. Διάφορα παρασκευάσματα διατροφής | 59,4 | 72,2 | 97,3 | 113,7 | 119,6 | 147,1 | 23,0% | 13,8% |
| 22. Ποτά, αλκοολούχα υγρά και ζύδι | 138,1 | 136,2 | 157,0 | 179,0 | 178,7 | 175,4 | -1,9% | 3,5% |
| 23. Υπολείμματα και απορρίμματα των βιομηχανιών ειδών διατροφής. Τροφές παρασκευασμένες για ζώα | 24,4 | 29,8 | 35,1 | 53,1 | 43,5 | 41,2 | -5,4% | 7,8% |
| - Λοιπά βιομηχανίας τροφίμων και ποτών | 164,7 | 172,5 | 214,2 | 218,2 | 199,4 | 246,7 | 23,7% | 5,9% |
| Σύνολο | 1.506,9 | 1.726,9 | 2.095 | 2.260 | 2.079,5 | 2.291,6 | 10,2% | 6,2% |

Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Παρά τη συγκράτηση των εισαγωγών και την άνοδο των εξαγωγών που διαπιστώνεται συνολικά για τα είδη τροφίμων και ποτών, **όλες οι κατηγορίες προϊόντων εμφάνισαν εμπορικά ελλείμματα το 2010, με εξαίρεση τα παρασκευάσματα λαχανικών και φρούτων και τα λίπη** (Πίνακας 4.5). Παρόλα αυτά, **στις περισσότερες κατηγορίες προϊόντων παρατηρήθηκε συγκράτηση του εμπορικού ελλείμματος**. Τα είδη τροφίμων και ποτών που επιδείνωσαν το εμπορικό τους έλλειμμα το 2010 είναι τα *γαλακτοκομικά είδη*, τα *παρασκευάσματα κρεάτων, ψαριών ή άλλων θαλασσινών*, το *κακάο* και τα *υπολείμματα και απορρίμματα των βιομηχανιών ειδών διατροφής*. Αναφορικά με το *κακάο*, το εμπορικό του έλλειμμα αυξήθηκε οριακά το 2010 σε σχέση με το 2009.

Σχετικά με τις πλεονάζουσες κατηγορίες προϊόντων, τα *παρασκευάσματα λαχανικών και φρούτων* αύξησαν σχεδόν κατά το ¼ το εμπορικό τους πλεόνασμα, εν αντιθέσει με τα *λίπη*, που συρρίκνωσαν το πλεόνασμά τους σχεδόν στο μισό (κατά 46,9%). Από την άλλη πλευρά, την υψηλότερη άμβλυνση του εμπορικού τους ελλείμματος παρουσίασαν το 2010 τα *λοιπά προϊόντα βιομηχανίας τροφίμων και ποτών* και τα *ποτά*. Τέλος, οι κατηγορίες με τα υψηλότερα εμπορικά ελλείμματα είναι τα *κρέατα*, τα *γαλακτοκομικά είδη* και τα *υπολείμματα και απορρίμματα των βιομηχανιών ειδών διατροφής*, αποτελώντας τα 2/3 του συνολικού εμπορικού ελλείμματος ειδών τροφίμων και ποτών το 2010 (75,4%).

Πίνακας 4.5
Εμπορικό ισοζύγιο ειδών τροφίμων και ποτών ανά κατηγορία προϊόντος (αξία σε εκ. ευρώ)

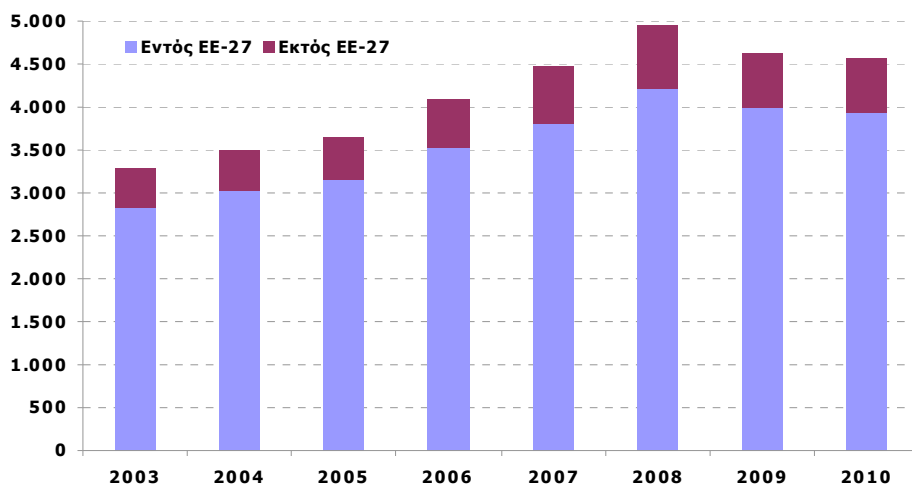
| Κατηγορίες προϊόντων | 2003 | 2005 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | % Μεταβολή 09-10 | ΜΕΡΜ 03-10 |
|---|-----------------|-----------------|---------------|---------------|-----------------|-----------------|------------------------|---------------|
| 02. Κρέατα και παραπροϊόντα σφαγίων | -737,9 | -865,8 | -907,8 | -1.019,6 | -1.012,2 | -950,9 | -6,1% | 3,7% |
| 04. Γάλα και προϊόντα γαλακτοκομίας | -429,3 | -427,7 | -485,8 | -510,5 | -423,8 | -442,1 | 4,3% | 0,4% |
| 11. Προϊόντα αλευροποιίας. Βύνη. Άμυλα κάθε είδους | -22,3 | -19,7 | -36,8 | -38,1 | -51,5 | -41,5 | -19,3% | 9,3% |
| 15. Λίπη και λάδια ζωικά ή φυτικά. Προϊόντα της διάσπασης αυτών | 187,8 | 248,6 | 117,8 | 43,7 | 53,5 | 28,5 | -46,9% | 23,6% |
| 16. Παρασκευάσματα κρεάτων, ψαριών ή άλλων θαλασσινών | -75,9 | -73,7 | -81,6 | -96,3 | -102,6 | -111,8 | 9,0% | 5,7% |
| 17. Ζάχαρα και ζαχαρώδη παρασκευάσματα | -31,8 | -69,8 | -179,9 | -171,5 | -96,2 | -91,7 | -4,7% | 16,3% |
| 18. Κακάο και παρασκευάσματα αυτού | -112,7 | -116,5 | -137,9 | -155,6 | -160,2 | -160,8 | 0,4% | 5,2% |
| 19. Παρασκευάσματα με βάση δημητριακά, αλεύρια, άμυλα ή γάλα. Είδη ζαχαροπλαστικής | -93,1 | -128,3 | -140,1 | -165,4 | -156,5 | -152,7 | -2,5% | 7,3% |
| 20. Παρασκευάσματα λαχανικών, καρπών και φρούτων ή άλλων μερών αυτών | 270,9 | 342,7 | 463,0 | 472,7 | 418,3 | 519,9 | 24,3% | 9,8% |
| 21. Διάφορα παρασκευάσματα διατροφής | -150,4 | -149,7 | -169,9 | -204,3 | -206,4 | -180,3 | -12,7% | 2,6% |
| 22. Ποτά, αλκοολούχα υγρά και ξύδι | -190,6 | -256,8 | -268,4 | -270,0 | -261,4 | -209,4 | -19,9% | 1,4% |
| 23. Υπολείμματα και απορρίμματα των βιομηχανιών ειδών διατροφής. Τροφές παρασκευασμένες για ζώα | -218,8 | -214,6 | -326,1 | -349,0 | -320,6 | -327,5 | 2,1% | 5,9% |
| - Λοιπά βιομηχανίας τροφίμων και ποτών | -165,4 | -184,5 | -222,1 | -242,3 | -221,9 | -160,0 | -27,9% | -0,5% |
| Σύνολο | -1.769,6 | -1.916,0 | -2.376 | -2.706 | -2.541,6 | -2.280,4 | -10,3% | 3,7% |

Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

4.4 Προέλευση εισαγωγών και προορισμός εξαγωγών

Η ΕΕ-27 εμφανίζεται ως ο βασικότερος προμηθευτής ειδών τροφίμων και ποτών της εγχώριας αγοράς (Διάγραμμα 4.4). Το 2010, το μερίδιο των εισαγωγών από την ΕΕ-27 εμφανίζεται οριακά συγκρατημένο σε σχέση με το 2009 κατά 0,8 εκατοστιαίες μονάδες, αποτελώντας το 85,8% των συνολικών εισαγωγών τροφίμων και ποτών. Σε απόλυτα μεγέθη, οι εισαγωγές από τρίτες χώρες αυξήθηκαν το 2010 κατά 5,2% σε €647,5 εκ. Σε επίπεδο χώρας, **ανάμεσα στις δέκα προτιμότερες χώρες προέλευσης ειδών τροφίμων και ποτών η Αργεντινή είναι η μοναδική χώρα εκτός της ΕΕ-27**, η οποία βρίσκεται στη δέκατη θέση σε σειρά κατάταξης με βάση το 2010 (Πίνακας 4.6). Τα κράτη-μέλη με την υψηλότερη εισαγωγική διείσδυση είναι η Γερμανία, η Ολλανδία, η Γαλλία και η Ιταλία. Σημειώνεται ότι το 2010, οι δέκα βασικότερες χώρες προέλευσης αποτελούσαν το 80,1% των συνολικών εισαγωγών ειδών τροφίμων και ποτών.

Διάγραμμα 4.4
Προέλευση εισαγωγών ειδών τροφίμων και ποτών (αξία σε εκ. ευρώ)



Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Πίνακας 4.6
Οι δέκα (10) βασικότερες χώρες προέλευσης εισαγωγών ειδών τροφίμων και ποτών (σε όρους αξίας)

| Χώρες | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | Μ.Ο. |
|--------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| Γερμανία | 15,0% | 15,7% | 15,7% | 15,9% | 16,8% | 16,3% | 15,8% | 16,7% | 16,0% |
| Ολλανδία | 17,0% | 18,2% | 18,7% | 18,2% | 15,3% | 15,4% | 15,5% | 15,8% | 16,8% |
| Γαλλία | 14,6% | 13,9% | 14,8% | 16,2% | 13,4% | 13,5% | 13,9% | 13,0% | 14,1% |
| Ιταλία | 12,1% | 11,5% | 11,1% | 11,0% | 10,8% | 11,4% | 11,9% | 11,3% | 11,4% |
| Βέλγιο | 5,9% | 5,0% | 4,6% | 4,6% | 5,8% | 5,3% | 5,2% | 5,0% | 5,2% |
| Ισπανία | 5,6% | 5,8% | 5,2% | 4,5% | 5,1% | 5,2% | 4,8% | 4,8% | 5,1% |
| Ην. Βασίλειο | 6,0% | 5,3% | 4,4% | 4,7% | 6,3% | 5,4% | 5,7% | 4,8% | 5,3% |
| Δανία | 4,2% | 3,8% | 3,3% | 3,7% | 3,5% | 3,0% | 3,7% | 3,6% | 3,6% |
| Βουλγαρία | 1,2% | 1,3% | 1,7% | 1,4% | 1,7% | 2,7% | 2,9% | 3,4% | 2,0% |
| Αργεντινή | 1,6% | 2,0% | 1,2% | 1,2% | 1,3% | 1,0% | 1,7% | 1,8% | 1,5% |
| Λοιπές Χώρες | 16,9% | 17,6% | 19,3% | 18,6% | 20,0% | 20,8% | 18,8% | 19,9% | 19,0% |
| Εκτός ΕΕ-27 | 13,6% | 13,6% | 13,6% | 16,5% | 16,8% | 11,2% | 13,3% | 14,2% | 14,1% |
| Εντός ΕΕ-27 | 86,4% | 86,4% | 86,4% | 93,2% | 94,3% | 70,8% | 86,7% | 85,8% | 86,3% |

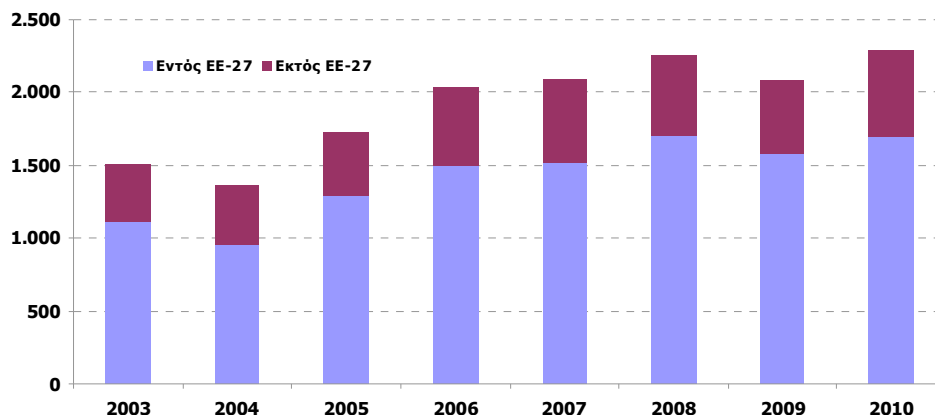
Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

* Κατάταξη χωρών βάσει της αξίας των εισαγωγών το 2010. Μ.Ο.: Μέσος όρος.

Όπως και με τις εισαγωγές, η ΕΕ-27 αποτελεί τον επικρατέστερο προορισμό των εγχώριων ειδών τροφίμων και ποτών (Διάγραμμα 4.5). Η γεωγραφική κατεύθυνση των ελληνικών εξαγωγών είναι κάπως πιο διευρυμένη σε σχέση με τη γεωγραφική προέλευση των εισαγωγών, με το μερίδιο των εξαγωγών που προορίζεται σε τρίτες χώρες να είναι υψηλότερο (30,6%) από το αντίστοιχο μερίδιο των εισαγωγών (19,9%) το 2010. Σε απόλυτα μεγέθη, οι ελληνικές εξαγωγές ενισχύθηκαν το 2010 σε σχέση με το 2009, τόσο προς τα κράτη-μέλη της ΕΕ-27 όσο και προς τρίτες χώρες. Σε επίπεδο χώρας, οι ΗΠΑ και η Ελβετία είναι οι μόνες χώρες μη κράτη-μέλη της ΕΕ-27 ανάμεσα στους δέκα δημοφιλέστερους προορισμούς των ελληνικών εξαγωγών ειδών τροφίμων και ποτών το 2010 (Πίνακας 4.7). Τέλος, η Γερμανία και η Ιταλία αναδεικνύονται σημαντικοί εμπορικοί εταίροι της

Ελλάδας, καθώς δεν αποτελούν μόνο σημαντικές χώρες προέλευσης των εισαγωγών τροφίμων και ποτών, αλλά συγχρόνως είναι και από τους βασικότερους προορισμούς των εγχώριων εξαγωγών.

Διάγραμμα 4.5
Προορισμός εξαγωγών ειδών τροφίμων και ποτών (αξία σε εκ. ευρώ)



Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Πίνακας 4.7
Οι δέκα (10) βασικότερες χώρες προορισμού εξαγωγών ειδών τροφίμων και ποτών (σε όρους αξίας)

| Χώρες | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | Μ.Ο. |
|--------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| Γερμανία | 18,2% | 19,7% | 16,0% | 15,0% | 15,9% | 16,8% | 17,9% | 17,1% | 17,1% |
| Ιταλία | 22,1% | 13,8% | 22,5% | 21,7% | 17,3% | 15,6% | 14,5% | 12,8% | 17,5% |
| Βουλγαρία | 2,3% | 2,7% | 2,5% | 2,7% | 3,8% | 6,3% | 6,0% | 8,3% | 4,3% |
| Ην. Βασίλειο | 9,0% | 8,2% | 8,0% | 8,1% | 8,1% | 7,8% | 7,2% | 7,2% | 7,9% |
| Κύπρος | 3,5% | 5,2% | 5,3% | 5,2% | 5,8% | 6,0% | 7,2% | 6,9% | 5,6% |
| Η.Π.Α. | 6,8% | 7,7% | 6,4% | 6,2% | 7,8% | 5,7% | 5,6% | 5,7% | 6,5% |
| Γαλλία | 2,9% | 3,3% | 3,2% | 2,9% | 3,3% | 3,7% | 3,6% | 3,6% | 3,3% |
| Ολλανδία | 3,4% | 4,1% | 3,3% | 3,0% | 2,7% | 2,9% | 3,8% | 3,2% | 3,3% |
| Ελβετία | 0,7% | 0,9% | 0,6% | 0,6% | 0,6% | 1,3% | 2,1% | 2,3% | 1,2% |
| Ρουμανία | 0,9% | 1,0% | 0,8% | 1,2% | 2,0% | 2,5% | 2,9% | 2,3% | 1,7% |
| Λοιπές Χώρες | 30,1% | 33,4% | 31,4% | 33,3% | 32,7% | 31,4% | 29,1% | 30,6% | 31,5% |
| Εκτός ΕΕ-27 | 26,5% | 29,6% | 25,4% | 28,4% | 26,3% | 23,9% | 24,1% | 25,8% | 26,2% |
| Εντός ΕΕ-27 | 73,5% | 70,4% | 74,6% | 74,7% | 81,5% | 66,1% | 75,9% | 74,2% | 73,9% |

Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

* Κατάταξη χωρών βάσει της αξίας των εξαγωγών το 2010. Μ.Ο.: Μέσος όρος.

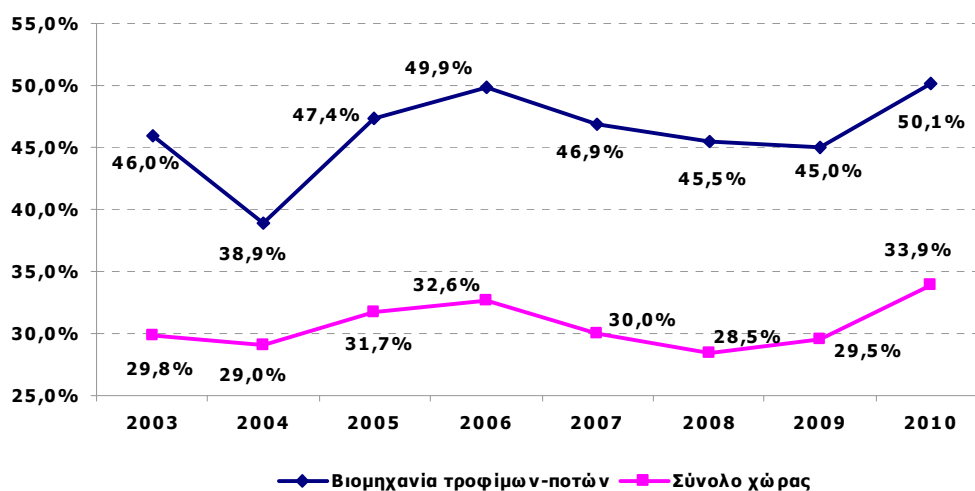
4.5 Δείκτες εξωτερικού εμπορίου

Για τη διερεύνηση της ανταγωνιστικής θέσης και της πορείας της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών στις διεθνείς αγορές υπολογίζονται οι εξής δείκτες εξωτερικού εμπορίου: ο βαθμός κάλυψης εισαγωγών (εξαγωγές/εισαγωγές) και ο δείκτης ισοζυγίου (εμπορικό ισοζύγιο/εμπορική ροή).

Βαθμός Κάλυψης Εισαγωγών (εξαγωγές/εισαγωγές)

Το ύψος της εξαγόμενης αξίας ειδών τροφίμων και ποτών δεν είναι αρκετό για να καλύψει τις αντίστοιχες εισαγωγές, όπως προκύπτει από βαθμό κάλυψης εισαγωγών στο Διάγραμμα 4.6. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο δείκτη, **το εξωτερικό εμπόριο των ειδών τροφίμων και ποτών παρουσιάζει καλύτερη εικόνα από ότι συνολικά η χώρα**, αναδεικνύοντας τη σημαντικότητα της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών στη διαμόρφωση της ανταγωνιστικής θέσης της ελληνικής οικονομίας. Το 2010 τα τρόφιμα-ποτά ενισχύουν ακόμη περισσότερο το βαθμό κάλυψης εισαγωγών κατά 5,1 εκατοστιαίες μονάδες σε 50,1%, ακολουθώντας τις εξελίξεις που καταγράφονται εν γένει στο ελληνικό εξωτερικό εμπόριο.

Διάγραμμα 4.6
Βαθμός Κάλυψης Εισαγωγών



Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Οι περισσότερες κατηγορίες προϊόντων παρουσιάζουν βελτίωση του βαθμού κάλυψης εισαγωγών το 2010 σε σχέση με το 2009 (Πίνακας 4.8). Τα *λίπη* και τα *παρασκευάσματα κρεάτων, ψαριών ή άλλων θαλασσινών* παρουσίασαν την υψηλότερη επιδείνωση του δείκτη. Την υψηλότερη αύξηση του βαθμού κάλυψης εισαγωγών εμφάνισαν τα *παρασκευάσματα λαχανικών και φρούτων*, τα οποία είναι και η πιο ανταγωνιστική κατηγορία, καθώς οι εξαγωγές υπερκάλυψαν τις αντίστοιχες εισαγωγές κατά 3,5 φορές το 2010. Η κατηγορία αυτή μαζί με τα *λίπη* είναι οι μόνες ομάδες ειδών τροφίμων και ποτών που η αξία των εξαγωγών τους επιτυγχάνει να καλύψει το ύψος των εισαγωγών. Από την άλλη πλευρά, τα *κρέατα* και το *κακάο* παρουσιάζουν το χαμηλότερο βαθμό κάλυψης των εισαγωγών το 2010, με το δείκτη να διαμορφώνεται σε 4,1% και σε 8,7% αντίστοιχα.

Πίνακας 4.8
Βαθμός κάλυψης εισαγωγών ειδών τροφίμων και ποτών

| Κατηγορίες προϊόντων | 2003 | 2005 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | Μ.Ο. |
|---|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| 02. Κρέατα και παραπροϊόντα σφαγίων | 2,0% | 3,1% | 3,2% | 4,8% | 3,7% | 4,1% | 3,1% |
| 04. Γάλα και προϊόντα γαλακτοκομίας | 24,7% | 28,2% | 33,6% | 33,8% | 38,3% | 39,1% | 32,4% |
| 11. Προϊόντα αλευροποιίας. Βύνη. Άμυλα κάθε είδους | 29,0% | 35,4% | 25,0% | 36,4% | 25,0% | 23,2% | 29,6% |
| 15. Λίπη και λάδια ζωικά ή φυτικά. Προϊόντα της διάσπασής αυτών | 243,0% | 274,4% | 149,3% | 113,5% | 121,7% | 110,6% | 175,3% |
| 16. Παρασκευάσματα κρεάτων, ψαριών ή άλλων θαλασσινών | 25,5% | 33,6% | 41,0% | 37,4% | 35,1% | 30,3% | 33,1% |
| 17. Ζάχαρα και ζαχαρώδη παρασκευάσματα | 47,4% | 37,5% | 14,5% | 24,8% | 45,1% | 56,8% | 38,2% |
| 18. Κακάο και παρασκευάσματα αυτού | 10,8% | 9,5% | 7,5% | 7,0% | 7,0% | 8,7% | 8,5% |
| 19. Παρασκευάσματα με βάση δημητριακά, αλεύρια, άμυλα ή γάλα. Είδη ζαχαροπλαστικής | 56,9% | 46,4% | 50,9% | 48,1% | 47,3% | 47,6% | 48,1% |
| 20. Παρασκευάσματα λαχανικών, καρπών και φρούτων ή άλλων μερών αυτών | 255,9% | 297,4% | 292,5% | 295,6% | 296,0% | 352,7% | 291,5% |
| 21. Διάφορα παρασκευάσματα διατροφής | 28,3% | 32,5% | 36,4% | 35,8% | 36,7% | 44,9% | 34,6% |
| 22. Ποτά, αλκοολούχα υγρά και ξύδι | 42,0% | 34,7% | 36,9% | 39,9% | 40,6% | 45,6% | 39,0% |
| 23. Υπολείμματα και απορρίμματα των βιομηχανιών ειδών διατροφής. Τροφές παρασκευασμένες για ζώα | 10,0% | 12,2% | 9,7% | 13,2% | 12,0% | 11,2% | 11,4% |
| - Λοιπά βιομηχανίας τροφίμων και ποτών | 49,9% | 48,3% | 49,1% | 47,4% | 47,3% | 60,7% | 50,0% |
| Σύνολο | 46,0% | 47,4% | 46,9% | 45,5% | 45,0% | 50,1% | 46,2% |

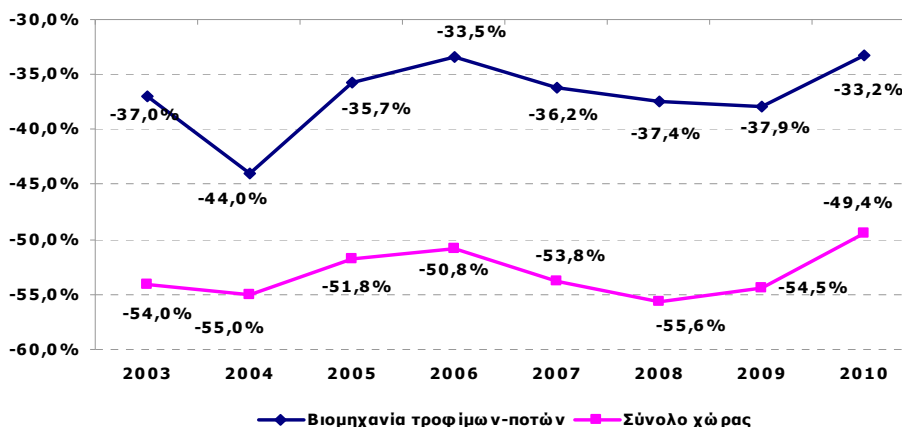
Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Δείκτης Ισοζυγίου (εμπορικό ισοζύγιο/εμπορική ροή)

Ο δείκτης ισοζυγίου υπολογίζεται αρνητικός εξαιτίας του εμπορικού ελλείμματος που παρουσιάζει ο κλάδος τροφίμων και ποτών (Διάγραμμα 4.7). Παρότι η εγχώρια αγορά τροφίμων και ποτών βασίζεται αρκετά στις εισαγωγές, οι τιμές του συγκεκριμένου δείκτη βρίσκονται σε καλύτερο επίπεδο από ότι εκείνες που σημειώνονται συνολικά για τη χώρα. **Το 2010 η ανταγωνιστική θέση του κλάδου βελτιώνεται σε σχέση με το προηγούμενο έτος**, ακολουθώντας τη γενικότερη τάση που καταγράφεται στο συνολικό εγχώριο εξωτερικό εμπόριο.

Τα *λίπη* και τα *παρασκευάσματα λαχανικών και φρούτων* είναι οι μόνες κατηγορίες προϊόντων που εμφανίζουν θετικό δείκτη ισοζυγίου εξαιτίας του εμπορικού πλεονάσματος που σημειώνουν, ενώ τις χαμηλότερες τιμές του δείκτη καταγράφουν τα *κρέατα* και το *κακάο* (Πίνακας 4.9). Τέλος, τα *προϊόντα αλευροποιίας* και τα *παρασκευάσματα κρεάτων, ψαριών ή λοιπών θαλασσινών* εμφάνισαν την καλύτερη βελτίωση του δείκτη το 2010 σε σχέση με το 2009, ενώ στον αντίποδα βρίσκονται τα *λοιπά προϊόντα της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών* και τα *ζαχαρώδη παρασκευάσματα*.

Διάγραμμα 4.7
Δείκτης Ισοζυγίου



Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Πίνακας 4.9
Δείκτης ισοζυγίου ειδών τροφίμων και ποτών

| Κατηγορίες προϊόντων | 2003 | 2005 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | Μ.Ο. |
|---|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| 02. Κρέατα και παραπροϊόντα σφαγίων | -96,0% | -94,1% | -93,7% | -90,9% | -92,9% | -92,2% | -94,0% |
| 04. Γάλα και προϊόντα γαλακτοκομίας | -60,3% | -56,0% | -49,7% | -49,4% | -44,6% | -43,8% | -51,3% |
| 11. Προϊόντα αλευροποιίας. Βόνη. Άμυλα κάθε είδους | -55,1% | -47,7% | -60,0% | -46,6% | -60,0% | -62,3% | -54,6% |
| 15. Λίπη και λάδια ζωικά ή φυτικά. Προϊόντα της διάσπασής αυτών | 41,7% | 46,6% | 19,8% | 6,3% | 9,8% | 5,0% | 22,7% |
| 16. Παρασκευάσματα κρεάτων, ψαριών ή άλλων θαλασσινών | -59,3% | -49,7% | -41,8% | -45,6% | -48,1% | -53,5% | -50,5% |
| 17. Ζάχαρα και ζαχαρώδη παρασκευάσματα | -35,6% | -45,5% | -74,6% | -60,2% | -37,9% | -27,6% | -47,1% |
| 18. Κακάο και παρασκευάσματα αυτού | -80,5% | -82,7% | -86,0% | -86,9% | -86,9% | -83,9% | -84,4% |
| 19. Παρασκευάσματα με βάση δημητριακά, αλεύρια, άμυλα ή γάλα. Είδη ζαχαροπλαστικής | -27,5% | -36,6% | -32,6% | -35,0% | -35,8% | -35,5% | -35,1% |
| 20. Παρασκευάσματα λαχανικών, καρπών και φρούτων ή άλλων μερών αυτών | 43,8% | 49,7% | 49,1% | 49,4% | 49,5% | 55,8% | 48,6% |
| 21. Διάφορα παρασκευάσματα διατροφής | -55,9% | -50,9% | -46,6% | -47,3% | -46,3% | -38,0% | -48,8% |
| 22. Ποτά, αλκοολούχα υγρά και ξύδι | -40,8% | -48,5% | -46,1% | -43,0% | -42,2% | -37,4% | -44,0% |
| 23. Υπολείμματα και απορρίμματα των βιομηχανιών ειδών διατροφής. Τροφές παρασκευασμένες για ζώα | -81,8% | -78,2% | -82,3% | -76,7% | -78,7% | -79,9% | -79,6% |
| - Λοιπά βιομηχανίας τροφίμων και ποτών | -33,4% | -34,9% | -34,1% | -35,7% | -35,8% | -24,5% | -33,4% |
| Σύνολο | -37,0% | -35,7% | -36,2% | -37,4% | -37,9% | -33,2% | -36,9% |

Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

4.6 Εξέλιξη το 2011

Στην ενότητα αυτή εξετάζονται οι πιο πρόσφατες εξελίξεις στο εξωτερικό εμπόριο των ειδών τροφίμων και ποτών και για το λόγο αυτό παρουσιάζονται τα στοιχεία για το α' εξάμηνο του 2011, καθώς κατά τη στιγμή συγγραφής του κεφαλαίου δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία για όλο το έτος. Κατά το α' εξάμηνο του 2011 ενισχύθηκαν οι εξαγωγές σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2010 κατά 10,9% (Πίνακα 4.10). Οι εξαγωγές για το ίδιο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα σημείωσαν οριακή πτώση, με αποτέλεσμα **το εμπορικό έλλειμμα να συρρικνωθεί κατά 10,4% το α' εξάμηνο του 2011.**

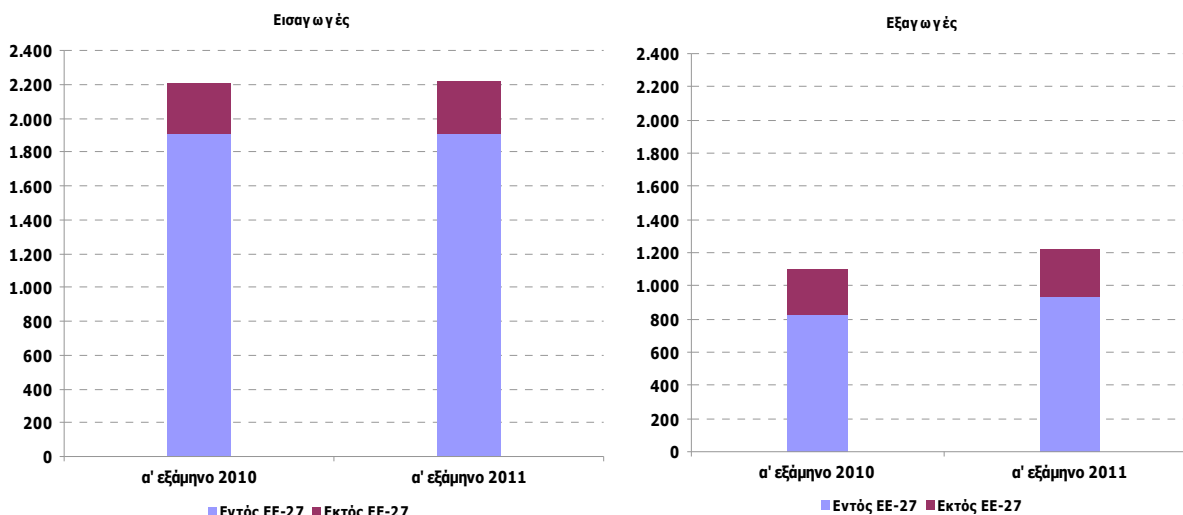
Πίνακας 4.10
Εξωτερικό εμπόριο ειδών τροφίμων και ποτών α' εξάμηνο 2010-2011 (αξία σε εκ. ευρώ)

| Χρ. Περίοδοι | Εισαγωγές | Εξαγωγές | Ροές Εμπορίου | Εμπορικό Ισοζύγιο |
|-----------------|-----------|----------|---------------|-------------------|
| α' εξάμηνο 2010 | 2.207 | 1.101 | 3.308 | -1.106 |
| α' εξάμηνο 2011 | 2.213 | 1.222 | 3.434 | -991 |
| % Μεταβολή | 0,2% | 10,9% | 3,8% | -10,4% |

Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Σχετικά με τη γεωγραφική κατεύθυνση των εισαγωγών και των εξαγωγών το α' εξάμηνο του 2011, η κατάσταση δε διαφοροποιείται από εκείνη που διαπιστώθηκε στην ενότητα 4.4, καθώς σύμφωνα με το Διάγραμμα 4.8, **η ΕΕ-27 αποτελεί το σημαντικότερο εμπορικό εταίρο της Ελλάδας τόσο για τις εισαγωγές όσο και για τις εξαγωγές**. Σχετικά με τις εισαγωγές οι μεταβολές το α' εξάμηνο του 2011 ήταν οριακές, ενώ οι εξαγωγές προς τα κράτη-μέλη της ΕΕ-27 αυξήθηκαν περισσότερο από ότι αντίστοιχα σε τρίτες χώρες.

Διάγραμμα 4.8
Πρόελευση εισαγωγών και προορισμός εισαγωγών ειδών τροφίμων και ποτών (σε εκ. ευρώ)



Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Σε επίπεδο προϊόντος, στις περισσότερες κατηγορίες παρατηρείται άνοδος τόσο των εισαγωγών όσο και των εξαγωγών το α' εξάμηνο του 2011 (Πίνακας 4.11). Η εισαγόμενη αξία των *κρεάτων*, που καταγράφουν και το μεγαλύτερο ύψος εισαγωγών το α' εξάμηνο του 2011, μειώθηκε οριακά, ενώ στα *γαλακτοκομικά προϊόντα*, που εμφανίζουν επίσης υψηλές εισαγωγές, διαπιστώθηκε άνοδος των εισαγωγών. Σχετικά με τις εξαγωγές, τα *παρασκευάσματα λαχανικών και φρούτων* και τα *λίπη*, οι κατηγορίες προϊόντων με την εντονότερη εξαγωγική δραστηριότητα, συνέχισαν την ανοδική τους πορεία και το α' εξάμηνο του 2011.

Πίνακας 4.11
Εισαγωγές και εξαγωγές ειδών τροφίμων και ποτών ανά κατηγορία προϊόντος
(αξία σε εκ. ευρώ)

| Κατηγορίες προϊόντων | Εισαγωγές | | | Εξαγωγές | | |
|---|-----------------|-----------------|-------------|-----------------|-----------------|--------------|
| | α' εξάμηνο 2010 | α' εξάμηνο 2011 | % Μεταβολή | α' εξάμηνο 2010 | α' εξάμηνο 2011 | % Μεταβολή |
| 02. Κρέατα και παραπροϊόντα σφαγίων | 476,1 | 474,5 | -0,3% | 18,0 | 19,7 | 9,5% |
| 04. Γάλα και προϊόντα γαλακτοκομίας | 345,2 | 380,1 | 10,1% | 140,6 | 153,5 | 9,2% |
| 11. Προϊόντα αλευροποιίας. Βύνη. Άμυλα κάθε είδους | 24,8 | 28,3 | 13,8% | 5,3 | 7,3 | 38,9% |
| 15. Λίπη και λάδια ζωικά ή φυτικά. Προϊόντα της διάσπασής αυτών | 120,9 | 124,4 | 2,9% | 149,2 | 178,7 | 19,8% |
| 16. Παρασκευάσματα κρεάτων, ψαριών ή άλλων θαλασσινών | 72,4 | 75,6 | 4,4% | 19,8 | 17,4 | -12,3% |
| 17. Ζάχαρα και ζαχαρώδη παρασκευάσματα | 85,1 | 54,0 | -36,6% | 51,2 | 50,9 | -0,6% |
| 18. Κακάο και παρασκευάσματα αυτού | 74,5 | 69,9 | -6,2% | 6,1 | 7,6 | 24,8% |
| 19. Παρασκευάσματα με βάση δημητριακά, αλεύρια, άμυλα ή γάλα. Είδη ζαχαροπλαστικής | 147,4 | 140,6 | -4,6% | 70,6 | 68,5 | -2,9% |
| 20. Παρασκευάσματα λαχανικών, καρπών και φρούτων ή άλλων μερών αυτών | 102,5 | 106,0 | 3,5% | 352,0 | 385,3 | 9,4% |
| 21. Διάφορα παρασκευάσματα διατροφής | 172,9 | 178,4 | 3,2% | 71,3 | 74,2 | 4,1% |
| 22. Ποτά, αλκοολούχα υγρά και ξύδι | 204,0 | 162,3 | -20,4% | 82,9 | 93,1 | 12,3% |
| 23. Υπολείμματα και απορρίμματα των βιομηχανιών ειδών διατροφής. Τροφές παρασκευασμένες για ζώα | 180,6 | 184,2 | 2,0% | 19,3 | 18,1 | -6,1% |
| - Λοιπά βιομηχανίας τροφίμων και ποτών | 200,8 | 234,5 | 16,8% | 115,0 | 147,6 | 28,3% |
| Σύνολο | 2.207,2 | 2.212,7 | 0,2% | 1.101,3 | 1.221,8 | 10,9% |

Πηγή: Eurostat (ComExt). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

4.7 Σύνοψη βασικών διαπιστώσεων

- Η συρρίκνωση του εμπορικού ελλείμματος το 2010 οφείλεται στην άνοδο των εξαγωγών, ενδεχομένως ως αποτέλεσμα της ενίσχυσης της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων προκειμένου να παραμείνουν βιώσιμες, καθώς η εγχώρια ζήτηση έχει ατονήσει εξαιτίας της μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος, με συνακόλουθη μείωση των εισαγωγών των τροφίμων και ποτών.
- Παρόλα αυτά, η εξωστρέφεια των εγχώριων επιχειρήσεων είναι υπολογίσιμη, καθώς η συμμετοχή των εξαγωγών τροφίμων και ποτών στις συνολικές ελληνικές εξαγωγές είναι αξιόλογη με μερίδιο 14,1%.
- Η ανταγωνιστική θέση του κλάδου δεν ιδιαίτερα υψηλή, όπως αποτυπώνεται από τους σχετικούς δείκτες εξωτερικού εμπορίου, καθώς η εγχώρια αγορά βασίζεται σημαντικά στις εισαγωγές των τροφίμων – ποτών, με αποτέλεσμα να σημειώνεται εμπορικό έλλειμμα καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο.
- Παρά το εμπορικό έλλειμμα που σημειώνει ο κλάδος, η εικόνα του εξωτερικού εμπορίου είναι καλύτερη από ό,τι συνολικά η χώρα, αναδεικνύοντας τη σημαντικότητα της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών στη διαμόρφωση της ανταγωνιστικής θέσης της ελληνικής οικονομίας στις διεθνείς αγορές.

- Η ΕΕ-27 αναδεικνύεται ως ο σημαντικότερος εμπορικός εταίρος της Ελλάδας για είδη τροφίμων και ποτών, τόσο σε επίπεδο εισαγωγών όσο σε επίπεδο εξαγωγών, με τη Γερμανία και την Ιταλία εκτός από τους δημοφιλέστερους προορισμούς των εγχώριων εξαγωγών τροφίμων και ποτών να συγκαταλέγονται ανάμεσα και στους βασικότερους προμηθευτές της εγχώριας αγοράς.
- Σε επίπεδο επιμέρους προϊόντων, οι μόνες κατηγορίες που εμφάνισαν εμπορικά πλεονάσματα το 2010 είναι τα *παρασκευάσματα λαχανικών και φρούτων* και τα *λίπη*.

Κεφάλαιο 5 . ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ-ΠΟΤΩΝ¹³

5.1 ΕΞελίξεις στις διεθνείς τιμές των τροφίμων

Ιστορικά η υψηλότερη τιμή του Δείκτη Τιμών Τροφίμων του FAO το Φεβρουάριο 2011 από το 1990

Ιδιαίτερο ζήτημα για τη βιομηχανία τροφίμων και ποτών είναι η πυροδότηση των διεθνών τιμών των τροφίμων ιδιαίτερα, τα τελευταία τέσσερα έτη. Οι επίμονες διεθνείς ανατιμήσεις δημιουργούν ανησυχίες για τη λειτουργία της αλυσίδας αξίας των ειδών διατροφής, τόσο διεθνώς όσο και στην Ελλάδα – όπου σημαντικό μέρος των πρώτων υλών βασίζεται στις εισαγωγές - με τον καταναλωτή να επωμίζεται το τελικό βάρος αυτών των πληθωριστικών πιέσεων.

Σύμφωνα με το Δείκτη Τιμών Τροφίμων του FAO (Food and Agricultural Organization), - ο οποίος μετρά διεθνώς τις μηνιαίες αλλαγές στις τιμές των δημητριακών, ελαίων, γαλακτοκομικών, κρεάτων και ζάχαρης – παρά την αποκλιμάκωση των τιμών που σημειώθηκε παγκοσμίως το 2009 ύστερα από τις πληθωριστικές πιέσεις που παρατηρήθηκαν το 2008, ακολούθησε νέα έντονη πληθωριστική περίοδος (Διάγραμμα 5.1, Πίνακας 5.1). Πιο συγκεκριμένα, η άνοδος των τιμών ήταν τέτοια που στο τέλος του 2010 ο δείκτης τιμών έφθασε τα επίπεδα που επικρατούσαν το 2008, ενώ το Φεβρουάριο του 2011 καταγράφηκε **η ιστορικά υψηλότερη τιμή του δείκτη** στις 237,9 μονάδες από το 1990, όταν και άρχισε η επίσημη καταγραφή των διεθνών τιμών από το FAO. **Ύστερα από συνεχή άνοδο των τιμών για οκτώ μήνες, ο δείκτης υποχώρησε το Μάρτιο του 2011** και συνέχισε την πτωτική του πορεία με ενδιάμεσες ωστόσο διακυμάνσεις έως το τέλος του 2011 φθάνοντας τις 211 μονάδες το Δεκέμβριο του 2011. Στους επιμέρους δείκτες των προϊόντων, το 2011 το κρέας και τα γαλακτοκομικά προϊόντα ήταν οι μόνες κατηγορίες προϊόντων που κυμαίνονταν χαμηλότερα από το γενικό επίπεδο τιμών των τροφίμων, ενώ στον αντίποδα βρίσκεται η ζάχαρη, της οποίας οι τιμές έχουν εκτοξευτεί, όπως καταγράφεται από το σχετικό δείκτη (Διάγραμμα 5.2).

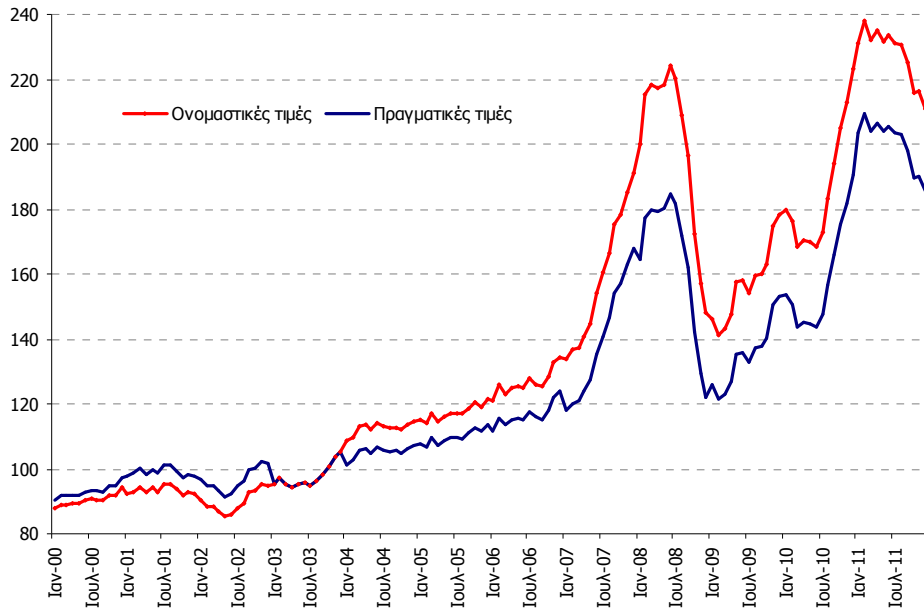
Σύμφωνα με το FAO¹⁴, ο συνδυασμός των πληθωριστικών πιέσεων με το ευρύτερο δυσμενές οικονομικό περιβάλλον έχουν οδηγήσει 115 εκ. επιπλέον άτομα στην πείνα και τη φτώχεια. Το κόστος για βασικά είδη διατροφής βρίσκεται σε αρκετά υψηλό επίπεδο στις αναπτυσσόμενες

¹³ Στο κεφάλαιο αυτό έχουν αξιοποιηθεί αρκετά από τα συμπεράσματα που έχουν προκύψει από τις συνεδριάσεις ειδικού πάνελ εμπειρογνώμόνων στον *Τομέα Τροφίμων και Βιο-αγροδιατροφής* στο πλαίσιο έργου της ΣΤΕΓΗΣ- ΣΕΒ «Έρευνα στις Επιχειρήσεις για την Πρόβλεψη των Μεταβολών στα Περιφερειακά Παραγωγικά Συστήματα και τις Τοπικές Αγορές Εργασίας» που εκπονεί το IOBE σε συνεργασία με το ΕΜΠ. Το έργο είναι εν εξελίξει.

¹⁴ <http://www.fao.org/isfp/about/en/>

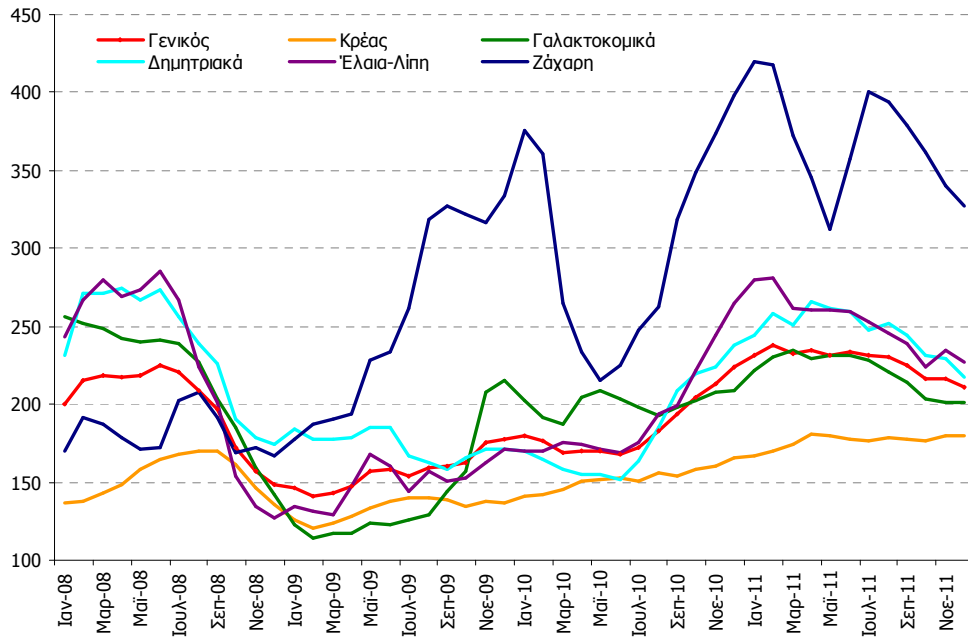
χώρες, ενώ για πολλά άτομα με πενιχρά εισοδήματα το 60%-80% των εσόδων τους διατίθεται για τρόφιμα. Η ανησυχία για τη μεταβλητότητα των τιμών των τροφίμων εκφράστηκε και στη Σύνοδο Κορυφής των G20 στη Σεούλ το Νοέμβριο του 2010 (OECD-FAO, 2011).

Διάγραμμα 5.1
Δείκτης* Τιμών Τροφίμων FAO, 2000-2011 (2002-2004=100)



Πηγή: FAO. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE. *μηνιαία στοιχεία.

Διάγραμμα 5.2
Δείκτης* Τιμών Τροφίμων και προϊόντων υποκλάδων, 2008-2011 (2002-2004=100)



Πηγή: FAO. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE. *μηνιαία στοιχεία, σε ονομαστικές τιμές.

Πίνακας 5.1
Ποσοστιαία ετήσια μεταβολή Δείκτη* Τιμών Τροφίμων και προϊόντων υποκλάδων,
2000-2011 (2002-2004=100)

| Ετος | Γενικός | Κρέας | Γαλακτοκομικά | Δημητριακά | Ελαιολάδι | Ζάχαρη |
|------|---------|--------|---------------|------------|-----------|--------|
| 2000 | -2,2% | -2,0% | 10,6% | -6,0% | -25,9% | 30,4% |
| 2001 | 3,3% | 0,7% | 12,2% | 1,6% | -0,3% | 5,6% |
| 2002 | -3,7% | -7,2% | -23,2% | 9,1% | 28,7% | -20,3% |
| 2003 | 8,7% | 8,1% | 15,7% | 3,9% | 15,9% | 2,9% |
| 2004 | 15,1% | 17,5% | 28,9% | 9,6% | 11,3% | 1,1% |
| 2005 | 4,3% | 5,7% | 10,4% | -3,7% | -7,6% | 38,0% |
| 2006 | 8,0% | -1,4% | -5,5% | 17,5% | 8,5% | 49,3% |
| 2007 | 25,3% | 5,6% | 66,0% | 37,2% | 51,2% | -31,8% |
| 2008 | 25,9% | 22,5% | 3,4% | 42,5% | 33,6% | 27,0% |
| 2009 | -21,5% | -13,2% | -35,5% | -27,0% | -33,6% | 41,7% |
| 2010 | 18,1% | 14,5% | 41,6% | 5,1% | 28,7% | 17,4% |
| 2011 | 22,8% | 15,9% | 10,0% | 35,2% | 29,9% | 22,1% |

Πηγή: FAO. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE. *σε ονομαστικές τιμές.

Συγκυριακοί και διαρθρωτικοί παράγοντες πυροδότησαν την άνοδο των διεθνών τιμών των τροφίμων

Η πυροδότηση της συνεχούς ανοδικής πορείας των τιμών των ειδών διατροφής επηρεάζεται από μια σειρά παραγόντων είτε συγκυριακούς είτε διαρθρωτικούς. Η αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης για τρόφιμα λόγω της **αύξησης του πληθυσμού** και των **αλλαγών στα διατροφικά πρότυπα σε περιοχές με μεγάλο πληθυσμό**, όπως Κίνα και Ινδία είναι ορισμένοι από τους διαρθρωτικούς παράγοντες. Η αύξηση της ζήτησης επηρεάζεται και από την **ανάπτυξη των αναδυόμενων αγορών**, όπου παρατηρούνται εντατικοποίηση της αστικοποίησης και άνοδο του βιοτικού επιπέδου. Στα παραπάνω προστίθενται η **μείωση της καλλιεργήσιμης γης και των αποδόσεων των καλλιεργειών** λόγω παρατεταμένης χρήσης της γης, ο **περιορισμός των αποθεμάτων νερού** κ.λπ. συνθήκες που δυσκολεύουν τη διαδικασία παραγωγής και επιτείνουν το πρόβλημα άνοδου των διεθνών τιμών (The Economist, 2011; OECD-FAO, 2011).

Συγχρόνως, η **άνοδος των τιμών του πετρελαίου επιδρά** αυξητικά στις τιμές των τροφίμων με ποικίλους τρόπους: μέσω **επιβαρύνσεων στο κόστος μεταφοράς και αυξήσεων των τιμών των λιπασμάτων**, αλλά και μέσω της **υποκατάστασης του πετρελαίου με βιοκαύσιμα**. Αρκετές ανεπτυγμένες χώρες, αλλά και αναπτυσσόμενες όπως η Βραζιλία χρησιμοποιούν τα βιοκαύσιμα ως καύσιμη ύλη για τις μεταφορές. Ας σημειωθεί, ότι στις ΗΠΑ - σημαντικός παραγωγός και εξαγωγέας κατά το παρελθόν - ένα σημαντικό μέρος της εγχώριας παραγωγής καλαμποκιού προορίζεται πλέον για την παραγωγή βιοκαυσίμων.

Στους συγκυριακούς παράγοντες που αυξάνουν τις πληθωριστικές πιέσεις των τιμών συγκαταλέγονται οι **κακές καιρικές συνθήκες**, οι οποίες σε συνδυασμό με τις **φυσικές καταστροφές και τις πλημμύρες** σε βασικές χώρες παραγωγούς και εξαγωγείς, όπως τη Ρωσία, την Αργεντινή, τον Καναδά, την Αυστραλία κ.ά. μείωσαν σημαντικά τις σοδειές. Τη

μείωση των σοδειών ακολούθησαν οι **εξαγωγικοί περιορισμοί** από χώρες παραγωγούς των ειδών διατροφής, όπως από την Κίνα και τη Ρωσία, για την προστασία των εγχώριων αναγκών, με αποτέλεσμα να περιοριστεί η παγκοσμίως διαθέσιμη ποσότητα, ενώ παρουσιάστηκαν φαινόμενα **αύξησης των αποθεμάτων ειδών διατροφής υπό συνθήκες πανικού**, ως μέτρο προφύλαξης σε ενδεχόμενο παρατεταμένης μειούμενης διαθέσιμης ποσότητας.

Παράλληλα, τα βασικά είδη διατροφής είναι και **χρηματιστηριακά παράγωγα πρώτων υλών και εμπορευμάτων**, τα οποία τα τελευταία έτη θεωρούνται ως ασφαλείς επενδύσεις. Πλέον χρησιμοποιούνται ως επενδυτικά εργαλεία ιδιαίτερα ύστερα από τη διεθνή οικονομική κρίση που ενώ προηγουμένως δε βρίσκονταν στο επίκεντρο του επενδυτικού ενδιαφέροντος, επηρεάζοντας τη διαθεσιμότητά αλλά και τις τιμές των τροφίμων.

Ορισμένα από τα μέτρα που έχουν προταθεί για την αντιμετώπιση της μεταβλητότητας των τιμών των τροφίμων είναι η **αύξηση της διαφάνειας** στην αγορά και η **αποτελεσματικότερη πληροφόρηση** των παραγωγών και των αγοραστών, που θα περιορίζε τις κινήσεις πανικού. Συγχρόνως, η ανάπτυξη μηχανισμών και η **βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου** για την αντιστάθμιση κινδύνου και την εύρυθμη λειτουργία των χρηματιστηρίων εμπορευμάτων θα βοηθούσαν στην αποτροπή φαινομένων κερδοσκοπίας στις τιμές των τροφίμων. Ο **επαναπροσδιορισμός των πολιτικών για τα βιοκαύσιμα** και η υιοθέτηση των τεχνολογικών μεθόδων παραγωγής των ανεπτυγμένων χωρών και στις **αναπτυσσόμενες για βελτίωση της παραγωγικότητας** συμπληρώνουν τον κατάλογο με ορισμένα από τα προτεινόμενα μέτρα (OECD-FAO, 2011; FAO, 2011). Στο πλαίσιο αντιμετώπισης της αυξητικής τάσης των τιμών των ειδών διατροφής προωθήθηκε από τους υπουργούς γεωργίας των G20 σε συνάντησή τους στις 22-23 Ιουνίου 2011 το **Agricultural Market Information System (AMIS)**¹⁵, το οποίο αποτελεί μια συλλογική πρωτοβουλία για την καλύτερη διάχυση της πληροφόρησης στον τομέα των τροφίμων (FAO, 2011).

5.2 Ακολουθώντας τις Διεθνείς Τάσεις και Προκλήσεις της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών

Ο εγχώριος τομέας τροφίμων έρχεται αντιμέτωπος με έντονα αυξημένο ανταγωνισμό από το εξωτερικό και ποικίλες διεθνείς προκλήσεις, απέναντι στις οποίες καλείται να σταθεί με επαγρύπνηση και εγρήγορση

Ο τομέας των τροφίμων, ένας από τους σημαντικότερους πυλώνες της ελληνικής οικονομίας και ανάπτυξης, έχει ανάγκη σήμερα όσο ποτέ άλλοτε, από την καθολική στήριξη του συνόλου των φορέων που τον συναποτελούν, ώστε να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις που

¹⁵ Το AMIS διοικείται από μια κοινή Γραμματεία που εδρεύει στο FAO και αποτελείται από εννέα διεθνείς οργανισμούς (FAO, IFAD, OECD, UNCTAD, WFP, World Bank, WTO, IFPRI και UN HLTF).

δοκιμάζουν τη χώρα, αλλά και τις διεθνείς απαιτήσεις και τον εντεινόμενο ανταγωνισμό. Ένας από τους βασικούς στόχους άλλωστε στην αλυσίδα παραγωγής τροφίμων που κάνει τις μεγάλες χώρες παραγωγούς να ξεχωρίζουν είναι η **εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης και μεστής πολιτικής σε όλο το φάσμα της παραγωγικής αλυσίδας των τροφίμων, με τρόπο που ο σεβασμός στην ασφάλεια των τροφίμων, η ανάπτυξη καινοτομίας και η περιβαλλοντικά υπεύθυνη παραγωγή να αποτελούν κύριο μέλημά της**. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, θα πρέπει αφενός να εντοπιστούν και να ληφθούν υπόψη στις επιχειρηματικές αποφάσεις οι αυξημένες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο τομέας και αφετέρου οι επιχειρήσεις να προσαρμοστούν στις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και τον ανταγωνισμό με άλλες χώρες, σε μια ολοένα και πιο περίπλοκη παγκόσμια αγορά τροφίμων. Οι προκλήσεις αυτές, όπως για κάθε χώρα, έτσι και για την Ελλάδα, συνοψίζονται στους εξής παράγοντες:

- **στις μεγάλες διακυμάνσεις των τιμών των τροφίμων,**
- **στην αναμενόμενη μελλοντική αύξηση της ζήτησης για τρόφιμα,**
- **στις επιπτώσεις του ανταγωνισμού από νέους ανερχόμενους παίκτες στην παγκόσμια αγορά,**
- **στην ταχύτερη μείωση της διαθεσιμότητας των φυσικών πόρων στη γεωργική παραγωγή,**
- **στις αυξημένες καταναλωτικές απαιτήσεις ως προς την ασφάλεια των τροφίμων και τη ζήτηση για τρόφιμα με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά**
- **στην αλλαγή των διεθνών προτεραιοτήτων σε τομείς όπως το εμπόριο και η βελτιωμένη περιβαλλοντική διαχείριση**
- **στο σεβασμό στα ποιοτικά χαρακτηριστικά,**
- **στη σημασία των δεξιοτήτων και των γνώσεων των απασχολούμενων του τομέα, σε μια εποχή ταχύτατης επιστημονικής εξέλιξης και τεχνολογικής προόδου.**

Οι παράγοντες αυτοί διαμορφώνονται άλλωστε κάθε φορά από τις εκάστοτε συνθήκες, τις τάσεις και τις εξελίξεις σε οικονομικό, τεχνολογικό, πολιτικό, κοινωνικό και δημογραφικό επίπεδο.

Διάγραμμα 5.3
Παράγοντες που επηρεάζουν τον τομέα τροφίμων και ποτών



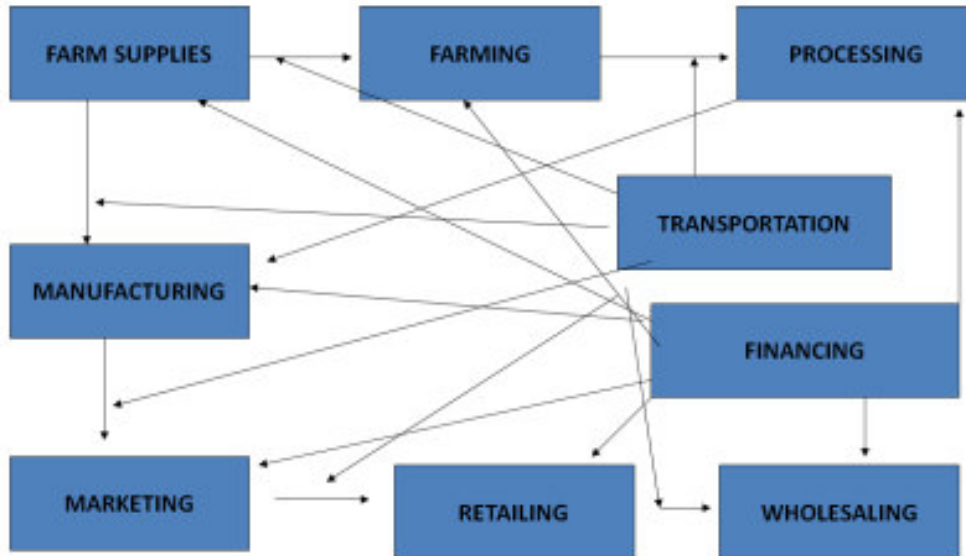
Πηγή: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (2004): Sector futures. The future of the food and drink sector, Επεξεργασία IOBE

Ανάμεσα στις σημαντικότερες άλλωστε τάσεις που επηρεάζουν την προσφορά και τη ζήτηση στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών είναι η διεθνής άνοδος στη ζήτηση που προκαλείται από την παγκόσμια αύξηση του πληθυσμού των περίπου 100 εκατομμυρίων ανθρώπων το χρόνο. Η μεγαλύτερη ευημερία σε χώρες αναπτυσσόμενες όπως η Ινδία και η Κίνα οδηγεί, σε μεγάλο βαθμό τη ζήτηση για προϊόντα τροφίμων υψηλότερης αξίας. Ωστόσο, η προσφορά για την κάλυψη αυτής της ζήτησης επιβραδύνεται, με τις αυξήσεις στα ποσοστά παραγωγής ανά στρέμμα να μειώνονται. Οι ευκαιρίες ανάπτυξης, η αύξηση του κόστους των εισροών και η μεγαλύτερη πίεση για τη μείωση του κόστους στην αλυσίδα εφοδιασμού στον τομέα των τροφίμων και ποτών σε μια εποχή που γίνεται όλο και πιο πολύπλοκη, είναι από τις άμεσες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο τομέας.

Σε σχέση με την αλυσίδα εφοδιασμού στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών, υπάρχει μια πληθώρα ζητημάτων που αποτελούν σε διεθνές επίπεδο σημαντικά ζητήματα στο χώρο των τροφίμων και απασχολούν εξίσου την εγχώρια βιομηχανία. Αυτά περιλαμβάνουν εκτός των άλλων, τα διαφορετικά κανάλια διανομής (channel diversity), τις συσκευασίες, τις μεταφορές,

την αποθήκευση, την ποικιλία και την ευκολία στα τρόφιμα (variety and convenience), το θεσμικό πλαίσιο και τους ισχύοντες κανονισμούς, την προέλευση, τον στρατηγικό σχεδιασμό, αλλά και παράγοντες που συνδέονται με τον οικονομικό κύκλο.

Διάγραμμα 5.4
Αλυσίδα αξίας τομέα τροφίμων και ποτών



Πηγή: Food Marketing, Consumption, and Manufacturing, University of Southern California.

Σε σχέση με την **ποικιλομορφία στα κανάλια διανομής**, καταγράφεται σε πολλές χώρες ένας αυξανόμενος αριθμός καταστημάτων εστίασης τα οποία απευθύνονται σε συγκεκριμένες ανάγκες των καταναλωτών, όπως είναι για παράδειγμα τα supercenters, οι λέσχες, και τα convenience stores, αλλά και τα foodservice και specialty stores, σε συνδυασμό με την επέκταση των προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας. Αυτή η ποικιλομορφία των καναλιών διανομής και διάθεσης συνεπάγεται πολλές φορές για τις επιχειρήσεις την αναθεώρηση των μεθόδων παράδοσης και τη βελτιστοποίησή τους σε τακτική βάση.

Ως προς την **συσκευασία**, αυτή χρησιμοποιείται πολλές φορές από τη βιομηχανία τροφίμων και ποτών ως ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, το οποίο προσφέρεται σε αρκετές περιπτώσεις και για μείωση του συνολικού κόστους, ενώ η νέα τάση στο χώρο περιλαμβάνει τη χρήση νέων υλικών, «έξυπνων» τεχνολογιών ετικέτας, τις απαιτήσεις του καταναλωτικού κοινού για λιγότερα απόβλητα υλικών και περισσότερες περιβαλλοντικά φιλικές συσκευασίες. Κάθε χώρα άλλωστε έχει και το δικό της ρυθμιστικό πλαίσιο για τις συσκευασίες προϊόντων.

Σχετικά με τις **μεταφορές και τη διαχείριση φορτίου (logistics)** των τροφίμων, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις είναι ποικίλες και περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις παράδοσης των πελατών, την συμμόρφωση με το ρυθμιστικό πλαίσιο, τη διαθεσιμότητα του

μεταφορέα, τον βέλτιστο τρόπο μεταφοράς, τον σχεδιασμό και την εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών και τεχνολογιών στο πλαίσιο ενός καλά ελεγχόμενου προγράμματος διαχείρισης φορτίου κ.α. Στο πλαίσιο αυτό, είναι αυξημένη η ανάγκη για την γρήγορη και ασφαλή μεταφορά των τροφίμων, ιδιαίτερα των μη μεταποιημένων, ώστε να καταναλώνονται φρέσκα και χωρίς να διανύουν πολλά τροφοχιλιόμετρα.

Ποικιλία και Ευκολία: Οι καταναλωτές αναζητούν πλέον περισσότερες επιλογές τροφίμων που ανταποκρίνονται στις διάφορες ανάγκες τους, συμπεριλαμβανομένων των προτιμήσεων που έχουν στις τροφές τους σε σχέση με ζητήματα υγείας, γεύσης και ευκολίας. Υπάρχει για παράδειγμα ένας αυξανόμενος αριθμός καταναλωτών που προσπαθούν να τρώνε περισσότερο στο σπίτι ή στο χώρο εργασίας, αλλά αναζητούν ευκολότερους τρόπους κατανάλωσης και προετοιμασίας των γευμάτων. Μεριδες για ένα άτομο, η «φορητότητα» του φαγητού, η δυνατότητα των έτοιμων γευμάτων να θερμαίνονται στο φούρνο μικροκυμάτων, αλλά και η αναζήτηση «ειδικών» τροφών και τροφίμων, όπως οι τροφές χωρίς γλουτένη για τους πάσχοντες από κοιλιοκάκη, γνωρίζουν σήμερα αυξανόμενη ζήτηση.

Σχετικά με το **ρυθμιστικό πλαίσιο**, οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιμετωπίζουν πολλές νέες ρυθμίσεις για τα ειδικά πιστοποιητικά ασφαλείας που αποσκοπούν στη μείωση της απάτης και της απομίμησης προϊόντων, ενώ και σε εγχώριο επίπεδο θα πρέπει να εφαρμόζονται συστήματα παρακολούθησης, πιστοποίησης και ιχνηλασιμότητας των προϊόντων, από την παραγωγή στο αγρόκτημα, μέχρι το ράφι. Υπάρχει άλλωστε ιδιαίτερα έντονο ενδιαφέρον σε παγκόσμιο επίπεδο στα ζητήματα του εμπορίου και των κινδύνων που συνδέονται με τα τρόφιμα, αλλά και σε σχέση με την προστασία του εμπορικού σήματος των προϊόντων, σύμφωνα με τις παγκόσμιες ρυθμιστικές απαιτήσεις του εμπορίου.

5.3 Βασικά οικονομικά μεγέθη της αλυσίδας αξίας ειδών διατροφής

Η αλυσίδα αξίας των τροφίμων ξεκινάει από το χωράφι και καταλήγει στο τραπέζι του τελικού καταναλωτή (from farm to fork). Από την αγροτική παραγωγή προέρχονται τα πρωτογενή προϊόντα, από τα οποία ένα μικρό μέρος προορίζεται απευθείας για κατανάλωση, όμως ο κύριος όγκος των προϊόντων αυτών αποτελεί την εισροή στην παραγωγή μεταποιημένων ειδών διατροφής. Τα είδη διατροφής διανέμονται μέσω του χονδρικού εμπορίου στους λιανοπωλητές (σουπερμάρκετ, εξειδικευμένους λιανοπωλητές τροφίμων, υπαίθριες αγορές κ.λπ.) και στους παρόχους υπηρεσιών τροφίμων (εστιατόρια, καφετέριες κ.λπ.) από τους οποίους οι τελικοί καταναλωτές προμηθεύονται την πλειονότητα των τροφίμων και ποτών που καταναλώνουν. Μεγάλη σημασία σε όλη την τροφική αλυσίδα αξίας έχει η διασφάλιση υψηλής ποιότητας ανεξαρτήτως προέλευσης¹⁶. Πάνω από 1 εκ. επιχειρήσεις / εκμεταλλεύσεις εμπλέκονται στην αλυσίδα αξίας ειδών διατροφής στην Ελλάδα, στις οποίες απασχολούνται

¹⁶ Eurostat (2011) «From farm to fork», Statistics in Focus, 27/2011. Eurostat «Food: from farm to fork statistics», Edition 2011, Eurostat Pocketbooks.

περίπου 2,1 εκ. άτομα και από τις οποίες δημιουργείται συνολικά προστιθέμενη αξία ύψους €17,3 δισ. (Πίνακας 5.2).

Πίνακας 5.2
Βασικά οικονομικά μεγέθη των εμπλεκόμενων κλάδων στην αλυσίδα αξίας τροφίμων και ποτών, Ελλάδα, 2007

| Εμπλεκόμενοι κλάδοι | Αριθμός επιχειρήσεων/ εκμεταλλεύσεων | Αριθμός απασχολούμενων | Προστιθέμενη Αξία (σε εκ. €) |
|--|--------------------------------------|------------------------|------------------------------|
| Γεωργία | 860.150 | 1.508.180 | 5.563 |
| Μεταποίηση τροφίμων και ποτών (1) | 16.695 | 91.847 | 4.410 |
| Εμπορικοί αντιπρόσωποι που μεσολαβούν στην πώληση τροφίμων, ποτών και καπνού | 1.395 | 4.446 | 101 |
| Χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού | 14.699 | 77.910 | 2.346 |
| Λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού σε μη ειδικευμένα καταστήματα | 27.312 | 104.348 | 1.975 |
| Λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού σε ειδικευμένα καταστήματα | 29.760 | 73.698 | 1.009 |
| Εστιατόρια, μπαρ, καντίνες και τροφοδοσία με τρόφιμα | 84.809 | 226.841 | 1.899 |
| Σύνολο (2) | 1.034.820 | 2.087.270 | 17.303 |

Πηγή: Eurostat (Survey on the structure of agricultural holdings, Economic accounts for agriculture, SBS). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Μεταποίηση: κωδικοί 10, 11 (Nace rev 2).

Εμπόριο και υπηρεσίες: κωδικοί 511.7, 513, 521.1, 522, 553-555 (Nace rev 1.1).

Σημείωση: στο λιανικό εμπόριο δεν περιλαμβάνονται οι υπαίθριες αγορές.

(1) 2009 (2) Άθροισμα των διαθέσιμων στοιχείων.

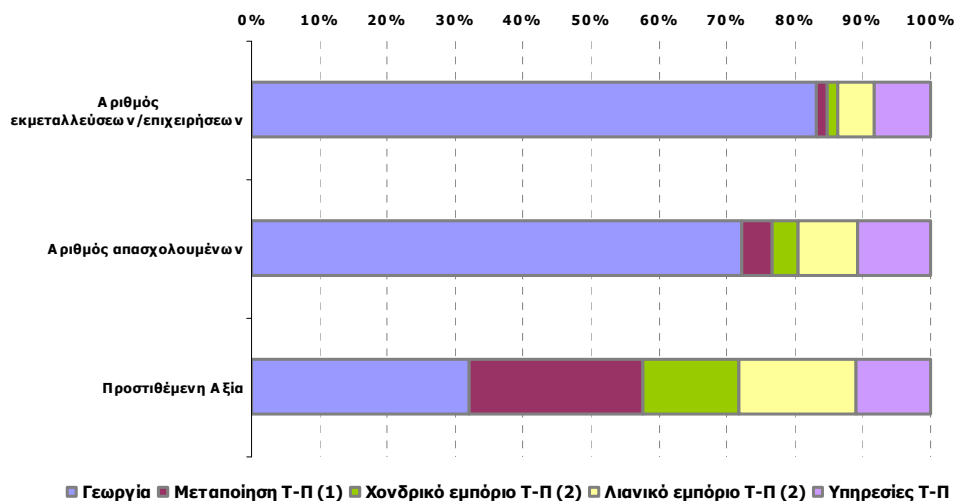
Στη μεταποίηση παρότι δραστηριοποιείται μόλις το 1,6% των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στην αλυσίδα αξίας, δημιουργείται το 25,5% της προστιθέμενης αξίας

Το **υψηλότερο μερίδιο των εκμεταλλεύσεων / επιχειρήσεων** (83,1%) κατανέμεται **στην αγροτική παραγωγή**, στην οποία απασχολείται και ο **μεγαλύτερος αριθμός εργαζομένων** (72,3%) (Διάγραμμα 5.5), με ανάλογη σχεδόν εικόνα και στην ΕΕ-27 (Διάγραμμα 5.6). Ωστόσο, η κατανομή της προστιθέμενης αξίας διαφοροποιείται σε σχέση με εκείνη της απασχόλησης και του αριθμού των επιχειρήσεων / εκμεταλλεύσεων. Ειδικότερα, **στη μεταποίηση** ενώ δραστηριοποιείται **μόλις το 1,6% των επιχειρήσεων** που εμπλέκονται στην αλυσίδα αξίας, δημιουργείται **το ¼ της συνολικής προστιθέμενης αξίας**.

Σημαντική είναι και η συμμετοχή του εμπορίου (χονδρικού και λιανικού) στην τροφική αλυσίδα αξίας, στο οποίο δραστηριοποιείται συνολικά το 7,1% των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, απασχολώντας το 12,5% των εργαζομένων του τομέα, ενώ η προστιθέμενη αξία που δημιουργείται από αυτό αγγίζει το 31,4%. Τέλος, το τμήμα της αλυσίδας αξίας που αντιστοιχεί στις υπηρεσίες δημιουργεί το 11% της προστιθέμενης αξίας. Σημειώνεται ότι, οι αλλαγές στις καταναλωτικές συνήθειες, η αύξηση της συχνότητας κατανάλωσης τροφίμων εκτός σπιτιού και διανομής κατ' οίκον είχαν ενισχύσει τα τελευταία χρόνια τις υπηρεσίες

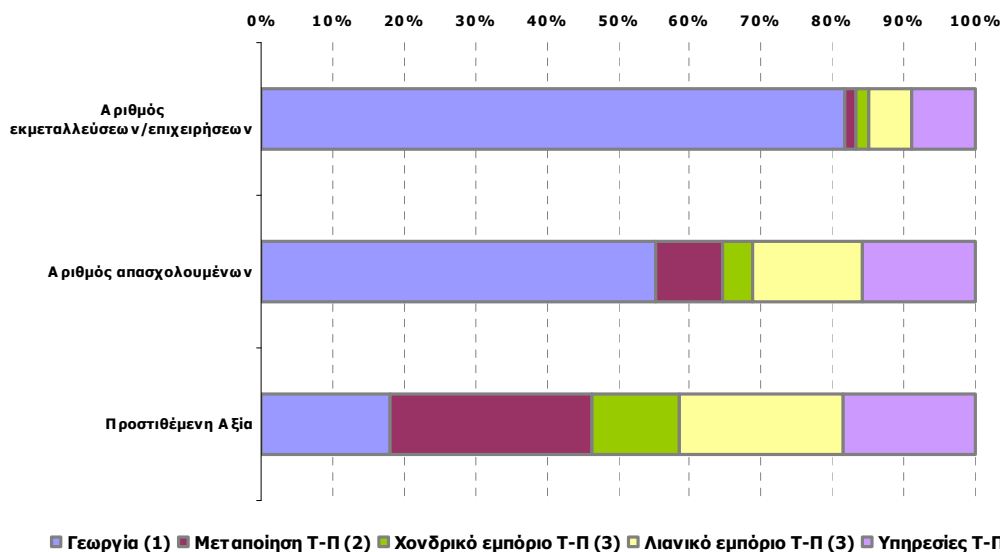
εστίασης, ωστόσο η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος και οι πρόσφατες φορολογικές επιβαρύνσεις περιόρισαν κάπως τις προτιμήσεις των καταναλωτών γι' αυτές τις υπηρεσίες.

Διάγραμμα 5.5
Δομή της αλυσίδας αξίας των τροφίμων -ποτών σε επιλεγμένα μεγέθη, Ελλάδα, 2007



Πηγή: Eurostat (Survey on the structure of agricultural holdings, Economic accounts for agriculture, SBS).
Επεξεργασία στοιχείων: IOBE
(1) 2009 (2) Περιλαμβάνεται και ο καπνός
Σημείωση: στο λιανικό εμπόριο δεν περιλαμβάνονται οι υπαίθριες αγορές.

Διάγραμμα 5.6
Δομή της αλυσίδας αξίας των τροφίμων -ποτών σε επιλεγμένα μεγέθη, ΕΕ-27, 2009



Πηγή: Eurostat (Survey on the structure of agricultural holdings, Economic accounts for agriculture, SBS).
Επεξεργασία στοιχείων: IOBE
(1) Αριθμός εκμεταλλεύσεων και απασχολούμενων, 2007 (2) Ποσοπoία: Αριθμός απασχολούμενων και προστιθέμενη αξία, 2008 (3) Περιλαμβάνεται και ο καπνός
Σημείωση: στο λιανικό εμπόριο περιλαμβάνονται οι υπαίθριες αγορές.

Η εικόνα στην ΕΕ-27 είναι ότι στην τροφική αλυσίδα αξίας δραστηριοποιούνται συνολικά 16,8 εκ. επιχειρήσεις, στις οποίες απασχολούνται 48,2 εκ. άτομα, με την συνολική προστιθέμενη αξία να φθάνει €680,4 δισ. (Πίνακας 5.3). Η συμβολή των τελευταίων σταδίων της αλυσίδας αξίας των τροφίμων και ποτών κατά μέσο όρο στην ΕΕ-27 είναι αξιόλογη, με την προστιθέμενη αξία στο λιανικό εμπόριο να αγγίζει το 23% και στις υπηρεσίες το 18,4% του τομέα.

Πίνακας 5.3
Βασικά οικονομικά μεγέθη των εμπλεκόμενων κλάδων στην αλυσίδα αξίας τροφίμων και ποτών, ΕΕ-27, 2009

| Εμπλεκόμενοι κλάδοι | Αριθμός επιχειρήσεων / εκμεταλλεύσεων (σε χιλ.) | Αριθμός απασχολούμενων (σε χιλ.) | Προστιθέμενη Αξία (σε εκ. €) |
|--|---|----------------------------------|------------------------------|
| Γεωργία (1) | 13.700 | 26.669 | 122.637 |
| Μεταποίηση τροφίμων και ποτών (2) | 274 | 4.480 | 191.898 |
| Εμπορικοί αντιπρόσωποι που μεσολαβούν στην πώληση τροφίμων, ποτών και καπνού | 64 | 137 | 4.847 |
| Χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού | 206 | 1.855 | 79.255 |
| Λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού σε μη ειδικευμένα καταστήματα | 428 | 5.843 | 127.480 |
| Λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού σε ειδικευμένα καταστήματα | 476 | 1.420 | 26.900 |
| Λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού σε υπαίθριους πάγκους και αγορές | 125 | 163 | 2.398 |
| Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης | 1.489 | 7.638 | 125.028 |
| Σύνολο (3) | 16.761 | 48.206 | 680.443 |

Πηγή: Eurostat (Survey on the structure of agricultural holdings, Economic accounts for agriculture, SBS). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Μεταποίηση: κωδικοί 10, 11 (Nace rev 2).

Εμπόριο και υπηρεσίες: κωδικοί 461.7, 463, 471.1, 472, 4781, 56 (Nace rev 2).

(1) Αριθμός εκμεταλλεύσεων και απασχολούμενων, 2007 (2) Ποσοπία: Αριθμός απασχολούμενων και προστιθέμενη αξία, 2008 (3) Άθροισμα των διαθέσιμων στοιχείων.

5.4 Οι εγχώριες δυσκολίες και τα προβλήματα, αλλά και οι αναπτυξιακές προοπτικές της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών

Οι ευκαιρίες για εντονότερη ανάκαμψη περιλαμβάνουν την εντονότερη εξαγωγική δραστηριοποίηση, την αξιοποίηση των παραδοσιακών χαρακτηριστικών των ελληνικών τροφίμων, τις συνέργιες των επιχειρήσεων σε όλη της αλυσίδα αξίας των τροφίμων, την πιο οργανωμένη και αποτελεσματική προώθηση των προϊόντων, τη δημιουργία ταυτότητας του ελληνικού προϊόντος κ.ά.

Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών λειτουργεί σε ένα σύγχρονο περιβάλλον το οποίο θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις προκλήσεις που αναφέρθηκαν και ισχύουν σε διεθνές επίπεδο, αλλά και το κοινωνικό, οικονομικό και τεχνολογικό πλαίσιο αναφοράς στο οποίο αυτές αναπτύσσονται. Οι βιομηχανίες τροφίμων σε διεθνές επίπεδο δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα σε θέματα που άπτονται της ποιότητας και της ασφάλειας, του σεβασμού του περιβάλλοντος, της

επιστήμης και ανάπτυξης καινοτομίας, της ανανέωσης των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού που τις στελεχώνουν, αλλά και της διαχείρισης των επιχειρηματικών κινδύνων. Ο αποτελεσματικός στρατηγικός σχεδιασμός στο πλαίσιο αυτό παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της επιχείρησης και στις επιχειρηματικές ευκαιρίες, στην ικανοποίηση των πελατών και την αύξηση της διείσδυσης στην αγορά-στόχο μέσα από τα κανάλια λιανικής πώλησης.

Εκτός όμως από τις διεθνείς προκλήσεις και τις σύγχρονες τάσεις που αναπτύσσονται σε παγκόσμιο επίπεδο στα τρόφιμα, με τις οποίες η ελληνική βιομηχανία προσαρμόζεται και συμβαδίζει, ο εγχώριος κλάδος τροφίμων και ποτών έρχεται αντιμέτωπος με πληθώρα «εσωτερικών» προβλημάτων που δεν μπορεί να παρακάμψει, τα οποία εκπορεύονται εν γένει από την δύσκολη οικονομική συγκυρία, τις αντίξοες κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες και την οικονομική ύφεση. Οι σημερινές οικονομικές συνθήκες μπορούν να επηρεάσουν τις αγοραστικές συνήθειες των καταναλωτών. Η κάμψη της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών, η μετατόπιση της καταναλωτικής επιλογής από τα επώνυμα προϊόντα στα προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας, τα οποία συνήθως είναι φθηνότερα, η έλλειψη ρευστότητας των τραπεζών, τα μειωμένα τραπεζικά δάνεια που εξαντλούν τα ίδια κεφάλαια των επιχειρήσεων και η χαμηλή κινητικότητα του χρήματος στις αγορές, το υψηλό ρίσκο επισφαλών πωλήσεων, η αναποτελεσματική δημόσια διοίκηση, τα προβλήματα που συνοδεύουν τις απεργιακές κινητοποιήσεις, τα τελωνεία και τα λιμάνια που κλείνουν και οι μεταφορές που δυσχεραίνονται, οι μειωμένες επενδύσεις, τα μειωμένα όρια των πιστώσεων των ξένων προμηθευτών, ο φόβος χρεοκοπίας της ελληνικής οικονομίας, όλα αυτά μαζί αποτελούν τα βασικά εγχώρια προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κλάδος τροφίμων την τελευταία διετία και προσθέτουν βάρος στην αναπτυξιακή του προσπάθεια, εκτός από τις «εξωτερικές» απειλές.

Παρά τους υφιστάμενους όμως κινδύνους στο οικονομικό προσκήνιο της χώρας, διαφαίνονται ευκαιρίες οι οποίες, ιδιαίτερα στο χώρο των τροφίμων, συνδέονται με την καθιέρωση του κλάδου ως έναν από τους πλέον δυναμικούς στην εγχώρια οικονομία, ακόμη και κάτω από τις τρέχουσες δύσκολες συνθήκες, αλλά ταυτόχρονα και τους **πλέον υποσχόμενους να αποτελέσουν ένα από τα βασικά οχήματα εξόδου από την τρέχουσα κρίση και κινητήριο αναπτυξιακή δύναμη για την πορεία της οικονομίας της χώρας.**

Στο πλαίσιο αυτό, είναι αναγκαία **η δημιουργία ενός κοινού οράματος για τα ελληνικά τρόφιμα, σε όλο το φάσμα της αλυσίδας αξίας των επιμέρους κλάδους που συναπαρτίζουν τον τομέα των τροφίμων.** Ένα κοινό όραμα ανάδειξης και υποστήριξης για τα ελληνικά τρόφιμα και τα ελληνικά παραγόμενα προϊόντα τροφίμων και ποτών προσθέτει αξία σε όλη την αλυσίδα παραγωγής και κινητοποιεί προς αυτήν την κατεύθυνση και τον τομέα της μεταποίησης των τροφίμων, ενώ ταυτόχρονα, δίνει πνοή στην εξωστρέφεια

των επιχειρήσεων και την ανάπτυξη των εξαγωγών. Βεβαίως, **οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για την κοινή σύμπλευση των επιχειρήσεων και τη στήριξη ενός κοινού οράματος, σε ένα υγιές επιχειρηματικό περιβάλλον στον τομέα συνδέονται με μια σειρά από αναγκαίες παρεμβάσεις και δράσεις του μεταποιητικού τομέα, όπως**

- η επίλυση των προβλημάτων διοικητικού βάρους,
- η εξυγίανση και ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου,
- η στήριξη της καινοτομίας και της έρευνας, η εκπαίδευση
- η ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων και επαγγελματικών ειδικοτήτων

Όλα αυτά μαζί θα πρέπει να αποτελούν βασικούς στόχους και επιδιώξεις για την μελλοντική, περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς του στο εγχώριο και διεθνές περιβάλλον.

Έμφαση στην ποιότητα, χρήση των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας, με ταυτόχρονο όμως σεβασμό στην παράδοση και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ελληνικού προϊόντος

Στο πλαίσιο της αναζήτησης τρόπων βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων τροφίμων, είναι ιδιαίτερα σημαντική η **ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού, των χαρακτηριστικών και προσόντων που ενσωματώνει, των γνώσεων, της εμπειρίας, των δεξιοτήτων, του αντικείμενου και του βαθμού εξειδίκευσης.**

Η δυναμική του ανθρώπινου κεφαλαίου και η εξειδίκευση της απασχόλησης σε όλα τα στάδια της αλυσίδας αξίας τροφίμων περιλαμβάνει μία ευρύτατη γκάμα ειδικοτήτων και αντικειμένων απασχόλησης που εκτείνεται από τον σπόρο, την καλλιέργεια και την αγροτική παραγωγή, τη μεταποίηση των πρώτων υλών, την κατασκευή και χρήση ειδικών μηχανημάτων για τον τομέα, τις μεταφορές, το εμπόριο και τη διάθεση των προϊόντων στον τελικό καταναλωτή, μέχρι τις υπηρεσίες στα εστιατόρια, το διαμετακομιστικό εμπόριο και τα logistics, τη χρηματοοικονομική διαχείριση, το μάρκετινγκ, αλλά και ζητήματα ασφάλισης, κανονισμών και νομοθεσίας τροφίμων. **Οι νέες τεχνολογίες, η καινοτομική δραστηριότητα, τα προϊόντα έρευνας και ανάπτυξης ήδη οδηγούν καθοριστικά τις εξελίξεις σε όλα τα στάδια παραγωγής και διάθεσης σε πολλές χώρες στο χώρο των τροφίμων,** ενώ η ταχύτατη μεταβολή τους καθιστά αναγκαία την ταχεία προσαρμογή, την εγρήγορση και την ευελιξία του εγχώριου ανθρώπινου δυναμικού, ώστε να είναι ικανό να ανταποκριθεί άμεσα, έγκαιρα και αποτελεσματικά στις μεταβολές αυτές και τις νέες απαιτήσεις στο πλαίσιο του

διεθνούς ανταγωνισμού, να στηρίζει και ενισχύει τις προοπτικές εξέλιξης του κλάδου, συνδεδεώντας τις με τις σημερινές, αλλά και τις μελλοντικές ανάγκες του¹⁷.

Προκειμένου η εγχώρια βιομηχανία τροφίμων να αποτελέσει το εφαλτήριο της αναπτυξιακής τροχιάς της χώρας, είναι εξίσου σημαντικό να στραφεί με μεγαλύτερο σθένος και επιμονή προς την **κατεύθυνση της εξωστρέφειας και των εξαγωγών, δίνοντας έμφαση στην ελληνική ποιότητα και την ταυτότητα**. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερα σημαντική είναι η συνεισφορά και ο λειτουργικός ρόλος του Ελληνικού Οργανισμού Εξωτερικού Εμπορίου (ΟΠΕ), ο οποίος, μέσα από τη συμμετοχή του σε επιχειρησιακά προγράμματα, διεθνείς εκθέσεις, συνέδρια και την αποτελεσματικότερη συνεργασία με τις επιχειρήσεις και τους σχετικούς συνδέσμους μπορεί να αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα στην προσπάθεια ενίσχυσης της εξαγωγικής δραστηριότητας και της εξωστρέφειας του τομέα, ταυτόχρονα με την οργανωμένη προώθηση του ελληνικού brand name τροφίμων. . Για να γίνει όμως αυτό απαιτείται εντονότερος συντονισμός και στενότερη συνεργασία με τους εκπροσώπους του κλάδου, ώστε να αναπτυχθούν συνέργιες που θα βελτιώσουν την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα αυτής της προσπάθειας και θα διασφαλίζουν την επιλογή της σωστής στρατηγικής και την σταθερότητα υλοποίησης του μακροχρόνιου σχεδιασμού της.

Η δημιουργία προστιθέμενης αξίας, αλλά και η ενίσχυση της εξωστρέφειας του κλάδου επαφίεται αφενός και όπως αναφέρθηκε, στην **προώθηση και προβολή μέσα από κατάλληλα σχεδιασμένα δίκτυα διανομής των εγχωρίως παραγόμενων προϊόντων που στηρίζονται στην ποιότητα και τη διαφοροποίηση, και αφετέρου στην προώθηση του προτύπου της ελληνικής/ μεσογειακής κουζίνας και προτύπου διατροφής, εγχωρίως και στο εξωτερικό, μέσα και τη σύνδεσή του με τον τριτογενή τομέα των υπηρεσιών στα εστιατόρια, τα ξενοδοχεία και εν γένει τον τουρισμό**. Η συνέργια του πρώτου και τρίτου πυλώνα της ελληνικής οικονομίας, δηλαδή του τουρισμού και των τροφίμων και η ενίσχυση στις διασυνδέσεις τους, μέσα από την προώθηση της ελληνικής / μεσογειακής κουζίνας αποτελεί ένα επιπλέον μέσο για την ανάδειξη των ελληνικών προϊόντων, δημιουργώντας και αυτό προστιθέμενη αξία και αναπτυξιακή δυναμική στο φάσμα της παραγωγής τροφίμων.

Στο παρακάτω πλαίσιο, παρουσιάζονται συνοπτικά οι ενέργειες που αν υλοποιηθούν, μπορούν να στηρίξουν τη δυναμική ανάπτυξης του τομέα των τροφίμων, όχι μόνο στο μεταποιητικό επίπεδο, αλλά σε όλη την αλυσίδα αξίας του χώρου των ελληνικών τροφίμων.

¹⁷ ΣΤΕΓΗ- ΣΕΒ. Έρευνα στις Επιχειρήσεις για την Πρόβλεψη των Μεταβολών στα Περιφερειακά Παραγωγικά Συστήματα και τις Τοπικές Αγορές Εργασίας, Έκθεση με τα αποτελέσματα των εργασιών των πάνελ στελεχών: Τομέας Τροφίμων και Βιο-αγροδιατροφής, εργασία υπό εξέλιξη

Ευκαιρίες, ενέργειες στην κατεύθυνση της προώθησης των ελληνικών προϊόντων τροφίμων

- Έμφαση στην εξωστρέφεια και ανάπτυξη των εξαγωγών, με συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις, αποτελεσματικότερη οργάνωση δικτύου διανομής και πώλησης, ανάπτυξη εξαγωγικού μάρκετινγκ
- Επιμονή στην συντονισμένη προσπάθεια δημιουργίας μιας ισχυρής και άμεσα αναγνωρίσιμης ελληνικής ταυτότητας τροφίμων (ελληνικό brand name) και πιστοποιημένης προέλευσης
- Ενσωμάτωση και προώθηση της καινοτομίας, της έρευνας και της διαφοροποίησης του προϊόντος, με ταυτόχρονη ένταξη των νέων, σύγχρονων τεχνολογιών στην παραγωγή
- Προσπάθεια αποτελεσματικότερης σύνδεσης του μεταποιητικού τομέα με όλη την αλυσίδα αξίας τροφίμων, από το αγρόκτημα μέχρι το ράφι, μέσα από εντονότερες συνέργιες και συνεργασίες
- Συνεργασία με κρατικούς και ερευνητικούς φορείς που θα στηρίξουν την προσπάθεια ενημέρωσης και προβολής του ελληνικού προϊόντος, μέσα από ένα μελετημένο και μακρόπνοο σχεδιασμό
- Έμφαση στην ποιότητα του ελληνικού προϊόντος, τα ξεχωριστά χαρακτηριστικά του και την συνάντηση με την παράδοση, μέσα από ην εκμετάλλευση των τοπικών και μοναδικών εδαφικών, γεωλογικών και κλιματολογικών χαρακτηριστικών και γεύσεων
- Σύνδεση του ελληνικού παραγόμενου προϊόντος και της ελληνικής γεύσης με τον πυλώνα του τουρισμού, προώθηση του ελληνικού προϊόντος, της ελληνικής γεύσης και ελληνικής κουζίνας σε ξενοδοχεία και εστιατόρια
- Ανάπτυξη απαιτούμενων δεξιοτήτων και νέων επαγγελματικών ειδικοτήτων χρήσιμων και κατάλληλων για την εγχώρια βιομηχανία, οι οποίες σήμερα εμφανίζουν έλλειμμα στην αγορά εργασίας
- Εξυγίανση, απλοποίηση του θεσμικού πλαισίου, το οποίο πολλές φορές, μέσα στην πολυπλοκότητά του δημιουργεί εμπόδια στην ανάπτυξη του κλάδου, αντί να λύνει προβλήματα
- Παρακολούθηση των ιδιαίτερων καταναλωτικών αναγκών και δημιουργία προϊόντων ικανών να ανταποκρίνονται στη ζήτηση του καταναλωτικού κοινού για ειδικά τρόφιμα

5.5 Σύνοψη βασικών διαπιστώσεων

- Στην αγροτική παραγωγή κατανέμεται ο μεγαλύτερος αριθμός εκμεταλλεύσεων / επιχειρήσεων, όπου απορροφάται το υψηλότερο ποσοστό απασχολουμένων της αλυσίδας αξίας τροφίμων και ποτών.
- Στη μεταποίηση παρότι δραστηριοποιείται μόλις το 1,6% των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στην τροφική αλυσίδα αξίας, δημιουργείται το 25,5% της προστιθέμενης αξίας.
- Νέα έντονη πληθωριστική περίοδος των διεθνών τιμών των τροφίμων σημειώθηκε το διάστημα 2010-2011. Το Φεβρουάριο 2011 ο γενικός δείκτης των διεθνών τιμών του FAO έφτασε την ιστορικά υψηλότερη τιμή του από το 1990. Αποκλιμάκωση της αυξητικής πορείας των τιμών καταγράφηκε από το Μάρτιο 2011 έως το τέλος του έτους.
- Η έντονη ανησυχία για τη μεταβλητότητα των τιμών εκφράστηκε και από τους G20. Το καλοκαίρι του 2011 προωθήθηκε από τους υπουργούς γεωργίας των G20 το Agricultural Market Information System (AMIS), η οποία αποτελεί μια συλλογική πρωτοβουλία για την καλύτερη διάχυση της πληροφόρησης στον τομέα των τροφίμων.
- Οι μεγάλες διακυμάνσεις των τιμών των τροφίμων, η αναμενόμενη μελλοντική αύξηση της ζήτησης για τρόφιμα, οι επιπτώσεις του ανταγωνισμού από νέους ανερχόμενους παίκτες στην παγκόσμια αγορά, η ταχύτερη μείωση της διαθεσιμότητας των φυσικών πόρων στη γεωργική παραγωγή, οι αυξημένες καταναλωτικές απαιτήσεις ως προς την ασφάλεια των τροφίμων και τη ζήτηση για τρόφιμα με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, ο σεβασμός στα ποιοτικά χαρακτηριστικά, είναι μερικές από τις σημαντικότερες διεθνείς προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο εγχώριος τομέας.
- Ο τομέας των τροφίμων, έχει ανάγκη σήμερα όσο ποτέ άλλοτε, από την καθολική στήριξη του συνόλου των φορέων που τον συναποτελούν, ώστε να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις που δοκιμάζουν τη χώρα, αλλά και τις διεθνείς απαιτήσεις και τον εντεινόμενο ανταγωνισμό.
- Ο εγχώριος κλάδος τροφίμων και ποτών έρχεται αντιμέτωπος με πληθώρα «εσωτερικών» προβλημάτων, τα οποία εκπορεύονται εν γένει από την δύσκολη οικονομική συγκυρία, τις αντίξοες κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες και την οικονομική ύφεση.
- Οι ευκαιρίες για ανάκαμψη περιλαμβάνουν την εντονότερη εξαγωγική δραστηριοποίηση, την αξιοποίηση των παραδοσιακών χαρακτηριστικών των ελληνικών τροφίμων, τις συνέργιες των επιχειρήσεων σε όλη της αλυσίδα αξίας των τροφίμων, την πιο οργανωμένη και αποτελεσματική προώθηση των προϊόντων, τη δημιουργία ταυτότητας του ελληνικού προϊόντος κ.ά.
- Αναγκαία η δημιουργία ενός κοινού οράματος για τα ελληνικά τρόφιμα, σε όλο το φάσμα της αλυσίδας αξίας των επιμέρους κλάδων που συναπαρτίζουν τον τομέα των τροφίμων. Ένα κοινό όραμα ανάδειξης και υποστήριξης για τα ελληνικά τρόφιμα και τα ελληνικά παραγόμενα προϊόντα τροφίμων και ποτών προσθέτει αξία σε όλη την αλυσίδα παραγωγής

ΠΗΓΕΣ

- Confederation of the food and drink industries of the EU (CIAA)
 " Data and Trends of the European Food and Drink Industry", 2010
 " Data and Trends of the European Food and Drink Industry", 2011
- European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (2004): Sector futures. The future of the food and drink sector
- Eurostat «Food: from farm to fork statistics», Edition 2011, Eurostat Pocketbooks.
- Eurostat, 2011, «From farm to fork», Statistics in Focus, 27/2011
- Eurostat (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>)
 Agricultural Statistics
 Agri-environmental indicators
 Business and Consumers Surveys- DG-ECFIN
 Comext
 Economic accounts for agriculture
 Food: from farm to fork
 Harmonised indices of consumer prices
 National Accounts
 Short-term business statistics
 Structural Business Statistics
 Survey on the structure of agricultural holdings
- FAO, 2011, Food Outlook, November.
- «Food Marketing, Consumption, and Manufacturing», University of Southern California
- OECD-FAO, 2011, Agricultural Outlook 2011-2020.
- The Economist, 2011, "A special report on feeding the world", February 26th – March 4th.
- Βάση δεδομένων Hellastat
- Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (ΕΛ.ΣΤΑΤ.)
 ΕΟΠ, ΕΒΕ, ΕΕΔ
- ΙΟΒΕ, Έρευνα Επενδύσεων 2011.
- ΙΟΒΕ, Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας 2011
- ΙΟΒΕ, Θωμαΐδου Φ., Βλάχου Π., «Ελληνική Βιομηχανία Τροφίμων – Ποτών, Ετήσια Έκθεση 2010», Ιανουάριος 2011
- Νιάρχος, Ν., 1997, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Εκδόσεις Α. Σταμούλης, Αθήνα – Πειραιάς.
- ΣΤΕΓΗ- ΣΕΒ. 2011. Έρευνα στις Επιχειρήσεις για την Πρόβλεψη των Μεταβολών στα Περιφερειακά Παραγωγικά Συστήματα και τις Τοπικές Αγορές Εργασίας, Έκθεση με τα

αποτελέσματα των εργασιών των πάνελ στελεχών: Τομέας Τροφίμων και Βιο-αγροδιατροφής, εργασία υπό εξέλιξη

Διαδικτυακοί τόποι

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/food/index_en.htm

<http://ftp.fao.org>

<http://www.agrotypos.gr/>

<http://www.fao.org/isfp/about/en/>

www.ase.gr

www.cbfa.gr

www.ciaa.be

www.efet.gr

www.fao.org

www.findbiz.gr

www.hepo.gr

www.minagric.gr/greek/POESE.shtml

www.mindev.gov.gr

www.sevt.gr

www.statistics.gr

ιστοσελίδες εισηγμένων εταιριών στο ΧΑΑ στον κλάδο Τρόφιμα-Ποτά